މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް އެންޑް އެންވަޔަރަމަންޓް

ނޮލެޖް، އެޓިޓިއުޑްސް، އެންޑް ޕްރެކްޓިސަސް އެންޑްލައިން ސަރވޭ

އެންޑްލައިން ރިޕޯޓް

22 ސެޕްޓެމްބަރު 2025

ފިހުރިސްތު

1 ޚުލާސާ 11

2 ތަޢާރަފު 13

2.1 މަޝްރޫޢުގެ ފަސްމަންޒަރު 14

3 މެތަޑޮލޮޖީ 15

3.1 މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔުން ގޮތް 16

3.2 ކުއަންޓިޓޭޓިވް މައުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި އެނަލިސިސް 17

3.3 ކުއަލިޓޭޓިވް މައުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި އެނަލިސިސް 19

3.4 ގޮންޖެހުންތަކާއި މަޙްދޫދުކަން 20

4 މައިގަނޑު ހޯދުންތައް 21

4.1 ސަރވޭގައި ބައިވެރިވި ފަރާތްތަކުގެ ޑިމޮގްރަފިކް މައުލޫމާތު 22

4.1.1 ބައިވެރިންގެ މައުލޫމާތު 23

4.1.2 ޖިންސު 23

4.1.3 އުމުރު 24

4.1.4 ތައުލީމީ ފެންވަރު 24

4.1.5 ވަޒީފާގެ ދާއިރާ 25

4.2 އަނދިރި މަޝްރޫޢުއާ ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަމާއި މަޝްރޫޢުގެ ހަރަކާތްތަކަށް ފާހަގައިވާ މިންވަރު 26

4.2.1 އަނދިރި މަޝްރޫޢުއާ ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަން 27

4.2.2 އަނދިރި މަޝްރޫޢުގެ މަޤްޞަދާ ބެހޭގޮތުން ހޭލުންތެރިކަން 28

4.2.3 މައުލޫމާތު ލިބުނު ވަސީލަތްތައް 29

4.3 މައުލޫމާތުގެ މަސްދަރުތައް 30

4.3.1 މަޢުލޫމާތުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު 31

4.3.2 އެންމެ އިތުބާރުކުރާ މަޢުލޫމާތުގެ ހޯދުމުގެ މަސްދަރު 33

4.3.3 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު 33

4.3.4 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު ލިބުމަށް އިސްކަންދޭން މުއާސަލާތީ ވަސީލަތްތައް 38

4.3.5 މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމުގެ އާދަތައް 39

4.3.6 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް 43

4.3.7 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ކޮމިއުނިކޭޝަން ހުރި ކަމަށް ދެކޭ މިންވަރު 45

4.4 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު 47

4.4.1 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މައުޟޫޢުތަކާ ބެހޭ ކޮމިއުނިކޭޝަން 48

4.4.2 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަޝްރޫޢުތަކާ ބެހޭ ކޮމިއުނިކޭޝަން 51

4.4.3 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ޤާނޫނުތަކާ ބެހޭ ކޮމިއުނިކޭޝަން 56

4.4.4 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ޖަމްޢިއްޔާތަކާ ބެހޭ ކޮމިއުނިކޭޝަން 58

4.4.5 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތުގެ ދުރިންދުކަން 60

4.5 ތިމާވެށްޓާމެދު ހުރި ވިސްނުން 62

4.5.1 އެންމެ އަގުހުރި ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތަކާމެދު ދެކޭގޮތް 63

4.5.2 ތިމާވެށީގެ ގޮތުން އިސްކަންދޭންޖެހޭ ކަންކަމާމެދު ދެކޭގޮތް 63

4.5.3 ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިމާވެށީގެ ނުރައްކާތަކާއި ކަންބޮޑުވުންތަކާމެދު ދެކޭގޮތް 65

4.5.4 ތ. އަތޮޅާއި އެ އަތޮޅުގެ ރަށްތަކުގެ ތިމާވެށްޓާމެދު ދެކޭގޮތް 69

4.5.5 ތިމާވެށްޓާމެދު ދެކޭގޮތަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލު 72

4.5.6 ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޒިންމާއާމެދު ދެކޭގޮތް 73

4.6 ތިމާވެއްޓާ ރައްޓެހި އާދަކާދަތައް 82

4.6.1 ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުން 83

4.6.2 ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގައި ބައިވެރިވާ މިންވަރު 84

4.6.3 ތިމާވެއްޓާ ރައްޓެހި އާދަކާދަތައް 86

4.6.4 ދަސްތޫރުގެ އަސަރު 87

5 ނިންމުންތައް 91

6 ލަފާތައް 94

7 **އެނެކްސް** 98

އެނެކްސް 1: ގޮންޖެހުންތަކާއި މަޢްދޫދުތައް 99

އެނެކްސް 2 : ކުޅި އިންގްލިޝް ސާރވޭ ސުވާލުކަރުދާސް 100

ޖަދުވަލުތަކުގެ ލިސްޓް

ޖަދުވަލު 1: އޮންލައިން އަދި ބޭސްލައިންގެ ސާމްޕަލް ސައިޒް ރަނގަޅުކަން ޕްރިސިޝަން ގެ....................................17

ޖަދުވަލު 2: ސަރވޭގެ މަސައްކަތް ދިޔަގޮތުގެ ޖަދުވަލު....................................18

ޖަދުވަލު 3: ބޭއްވުނު މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތަކާއި އިންޓަވިއުތަކުގެ ހުލާސާ 19

ޖަދުވަލު4 : ބޭއްވުނު މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތަކާއި އިންޓަވިއުތަކުގައި ހިއްސާވި ބައިވެރިން....................................20

ޖަދުވަލު5 : އިންޓަވިއުދޭ ބައިވެރިންގެ ދާއިރާތައް....................................20

ފިގަރުތަކުގެ ލިސްޓް

ފިގަރ 1: މައުލޫމާތު ދިން ފަރާތްތައް - ރަށްތައް....................................23

ފިގަރ 2: މައުލޫމާތު ދިން ފަރާތްތައް - ޖިންސް....................................23

ފިގަރ 3: އޮންލައިންގައި މައުލޫމާތުދިން ފަރާތްތައް - ޢުމުރު....................................24

ފިގަރ 4: ބޭސްލައިންގައި މައުލޫމާތުދިން ފަރާތްތައް - ޢުމުރު....................................24

ފިގަރ 5: މައުލޫމާތުދިން ފަރާތްތައް – ތައުލީމީ ފެންވަރު....................................25

ފިގަރ 6: މައުލޫމާތުދިން ފަރާތްތައް – ވަޒީފާގެ ހާލަތު....................................25

ފިގަރ 7: އަދަދު މަޝްހޫރުއާއިއެކު ގުޅުން އޮނިގަނޑާ ބައިވެރިން....................................27

ފިގަރ 8: އަދަދު މަޝްހޫރުބަޔަކާ ގުޅުން އޮނިގަނޑާ ބައިވެރިން - ޢުމުރުފުރައިން....................................28

ފިގަރ 9: އަދަދު މަޝްހޫރުއާއި ގުޅުން އޮނިގަނޑާ ވަސީލަތްތައް....................................29

ފިގަރ 10: މައުލޫމާތުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު – އޮންލައިން އަދި ބޭސްލައިން....................................31

ފިގަރ 11: މައުލޫމާތުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު – ޖިންސުގެ ދެމެދުގައި....................................31

ފިގަރ 12: މައުލޫމާތުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު – އޮންލައިންގެ ބައިވެރިންގެ ޢުމުރުފުރާ....................................32

ފިގަރ 13: މައުލޫމާތުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު – ބޭސްލައިންގެ ބައިވެރިންގެ ޢުމުރުފުރާ....................................32

ފިގަރ 14: އެންމެ އިތުބާރުކުރާ މައުލޫމާތުގެ މަސްދަރު....................................33

ފިގަރ 15: ސޯޝަލްމީޑިއާ ބާ މައުލޫމާތުގެ މަސްދަރު....................................34

ފިގަރ 16: މިނިސްޓްރީއިން ހިންގާފައިވާ ހަރަކާތްތަކުން ފިތުރައިވާ ސޯޝަލްމީޑިއާގައި މައުލޫމާތު....................................35

ތާވަލު 17: މިނިސްޓްރީއިން ހިންގާފައިވާ ޕްރޮގްރާމްތަކުން ލިބިފައިވާ ތިމާވެއްޓާއިގުޅޭ މައުލޫމާތު ވަކިވަކި ރަށްތަކުން - އެއްވެސް ގޮތަކަށް ނުލިބޭ.......................... 35

ތާވަލު 18: މިނިސްޓްރީއިން ހިންގާފައިވާ ޕްރޮގްރާމްތަކުން ލިބިފައިވާ ތިމާވެއްޓާއިގުޅޭ މައުލޫމާތު ވަކިވަކި ރަށްތަކުން - ކުޑަކޮށް..... 35

ތާވަލު 19: މިނިސްޓްރީއިން ހިންގާފައިވާ ޕްރޮގްރާމްތަކުން ލިބިފައިވާ ތިމާވެއްޓާއިގުޅޭ މައުލޫމާތު ވަކިވަކި ރަށްތަކުން - ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް.......................... 36

ތާވަލު 20: މިނިސްޓްރީއިން ހިންގާފައިވާ ޕްރޮގްރާމްތަކުން ލިބިފައިވާ ތިމާވެއްޓާއިގުޅޭ މައުލޫމާތު ވަކިވަކި ރަށްތަކުން - ގިނައިން.... 36

ތާވަލު 21: މިނިސްޓްރީއިން ހިންގާފައިވާ ޕްރޮގްރާމްތަކުން ލިބިފައިވާ ތިމާވެއްޓާއިގުޅޭ މައުލޫމާތު ވަކިވަކި ރަށްތަކުން - ވަރަށް ގިނައިން.......................... 36

ތާވަލު 22: މިނިސްޓްރީއިން ހިންގާފައިވާ ޕްރޮގްރާމްތަކުން ލިބިފައިވާ ތިމާވެއްޓާއިގުޅޭ މައުލޫމާތު - އެންޑްލައިންގައި އުމުރުތަކުގެ ގޮތުގައި.......................... 37

ތާވަލު 23: މިނިސްޓްރީއިން ހިންގާފައިވާ ޕްރޮގްރާމްތަކުން ލިބިފައިވާ ތިމާވެއްޓާއިގުޅޭ މައުލޫމާތު -ބޭސްލައިންގައި އުމުރުތަކުގެ ގޮތުގައި.......................... 37

ތާވަލު 24: މައުލޫމާތު ލިބުމުން ހިއްސާކުރާ މުއާސަލާތީ ވަސީލަތްތައް -އެންޑްލައިން.......................... 38

ތާވަލު 25: މައުލޫމާތު ލިބުމުން ހިއްސާކުރާ މުއާސަލާތީ ވަސީލަތްތައް - ބޭސްލައިން.......................... 38

ތާވަލު 26: ޗާޓު އަދި ޓޭބަލް ބޭނުންކުރުމަށް ހިއްސާކުރާ ވަގުތުތައް.......................... 39

ތާވަލު 27: ޗާޓު އަދި ޓޭބަލް ބޭނުންކުރުމަށް ހިއްސާކުރާ ވަގުތުތައް - ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި.......................... 40

ތާވަލު 28: ޗާޓު އަދި ޓޭބަލް ބޭނުންކުރުމަށް ހިއްސާކުރާ ވަގުތުތައް - އެންޑްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި.......................... 40

ތާވަލު 29: ޗާޓު އަދި ޓޭބަލް ބޭނުންކުރުމަށް ހިއްސާކުރާ ވަގުތުތައް - ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި.......................... 40

ތާވަލު 30: ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމަށް ހިއްސާކުރާ ވަގުތުތައް.......................... 41

ތާވަލު 31: ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމަށް ހިއްސާކުރާ ވަގުތުތައް - ޖިންސުގެ ގޮތުގައި.......................... 42

ތާވަލު 32: ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމަށް ހިއްސާކުރާ ވަގުތުތައް - އެންޑްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި.......................... 42

ތާވަލު 33: ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމަށް ހިއްސާކުރާ ވަގުތުތައް - ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި.......................... 42

ތާވަލު 34: ތިމާވެށީގެ މައުޟޫއަކާއި ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް.......................... 43

ތާވަލު 35: ތިމާވެށީގެ މައުޟޫއަކާއި ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް - އެންޑްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި....... 44

ތާވަލު 36: ތިމާވެށީގެ މައުޟޫއަކާއި ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް - ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި......... 44

ތާވަލު 37: ތިމާވެށީގެ މައުޟޫއަކާއި ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް - ޖިންސުގެ ގޮތުގައި.......................... 44

ތާވަލު 38: ތިމާވެއްޓާ ބެހޭ ގޮތުން ހޭލުންތެރިކަން ހުރި ކަމަށް ދެކޭ މިންވަރު.......................... 45

ތާވަލު 39: ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާއި ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް – ޖިންސުގެ ގޮތުގައި 46

ތާވަލު 40: ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާއި ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް – އިންޓަރނެޓުގައި ޖިންސުގެ ގޮތުގައި.............46

ތާވަލު 41: ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާއި ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް – ޕޯސްޓަރުގައި ޖިންސުގެ ގޮތުގައި..............46

ތާވަލު 42: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - އިންޓަރނެޓުން...48

ތާވަލު 43: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - ޕޯސްޓަރުން 49

ތާވަލު 44: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - ޕޯސްޓަރ އަރިހަ ބަދަލުވުން – ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި.......49

ތާވަލު 45: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - އިލެކްޓްރޯނިކް ފޯމްސް – ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި........49

ތާވަލު 46: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - ދެފުށުން ހިނގާ ބަހުސް – ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި..........50

ތާވަލު 47: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - ވަގުތީ އިޝްތިހާރު – ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި.............50

ތާވަލު 48: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - ފުރަށް ހުދުވުން– ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި 50

ތާވަލު 49: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - ދިރާސާކުރާ ސަސްތު ނޫސްމަގު ދަތުރު – ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި
50 ....

ތާވަލު 50: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - އިތުރު ކުރަހިވި ހަކަތަ – ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި 50

ތާވަލު 51: ތިމާވެށީގެ މައްސުލިޔަތާއި ބެހޭގޮތުން ކޮމިއުނިޓީގެ ފަރާތް މިންވަރު – އިންޓަރނެޓުގައި އުމުރުތަކުގެ ގޮތުގައި.............51

ތާވަލު 52: ތިމާވެށީގެ މައްސުލިޔަތާއި ބެހޭގޮތުން ކޮމިއުނިޓީގެ ފަރާތް މިންވަރު – ޕޯސްޓަރުގައި އުމުރުތަކުގެ ގޮތުގައި 51

ތާވަލު 53: ރައްޔިތުން ހިއްސާވާ ތިމާވެށީގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި ބެހޭގޮތުން ކޮމިއުނިޓީގެ ފަރާތް މިންވަރު..............................52

ތާވަލު 54: އެންމެ ފައިދާހުރި ތިމާވެށީގެ މަސްއޫލިއްޔަތު...53

ތާވަލު 55: ތިމާވެށީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ނަތީޖާއާއިމެދު ދެކޭގޮތް...54

ތާވަލު 56: ލ. އަތޮޅުގައި ހިއްސާވާ ތިމާވެށީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ކޮމިއުނިޓީރަކަން..54

ތާވަލު 57: ލ. އަތޮޅުގައި ހިއްސާވާ ތިމާވެށީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ކޮމިއުނިޓީރަކަން – ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި 55

ތާވަލު 58: ރައްޔިތުގައި ހުރިފައިވާ ތިމާވެށީގެ ފަޔާދުވަމަކާއި ބެހޭގޮތުން ކޮމިއުނިޓީރަކަން...56

ތާވަލު 59: ރައްޔިތުގައި ހުރިފައިވާ ތިމާވެށީގެ ފަޔާދުވަމަކާއި ބެހޭގޮތުން ކޮމިއުނިޓީރަކަން – އިންޓަރނެޓުގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި
57 ....

ތާވަލު 60: ރައްޔިތުގައި ހުރިފައިވާ ތިމާވެށީގެ ފަޔާދުވަމަކާއި ބެހޭގޮތުން ކޮމިއުނިޓީރަކަން - ޕޯސްޓަރުގެ އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި..57

ތާވަލު 61: ރައްޔިތުގައި ހުރިފައިވާ ތިމާވެށީގެ ފަޔާދުވަމަކާއި ބެހޭގޮތުން ކޮމިއުނިޓީރަކަން - ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި.......................58

ތާވަލު 62: ތިމާވެށީގެ ޒަމާނުއްވަތުގެ ކޮމިއުނިޓީރަކަން...58

ތާވަލު 63: ތިމާވެށީގެ ޒަމާނުއްވަތުގެ ކޮމިއުނިޓީރަކަން – އިންޓަރނެޓުގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި 59

ފިގަރު 64: ތިމާވެށީގެ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ހަރަކާތްތެރިކަން – ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި.........59
ފިގަރު 65: ތިމާވެށީގެ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ހަރަކާތްތެރިކަން – ޖިންސުގެ ގޮތުގައި.........60
ފިގަރު 66: އަތޮޅު ނުވަތަ ރަށުގެ ތިމާވެށްޓާއި ބެހޭގޮތުން ހަރަކާތްތެރިވެވުމުގެ މުހިންމުކަން.........61
ފިގަރު 67: ތިމާވެށްޓާއި ބެހޭގޮތުން ހަރަކާތްތެރިވެވުމުގެ މުހިންމުކަން- އެންޑްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި.........61
ފިގަރު 68: ތިމާވެށްޓާއި ބެހޭގޮތުން ހަރަކާތްތެރިވެވުމުގެ މުހިންމުކަން- ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި.........61
ފިގަރު 69: އެންމެ އަގުހުރި ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތައް.........63
ފިގަރު 70: ތިމާވެށީގެ ގޮތުން އިސްކަންދޭންޖެހޭ ކަންކަން.........64
ފިގަރު 71: ތިމާވެށީގެ ގޮތުން އިސްކަންދޭންޖެހޭ ކަންކަން – ޖިންސުގެ ގޮތުގައި.........65
ފިގަރު 72: ރާއްޖޭގެ ތިމާވެށްޓަށް ހުރި ނުރައްކާތައް - އެންޑްލައިންގައި.........66
ފިގަރު 73: ރާއްޖޭގެ ތިމާވެށްޓަށް ހުރި ނުރައްކާތައް - ބޭސްލައިންގައި.........66
ފިގަރު 74: ރާއްޖޭގެ ތިމާވެށްޓަށް ހުރި ނުރައްކާތައް – އެންޑްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި.........67
ފިގަރު 75: ރާއްޖޭގެ ތިމާވެށްޓަށް ހުރި ނުރައްކާތައް – ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި.........67
ފިގަރު 76: ރާއްޖޭގެ ތިމާވެށްޓަށް ހުރި ނުރައްކާތައް – ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި.........68
ފިގަރު 77: އެންމެ ބޮޑު ތިމާވެށީގެ ކަންބޮޑުވުން.........69
ފިގަރު 78: ތ. އަތޮޅުގެ ތިމާވެށީގެ ހާލަތާއި މެދު ދެކޭ ގޮތް (1).........70
ފިގަރު 79: ވަކިވަކި ރަށުގެ ތިމާވެށީގެ ހާލަތާއި މެދު ދެކޭ ގޮތް.........71
ފިގަރު 80 : ވަކިވަކި ރަށުގެ ތިމާވެށީގެ ހާލަތާއި މެދު ދެކޭ ގޮތް – އެންޑްލައިންގައި ކޮންމެ ރަށެއް.........71
ފިގަރު 81: ވަކިވަކި ރަށުގެ ތިމާވެށީގެ ހާލަތާއި މެދު ދެކޭ ގޮތް – ބޭސްލައިންގައި ކޮންމެ ރަށެއް.........72
ފިގަރު 82: ތ. އަތޮޅުގެ ތިމާވެށީގެ ހާލަތާއި މެދު ދެކޭ ގޮތް (2).........72
ފިގަރު 83: ތިމާވެށީގެ މުހިންމުކަމާއިމެދު ދެކޭގޮތަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލު.........73
ފިގަރު 84: ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޒިންމާދާރުވާ ފަރާތްތައް.........73
ފިގަރު 85: ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާއިމެދު ދެކޭގޮތް - އެންޑްލައިންގައި.........75
ފިގަރު 86: ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާއިމެދު ދެކޭގޮތް - ބޭސްލައިންގައި.........75
ފިގަރު 87: : ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާއިމެދު ދެކޭގޮތް – އެންޑްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި.........76
ފިގަރު 88: : ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާއިމެދު ދެކޭގޮތް – ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި.........77
ފިގަރު 89: : ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާއިމެދު ދެކޭގޮތް – އެންޑްލައިންގައި ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި.........77

ފިގަރ 90 : : ޓީޗަރ ރަށްކާތެރިކުރުމާއިމެދު ދެކޭގޮތް – ބޭސްލައިންގައި ޖިންސުތަކުގެ މެދުގައި..78

ފިގަރ 91: އާންމު ދިރިއުޅުމުގެ ހަރަކާތްތަކުން ޓީޗަރުންނަށް ކުރާ އަސަރާއި މެދު ދެކޭގޮތް - އިންގްލިޝް.............................78

ފިގަރ 92: : އާންމު ދިރިއުޅުމުގެ ހަރަކާތްތަކުން ޓީޗަރުންނަށް ކުރާ އަސަރާއި މެދު ދެކޭގޮތް - ބޭސްލައިން...........................78

ފިގަރ 93: : އާންމު ދިރިއުޅުމުގެ ހަރަކާތްތަކުން ޓީޗަރުންނަށް ކުރާ އަސަރާއި މެދު ދެކޭގޮތް – ޖިންސުތަކުގެ މެދުގައި...........79

ފިގަރ 94: ޓީޗަރުން ގެއްލުންދޭ އާދަކާދަތަކުގެ ސަބަބުތައް..80

ފިގަރ 95: ޓީޗަރުންނާއި ގުޅޭ ޒަވާއިދުތަކުގެ އަސަރާއިމެދު ދެކޭ ގޮތް...81

ފިގަރ 96 : ޕްރޮމޯ ވަސީލަތްތަކަށް ބޭނުންކުރުން..83

ފިގަރ 97: ޕްރޮމޯ ވަސީލަތްތަކަށް ބޭނުންކުރުން – ޖިންސުތަކުގެ މެދުގައި...83

ފިގަރ 98: ވަކިވަކި ޕްރޮމޯ ވަސީލަތްތަކަށް ބޭނުންކުރުން...84

ފިގަރ 99: ޓީޗަރ ރަށްކާތެރިކުރުމަށް ހިންގާ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވާ މިންވަރު...85

ފިގަރ 100: ޓީޗަރ ރަށްކާތެރިކުރުމަށް ހިންގާ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވާ މިންވަރު – ޖިންސުތަކުގެ މެދުގައި....................85

ފިގަރ 101: ޓީޗަރުންގެ ރައްޓެހި އާދަކާދަތައް ގެންގުޅުން...86

ފިގަރ 102: ޓީޗަރުންގެ ރައްޓެހި އާދަކާދަތައް ގެންގުޅުން – ޖިންސުތަކުގެ މެދުގައި...87

ދީބާޗާ

މި ރިޕޯޓަކީ ވ. އަތޮޅުގައި ހިންގުނު "އިންޓަރނޭޝަނަލް ނަރސިންގ ޑެވަލޮޕްމަންޓް ޕްރޮގްރާމް އިންޓަގްރޭޓަޑް ކަމިއުނިޓީ ހެލްތް ސަރވޭ (އިންޑިއާ)" މަޝްރޫޢުގެ ދަށުން ކުރެވުނު އަންޓިލައިން ނޮލެޖް، އެޓިޓިއުޑްސް، އެންޑް ޕްރެކްޓިސަސް އަންޓިލައިން ސަރވޭގެ ހޯދުންތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެން ތައްޔާރުކުރެވިފައިވާ ރިޕޯޓެކެވެ. މި މަޝްރޫޢަކީ ގްލޯބަލް އިންޓަރނޭޝަނަލް ހެލްތް (ޖީއައިއެޗް) އިން ފަންޑުކުރައްވަން، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެނެރަލް އިންޓަރނޭޝަނަލް ނަރސިންގ ޕާޓްނަރޝިޕް އިން ދުނިޔޭގެ ސަރަހައްދުތަކުގައި އިންޓަރނޭޝަނަލް ހެލްތް ޕްރޮގްރާމް (ޑަބްލިއުއެޗްއޯ) ގެ ފަންނީ އެހީތެރިކަމާއެކު ބިނާކުރެވިފައިވާ މަޝްރޫޢެއް ކަމަށް މަޢުލޫމާތުދެއެވެ. މި މަޝްރޫޢުގެ މަޤްޞަދަކީ ވަގުތީގޮތުން ވިލަރެސްކުރުން ހަރުދަނާކުރުން، މާޙައުލާ ނިސްބަތްވާ އެއްބާރުލުންދިނުމަށް ގެންގުޅެމުންދާ ކުރެވޭ ސިފައަކީ ދިރާސާ ދަށުން ދިޔަ ދަމަހައްޓާ ސަރަހައްދުގެ ކާރިސާތަކުގައި ކުރިމަތިލެވޭ ގޮތްތައް ކުރިމަތިވާ ގޮތަށްވަނީ އިސްތިޢުމާލު ކުރެވެމުން ދާތީ ސިއްޙީ ހިދުމަތްތަކަށް ކުރެވޭ ފިޔަވަޅުތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށެވެ. ވ. އަތޮޅުގެ އިޖްތިމާޢީ ތަޢުލީމީ ދާއިރާގެ އިސްވެރިން، ފަރުދުންނާއި ޖަމާޢަތްތަކުގެ ވެރިންގެ ދިރާސާ ހިދުމަތްތަކުގެ ބައިވެރިވުމާއެކު ހަރަކާތްތެރިވި ކަމުގެ ޝުކުރު ވާހަކަ ދަންނަވަމެވެ.

މި އަންޓިލައިން ސަރވޭގައި 2022 ވަނަ އަހަރު ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ބޭސްފަރުން ސަރވޭއާ އަދާވަރު، ކައުންސިލް ހިދުމަތްތެރިޔާ ކަމަށް ބުނެވޭ ދަތުރުތަކުގެ އަދަދު ބޭނުންކޮށްފައިވާ ގޮތަކީ މިއެވެ. މީގެ އިތުރުން މަޝްރޫޢުގެ ހަރަކާތްތަކުގެ ނަތީޖާ ވަޒަންކުރުމާއި، މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުމާއި ދެމެހެއްޓެނިވި ތަރައްޤީއާއި ހުރި ހުރަސްތައް ދެނެގަތުމެވެ. މި ސާރވޭގައި މުޖުތަމަޢުގެ ތަފާތު ނަޒަރިއްޔާތައް ހޯދާފައި، ތަފާތު ޢުމުރުފުރާތަކުގެ އަދި ޖިންސުގެ ހިސާބުން ހޯދުމަށް މިކަސްޓަމައިޒްކުރެވިފައިވާ ސުވާލުތަކުގެ ބޭނުންކުރެވުނެވެ. ވ. އަތޮޅުގެ މީހުން ދިރިއުޅޭ 11 ރަށުން ޖުމްލަ 1,553 މީހުން ސަރވޭގައި ބައިވެރިވިއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ކަމާގުޅޭ ފަރާތްތަކާއިއެކު މަޝްވަރާ ބޭއްވުމުންދާނެ، ފޯކަސް ގްރޫޕް ޑިސްކަޝަންތައް (އެފްޖީޑީ) އަދި ކީ އިންފޯމަންޓް އިންޓަވިއުތައް (ކޭއައިއައި) ސަރވޭކުރުމުން ހޯދާ ރަނގަޅަށް ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ.

ހޯދުންތަކުން ކުރިއަށްދާންވާ ގޮތްތަކަށް ފާހަގަކުރުން ދަތިކަމުން ނަތީޖާ، މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އިންޓިލައިން ސަރވޭއިން އެނގިގެންދަނީ ބޭސްފައިން ދިރާސާ އަށް ބަދަލުވުމަށް، އަންގަމުންދާ ހަރަކާތްތަކުގައި، މިވަނީ ބޭނުންކުރެވޭ ވިޔަނުކުރާ، މިޖާޒް ހަރަކާތްތެރިކަމުގެ ޒިންމާ ފުރިހަމަ ރަށްރަށުން ދިޔަތާ ފަރާތްތަކަށް ފާހަގަކޮށްލެވި ބަލަހައްޓާ ބަދަލުގެނައުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާކަމެވެ. އެންމެ މަޝްރޫޢާ ބެހޭގޮތުން ހޯދުންތަކެއް ކަންތައްތަކުގެ މި ބަދަލާ އަދި އެނގޭ 25 އިންސައްތަ ބައިވެރިން މަޝްރޫޢުގެ މަޤްބޫލުކަމަށް އަހުލުވެރިވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ. އެހެން ބޭރުން ފާހަގަކުރެވެނީ އެއް ކަމަކީ މުއާމަލާތްތަކުގެ ވަސީލަތްތަކަށް އަހުލުވެރިވާ ބޭނުމަކީ ބަދަލެވެ. އެގޮތުން ވިޔަފާރި ދެކޭ މައުލޫމާތު ހޯދުން ބޭނުން ގޮތަށް އެހީވާ ބޮޑު ދިރާސާ ކަރުދާސް ސިޔާސަތު މީހާގެ ބޭނުންކުރުން ވަނީ އިތުރުވެފައެވެ. މިއާއިއެކު ޤާނޫނީ އަސާސީ ބަދަލުތަކާއި، އިއާދަކުރަނިވި ހަކަތައާއި، ފަރުދުގެ ހުނަރުތައް ފަދަ ވިޔަފާރީގެ ދެކޮޅު މަސައްކަތަކީ މީހުން ހޯދުމުގެ ބޭނުމެއްވެސް ބޭނުންކުރެވޭ ސާވޭއިން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އަދި ވިޔަފާރި ރައްކާތެރިކަމުގެ މަޝްވަރާތަ

ބަޔަކުން އާންމުންގެ ގޮތުގައި އޮތް ހޮޓްސްޕޮޓްތަކުން ވެސް ބްރޯޑްބޭންޑް ސަރވިސް އަގާބަލާއިރު ވަނީ އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، މިހާރު މަޝްރޫޢުތަކުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން އާންމުންގެ އިތުބާރު ދަށްވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެނެވެ. އެހެންކަމުން، މަޝްރޫޢުތަކުން މީހުންނަށް ފުޅާނުން ފަދަ ނަތީޖާތައް އިތުރުކުރުމާއިއެކު، މަޝްރޫޢުތަކުގައި މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުންވެސް އިތުރުކުރަން ޖެހެއެވެ.

ބޭސްލައިން ސަރވޭއާއި އަޅާބަލާއިރު ދަރިވަރުންގެ ޢަދަދުގައި ތިމާވެށްޓާ ގުޅިގެ އާދައެއް ވެސް އިތުރުވެފައެވެ. މިސާލަކަށް ކުރަންޓާއި ފޯން ބޭނުންކުރުން މަދުކުރުމާއި، ކާބޯތަކާއި އިސްތިޢުމާލުކުރުން މަދުކުރުމާއި، ޕޮޑްކާސްޓް ބޭނުންކުރުން މަދުކުރުން ހިމެނެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ޓީވީބެލުން ހުރި ނުރައްކާތަކާގުޅޭ ހޯދުންތެރިކުރުމާ މިންވަރު ވެސް ބަދަލުވެފައެވެ. އެގޮތުން ޓީވީބެލުމުގައި ގޮތް އެންމެ މަޑުގަނޑު ކަސްބޫތަކުގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ގޮސްޖެހުން ދިރުވުން ކުދިނުވުމާއި، ކަނެކްޝަން ބޯމަސް ކެނޑުމާއި، ފާހަގަކޮށްފައިވާ ގޮތުން މިފަދަ ކަންކަމުގެ ބޭނުންކުރުން ދަށްވެފައިވާ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުން މަދުކަން ފާހަގަކުރެވެނެވެ.

މަޝްރޫޢުގެ ސަބަބުން ވަޒީފާ ފުރުޞަތުތަކާއި ދިރިއުޅުމުގެ ވައްތަރުތަކާއި މުޖުތަމަޢުގެ ޓެކްނޮލޮޖީއަށް އަރިހުން ފައިދާވާ ބަދަލުތައް ފާހަގަކުރެވުނު ނަތީޖާތައް، އަޅާކިޔާ ފެނިފައިވާ ކަމާ ދެކޮޅު ޖިހަތުން އެހެން ދިރާސާތަކާ މަޝްރޫޢުތަކުގެ މަސައްކަތްތަކުން ލިބުނު ފަދައިން ދިރާސާކުރެވުނު މަދުކަމާއި، ވަސީލަތްތަކާއި ވިޔަފާރީގެ ދަތިކަމުގެ ސަބަބުން މަޝްރޫޢުގެ ހަރަކާތްތަކާއި ދުވަހުން ދުވަހަށް ޖަންޖާލުތަކާއި ހުރި ކަމަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. ކަމާގުޅޭ އިސް ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ގޮތުގައި ހަރު ފެންވަރުގައި ހޯދުންތަކާއި އޮފްލައިންވެސް ބޭނުންވާ މައުލޫމާތު މަޝްރޫޢުގެ ތެރެއިން ލިބިފައިވެއެވެ. އެއާއިއެކު، ފޯނާ ދައިރާއަށްގައި ހަރުދަނާކުރުމުގެ ބައިވެރިވުން އިތުރުކުރުމާއި ހަރުދަނާކުރުމުގެ ގޮތުގައި ވިޔަފާރިފުރުޞަތުތަކުން ހެދުމަށްހެދުން ޖެހޭކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. މަޝްރޫޢުގެ ބައިވެރިން އިތުރު ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ގޮތުގައި ވ. އަތޮޅުގައި ތިމާވެއްޓާއި ގުޅޭ ގޮތުން ތަރުތީބު ދެނިފަހި ހަރަކާތްތަކެއް ގެންދިޔުމަށް މިންވަރު ފިޔަވަ. އެހެންކަމުން، މުސްތަޤްބަލުގައި ދެރައަށް ގެންދާ ހަރަކާތްތަކެއް ތަފާތު ދެރަކަމަށާއި ގެއްލުމާއި ވިސްނުމަތިން ދީގެން އަތޮޅުގެ ޓެކްނޮލޮޖިކަލް ތަފާތު ވަސީލަތްތަކުގެ ބޭނުންތެރިކަން ޖާގަދެވި. އަދި ހަމައެއާއެކު، މިފަދަ ޓެކްނޮލޮޖީގެ މަޢުލޫމާތުގެ ގޮތުން ޒިލާފާ ތަޢާރުފުކޮށްފައި ގޮވާލުމަކީ އިތުރުތަކާއެކު ހަރަކާތްތަކެއް ހެލިހެޅި އަތުގެ ދަތިކަމުގެ ތަރުތީބަކަށް އާދޭސްކޮށް މުޅިންނެވެ.

ރިޕޯޓް ނިންމާލުމުގައި ރަށުތަކުގެ ހުރިހާ ދާއިރާތަކެއް ހަރަކާތްތެރިވުމަކީ އެކުގައެވެ. މީގެ ތެރޭގައި ގުޅިގެން ވަސީލަތްތަކަށް ދެމެހެއްޓެނިވި މައުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސްކިލްތަކާއި ހުނަރުތަކުގެ، މަޝްރޫޢުގެ ނަތީޖާ ދަމަހައްޓައި ދިނުމުގައި ތިމާވެށި ހަރަކާތްތަކުގެ ޓެކްނޮލޮޖީގެ ބޭނުންކުރުމަށް މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުމާއި ސްކިލްތަކެއް އެކުލަވާލުން ހިމެނެއެވެ.

1 ބައާރަލް

1.1 މަޝްރޫޢުގެ ފަސްމަންޒަރު

""އެންހޭންސިންގ ނޭޝަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ތުރޫ އެންވަޔަރަމަންޓަލީ ރިޒިލިއަންޓް އައިލެންޑްސް (އެންޑެރި)" މަޝްރޫޢަކީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް އެންޑް އެންވަޔަރަމަންޓް (އެމްއޯޓީއީ) މެދުވެރިކޮށް، ގްލޯބަލް އެންވަޔަރަމަންޓް ފެސިލިޓީ (ޖީއީއެފް) ގެ މާލީ އެހީގައި، އަދި ޔުނައިޓެޑް ނޭޝަންސް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޕްރޮގްރާމް (ޔޫއެންޑީޕީ) ގެ އެހީތެރިކަމާއެކު ދިވެހި ސަރުކާރުން ތަންފީޒުކުރަމުން ގެންދާ މަޝްރޫޢެކެވެ. މި މަޝްރޫޢުގެ މަޤްޞަދަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުއޮޅިފަތް ޖަޒީރާތަކުގެ ސަރަހައްދުތަކުގައި ތަރައްޤީގެ ސަބަބުން ކުރާ ނުރައްކާ އަސަރުތަކުން ކުޅުން، ފަރުތަކަށް ރައްކާތެރިކުރުން ހަރުދަނާކުރުން، ވިލުނުތަކާއި ކަނޑުފަތާއި ނިޒާމުގެ ގުނަވަންތަކުގެ އިއާދަވާ މިންވަރު އިތުރުކުރުމެވެ. މީގެ އިތުރުން، މި މަޝްރޫޢުގެ ތެރެއިން އާންމު ރައްޔިތުންނާއި އިތުރުކުރުމުގެ ތަޖުރިބާތަކާއި ގުޅުމާއި ތަރައްޤީގެ ތަޖުރިބާތަކާއި ސިސްޓަމްތަކުގައި ކަނޑައެޅޭ ދިރާސާތަކުގެ ނަތީޖާތަކާއި ވަސީލަތްތަކުގެ އަދި ވަޒަންކުރުން، މި މަސައްކަތްތަކަށް މުޅި ހިއްސާދާރުން ފޯރުކުރުމަށް މަގުފަހިކުރުން ހިމެނެއެވެ.

މި އެންވަޔަރަމަންޓަލް ބޭސް ސަރވޭގެ މަޤްޞަދުތަކަކީ:

1. ބޭސްލައިން ސަރވޭއާ އަޅާބަލައިގެން ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާ ގުޅޭ މުޅިރާއްޖޭގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކާއި، އެކިއެކި ދާއިރާތަކާއި، އަސަރުކުރާ އައިސްފަރާތާ ބަދަލުތައް ވަޒަންކުރުން.
2. ތިމާވެށްޓާ ގުޅޭގޮތުން ޕްރޮޖެކްޓްތަކުން އިތުރުކުރުމާއި ދެމެހެއްޓެނިވި އާދަތައް އާލާކުރުމުގައި މަޝްރޫޢުގެ ހަރަކާތްތަކުގެ ނަތީޖާ ވަޒަންކުރުން.
3. ތިމާވެށީގެ ވިޔުންތެރިކަމާއި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކަށް އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް ހުރި ހުރަސްތަކާއި ފުރުސަތުތައް ދެނެގަތުން.
4. މަޝްރޫޢުގެ ނަތީޖާތައް ދެމެހެއްޓުމާއި ފެންވަރުކުރުމަށް ފޯރުކުރުމަށް ކުރިމަގުގައި އެކުލަވާލާ ސްޓްރެޓެޖީތަކަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ހޯދުން،

2

2.1 މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔުނު ގޮތް

މި ސާރވޭގައި މައުލޫމާތު އެއްކުރުމަށް ބޭނުންކޮށްފައިވަނީ މިކްސްޑް މެތަޑް އެޕްރޯޗެކެވެ. މިގޮތުން ކުއަލިޓޭޓިވް އަދި ކުއަންޓިޓޭޓިވް މެތަޑްތައް އެއްކޮށްލައިގެން، މަޝްވަރާ ތަސްދީޤުކުރުމުން މުއްދަތުގައި މުޖުތަމަޢުގެ މައުލޫމާތާއި އަމަލުތަކަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލުތައް ދެނެގަތުމެވެ. މިގޮތުން، ތ. އަތޮޅުގެ މިހާރު ދިރިއުޅޭ 11 ރަށުގައި މައުލޫމާތު އެއްކުރުމަށްޓަކައި ސަރވޭއާއިއެކު ވިޔަފާރިވެރިންނާއި، އަންހެނުންނާއި، ޒުވާނުންނާއި، މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތަކާއި މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތަކެއް ވަނީ ބާއްވާފައެވެ.

މީގެ އިތުރުން، އެންދިރި މަޝްރޫޢުގެ ދަރުސް ހިންގުން އެކި ތަމްރީން ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގައި ބައިވެރިވި ފަރާތްތަކާއެކު ކީ އިންފޯމަންޓް އިންޓަވިއުތައް (ކޭއައިއައި) ކުރިއަށްގެންދިޔުނެވެ. އަދި މަޝްރޫޢުގެ ސަބަބުން އިދާރީ ޒާބިތުކަމަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލުތައް ދެނެގަތުމަށްޓަކައި، މިފަދަ ތިމާވެށީ ގުޅޭ މަޝްރޫޢުތަކާ ގުޅޭގޮތުން ކުރިމަގުގައި ހުރި ބޭނުންތަކާއި އުންމީދުތައް ދެނެގަތުމަށްޓަކައި ރަށު ކައުންސިލްތަކާއި، އަންހެނުންގެ ތަރައްޤީއަށް މަސައްކަތްކުރާ ކޮމިޓީތަކާއި (ޑަބްލިޔުޑީސީ)، ސިވިލް ސޮސައިޓީ ގްރޫޕް، ޕްރައިވެޓް ބިޒްނަސް އަދި ބޮޑު ދިރިން ފަރުންގެ ޝަރާކާ އެކު މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތައް ބާއްވާފައެވެ.

މިގޮތުން ކުއަންޓިޓޭޓިވް ސާރވޭގައި އަދި ކޮލިޓޭޓިވް ބައްދަލުވުންތަކުގައި މައުލޫމާތު އެއްކުރުމަށް ދެ ސުވާލު ކަރުދާސް އެކުލަވާލެވުނެވެ. މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ކުއަންޓިޓޭޓިވް ސުވާލު ކަރުދާސް އެކުލަވާލެވިފައިވަނީ ބޭސްލައިން ސަރވޭއަށް ބިނާކޮށެވެ. އަދި މީގެ އިތުރުން ތިމާވެށީގެ ގުޅުންހުރި މަޝްރޫޢުގެ ނަތީޖާތަކާއި ގުޅުންހުރި އަމަލުތަކާއި، ކުރިމަތިވެފައިވާ މިންވަރާއި، ދާއިމީ އައިސްފައިވާ ބަދަލުތައް ދެނެގަތުމަށްޓަކައި އިތުރު ސުވާލުތައް ހިމެނުނެވެ. ކުއަލިޓޭޓިވް ސުވާލު ކަރުދާސް ބޭނުންކުރެވުނީ މަޝްވަރާތަކާއި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް މަގުދައްކައިދޭ ވަސީލަތެއްގެ ގޮތުގައެވެ. މި ދެ ސުވާލު ކަރުދާހުގެ ކޮޕީ ރިޕޯޓުގެ އެނެކްސް 1 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

2.2 ކުއަންޓިޓޭޓިވް މައުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި އެނަލިސިސް

ކުއަންޓިޓޭޓިވް ސަރވޭގައި ސުވާލު ކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވަނީ ލ. އަތޮޅުގެ 18 އަހަރުން މަތީގެ 18 އިންސައްތަބަޔަކަށެވެ. އޭގެ 1,491 މީހުންނަށެވެ. މިގޮތުން ކަނޑައެޅިގެން ސާމްޕަލް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު އިރު ޖުމްލަ 1,553 ސާމްޕަލް ނެގިފައިވެއެވެ. މިއީ އަމާޒަށްވުރެ 4.2 އިންސައްތަ އިތުރު އަދަދެކެވެ. ތިރީގައިވާ ތާވަލު 1 ގައި ބޭސްލައިން އަދި އެންޑްލައިން ސަރވޭގައި ލ. އަތޮޅުގެ ރަށްތަކުން ނެގުނު ސާމްޕަލްތަކުގެ ތަފްސީލު ހިމެނިފައިވާނެއެވެ.

ތާވަލު 1: އެންޑްލައިން އަދި ބޭސްލައިންގެ ސާމްޕަލް ސައިޒް ރަށްތަކަށް ފުރިހަމަވާ ގޮތް

#	ރަށުގެ ނަން	ޖުމްލަ އާބާދީ (ދިވެހިން)	ސާމްޕަލް ސައިޒް - ބޭސްލައިން	ޖުމްލަ ސާމްޕަލް ސައިޒް - އެންޑްލައިން	ފުރިހަމަކުރެވުނު ސާމްޕަލް ސައިޒް	ނިސްބަތުން އިންސައްތަ - އެންޑްލައިން
1	އިސްދޫ	858	110	100	102	102%
2	ކަލައިދޫ	589	66	67	71	106%
3	ދަނބިދޫ	567	73	66	71	108%
4	މާބައިދޫ	495	76	54	57	106%
5	މުންޑޫ	140	27	18	22	122%
6	ގަން	3,856	375	433	449	104%
7	މާވަށް	1,312	184	152	154	101%
8	ފޮނަދޫ	2,738	291	316	316	100%
9	މާމެންދޫ	787	107	96	97	101%
10	ހިތަދޫ	1,049	109	121	145	120%
11	ކުނަހަންދޫ	581	72	68	69	101%
	ޖުމްލަ	**12,972**	**1,490**	**1,491**	**1,553**	104%

މި ސަރވޭ ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ ލ. އަތޮޅުން ހޮވާލެވުނު 8 އިންޓަރވިއުއަރުން، ސާރވޭގެ ބައިވެރިންނާއި ބައްދަލުކޮށް ފޭސް ޓު ފޭސް އިންޓަވިއުއެއްގެ ޒަރީއާއެވެ. އިންޓަވިއުކުރުމުގައި ކުރީން ސަރވޭ ކުރުމުގެ ތަޖުރިބާ ހުރި ފަރާތްތަކަށް އިސްކަންދެވުނެވެ. ސަރވޭ ފުރުމުގެ ކުރިން ހުރިހާ އިންޓަވިއުއަރުންނަކަށް ތަމްރީން ސެޝަނެއް ބޭއްވުނެވެ. މި ސެޝަނުގައި ސުވާލު ކަރުދާހާއި ސަރވޭ ކުރުމުގެ އުސޫލު ރަނގަޅު އުސޫލުތަކާ ބެހޭ މައުލޫމާތު ދެވުނެވެ. އިންޓަވިއުއަރުން ދެ ގުރޫޕަކަށް ބަހާލައި، ކޮންމެ ގުރޫޕަކުން ވަކި

ރަށްތަކަށް ދަތުރުކުރިއެވެ. ގަމާއި ފޮނަދޫގެ ސާމްޕަލް ސައިޒް ބޮޑުވުމުން، މި ދެ ރަށުން މައުލޫމާތު އެއްކުރުމުގައި ހުރިހާ އިނިއުމަރޭޓަރުން ބައިވެރިވިއެވެ. ޓީމުގެ ރަށެއް ވެސް ތަފާތު ސަރަހައްދުތަކަކަށް ބަހާލެވި، ޓީމުގެ އިނިއުމަރޭޓަރުންނަށް ވަކި ސަރަހައްދެއް ހަވާލުކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން މީހުން ދިރިއުޅޭ ހުރިހާ ސަރަހައްދުތަކުން މައުލޫމާތު ނެގުނުކަން ކަށަވަރުކުރެވުނެވެ. ސަރވޭ ކުރިއަށް ގެންދިޔަ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ސާރވޭގެ ބައިވެރިންގެ އުމުރުފުރާއި ޖިންސު ހަމަހަމައަށް ނަގާކަން ޔަޤީންކުރުމަށްޓަކައި މޮނިޓަރކުރެވުނެވެ. އަދި ޓީމުގެ ހަރަކާތުންވެސް ނުވުމަށް ނިމިފައިވާ ސާމްޕަލް ސައިޒަށް ވާސިލުވެވުނުކަން [illegible] މައުލޫމާތު އެއްކުރެވުނެވެ. ތާވަލު 2 ގައި ހިމަނާފައިވާ ގޮތުގެމަތިން މައުލޫމާތު އެއްކުރެވުނީ 21 ޖޫން އިން 9 ޖުލައި 2025 އަށް، 20 ދުވަހުގެ މުއްދަތެއްގައެވެ.

މައުލޫމާތު އެއްކުރެވުނީ ކޯބޯ ޑޭޓާ ކަލެކްޝަން ޓޫލް ބޭނުންކޮށްގެންނެވެ. މައުލޫމާތުގެ ސަލާމަތާއި ރަނގަޅުކަމާއި ކަށަވަރުކުރުމަށް ގަވާއިދުން އެއްކުރެވުނު [illegible] މައުލޫމާތު ޗެކްކުރެވުމުން ދިޔައީއެވެ. މައުލޫމާތު އެއްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ނިމުމުން، މައުލޫމާތު މައިކްރޯސޮފްޓް އެކްސެލްއަށް އެކްސްޕޯޓްކޮށް، ސާފުކުރުމާއި [illegible] ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވުނެވެ. މައުލޫމާތު އެނަލައިސިސްކުރުމަށްޓަކައި ޕްރޮގްރާމިންގ ލޭންގުއޭޖެއް ކަމަށްވާ ޕައިތަން ބޭނުންކުރެވުނެވެ. އަދި [illegible] ވެރިއަބަލްތައް ބޭނުންކުރެވުނެވެ. މައުލޫމާތު ދިރާސާކުރުމުގައި އެންޑްލައިން ސަރވޭގެ ހޯދުންތައް ބޭސްލައިން ސަރވޭއާ އަޅާކިޔައި، [illegible] ތަފާތުތަކާއި ކްރޮސް ޓެބިއުލޭޝަން ބޭނުންކުރެވުނެވެ. އަދި [illegible]

ތާވަލު 2: ސާރވޭގެ މަސައްކަތް ދިޔަގޮތުގެ ތާވަލު

ޓީމް	ރަށް	ހަރަކާތް	ތާރީޚް	
			ފެށުން	ނިންމުން
1 & 2	ފޮނަދޫ	އިނިއުމަރޭޓަރ ތަމްރީނު	21 June 2025	21 June 2025
1 & 2	ފޮނަދޫ	ޕައިލެޓް ޓެސްޓިންގ	21 June 2025	21 June 2025
1 & 2	ފޮނަދޫ	ސާރވޭގެ މަސައްކަތް	22 June 2025	25 June 2025
1	އިސްދޫ	ސާރވޭގެ މަސައްކަތް	26 June 2025	28 June 2025
2	ކުނަހަންދޫ	ސާރވޭގެ މަސައްކަތް	26 June 2025	27 June 2025
2	ހިތަދޫ	ސާރވޭގެ މަސައްކަތް	28 July 2025	30 June 2025
1	ކަލައިދޫ	ސާރވޭގެ މަސައްކަތް	29 June 2025	30 June 2025
1	ދަނބިދޫ	ސާރވޭގެ މަސައްކަތް	01 July 2025	02 July 2025
2	މާމެންދޫ	ސާރވޭގެ މަސައްކަތް	01 July 2025	03 July 2025
1	މުންޑޫ	ސާރވޭގެ މަސައްކަތް	03 July 2025	03 July 2025
1	މާބައިދޫ	ސާރވޭގެ މަސައްކަތް	04 July 2025	05 July 2025
2	މާވަށް	ސާރވޭގެ މަސައްކަތް	04 July 2025	07 July 2025
1 & 2	ގަން	ސާރވޭގެ މަސައްކަތް	06 July 2025	09 July 2025

2.3 ކުއަލިޓޭޓިވް މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި އެނަލިސިސް

ދިރާސާ ޓީމުން، ރަށު ކައުންސިލްތަކުގެ އެހީތެރިކަމާއެކު، ލ. އަތޮޅުގެ މީހުން ދިރިއުޅޭ ހުރިހާ ރަށްރަށުގައި ކީ އިންފޯމަންޓް އިންޓަވިއުތަކާއި (ކޭއައިއައި)، ފޯކަސް ގްރޫޕް ޑިސްކަޝަންތަކާއި (އެފްޖީޑީ)، އަދި ސްޓޭކްހޯލްޑަރ މަޝްވަރާތައް ބާއްވުނެވެ. ކޭއައިއައިތަކާއި އެފްޖީޑީތައް ބާއްވުނު އަދަދު ބިނާވެގެންވީ މުޖްތަމައުގެ ބައިވެރިކަން ލިބުނު މިންވަރަށެވެ. ކޭއައިއައިތަކަށް ބާއްވާފައިވަނީ މިނިސްޓްރީން ފޯކަލްޕޮއިންޓުން މަޝްވަރާގެ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވެފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ލިސްޓަކުން ބިނާކޮށެވެ. އެފްޖީޑީތައް ބާއްވާފައިވަނީ ނުރަސްމީ ގޮތުން، މައިގަނޑު ގޮތުގައި ކައުންސިލްތަކުން ކުރި އާންމު އިއުލާންތަކުން، އެ ބައްދަލުވުންތަކަށް އައި ބައިވެރިންނާއެކުގައެވެ. ތިރީގައިވާ ތާވަލު 3 ގައި ކޮންމެ ރަށެއްގައި ބާއްވުނު ސްޓޭކްހޯލްޑަރ މަޝްވަރާތަކާއި، ކޭއައިއައިތަކާއި، އެފްޖީޑީތަކުގެ ޚުލާސާއެއް ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

ތާވަލު 3: ބައްދަލުވުން މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތަކާއި އިންޓަވިއުތަކުގެ ޚުލާސާ

#	ރަށުގެ ނަން	ކައުންސިލް އަދި ޑަބްލިއުޑީސީ ބައްދަލުވުން	ވިޔަފާރިވެރިންނާއެކު މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުން	އަންހެނުންނާއެކު މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުން	ޒުވާނުން އަދި ޖަމްޢިއްޔާތަކާއެކު މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުން	މަސްދޫރުގެ ހަރަކާތްތަކުގެ ބައިވެރިންގެ އިންޓަވިއު
1	އިސްދޫ	✓		✓	✓	✓
2	ކަލައިދޫ	✓		✓	✓	✓
3	ދަނބިދޫ	✓	✓			✓
4	މާބައިދޫ	✓	✓	✓	✓	✓
5	މުންޑޫ	✓				✓
6	ގަން	✓		✓		✓
7	މާވަށް	✓		✓	✓	✓
8	ފޮނަދޫ	✓				✓
9	މާމެންދޫ	✓		✓		✓
10	ހިތަދޫ	✓	✓	✓	✓	✓
11	ކުނަހަންދޫ	✓	✓	✓	✓	

(ނޯޓް: ✓ މި ނިޝާނުން ދައްކުވައިދެނީ ކުރިއަށްގެންދެވުނު ބައްދަލުވުންތަކެވެ. ސްޓޭކްހޯލްޑަރ މަޝްވަރާތަކުގެ ތާވަލުގައި ހިމެނެނީ ރަށު ކައުންސިލާއި އަންހެނުންގެ ތަރައްޤީއަށް މަސައްކަތްކުރާ ކޮމިޓީއާ (ޑަބްލިއުޑީސީ) އެކު ބާއްވުނު ބައްދަލުވުންތަކެވެ.)

ސްޓޭކްހޯލްޑަރ މަޝްވަރާތަކުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަލިއަޅުވާލެވުނީ މަޝްރޫޢުގެ ދަށުން ހިންގުން ހަރަކާތްތަކާއި، އެ ހަރަކާތްތަކުން މުޖުތަމައަށް ކުރި އަސަރުތަކާއި، އިދާރީ ޤާބިލުކަން އިތުރުކުރުމަށް މަޝްރޫޢުން ކުރި މަސައްކަތާއި، ތިމާވެށްޓާ ގުޅޭ މަޝްރޫޢުގެ އިތުރުން ހަރުދަނާކުރެވިދާނެ ގޮތްތަކުގެ މަޢުލޫމާތެވެ. އެފްޖީޑީތަކުގައި ބަހުސްކުރެވުނީ ވަކި ވަކި ފަރާތްތަކުގެ ހިޔާލުތައް ދެނެގަތުމަށެވެ. ކޭއައިއައިތަކުގައި

ބަލާބެލުމަށް ކޮންމެ ބައިވެރިއަކު ހަރަކާތްތަކާއި، އެ ހަރަކާތް ނުވަތަ ހަރަކާތްތަކުން އެ ފަރާތުގެ މަޖާފަދަ ދާއިރާއަކާއި ދިރިއުޅުމަށް ކުރި އަސަރުގެ މައްޗަށެވެ.

ޖިންސުގެ ގޮތުން އަދި އުމުރުފުރާއިގެ ގޮތުން މުޖުތަމަޢުގެ ތަފާތު ގްރޫޕުތަކާއި ވަކިވަކިން އެކްޓިވިޓީތައް ބޭއްވުމުގެ މަޤްސަދަކީ އާންމުގެ ޒާތުގެ ހިއްސާކުރުމަށް ހިތްވަރުދިނުމަށާއި، ކޮންމެ ގްރޫޕަކަށް ފަސޭހަކަމާއިއެކު ހިޔާލު ފާޅުކުރުމުގެ މާހައުލެއް ގާއިމުކުރުމަށެވެ. ހުރިހާ ރަށްރަށުގައިވެސް ރަށު ކައުންސިލާއި ގުޅިގެން ވަކިވަކިން ބައްދަލުކުރުމުން ނަމަވެސް، އަންހެނުންނާއި އެކްޓިވިޓީ ބޭއްވުނީ 11 ރަށުގެ ތެރެއިން 8 ރަށުގައެވެ. ޒުވާނުންނާއި މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތަކާއި އެކްޓިވިޓީ ބޭއްވުނީ 6 ރަށުގައި އަދި ވިޔަފާރިވެރިންނާއި އެކްޓިވިޓީ ބޭއްވުނީ 4 ރަށުގައެވެ. ކާއަދިއަދިބަށް ބޭއްވުނީ 9 ރަށުގައި، ދަނޑުވެރިކަމާއި، މަސްވެރިކަމާއި، ތަޢުލީމީ ދާއިރާ ހިމަނާ ގޮތަށް ތަފާތު ދާއިރާތަކުގެ 13 ފަރާތަކާއެކުގައެވެ. ތިރީގައިވާ ތާވަލު 4 ގައި ކުއަރިޓޭބިލް މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ބައިވެރިވި ފަރާތްތަކުގެ ޖިންސުގެ ތަފްސީލު ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. އަދި ތާވަލު 5 ގައި ކާއަދިއަދިތަކުގެ ދާއިރާތަކުގެ ތަފްސީލު ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

ތާވަލު4 : ބޭއްވުނު މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތަކާއި އިންޓަވިއުތަކުގައި ޖިންސުގެ ބައިވެރިވުން

	މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތައް	އިންޓަވިއު
ފިރިހެން	76	8
އަންހެން	141	5

ތާވަލު5 : އިންޓަވިއުގެ ބައިވެރިންގެ ދާއިރާތައް

ދާއިރާ	ބައިވެރިންގެ އަދަދު
ކައުންސިލް	5
ދަނޑުވެރިކަން	2
މަސްވެރިކަން	1
ތަޢުލީމު	2
ޖަމްޢިއްޔާ ޖަމާޢަތްތައް	2
ދަރިވަރުން	1

2.4 ގްރީވަންސްތަކާއި މަޝްވަރާކުރުން

މަޝްވަރާތަކުގައި މަސައްކަތުގެ މަރުޙަލާގައި ޕްރޮޖެކްޓް އަދި އިޖްތިމާޢީ ކަންތައްތަކާ ގުޅޭގޮތުން ސަރަހައްދު ގެއްލޭ ފިޔަވަޅުތަކާ އަދި އެހެނިހެން ގްރީވަންސްތަކާ ކުރިމަތިވެއްޖެއެވެ. އެންމެންނަށް 1 ގައިވާ ތާވަލުގައި ސަރވޭ އަދި މަޝްވަރާ މަޝްވަރާގައި ކުރިމަތިވި މައިގަނޑު ގްރީވަންސްތަކާއި، އެ ގްރީވަންސްތައް ހައްލުކުރުމަށް އެޅުނު ފިޔަވަޅުތައް ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

3 މައިގަނޑު ހޯދުންތައް

3·1 ސަރަވޭގައި ބައިވެރިވި ފަރާތްތަކުގެ ޑިމޮގްރަފިކް މަޢުލޫމާތު

މި ބައިގައި ހިމެނޭ ސަރަވޭގައި ބައިވެރިވި ފަރާތްތަކުގެ ޑިމޮގްރަފިކް އަދި އިޤްތިޞާދީ އާއި އިޖްތިމާޢީ ހާލަތުތަކުގެ ޚުލާޞާއެކެވެ. އެންމެފަހުން ސަރަވޭގައި ޖިންސުގެ ބައިވެރިވުން ނިސްބަތުން ހަމަހަމަކަން ހިފެހެއްޓިފައިވެއެވެ. އަދި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގިންތިތަކުގެ ހަމަހަމަކަންވެސް ވަނީ އިތުރަށް ރަނގަޅުކުރެވިފައެވެ.

ބައިވެރިންގެ މައުލޫމާތު

ފިގަރ 1 ގައި ދައްކުވައިދީފައިވަނީ ބޭސްލައިން އަދި އެންޑްލައިން ސާރވޭގައި ލ. އަތޮޅުގެ މީހުން ދިރިއުޅޭ 11 ރަށުން ސާރވޭގައި ބައިވެރިވި ފަރާތްތަކުގެ ބަހިވެފައިވާ ގޮތެވެ. ޖުމްލަކޮށްބަލާއިރު ދެ ބުރުގައިވެސް އެންމެ ގިނަ ބައިވެރިން ނަގާފައިވަނީ ގަމުންނެވެ. މިއީ އަތޮޅުގެ އެހެން ރަށްތަކާ އަޅާބަލާއިރު ގަމުގެ އާބާދީ ބޮޑުވުމުންނެވެ. އެހެން ރަށްތަކުން ބައިވެރިވި ބައިވެރިންގެ ޖުމްލަ އަދަދު އެ ރަށްރަށުގެ ރަށްވެހިންގެ އާބާދީގެ ނިސްބަތާ އަޅާބަލާ، ސާރވޭއަށް ކަނޑައެޅުނު ސާމްޕަލް އާއި އެއްގޮތްވާގޮތަށެވެ. ބޭސްލައިން ސާރވޭގައި ކޮވިޑް-19 ގެ ގޮޅިގެން މާމެންދޫގައި ސާރވޭ ހިންގިފައި ނުވާއިރު، އެންޑްލައިން ސާރވޭގައި މާމެންދޫން 97 ޖަވާބު ރެކޯޑުކުރެވުނެވެ.

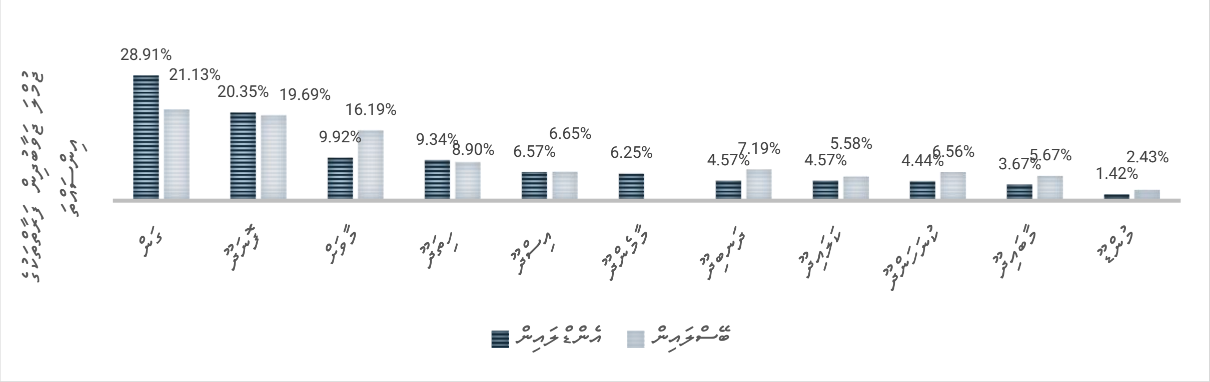

ފިގަރ 1: މައުލޫމާތު ދިން ފަރާތްތައް - ރަށްތައް

3.1.2 ޖިންސް

ފިގަރ 2 ގައި ދައްކުވައިދީފައިވާ ފަދައިން، އެންޑްލައިން އަދި ބޭސްލައިން ސާރވޭގެ ދެ ބުރުގައިވެސް ރަށްތަކުގައި ބައިވެރިންގެ ޖިންސުގެ ބެހިފައިވާގޮތް ވަނީ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ހަމަހަމަކަމާއެކު ހިފެހެއްޓިފައެވެ. އެންޑްލައިން ސާރވޭގެ ޖުމްލަ ބައިވެރިންގެ ތެރެއިން 45.9 އިންސައްތައަކީ އަންހެނުންނެވެ. އަދި 54.1 އިންސައްތަ ބައިވެރިންނަކީ ފިރިހެނުންނެވެ. މިއާ އަޅާބަލާއިރު ބޭސްލައިން ސާރވޭގައި އަންހެނުން ނިސްބަތަކީ 52.7 އިންސައްތައެވެ. އަދި ފިރިހެނުންގެ ނިސްބަތަކީ 47.3 އިންސައްތައެވެ.

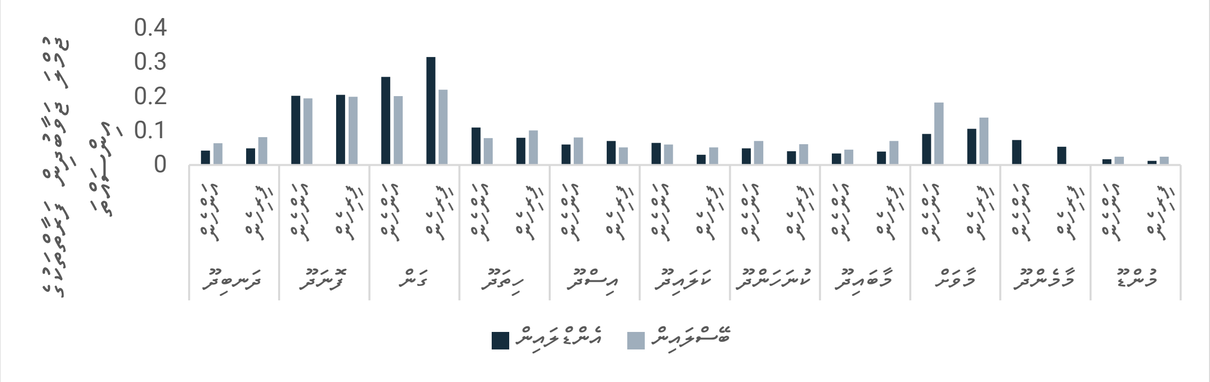

ފިގަރ 2: މައުލޫމާތު ދިން ފަރާތްތައް - ޖިންސް

3.1.3 އުމުރު

ބްލޮގަރުން އަދި އޮންލައިން ސަރވޭގެ އުމުރުފުރާތަކުގެ ޑިސްޓްރިބިއުޝަނަށް ބަލާލެވޭ ގޮތުން. ޗާޓް 4 ގައި ދައްކުވައިދީފައިވާ ގޮތަށް ބްލޮގަރުންގެ ބޮޑުބައިވަނީ ތަފާތު އުމުރުފުރާތަކުގެ (މިސާލަކަށް 25-35 އަހަރު، 35-45 އަހަރު) ތެރެއިން. އެހެންނަމަވެސް ޗާޓް 3 ގައި ދައްކުވައިދީފައިވާ ގޮތުން އޮންލައިން ސަރވޭގައި ބައިވެރިވި އެންމެ ގިނަ ބަޔަކީ އުމުރުފުރާ (މިސާލަކަށް 26-35 އަހަރު، 36-45 އަހަރު) ތެރެއިން. އޮންލައިން ސަރވޭގައި ހިމެނޭ ބައިވެރިންގެ އުމުރުފުރާތަކުގެ ބައިވެރިން ފެނިގެން ދިޔަ ގޮތުގައި، ނަތީޖާތަކުން ދައްކާ ގޮތުގައި ބްލޮގަރުން އަދި އޮންލައިން ސަރވޭގައިވެސް ބައިވެރިން އެކި އުމުރުފުރާތަކުގައި ބެހިފައިވަނީ ގާތްގަނޑަކަށް ހަމަހަމަކަމަކަށެވެ. ގާތްގަނޑަކަށް އޮންލައިން ސަރވޭގައި 26-35 އަހަރުގެ އުމުރުފުރާގައި 29.0 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ހިމެނުނު، 36-45 އަހަރުގެ އުމުރުފުރާގައި 25.8 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ހިމެނެއެވެ.

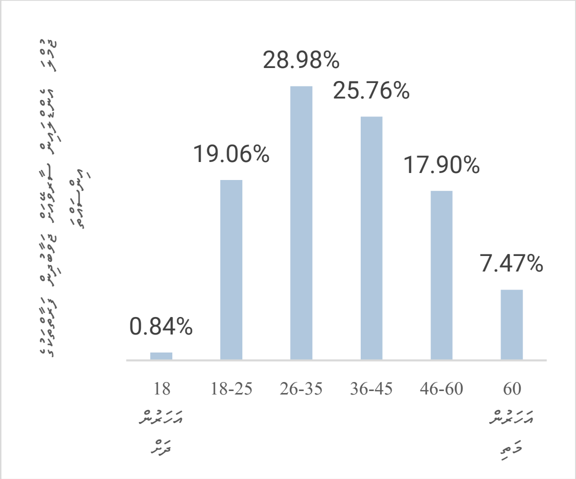

ޗާޓް 3 : އޮންލައިން ސަރވޭގައި ބައިވެރިވި ފަރާތްތަކުގެ - އުމުރު

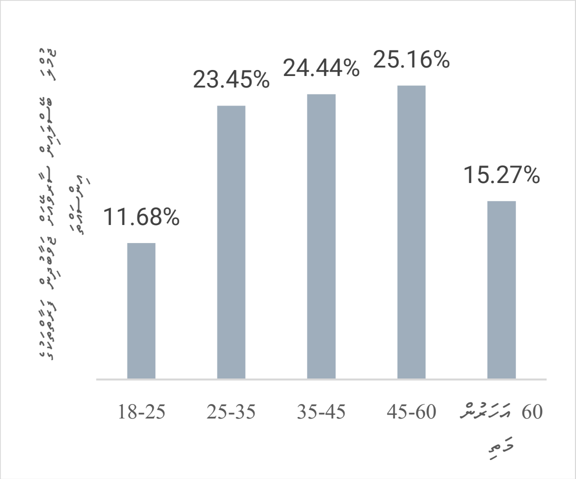

ޗާޓް 4 :ބްލޮގަރުންގެ ބައިވެރިވި ފަރާތްތަކުގެ - އުމުރު

3.1.4 ތަޢުލީމީ ފެންވަރު

ޗާޓް 5 ގައި ދައްކުވައިދީފައިވާ ގޮތަށް، އޮންލައިން ސަރވޭގައި 26.5 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ޑިގްރީއެއް ނުވަތަ އެ ފަރާތްތަކުގެ އެންމެ މަތީ ތަޢުލީމީ ފެންވަރަކަށް އަސާސީ ތަޢުލީމު ހާސިލްކޮށްފައެވެ. 44.3 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ޑިގްރީއެއް ނުވަތަ ހާސިލްކޮށްފައެވެ. އަދި 8.3 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ޑިގްރީއެއް ނުވަތަ ފުރަތަމަ ހާސިލްކޮށްފައެވެ. ބްލޮގަރުން ސާރވޭގައި ބައިވެރިވެއްޖެ ބޮޑުބަޔަކު އެންމެ ބޮޑު އަސާސީ ތަޢުލީމު ފުރިހަމަ، އޮންލައިން

ސާރވޭގައި އެންމެ ބޮޑު ނިސްބަތަކުން ފުރިހަމަކޮށްފައިވާ ތަޢުލީމީ ފެންވަރަކީ ހައިސްކޫލެވެ. މިބައިގައި ހިމެނެނީ 60 އަހަރު ދަށު މީހުން ޑިގްރީއާއެކު ޖަވާބުދީފައިވާ ބައިވެރިންނެވެ.

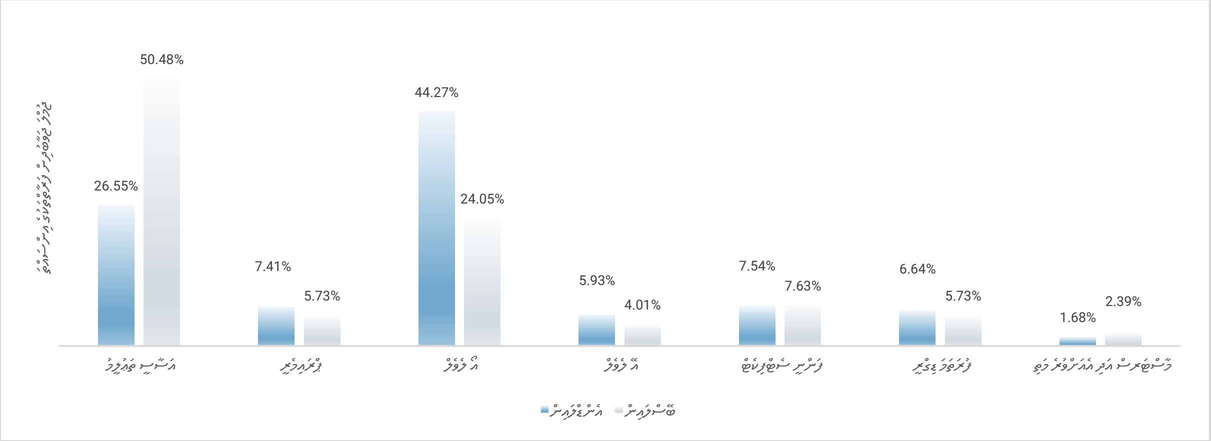

ފިގަރ 5: މައުލޫމާތުދިނުން ފެންވަރަށް - ތަޢުލީމީ ފެންވަރު

3.1.5 ވަޒީފާގެ ހާލަތު

ފިގަރ 6 ގައި ދައްކުވައިދޭފަދައިން، ސަރވޭގައި ބައިވެރިވި 1,553 މީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ބޮޑު އިންސައްތައަށް (61.6 އިންސައްތަ) ބުނެފައިވަނީ ވަޒީފާއެއްގައި ނުވަތަ އާމްދަނީ ލިބޭ ފަދަ މަސައްކަތެއްގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ކަމަށެވެ. 26.9 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ބުނެފައިވަނީ ސިވިލް ސަރވިސްގައި ވަޒީފާ އަދާކުރާ ކަމަށެވެ. އަދި 12.1 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ބުނެފައިވަނީ އަމިއްލަ ވިޔަފާރިތަކުގައި އުޅޭކަމަށެވެ. މީގެ އިތުރުން، އިންޓަރނެޓް ސަރވޭގެ 15.6 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ބުނެފައިވަނީ އަމިއްލަ މަސައްކަތެއް ކުރާ ކަމަށެވެ.

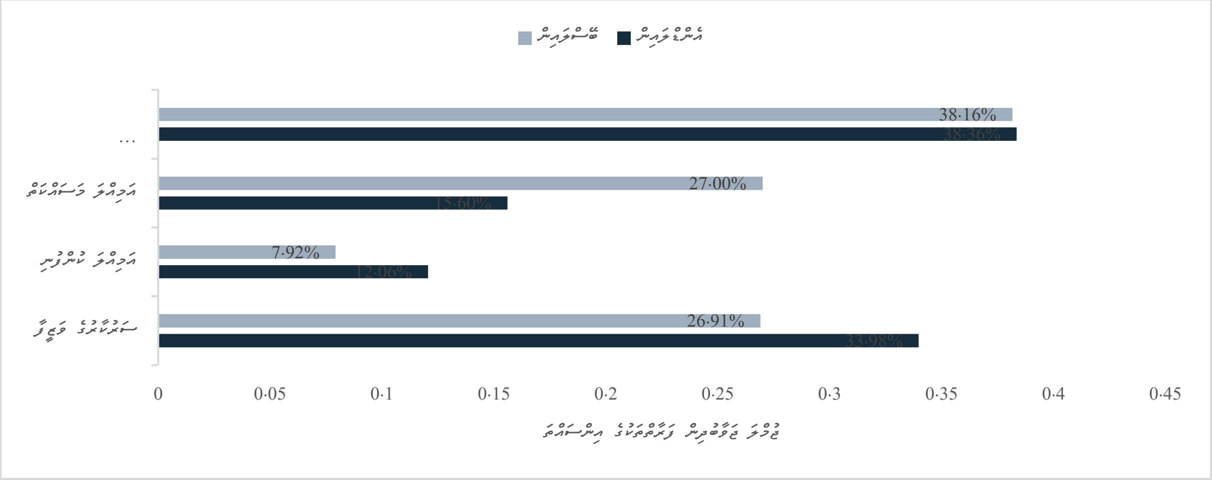

ފިގަރ 6 : މައުލޫމާތުދިނުން ފެންވަރަށް - ވަޒީފާގެ ހާލަތު

3.2 އެންދިރި މަސްދޫހުއާ ބެހޭ ޓޫރިޒަމް ސެކްޓަރާއި މަސްދޫހުގެ ހަރަކާތްތަކަށް ފުރުޞަތާއި މިންވަރު

މި ބައިގައި އަލިއަޅުވާލާފައިވާނީ ރަށްތަކާއި އުމްރުފުރާތަކުގައި އެންދިރި މަސްދޫއާ ބެހޭ ޓޫރިޒަމްއަށް ހުރި މިންވަރެވެ. އެގޮތުން ސަރވޭއިން ދެއްކުވައިފައިވާ ތަފާތު މިންވަރަށް މަސްދޫ އެކި ރަށްތަކަށް ފުރާފަޅާލެވޭނެތީ. ގޮތުގަނޑެއްގެ ހަތަރުބައިކުގެ އެއްބައި ބައިވެރިންނަށް މަސްދޫއާ ބެހޭގޮތުން އާބާދީފައިވާ ނަމަވެސް، ޓޫރިޒަމްގެ އެކަމާ މަސީގައި ހުރި މަސްދޫގެ ހަރަކާތްތަކާ އެކަމާ ޒިޔާރަތް ހިންގުން ތަން (މިސާލަކަށް ފޭސްބުކް އަދި ގޮތުގައި) ތަކެއްވެ. އެއާއި ހިލާފަށް އެހެނިހެން ދުނިޔޭގައި ރަށްތަކުގައި މަސްދޫއާއި ބެހޭ ޓޫރިޒަމްގެ ހުރި ވަރަށް ދަށްކަމެވެ. މީގެ އުމްރުފުރާގެ ބައިވެރިންނަށް މަސްދޫއާ ބެހޭގޮތުން އެންމެ ޒިޔާރަތް އެކިފަރާތްތަކުން، ޖާގަނަކާއި ދީނީ އުމްރުފުރާގެ މިންނެއް ގޮތުގައި ޓޫރިޒަމްގެ ކުރެވޭ ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

3.2.1 އަންހެނުން މަސައްކަތުގައި ބައިވެރިވާ ދާއިރާތައް

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 7 އިން ދައްކުވައިދެނީ ފަދައިން އެންޓަރޕްރައިޒް ސަރވޭގެ ޖުމްލަ ބައިވެރިންގެ 25.6 އިންސައްތަ މީހުން ބުނެފައިވަނީ އަންހެނުން މަސައްކަތުގައި ބައިވެރިވުން ކުޑަވެފައިވާކަމަށެވެ. މިގޮތުން މި ނިސްބަތް ދާއިރާތަކުގެ ތެރޭގައި ތަފާތުވެއެވެ. މަސައްކަތުގައި ބައިވެރިވުން ކުޑަވެފައިވާކަމަށް ބުނި ބައިވެރިން ގިނަ ނިސްބަތް ފެންނަނީ (22.9 އިންސައްތަ) އަދި ގަވަރނަރ (22.1 އިންސައްތަ).
އެހެންކަމުން، މި ދާއިރާތަކުގައި ނިސްބަތުން މަސައްކަތުގެ ފުރުސަތުތަކަށް އަދި ދާއިރާގެ ބައިވެރިވުން ގިނަކުރުމަށް ފާހަގަކުރެވޭއެވެ.
މި ނަތީޖާ މަސައްކަތު ބައިވެރިވުމުގެ ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތުތަކުން އެނގޭނެ ދެއެވެ. އެގޮތުން ސްޓޭކްހޯލްޑަރުން ފާހަގަކޮށްދީފައިވާ ގޮތުގައި
ޕްލޭސްމަންޓް އިންޓަރވިއުތައް ފަސޭހަކުރުމާއި މަސައްކަތުގެ ފުރުސަތުތައް ހޯދައިދިނުމަށް ބައިވެރިވާނެކަމަށް ގަބޫލުކުރެވެއެވެ.

މާލެއިން (10.3 އިންސައްތަ)، އިސްދޫ (8.3 އިންސައްތަ) އަދި ހިތަދޫ (8.0 އިންސައްތަ) ގައި ދުރުމިންގެ ބައިވެރިވުމުގެ ފާހަގަކުރެވޭ ފަރަގުތަކެއް ފެނިފައިވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެންމެ ދަށް މިންވަރުތަކާއި ބައިވެރިވުން ހުރިކަމަށް ފާހަގަކުރެވުނީ ދުވަފަރު (3.0 އިންސައްތަ)،
މާފުށީ އަދި ކުނަހަންދޫ (ދެ ރަށުގައިވެސް 3.3 އިންސައްތަ)، އަދި ކާށިދޫ (5.8 އިންސައްތަ) ގައެވެ.

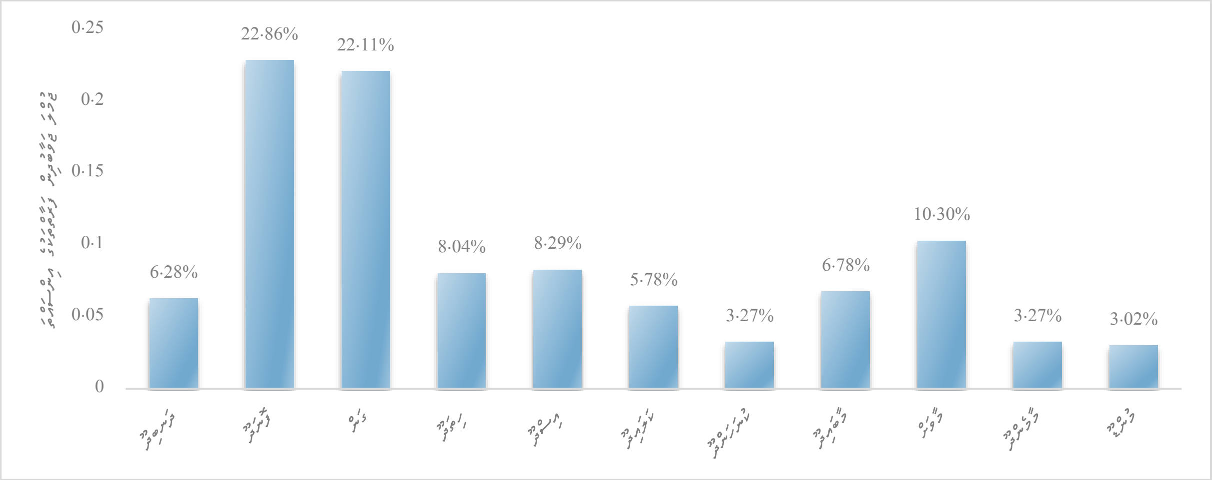

ފިގަރ 7: އަންހެނުން މަސައްކަތުގައި ބައިވެރިވުން ކުޑަ ބައިވެރިން

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 8 ގައި ދައްކުވައިދެނީ ފަދައިން، އަންހެނުން މަސައްކަތުގައި ބައިވެރިވުން ދަށް އަހަރުފުރާ ކަމަށް ބުނި ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން
އެންމެ ގިނައީ 26-35 އަހަރުގެ (34.7 އިންސައްތަ) ބައިވެރިންނެވެ. ދެން އެންމެ ގިނައީ 36-45 އަހަރުގެ (31.2 އިންސައްތަ)
ފަރާތްތަކެވެ. އަދި އަހަރުފުރާ ބައިވެރިންގެ 12.8 އިންސައްތައަކީ 18-25 އަހަރުގެ ޒުވާނުންނެވެ. މީގެއިތުރުން، 2.3 އިންސައްތަ އަކީ 60
އަހަރުން މަތީގެ މީހުންނެވެ. އަދި 1.5 އިންސައްތައަކީ 18 އަހަރުން ދަށުގެ ކުދިންނެވެ. މިއީ ތަސްދީޤު ކުރާނެ ތަފާތު ވަސީލަތްތަކާ
ބޭނުންކުރާ މިންވަރު މަދުވުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ މަސައްކަތްތަކުގައި އުޅުމާމެދުގައިވާ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުން މަދުވުމުގެ ސަބަބުން
ފެނިގެންދާ ތަފާތުތަކެއް ކަމަށް ބެލެވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މަސައްކަތްތަކުގައި ތަފާތު ވަސީލަތްތަކާ ގުޅޭގޮތުން ބޭނުންކުރުން މުހިންމުވެއެވެ.

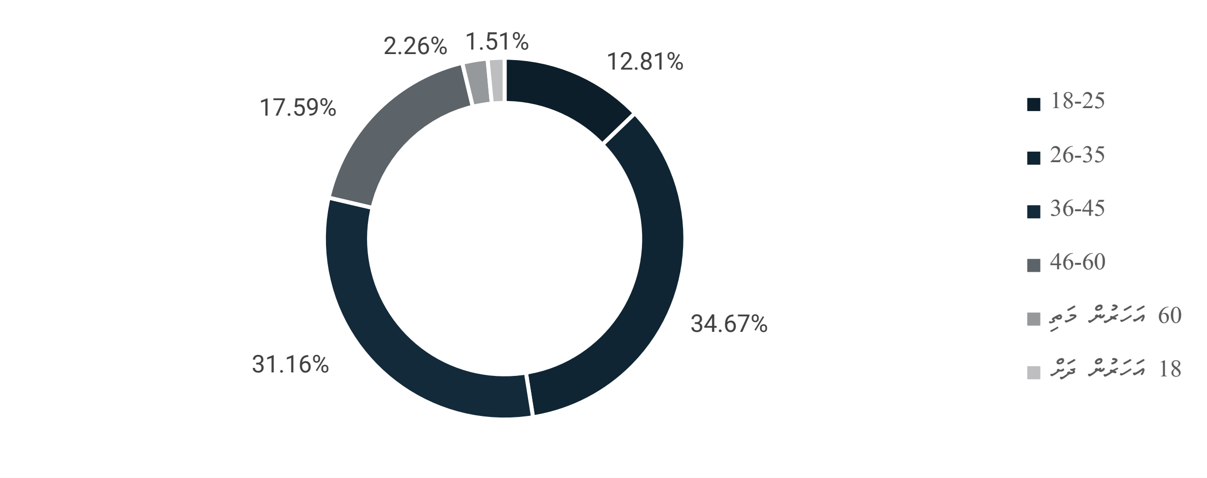

ފިގަރ 8: ލޯކަލް މަޝްހޫރުންނާ ބެހޭގޮތުން އެނގިފައިވާ ބައިވެރިން - އުމުރުފުރާއިން

3.2.2 ލޯކަލް މަޝްހޫރުންގެ މަޤްސަދާއި ބޭނުން ހޭލުންތެރިކަން

މަޝްހޫރުންނާ ބެހޭގޮތުން އެނގިފައިވާކަމަށް ވިދާޅުވި 398 ބައިވެރިންގެ ތެރެއިން 42.7 އިންސައްތަ ބުނެފައިވަނީ މަޝްހޫރުންގެ މައިގަނޑު މަޤްސަދަކީ "ވިޔާފާރި ތަރައްގީކުރުން" ކަމަށެވެ. 12.8 އިންސައްތަ ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ "ވިޔާފާރި ތަރައްގީކުރުމާއި ހޭލުންތެރިކަން" ވިދާޅުވެފައެވެ. 6.3 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ވިދާޅުވެފައިވަނީ "ވިޔާފާރިއާ ބޭރު ހޭލުންތެރިކުރުން" އެވެ. ފާހަގަކޮށްލެވޭ ގޮތުގައި ކަމަކީ، 23.6 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ބުނެފައިވަނީ މަޝްހޫރުންގެ މަޤްސަދު ނޭނގޭ ކަމަށެވެ. އަދި 7.0 އިންސައްތަ ދިނުން ޖަވާބު ދީފައެއް ނުވެއެވެ. ދުނިޔެއެކޭ ތަފާތު ނުވަތަ ޚާއްޞަ މަޤްސަދު ކަމަށް ބުނެވުނު ވާހަކަތަކާ ވެސް ވަރަށް މަދު ބައެކެވެ. އޭގެ ބޭނުން، ވިޔާފާރި ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ މައިގަނޑު މަޤްސަދުން ތަރައްގީވަނީ ފޯރުކޮށްދިނުމާއި ވިސްނުމުގެ ކުރިމަގުގެ މަޝްހޫރުތަކަށް އޮންލައިން މަޝްހޫރުން ލިބޭނެ ފިޔަވަޅުތަކުގެ މައުލޫމާތު ޕްރޮމޯޓް އުފެއްދުމާއި މަޝްހޫރު ތަކުގައި އާމަޝްހޫރުތަކުގެ ދުނިޔަމަ މަޤްސަދު ބަލައިގަންނަ އިތުރުން ސޯޝަލް އަދި ހުރިހާ ކުރާ ބޭނުންތެރިކަން މުހިންމެވެ.

"އެހެން ގަނޑުވަރުތަކުން އިންސާނީ މަޝްހޫރާ ބެހޭގޮތުން މާލޭގެ އާއްމު ނޭނގޭ. އެހެން ގަނޑުގެ ތެރެއިން މަދު ބައެއްގެ އިސްކަން އެހެން ގަނޑުން ކުރުން ކުރިއަށް މަސައްކަތްތަކެއް."

\- އުފެއްދޭ ބައިވެރިއެއް

"އެހެން ގަނޑު އިންސާނީ ކުރުން ދުވަސްތަކުގެ ހަރިސްކުރުން ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ އާއި ސޯޝަލްގައި ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބޭނެ."

\- އުފެއްދޭ ބައިވެރިއެއް

ހަމައެއާއެކު، ބޮޑުވަނީ މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު ގޮތުގައި ރަށްރަށުގެ މުޖުތަމަޢުތަކުގައި ލޯކަލް މަޝްހޫރާ ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަން ދަށެވެ. ބައްދަލުވުންތަކުގެ ގިނަ ބައިވެރިންނަށް މަޝްހޫރުން ކާކު ބެހޭގޮތުން އެނގިފައެއް ނުވެއެވެ.

ހޭލުންތެރިކަން ދަށްވުމުގެ މައިގަނޑު ސަބަބެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވަނީ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް އާމްދަނީގެ ހިސްސާއިވާ ރަދިފަކުތަކާއި ފެންނަނީ ފަދަ ނަމޫނާތަކެއް ނެތުމާއި، މަޝްހޫރުގެ ސަބަބުން މުޖުތަމަޢަށް ލިބޭ ސިފަ ފައިދާތަކާއި ބަދަލުތައް ނެތުމެވެ.

ރަށު ފެންވަރުގެ މަސްވަރާކުރުމުގެ އިންތިޒާމް ގާނޫނީ ގޮތުން ލާޒިމުކުރާ ސިސްޓަމްތަކެއް ހަމަޖެހިފައިވާއިރު މަޝްވަރާތް ލިބޭނެ ވަސީލަތްތަކުގައި
އަދި އުފެދިފައިވާ މުޖުތަމަޢުގެ ހަރަކާތްތަކުގައި ޒިންމާ އަދާކުރާ މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުން ދަށްވެ.

އެބޮޑުން މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތައް ދިނުމުގެ ސަބަބުން ވަރުބަލިވުން، އަދި އާންމު ދިރިއުޅުމުގައި އަދާ ކުރަންޖެހޭ ޒިންމާތައް ދިނުމާއި،
އެބޭފުޅުންނަށް ސިޔާ އަސަރުއް ނުކުރާ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް ޝައުޤުވެރިކަން ކުޑަވުމާއި މިގޮތަށް ބައްދަލުވުންތަކުގައި
ބައިވެރިނުވާ މައިގަނޑު ސަބަބުތަކެވެ. މި ގޮތުގެ މަޝްވަރާގެ އެއްކުރުމުގެ މަރުހަލާގައި ވެސް ވަނީ ފެނިފައެވެ. އެހެންކަމުން،
މުޖުތަމަޢުގެ ނަޒަރިއްޔާތައް ހޯދުމަށް ދިނަ މަސައްކަތްތަކާއި ޖެހިލުވުންތައް އަޅަން ޖެހެއެވެ.

> "ކައުންސިލުން ބާއްވާ މުޖުތަމަޢުގެ ބައްދަލުވުންތަކަށް ވެސް މީހުން ގެނައުމަކީ އުނދަގޫ ކަމެއް. އާންމުކޮށް މީހުން ޝައުޤުވެރިވަނީ އެ މީހުންނަށް ސީދާ ފައިދާއެއް ލިބޭ
> ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް."
>
> - ކައުންސިލް މެންބަރެއް -

3.2.3 މަޝްވަރާތް ލިބުން ވަސީލަތްތައް

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 9 އިން ދައްކުވައިދެނީ ގޮތުގައި މަޝްވަރާއާއި ބައިވެރިވުން އެކުލަވައިލާ ކަމަށް ބުނެފައިވާ ވަސީލަތްތައް އާންމުން ބޭނުން
ކުރާނެ ވަސީލަތްތަކެއް. މަޝްވަރާއާއި ބައިވެރިވުން ބެލެވޭ މަޝްވަރާގެ ލިބުމުގެ ސޯޝަލް މީޑިއާ އަދި މުޖުތަމަޢުގެ ބޭއްވުން މަޝްވަރާ
ބައްދަލުވުންތަކުގެ ތެރޭގައިހުރެއެވެ. މަޝްވަރާގެ އެންމެ ގިނަ ބައިކަން ލިބިފައިވާ ފޭސްބުކް މެދުވެރިކޮށެވެ. ދެން އެންމެ ގިނައިން މަޝްވަރާގެ
ލިބިފައިވަނީ މުޖުތަމަޢުގެ އާންމު ސަރުކާރުގެ ބައްދަލުވުންތަކާއި އަދި ފޯރމްތަކުގެ ޒަރީއާއި ބުލެޓިން ބޯޑުތަކުންނެވެ.

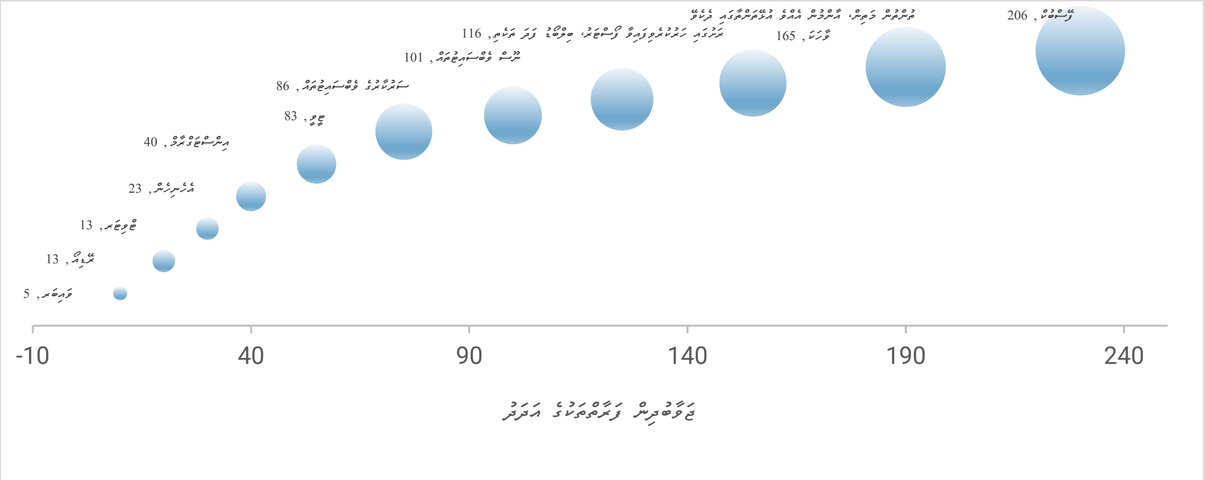

ފިގަރ 9: އެންމެ މަޝްވަރާއާއި ބައިވެރިވުން އެކުލަވައިލާ ވަސީލަތްތައް

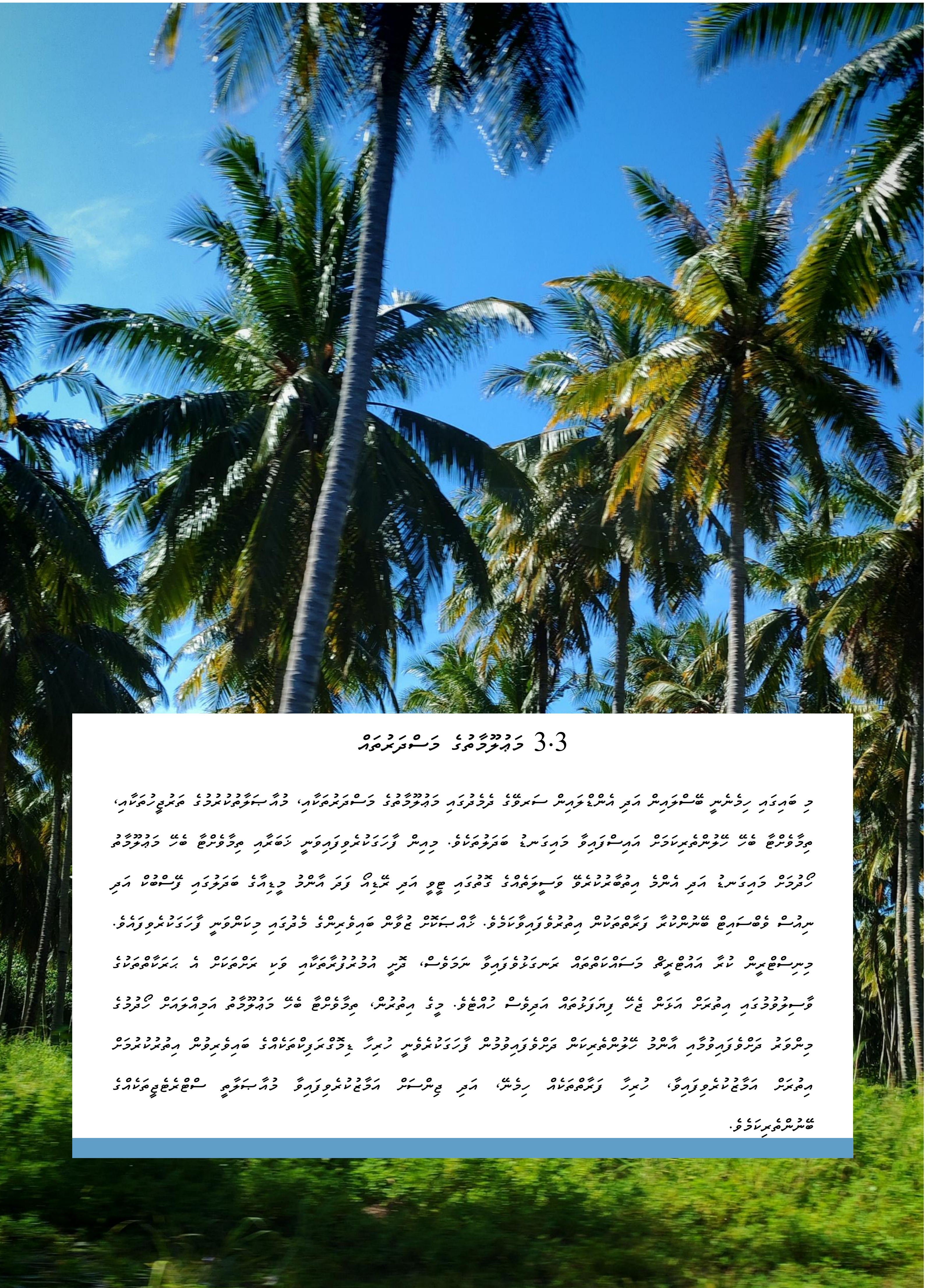

3.3 މައުލޫމާތުގެ މަސްދަރުތައް

މި ބައިގައި ހިމެނޭ ބޭސްލައިން އަދި އެންޑްލައިން ސަރވޭގެ ދެމުދުގައި މައުލޫމާތުގެ މަސްދަރުތަކާއި، ޑޭޓާ ކަލެކްޓްކުރުމުގެ މެތަޑޮލޮޖީތަކާއި، ލިމިޓޭޝަންސް ބޭރު ހޯދުންތަކަށް އައިސްފައިވާ މައިގަނޑު ބަދަލުތަކެވެ. މިއިން ފާހަގަކުރެވިފައިވަނީ ހަބަރާއި ލިމިޓޭޝަން ބޭރު މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް މައިގަނޑު އަދި އެންމެ އިމްޕޯޓެންޓް ވަސީލަތްތައް މޮބައިލް ޑޭޓާ އަދި ރޭޑިއޯ ފަދަ އާންމު މީޑިއާގެ ބަދަލުގައި ފޭސްބުކް އަދި ނިއުސް ވެބްސައިޓް ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކުން އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ. ހާއްސަކޮށް ޒުވާނުން ބައިވެރިންގެ ގޮތުގައި މިކަންވަނީ ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. މިނިސްޓްރީން ކުރާ އައުޓްރީޗް މަސައްކަތްތައް ރަނގަޅުކުރުމަށް ނަމަވެސް، ތޫނި އުމުރުފުރާތަކާއި ވަކި ރަށްތަކަށް އެ ޚާއްޞަތަކަކީ ވާސިލްވުމުގައި އިތުރަށް އަމަށް ގެނަ ޖާގަ، ދިވެހި ފިހަރިތަކުގައި ބަލާފައިވާ މައުލޫމާތު ރައްޔިތުން އެކަމުގައި ބައިވެރިވުމަށް އެހީތެރިވާނެ ހިތްވަރު އެކި ގޮތްގޮތުން ދަސްކޮށްދިނުމަށް ކުރާނެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ވަރަށް މުހިއްމު ކަމަށް އެކި ބައިވެރިންގެ ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެ ކަމަކީ ބައިވެރިވެފައިވާ މީހުންގެ ބޭނުންތަކާއި ބާރުއަޅައި ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންނާ ބޭނުންކުރަމެވެ.

3.3.1 މައުލޫމާތުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު

ބޭސްލައިން ސަރވޭގައި އެންމެ ގިނަ ބައިވެރިން (68.4 އިންސައްތަ) ހަބަރާއި މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރުތަކުގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ޓީވީ (68.4 އިންސައްތަ) އަދި ފޭސްބުކް (57.3 އިންސައްތަ) އެވެ. ނަމަވެސް، ތިރީގައިވާ ފިގަރ 10 އިން ދައްކުވައިދޭފަދައިން ގޮތުގައި އެންޑްލައިން ސަރވޭގައި ގިނަ ބައިވެރިން ހަބަރާއި މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ މަސްދަރަކީ ފޭސްބުކް (74.8 އިންސައްތަ) އަދި ނިއުސް ވެބްސައިޓް (50.3 އިންސައްތަ) އެވެ.

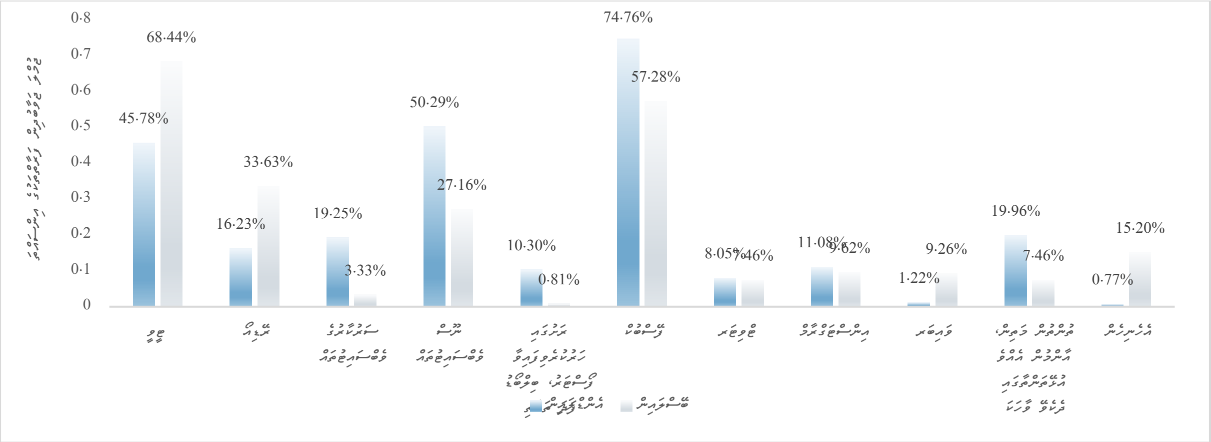

ފިގަރ 10: މައުލޫމާތުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު - އެންޑްލައިން އަދި ބޭސްލައިން

ދެ ޖިންސުގެ ގޮތުގައި އަޅާބަލާއިރު، ތިރީގައިވާ ފިގަރ 11 އިން ދައްކުވައިދޭފަދައިން ގޮތުގައި އެންމެ ގިނަ އަންހެން އަދި ފިރިހެން ބައިވެރިން މައުލޫމާތު ހޯދާ މަސްދަރަކީ ފޭސްބުކެވެ. ބޭސްލައިން ސަރވޭގައި ގިނަ އަންހެން އަދި ފިރިހެން ބައިވެރިން ރިޕޯޓްކޮށްފައިވަނީ ޓީވީއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ނިއުސް ވެބްސައިޓްތައް މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރުތަކުގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރި އަންހެން ބައިވެރިންގެ އަދަދު ބޭސްލައިން ސަރވޭއާ އަޅާބަލައިލުމުން ވަރަށް ބޮޑަށް އިތުރުވެފައެވެ.

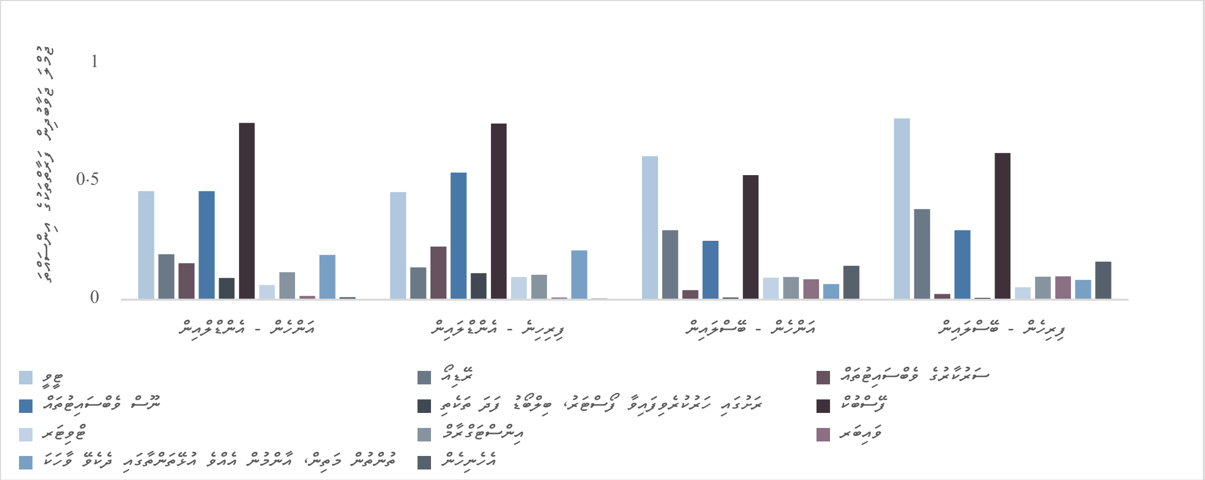

ފިގަރ 11: މައުލޫމާތުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު - ޖިންސުގެ ގޮތުގައި

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 12 އިން ދައްކުވައިދީފައިވާ ފަދައިން، އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި ވެސް ފޭސްބުކާއި ނިއުސް ވެބްސައިޓުތަކަށް އިސްކަންދޭކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. 20 އަދި 30 އަހަރުގެ އުމުރުފުރާގެ ބައިވެރިން އިސްކަންދީފައިވަނީ ފޭސްބުކަށް ކަމުގައިވާއިރު، 40 އަހަރުގެ ފުރާތަކާއި 50 އަހަރުގެ އުމުރުފުރާގެ މީހުން މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް ބޭނުންކުރާ މައިގަނޑު މަސްދަރުގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ޓީވީއެވެ. ތިރީގައިވާ ފިގަރ 13 ގައި ދައްކުވައިދޭ ފަދައިން މި ޖަވާބުތައް ބޭސްލައިން ސަރވޭގެ ޖަވާބުތަކާއި އެއްގޮތެވެ. މީގެ އިތުރުން، ބޭސްލައިން ސަރވޭއާ އަޅާބަލާއިރު އޮންލައިން ސަރވޭގައި "އެހެނިހެން" ކޯލި ބައިވެރިން މަދުކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. 18 އަހަރުން ދަށުގެ އުމުރުފުރާއަކީ އޮންލައިން ސަރވޭގައި އަދަދު ހިމެނުނު ކެޓަގަރީއެކެވެ. މި އުމުރުފުރާގައި ސޯޝަލް މީޑިއާއަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އިސްކަންދޭކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

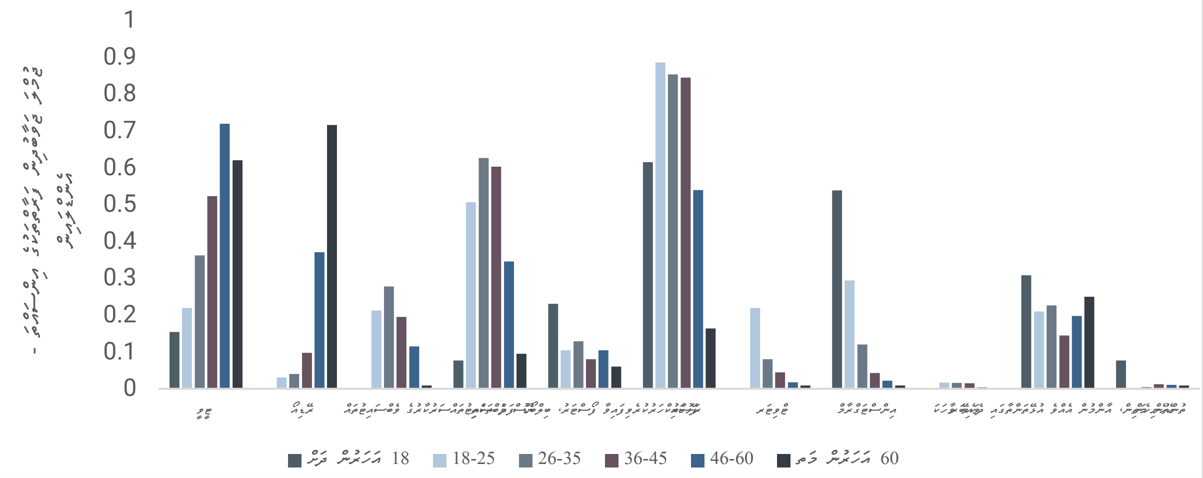

ފިގަރ 12: މައުލޫމާތުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު - އޮންލައިން ސަރވޭގެ ބައިވެރިންގެ އުމުރުފުރާ

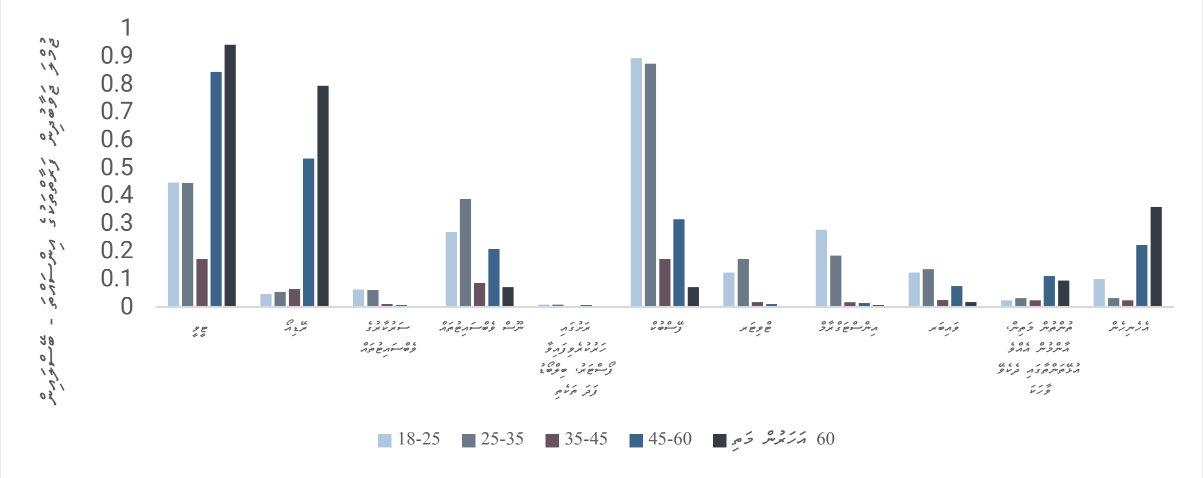

ފިގަރ 13: މައުލޫމާތުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު - ބޭސްލައިން ސަރވޭގެ ބައިވެރިންގެ އުމުރުފުރާ

3.3.2 އެންމެ އިމްޕޯޓެންޓު މަޢުލޫމާތު ހޯދުމުގެ މަސްދަރު

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 14 އިން ދައްކުވައިދީފައިވާ ފަދައިން އެންޑްލައިން ސަރވޭގެ ޖުމްލަ ބައިވެރިންގެ 62.3 އިންސައްތަ މީހުން އެންމެ އިމްޕޯޓެންޓު މަޢުލޫމާތު ހޯދުމުގެ މަސްދަރެއްގެ ގޮތުގައި ހިއްސާކޮށްފައިވަނީ ޓީވީއެވެ. ބޭސްލައިން ސަރވޭގެ ހޯދުންތަކާ މިއާއި ވަރަށް ގާތެވެ. ބޭސްލައިން ސަރވޭގައި 67.0 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ބުނެފައިވަނީ ޓީވީއަކީ އެންމެ އިމްޕޯޓެންޓު މަޢުލޫމާތު ހޯދުމުގެ މަސްދަރު ކަމުގައެވެ. ނަމަވެސް، އެންޑްލައިން ސަރވޭގައި 45.8 ބައިވެރިންގެ ޚިޔާލުގައި، ޓީވީ ފޭސްބުކަށްވުރެ ފަހަތުގައި އެންމެ އިމްޕޯޓެންޓު މަސްދަރުގެ ގޮތުގައެވެ. ސަރުކާރުގެ ވެބްސައިޓްތަކާއި ނިއުސް ވެބްސައިޓްތައް އެންމެ އިމްޕޯޓެންޓު މަސްދަރުގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރި ބައިވެރިންގެ އިންސައްތަ ބޭސްލައިން ސަރވޭއާ އަޅާބަލާއިރު އެންޑްލައިން ސަރވޭގައި އިތުރުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

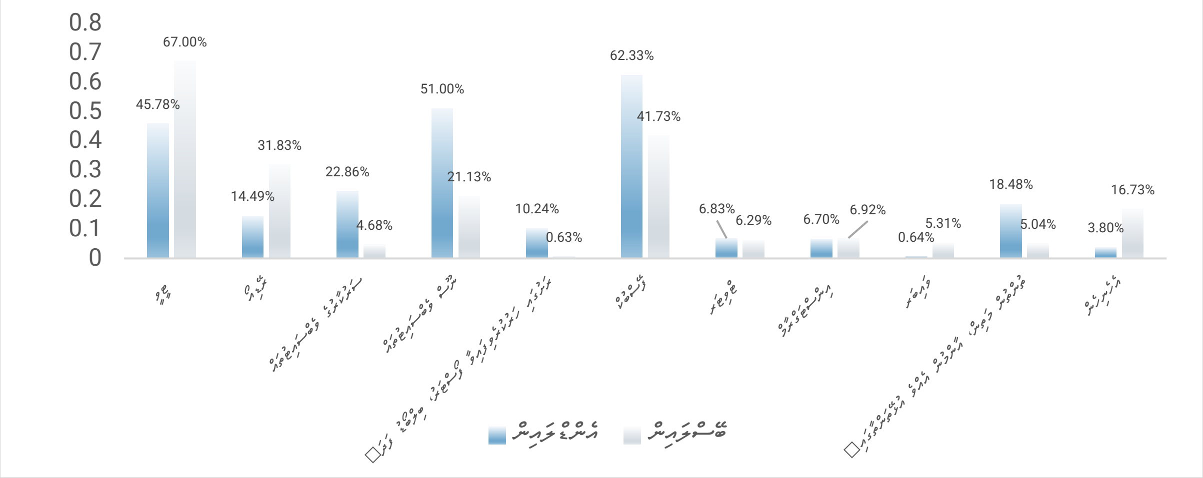

ފިގަރ 14: އެންމެ އިމްޕޯޓެންޓު މަޢުލޫމާތުގެ މަސްދަރު

ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު

ޚަބަރާއި މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ބޭނުންކުރާ މަސްދަރުތަކަށް އަލިއަޅުވާލާ ބަދަލުތަކާއި ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ބޭނުންކުރާ މައިގަނޑު މަސްދަރާ ބެހޭ ސުވާލުގެ ޖަވާބުތަކުން ވެސް ފެނިގެންދެއެވެ. ތިރީގައިވާ ފިގަރ 15 އިން ދައްކުވައިދީފައިވާ 65.4 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ބޭނުންކުރާ މަސްދަރަކަށް ހިއްސާކޮށްފައިވަނީ ޓީވީއެވެ. ބޭސްލައިން ސަރވޭގައި ގިނަ ބައިވެރިން (67.5 އިންސައްތަ) ޓީވީ ހިއްސާކޮށްފައިވާއިރު، އެންޑްލައިން ސަރވޭގައި ޓީވީ ހިއްސާކޮށްފައިވަނީ މަދު (48.1 އިންސައްތަ) ބައިވެރިންނެވެ. މީގެ އިތުރުން، ބޭސްލައިން ސަރވޭއާ އަޅާބަލާއިރު އެންޑްލައިން ސަރވޭގައި ނިއުސް ވެބްސައިޓްތަކާއި މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުމުގެ ދާއިރާ ފަދަ ވަސީލަތް އިތުރުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

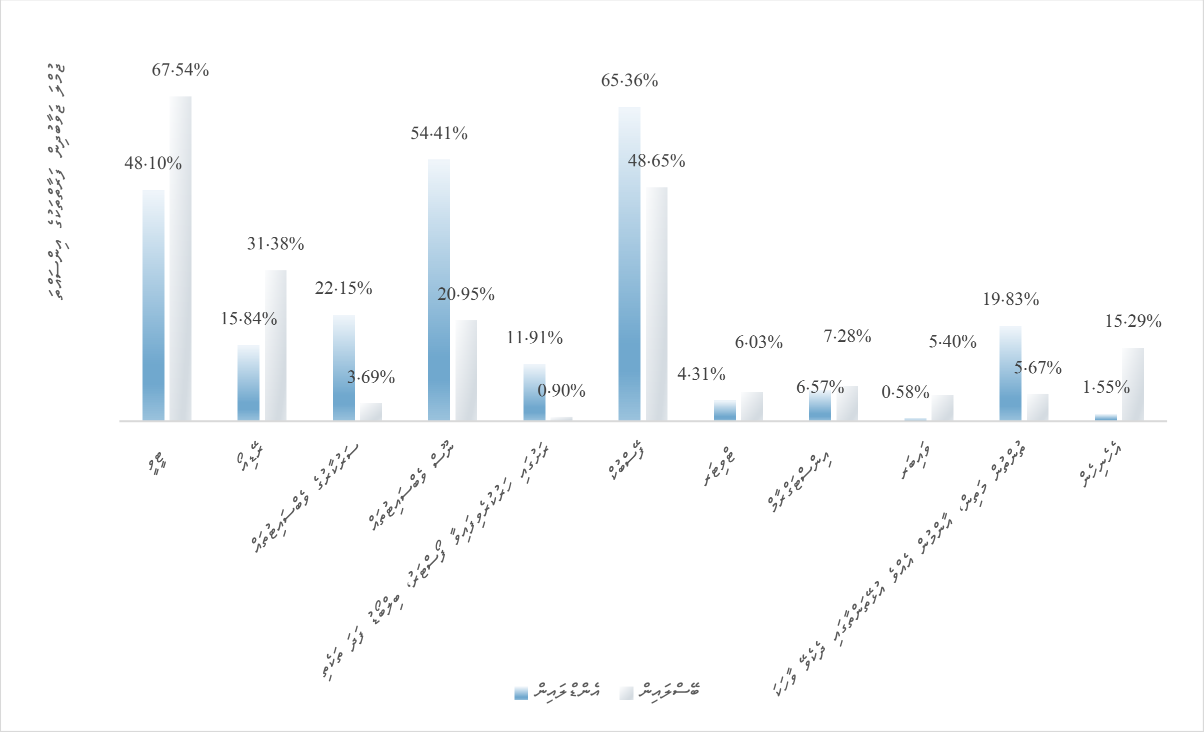

ފިގަރ 15: ޚިދުމަތްތަކާ ބެހޭ މައުލޫމާތުގެ މަސްދަރު

މިނިސްޓްރީން ހިންގާ ހަރަކާތްތަކުން ލިބޭ ފައިދާތަކާ ބެހޭ މައުލޫމާތުގައި ބައިވެރިވުން ސުވާލު ކުރުމުން، އަންހެނުން ސާރވޭގެ 51.7 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ބުނެފައިވަނީ މިގޮތުން ލިބުނީ ހަމައެކަނި ކުޑަ މިންވަރެއްގެ މައުލޫމާތު ކަމަށެވެ. މިއީ ފިރިހެނުން ސަރވޭގައި ލިބުނު ޖަވާބުތަކާ އަޅާކިޔާއިރު ވަރަށް ބޮޑު އިތުރުވުމެކެވެ. ފިރިހެނުން ސަރވޭގައި ކުޑަ މިންވަރެއްގެ މައުލޫމާތު ލިބުނުކަމަށް ބުނެފައިވަނީ ހަމައެކަނި 36.5 އިންސައްތަ ބައިވެރިންނެވެ. މިއާއެކު، މިނިސްޓްރީގެ ހަރަކާތްތަކުން އެއްވެސް މައުލޫމާތެއް ނުލިބޭ ކަމަށް ބުނެފައިވާ ބައިވެރިންގެ އަދަދު ވަނީ ދަށްވެފައެވެ. ފިރިހެނުންގައި 39.0 އިންސައްތަ އަދި އަންހެނުންގައި 27.5 އިންސައްތަ ބައިވެރިން މިގޮތަށް ބުނެފައިވެއެވެ. މިއިން ދައްކާވައިދޭނީ މިނިސްޓްރީގެ ހަރަކާތްތަކުން ލިބޭ މައުލޫމާތު ޖަމާކުރެވޭގޮތުގައި އިތުރުކުރަންޖެހޭކަމެވެ. ނަމަވެސް، "މަދު" ނުވަތަ "ވަރަށް މަދު" މިންވަރަކަށް މައުލޫމާތު ލިބޭ ކަމަށް ބުނެފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަނީ ދަށްވެފައެވެ. އަންހެނުން ސަރވޭގައި މި ދެ ކެޓަގަރީގެ ޖުމްލަ އަދި އެންމެ 4.9 އިންސައްތައެވެ. އެހެންކަމުން، މައުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ދާއިރާ ފުޅާކުރުމަށް ނަމަވެސް، މުއާސަލާތުކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ މަސްދަރުތަކުން ކޮމިއުނިކޭޝަން ޓީމު މިންވަރާއި، ލިބޭ މައުލޫމާތުގެ ފެންވަރު އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރަން ޖެހެއެވެ. ޖުމްލަކޮށްލާއިރު، މި ކޮމްޕޮނަންޓުގެ ދެއްކުމަކީ މިނިސްޓްރީގެ އެޖެންޑާ މަސައްކަތްތަކުގައި ކުރިއަރުވުންތަކެއް ލިބިފައިވާކަމެވެ. ނަމަވެސް، އެއާއިއެކު މިނިސްޓްރީގެ ހަރަކާތްތަކާ ބެހޭ ފަރާތްތަކާ ދިމާލަށް ލިބޭ މައުލޫމާތު ބަދަލުކުރެވިފައިވާ މިންވަރު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ހިންގާ ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ބޭނުން ބޮޑަށް ނެގުމަށް ބާރުއަޅަންޖެހެއެވެ.

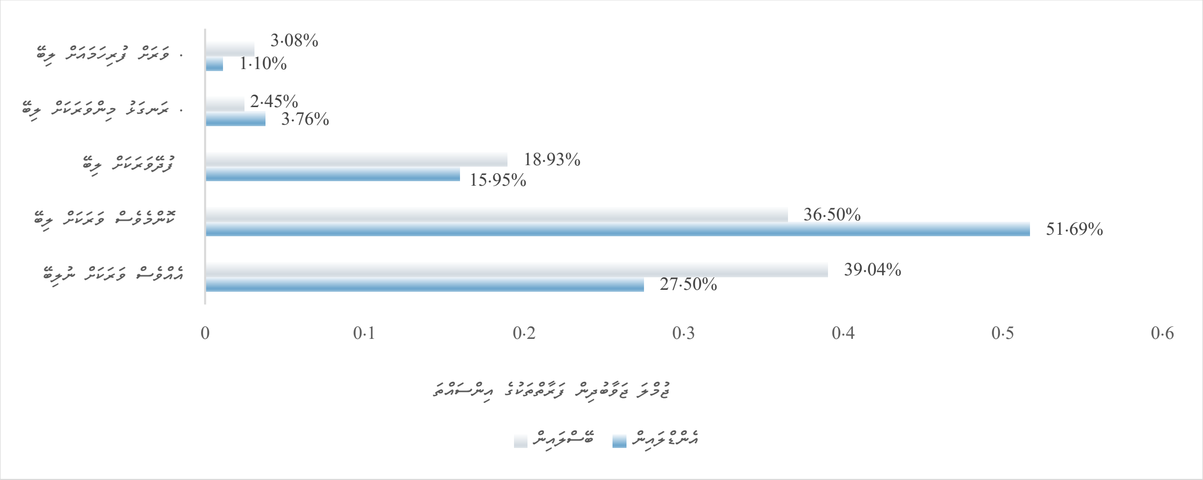

ފިގަރ 16: މިނިސްޓްރީން ހިންގާފައިވާ ހަރަކާތްތަކުން ލިބިފައިވާ ތަމްރީނާބެހޭ މައުލޫމާތު

މިނިސްޓްރީން ހިންގާ ހަރަކާތްތަކުން ފޯރުކޮށްދޭ ތަމްރީނާބެހޭ މައުލޫމާތުގެ އަދި ރަށްތަކުގެ ބޭސްލައިން ދިރާސާގެ ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ބަދަލުވެފައިވެއެވެ. ތިރީގައިވާ ފިގަރ 17 އިން ދައްކާލައިދީފައިވާ ގޮތުގައި އިސްދޫ ފިޔަވައި އެހެން ހުރިހާ ރަށްތަކުގައި އެއްވެސް މައުލޫމާތެއް ނުލިބޭ ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ. އިސްދޫގައި މި ނިސްބަތް ބޭސްލައިންގެ 13.5 އިންސައްތައިން އެންޑްލައިންގައި 21.6 އިންސައްތައަށް ވަނީ އިތުރުވެފައިވެއެވެ. މީގެއިތުރުން، ތިރީގައިވާ ފިގަރ 18 އިން ދައްކާލައިދީފައިވާ ގޮތުގައި މާބައިދޫ ފިޔަވައި އެހެން ހުރިހާ ރަށްތަކުގައި ކުޑަ މިންވަރަކަށް މައުލޫމާތު ލިބޭ ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަނީ އިތުރުވެފައިވެއެވެ. މާބައިދޫގައި މި ނިސްބަތް ވަނީ 36.5 އިންސައްތައިން 26.3 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ.

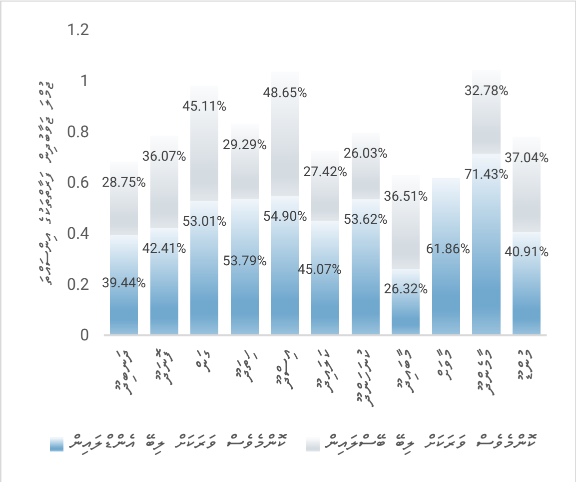

ފިގަރ 18: މިނިސްޓްރީން ހިންގާފައިވާ ހަރަކާތްތަކުން ލިބިފައިވާ ތަމްރީނާބެހޭ މައުލޫމާތު ވަކިވަކި ރަށްތަކުން - ކޮންމެވެސް

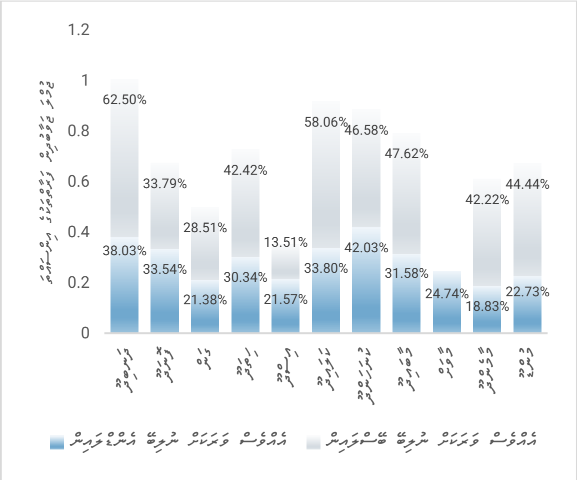

ފިގަރ 17: މިނިސްޓްރީން ހިންގާފައިވާ ހަރަކާތްތަކުން ލިބިފައިވާ ތަމްރީނާބެހޭ މައުލޫމާތު ވަކިވަކި ރަށްތަކުން - އެއްވެސް ވަރަކަށް ނުލިބޭ

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 19 އިން ދައްކާލައިދީފައިވާ ގޮތުގައި ފުދޭ މިންވަރަކަށް މައުލޫމާތު ލިބޭ ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތުގެ ބަދަލުތަކުގެ ދާ ސަރަހައްދުގައި ތަފާތެވެ. ފާހަގަކޮށްލެވެން ޖެހޭ ކަމަކީ، ތިރީގައިވާ ފިގަރ 20 އިން ދައްކާލައިދީފައިވާ ގޮތަށް، ހޯރަފުށި،

ކުޑަހުވަދޫ އަދި މާވަށު ފިޔޯރީ އެހެނިހެން ރަށްތަކުގައި ގިނަ މިންވަރަކަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ކަމަށް ބުނެފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަނީ އިތުރުވެފައެވެ. މި ތިން ރަށުގައި މި ނިސްބަތް ވަނީ ދަށްވެފައިވެއެވެ. މިއާއިއެކު، ދަނބިދޫ، މާބައިދޫ، މާމެންދޫ އަދި ފުނަދޫގައި ބޭސްލައިންގައި ގިނަ މިންވަރަކަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ކަމަށް އެއްވެސް ބައިވެރިޔަކު ބުނެފައިނުވާއިރު، އެންޑްލައިންގެ ބައިވެރިން މިފަދައިން ބުނެފައިވެއެވެ.

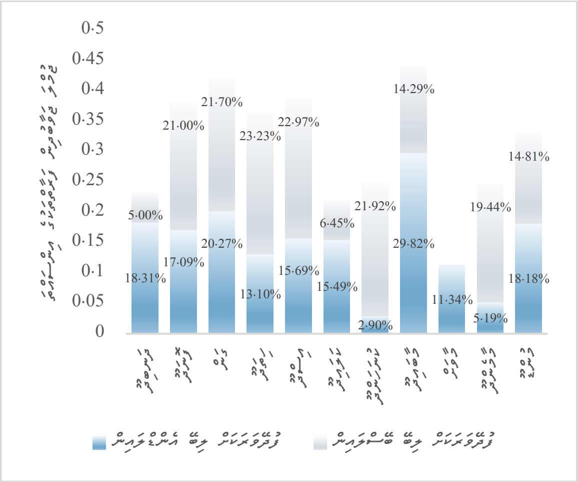

ފިގަރ 19: މިނިސްޓްރީއިން ހިންގާފައިވާ ޕްރޮގްރާމްތަކުން ލިބިފައިވާ ބެނިފިޓްތަކާބެހޭ މަޢުލޫމާތު ވަކިވަކި ރަށްތަކުން - ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް

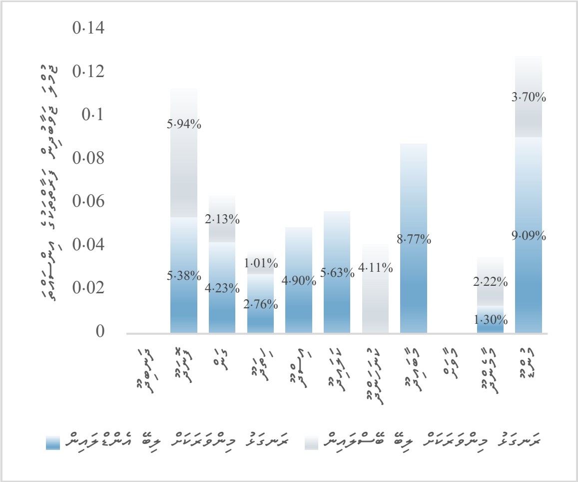

ފިގަރ 20: މިނިސްޓްރީއިން ހިންގާފައިވާ ޕްރޮގްރާމްތަކުން ލިބިފައިވާ ބެނިފިޓްތަކާބެހޭ މަޢުލޫމާތު ވަކިވަކި ރަށްތަކުން - ދަށްމިނުން

ނަމަވެސް، ތިރީގައިވާ ފިގަރ 21 އިން ދައްކުވައިދޭ ގޮތުގައި ގިނަ ރަށްތަކުގައި ވަރަށް ގިނަ މިންވަރަކަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ކަމަށް ބުނެފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަނީ އެންޑްލައިން ސަރވޭގައި ދަށްވެފައެވެ. މިސާލަކަށް، ކަލައިދޫގައި ދެ ސަރވޭގައިވެސް ވަރަށް ގިނަ މިންވަރަކަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ކަމަށް އެއްވެސް ބައިވެރިއަކު ބުނެފައެއް ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މިއިން އެނގެނީ އެ ރަށްތަކުގައި މަޝްވަރާގެ ދަތުރު ހިންގާފައިވާ އައުޓްރީޗް ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ނަތީޖާ ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ހާސިލުވެފައިނުވާކަމެވެ.

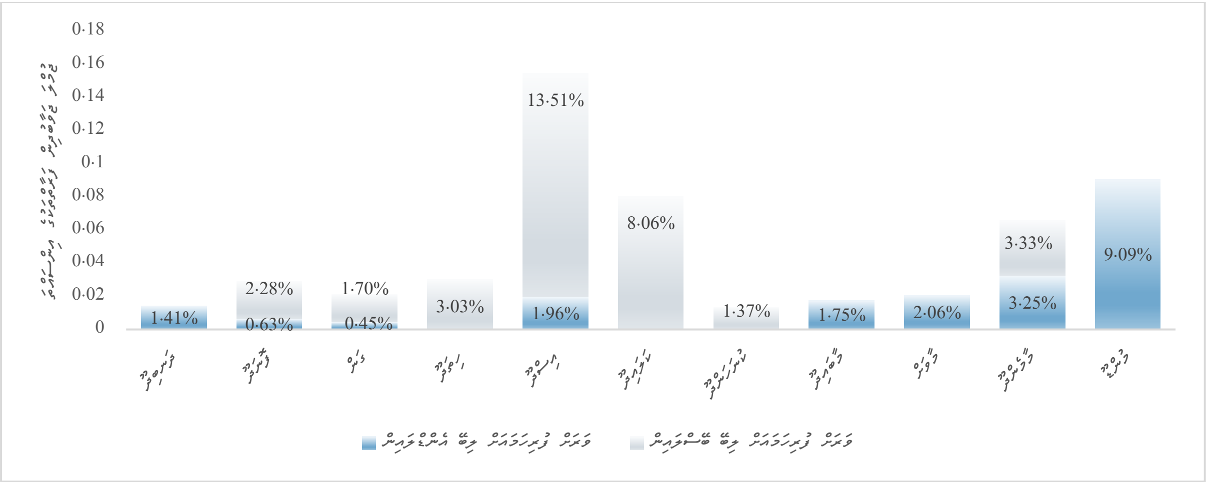

ފިގަރ 21: މިނިސްޓްރީއިން ހިންގާފައިވާ ޕްރޮގްރާމްތަކުން ލިބިފައިވާ ބެނިފިޓްތަކާބެހޭ މަޢުލޫމާތު ވަކިވަކި ރަށްތަކުން - ވަރަށް ގިނައިން

އުމުރުފުރާތަކުގެ މެދުގައި ބަލިފަހައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، ތިރީގައިވާ ފިގަރ 22 އިން ދައްކުވައިދީފައިވާ ގޮތުން އޮންލައިން ސަރވޭގައި 60 އަހަރުން މަތީގެ (59·5 އިންސައްތަ) އަދި 18 އަހަރުން ދަށުގެ (46·2 އިންސައްތަ) ބައިވެރިން އެންމެ ގިނައިން ބުނެފައިވަނީ މިނިސްޓްރީގެ ހަރަކާތްތަކުން އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް ނުލިބޭ ކަމަށެވެ. އެހެން އުމުރުފުރާތަކުގައި، ކޮންމެ ގްރޫޕެއްގެ 45 އިންސައްތައަށްވުރެ ގިނަ ބައިވެރިން ބުނެފައިވަނީ ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށްގެ މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ކަމަށެވެ. މީގެ ބޭސްލައިންގައި ބައިވެރިންގެ ޖަވާބުތަކާއި ތަފާތު ޖަވާބުތަކެކެވެ. ތިރީގައިވާ ފިގަރ 23 އިން ދައްކުވައިދީފައިވާ ގޮތުން ބޭސްލައިންގައި 18-25 އަދި 25-35 އުމުރުފުރާގެ ބޭފުޅުން އެންމެ ގިނައިން ހިއްސާކޮށްފައިވަނީ "ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށްގެ މަޢުލޫމާތު" ލިބޭ ކަމަށެވެ. އަދި އެހެން ހުރިހާ އުމުރުފުރާއެއްގައި ބައިވެރިން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބުނެފައިވަނީ އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް ނުލިބޭ ކަމަށެވެ. މިއިން ދެވަނައަށް ބޭސްލައިން ސާރވޭއާއި އަޅާ ބަލާއިރު އޮންލައިން ސަރވޭގައި ގިނަ އުމުރުފުރާތަކަކުން އައުޑިއަންސްގެ މަސައްކަތްތަކަށް ޒިޔާދަ ގޮތެއްގައި ރަނގަޅުކުރެވިފައިވާކަމެވެ.

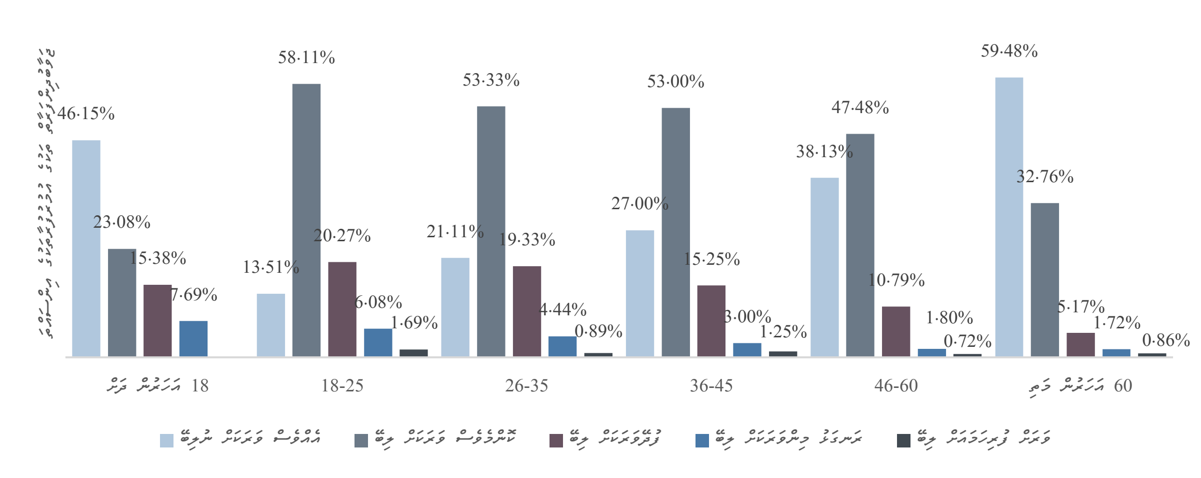

ފިގަރ 22: މިނިސްޓްރީއިން ހިންގާފައިވާ ހަރަކާތްތަކުން ލިބިފައިވާ ތިމާވެށްޓާބެހޭ މަޢުލޫމާތު - އޮންލައިން ސަރވޭގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ މެދުގައި

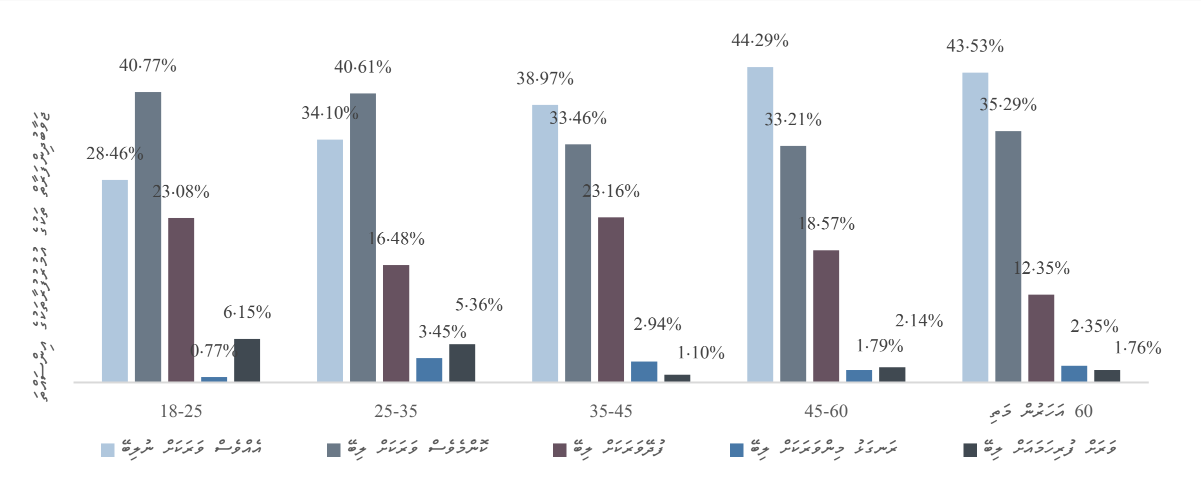

ފިގަރ 23: މިނިސްޓްރީއިން ހިންގާފައިވާ ހަރަކާތްތަކުން ލިބިފައިވާ ތިމާވެށްޓާބެހޭ މަޢުލޫމާތު- ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ މެދުގައި

3.3.4 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މައުލޫމާތު ލިބުމަށް އިސްތިއުމާލުކުރާ މުއާސަލާތީ ވަސީލަތްތައް

ސަރވޭގެ ނަތީޖާތަކުން ދައްކުވައިދިނީ ބޯސްތަކާއިވެސް އެންޓަރޕްރައިޒުން ސާރވޭއާއި ދެމެދު ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މައުލޫމާތު ލިބުމަށް އިސްތިއުމާލުކުރާ މުއާސަލާތީ ވަސީލަތްތަކަކީ ވަނީ ބަދަލުވެފައެވެ. ތިރީގައިވާ ޗާޓު 24 އިން ދައްކުވައިދީފައިވާ ފަދައިން އެންޓަރޕްރައިޒުންގެ ބައިވެރިންގެ ބޮޑު އިންސައްތައެއް މައުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް އެންމެ ރަނގަޅު މުއާސަލާތީ ވަސީލަތަކަށް ހިޔާރުކޮށްފައިވަނީ ސޯޝަލް މީޑިއާއެވެ. ދެން އެންމެ ގިނައިން ޓާގެޓްކޮށްފައިވާ ކޮމިއުނިޓީގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ނުވަތަ ހަރަކާތްތަކާއި ވަކިވަކި ބައްދަލުވުންތަކެވެ. މީޑިއާ ރިލީޒަސް، ތިރީގައިވާ ޗާޓު 25 އިން ދައްކުވައިދީފައިވާ ފަދައިން ބޯސްތަކުންގެ އެންމެ ގިނައިން ޓާގެޓްކޮށްފައިވާ ކޮމިއުނިޓީގެ ޕްރޮގްރާމްތަކެވެ. ދެން އެންމެ ގިނައިން ޓާގެޓްކޮށްފައިވާ ސޯޝަލް މީޑިއާ އަދި އާންމު މީޑިއާ (ޓީވީ/ރޭޑިއޯ) އެވެ. އެންޓަރޕްރައިޒުންގައި އާންމު މީޑިއާ ހިޔާރުކޮށްފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަނީ ވަރަށް ބޮޑުކަން ދަންނަވައިލަމެވެ. މައުލޫމާތު ހޯދުމާއި ލިބިގަތުމުގައި ޑިޖިޓަލް ޕްލެޓްފޯމްތައް ހިޔާރުކުރުން ގިނަވެފައިވުން މިހާރު މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ ގޮތްތަކަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލުތައް ދައްކައެވެ. މިއާއިއެކު، ކުރިމަގުގައި ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މުއާސަލާތީ ސްޓްރެޓެޖީތަކުގައި ޑިޖިޓަލް ވަސީލަތްތައް ހިމެނުމުގެ މުހިއްމުކަން ފާހަގަކޮށްދެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، އަތޮޅުތަކުގެ ރަށްރަށުގައި ޑިޖިޓަލް ކޮނެކްޓިވިޓީއާއި ބްރޯޑްބޭންޑް ފުރުސަތު އިތުރުކުރުމާއި، ޑިޖިޓަލް ލިޓަރަސީ ތަރައްގީކުރުމުގެ ސަޕޯޓުން ޑިޖިޓަލް ވަސީލަތްތައް ފުރިހަމައަށް މައުލޫމާތު ހޯދުން އިތުރުވެގެންދާނެކަން ފާހަގަކޮށްލަން ޖެހެއެވެ.

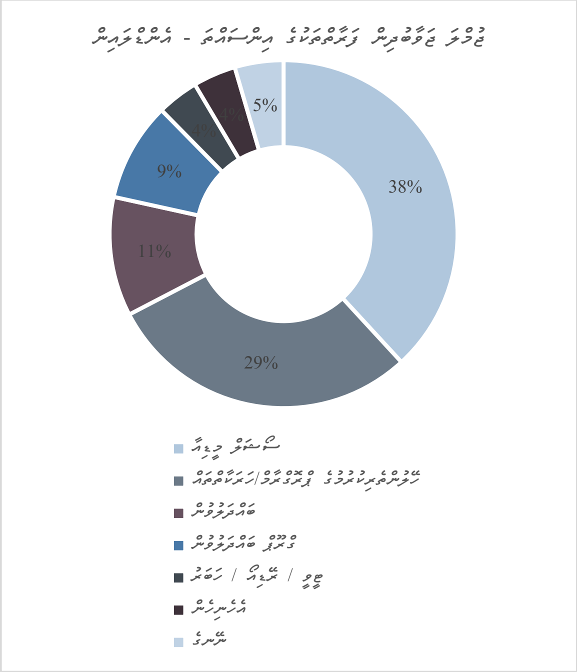

ޗާޓު 24: މައުލޫމާތު ލިބުމަށް ހިޔާރުކުރާ މުއާސަލާތީ ވަސީލަތްތައް - އެންޓަރޕްރައިޒުން

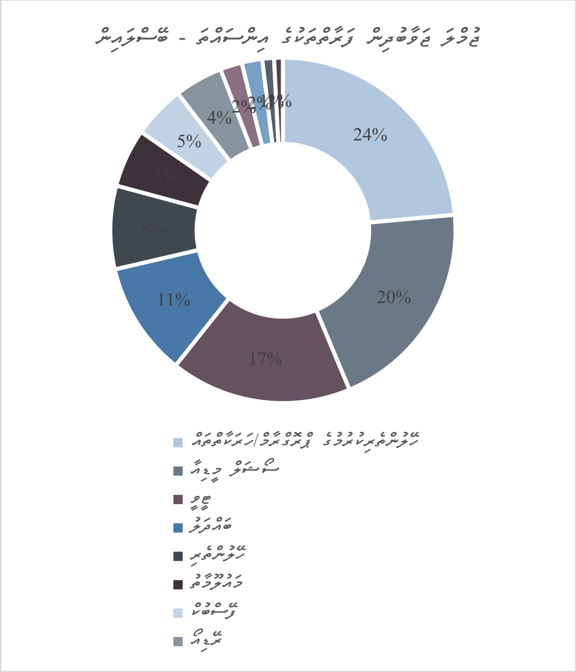

ޗާޓު 25: މައުލޫމާތު ލިބުމަށް ހިޔާރުކުރާ މުއާސަލާތީ ވަސީލަތްތައް - ބޯސްތަކުން

3.3.5 މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމުގެ އާދަތައް

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 26 އިން ދައްކުވައިދީފައިވާ ފަދައިން ހުރިހާ ވަގުތުތަކުގައި ޓީވީ ބެލުމާއި ރޭޑިއޯ އަޑުއެހުމުގެ މިންވަރު ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައެވެ. އެންޑްލައިންގައި ހެނދުނު ގޭގައި ޓީވީ ބަލާކަމަށް ނުވަތަ ރޭޑިއޯ އަޑުއަހާކަމަށް ބުނެފައިވަނީ އެންމެ 1.7 އިންސައްތަ ބައިވެރިންނެވެ. މިއީ ބޭސްލައިންގައި މި ގޮތަށް ހިޔާރުކޮށްފައިވާ 12.8 އިންސައްތަ އާ އަޅާބަލާއިރު ވަރަށް ބޮޑު ދަށްވުމެކެވެ. ހަވީރާއި، ރޭގަނޑު މީޑިއާ ބޭނުންކުރާ މިންވަރު 52.4 އިންސައްތައިން 22.0 އިންސައްތައަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައެވެ. ފާހަގަކޮށްލެވޭ ކަމަކީ މި މީޑިއާތައް އެއްގޮތަކަށްވެސް ބޭނުންނުކުރާ ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ދުވަހަކަށްވުރެ އިތުރަށް އިތުރުވެ، 16.5 އިންސައްތައިން 34.4 އިންސައްތައަށް އަރާފައިވާކަމެވެ. އަދި ވަކި ވަގުތެއް ނެތި ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އިތުރުވެ، 28.1 އިންސައްތައިން 40.6 އިންސައްތައަށް އަރާފައެވެ. މިއިން ދޭހަވަނީ ގަވާއިދުން މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމުގެ އާދަތަކުން ދުރަށް ގޮސް، ގިނަ ފަރާތްތަކުން ހުރިހާ ވަގުތެއް، އެކި ވަގުތުތަކުގައި މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމުގެ އާދަތަކަކަށް ބަދަލުވެފައެވެ.

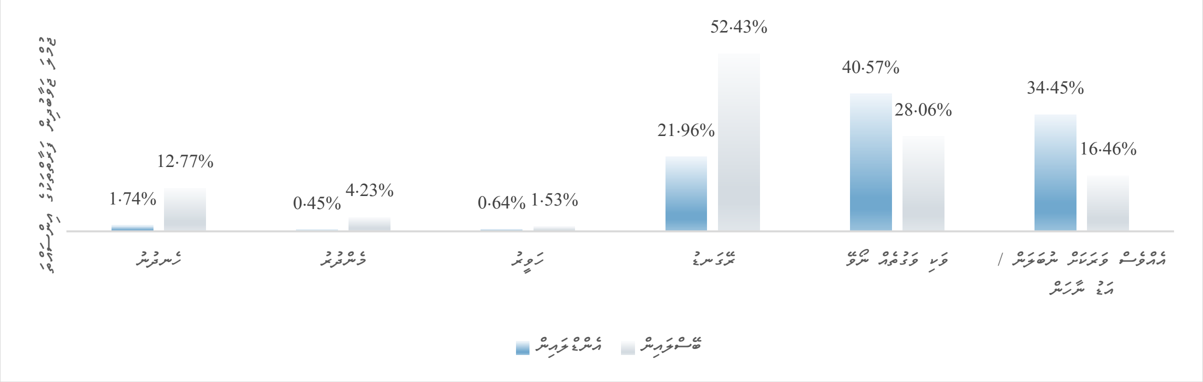

ފިގަރ 26: ޓީވީ އަދި ރޭޑިއޯ ބޭނުންކުރުމަށް ހިޔާރުކުރާ ވަގުތުތައް

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 27 އިން ދައްކުވައިދީފައިވާ ފަދައިން ދެ ޖިންސުގެ މެދުގައިވާ ތަފާތުތަކަށް ބަލާއިރު، އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ މެދުގައި ވެސް ހުރިހާ ވަގުތުތަކުގައި ގަވާއިދުން ޓީވީ ބެލުމާއި ރޭޑިއޯ އަޑުއެހުން ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައެވެ. ބޭސްލައިންގައި އަންހެނުން (53.2 އިންސައްތަ) އަދި ފިރިހެނުން (51.2 އިންސައްތަ) ބައިވެރިންގެ ބޮޑުބައިވެސް ރޭގަނޑު ޓީވީ ބަލާ ނުވަތަ ރޭޑިއޯ އަޑުއަހާ ކަމަށެވެ. އެންޑްލައިންގައި މި ނިސްބަތް އަންހެނުންގެ މެދުގައި 23.4 އިންސައްތައަށް އަދި ފިރިހެނުންގެ މެދުގައި 20.7 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައެވެ. ހެނދުނާއި މެންދުރު ބޭނުންކުރާ މިންވަރު ވެސް ދެ ޖިންސުގެ މެދުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައެވެ. އަދި ވަކި ވަގުތެއް ނެތި ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަރަށް ބޮޑަށް އިތުރުވެފައިވާއިރު، ޓީވީ ނުވަތަ ރޭޑިއޯ އެއްގޮތަކަށްވެސް ބޭނުންނުކުރާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ދުވަހަކަށްވުރެ އިތުރަށް އިތުރުވެ، ވީ އަންހެނުންގެ މެދުގައި 32.5 އިންސައްތައަށް އަދި ފިރިހެނުންގެ މެދުގައި 36.1 އިންސައްތައަށް އަރާފައެވެ. މި ޓްރެންޑްތަކުން ދޭހަވަނީ އާންމު މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމުން ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ދުރަށް ގޮސްފައިވާކަމެވެ.

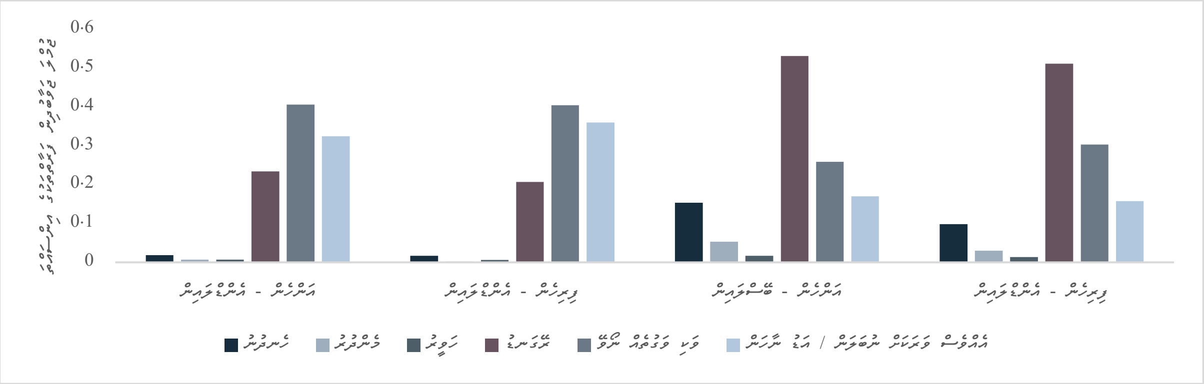

ފިގަރ 27: ޓީވީ އަދި ރޭޑިއޯ ބޭނުންކުރުމަށް ހޭދަކުރާ ވަގުތުތައް – ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި

ފިގަރ 28 (އެންޑްލައިން) އަދި ފިގަރ 29 (ބޭސްލައިން) އިން ދައްކުވައިދީފައިވާ ފަދައިން ގަވާއިދުން ޓީވީ ބެލުމާއި ރޭޑިއޯ އަޑުއެހުން ކުޑަވެފައި ދިޔަނަމަވެސް ޒިޔާދަވެފައިވާކަމެވެ. ބޭސްލައިންގައި އެންމެ ގަވާއިދުން މީޑިއާ ބޭނުންކުރާ ވަގުތަކީ ރޭގަނޑު އުމުރުފުރާތަކުގެ ބައިވެރިންނެވެ. އެގޮތުން، 74.1 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ރޭގަނޑު ޓީވީ ބަލާ ނުވަތަ ރޭޑިއޯ އަޑުއަހާ ކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، އެއްގޮތަކަށްވެސް ބޭނުންނުކުރާ ކަމަށް ބުނެފައިވާ ނިސްބަތް (2.4 އިންސައްތަ) ވަރަށް ދަށެވެ. މިއާއި ހިލާފަށް، އެންޑްލައިންގައި ހުރިހާ އުމުރުފުރާއެއްގައިވެސް މީޑިއާ ބޭނުންކުރާ މިންވަރު ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައެވެ. 60 އަހަރުން މަތީގެ މީހުން އެހެން އުމުރުފުރާތަކަށްވުރެ އަދިވެސް ގިނައިން ބޭނުންކުރި ނަމަވެސް، ރޭގަނޑު ބޭނުންކުރާ މިންވަރު (24.1 އިންސައްތައަށް) އަދި ވަކި ވަގުތެއް ނެތި ބަލަން ބުނާ ފަރާތްތަކުގެ ނިސްބަތް (62.9 އިންސައްތަ) ވަނީ އިތުރުވެފައެވެ.

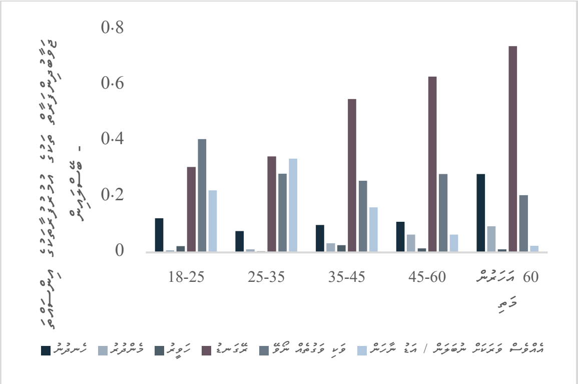

ފިގަރ 29: ޓީވީ އަދި ރޭޑިއޯ ބޭނުންކުރުމަށް ހޭދަކުރާ ވަގުތުތައް – ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި

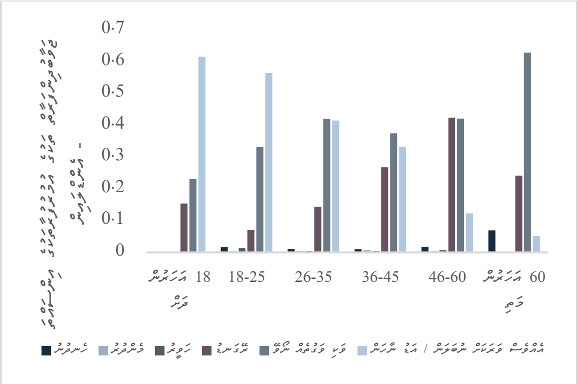

ފިގަރ 28: ޓީވީ އަދި ރޭޑިއޯ ބޭނުންކުރުމަށް ހޭދަކުރާ ވަގުތުތައް – އެންޑްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 30 އިން ދައްކުވައިދީފައިވާ ފަދައިން ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމުގެ އާދަތަކަށް ވެސް ބަދަލުތަކެއް އައިސްފައިވެއެވެ. އެންޑްލައިންގައި 72.1 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ބުނެފައިވަނީ ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރަން ވަކި ވަގުތެއް ނެތް ކަމަށެވެ. މިއީ ބޭސްލައިންގެ 42.9 އިންސައްތައާ އަޅާބަލާއިރު ވަރަށް ބޮޑު އިތުރުވުމެކެވެ. މިއިން ދޭހަވަނީ ވަކިން ކަނޑައެޅިފައިވާ ވަގުތުތަކެއް ނުވައި

މީޑިއާ ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކުން އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ. ދުވާލުގެ ވަކި ވަގުތުތަކުގައި ބޭނުންކުރާ މިންވަރު ހުރިހާ ކެޓަގަރީއެއްގައި ވެސް ދަށްވެފައެވެ. އެގޮތުން ރޭގަނޑު ބޭނުންކުރާ މިންވަރު 32.0 އިންސައްތައިން 15.7 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައެވެ. މީގެ އިތުރުން، ސޯޝަލް މީޑިއާ އެއްގޮތަކަށްވެސް ބޭނުންނުކުރާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް 22.4 އިންސައްތައިން 10.4 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައެވެ. މިއިން ދައްކުވައިދެނީ ޖުމްލަގޮތެއްގައި ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުން އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ. ނަމަވެސް ބޭނުންކުރުމުގެ އާދަތައް ވަނީ ވަކިގޮތަކަށް ރޭވިފަ އެއް ނޫނެވެ.

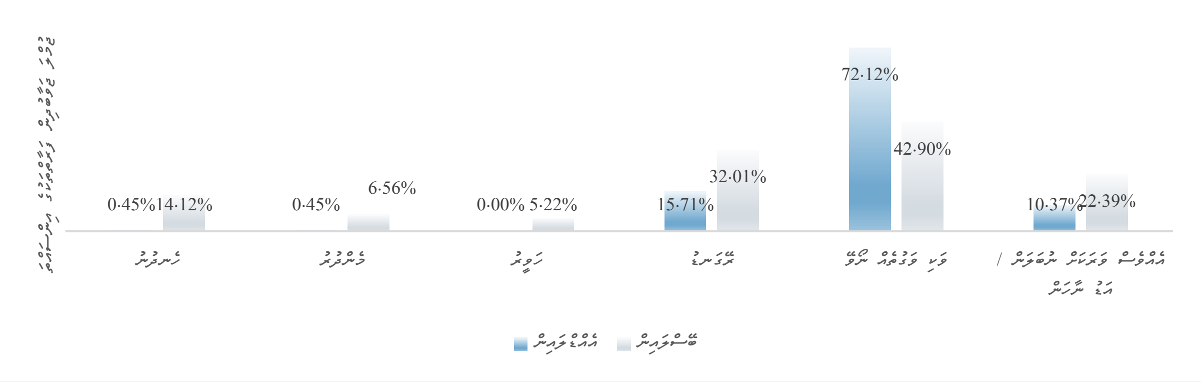

ފިގަރ 30: ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމަށް ހިޔާރުކުރާ ވަގުތުތައް

ޖިންސުގެ ގޮތުގައި ބެލިކަމުގައިވާނަމަ ބަލާއިރު، ތިރީގައިވާ ފިގަރ 31 އިން ދައްކުވައިދޭ ގޮތުން އަންހެނުން (67.9 އިންސައްތަ) އަދި ފިރިހެނުން (75.7 އިންސައްތަ) ބައިވެރިންގެ ބޮޑު އަޣްލަބިއްޔަތަކުން ބޭސްލައިނުގައި ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމަށް ވަކި ވަގުތެއް ނެތް ކަމަށެވެ. މިއީ ބޭސްލައިންގައި އަންހެނުންގެ 40.1 އިންސައްތަ އަދި ފިރިހެނުންގެ 45.9 އިންސައްތައާ އަޅާބަލާއިރު އިތުރުވުމެކެވެ. ރޭގަނޑު ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރާ އަންހެނުން ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް 35.7 އިންސައްތައިން 17.1 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައިވާއިރު، ފިރިހެނުންގެ ގޮތުގައި މި ނިސްބަތް 27.7 އިންސައްތައިން 14.5 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައެވެ. ފާހަގަކޮށްލެވޭ ކަމަކީ ސޯޝަލް މީޑިއާ އެއްގޮތަކަށްވެސް ބޭނުންނުކުރާ ކަމަށް ބުނި ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ދަށްވެފައިވާކަމެވެ. އެގޮތުން، އަންހެނުންގެ ގޮތުގައި 21.5 އިންސައްތައިން 13.2 އިންސައްތައަށް އަދި ފިރިހެނުންގެ ގޮތުގައި 23.3 އިންސައްތައިން 8.0 އިންސައްތައަށް މި ނިސްބަތް ބަ ދަށްވެފައެވެ. ދެ ޖިންސުގެ ގޮތުގައި ވެސް ރޭގަނޑު ބޭނުންކުރުން ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައިވުމުން ވަކި ވަގުތުތަކަކަށް މައްޗަށް ބުރަވުމުގެ އާދަ ޗޭންޖްވެފައިވާކަން އެނގިގެންދެއެވެ. އަދި ވަކި ވަގުތެއް ނެތް ކަމަށް ބުނި ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަރަށް ބޮޑަށް އިތުރުވެފައިވުމުން ކުރިއެރުމެއް ނުވަތަ އާދަކޮށްފައިވާ ވަކި ގަޑިތަކެއް ނުވަތަ ވަކި ވަގުތުތަކެއްގައި ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމުން ދުރަށް ޗޭންޖްވެފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. މި ޓްރެންޑްތަކުން މައުލޫމާތުގެ ގަވާއިދުގެ ގޮތުގައި ސޯޝަލް މީޑިއާ ޚާއްޞަ ޓާގެޓްކުރުމާ ގުޅުން ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. ނަމަވެސް މީޑިއާ ބޭނުންކުރާ ވަގުތުތައް ވިޔަނުކުރެވޭ ނުވުމުން، ޑިޖިޓަލް އަދަބިއްޔާ މަސައްކަތްތަކުގެ ވަގުތު ކަނޑައެޅުމާއި އަމާޒުކުރުމަށް އަސަރުކުރާނެއެވެ.

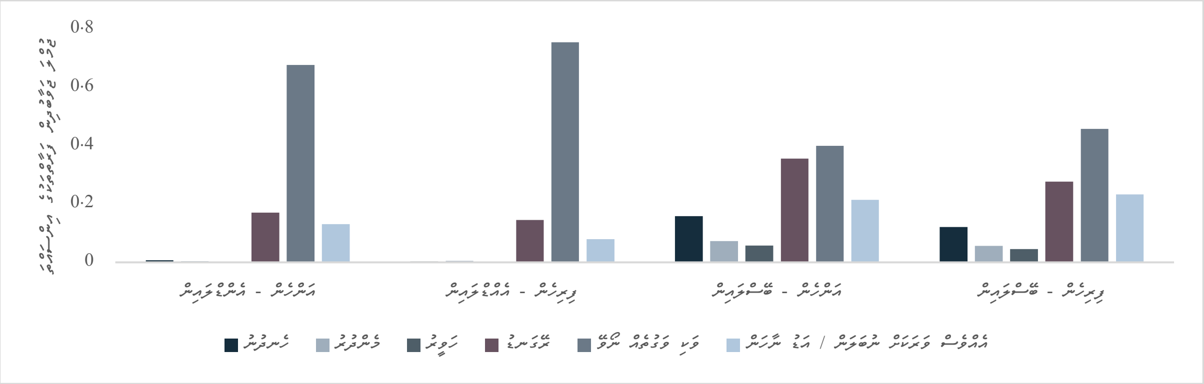

ފިގަރ 31: ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމަށް ހިޔާރުކުރާ ވަސީލަތައް - ޖިންސާއި ގުޅިގެން

އުމުރުފުރާތަކުގެ ބެހިފައިވާގޮތުގެ މައުލޫމާތުން ދައްކަވައިދެނީ ބޭނުންވާ ވަސީލަތްގައި ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމުގެ އާދަތަކަކީ ޖީލުތައް ބަދަލުވެފައިވާކަމެވެ. އޮންލައިންގައި (ފިގަރ 32)، ހުރިހާ އުމުރުފުރާއެއްގެ ފަރާތުން ވެސް ގިނަ ބައިވެރިން ބޮޑަށްފައިވަނީ ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމަށް ވަކި ވަސީލަތް ނެތް ކަމަށެވެ. ހާއްސަކޮށް 25-18 (93·2 އިންސައްތަ)، 35-26 (83·3 އިންސައްތަ) އަދި 45-36 (73·8 އިންސައްތަ) އުމުރުފުރާތަކުގައި މިކަން ފާހަގަވެގެންދެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ބޭސްލައިންގެ މައުލޫމާތުން (ފިގަރ 33) ފެނިގެންދާ ގޮތުގައި ވަކި ވަސީލަތް ކަނޑައެޅިގެން މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމުގެ ނަމޫނާތަކެކެވެ. ގިނަ ބައިވެރިން، ހާއްސަކޮށް ޒުވާން އުމުރުފުރާތަކުގެ ބައިވެރިން ބޮޑަށްފައިވަނީ ޑެސްކްޓޮޕް، ލެޕްޓޮޕް އަދި ސްމާޓްފޯނު ބޭނުންކުރާ ކަމަށެވެ. ފާހަގަކޮށްލެވޭ ކަމަކީ ސޯޝަލް މީޑިއާ އެއްވެސް ވަސީލަތަކުން ބޭނުންނުކުރާ ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ޒިޔާދަ އުމުރުފުރާތަކުގައި ދަށްވެފައިވުމެވެ، 46 އަހަރުން މަތީގެ އުމުރުފުރާތަކުގައި މި ނިސްބަތް ވަނީ އިތުރުވެފައެވެ. މި ޓްރެންޑްތަކުން ދައްކުވައިދެނީ ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުން އިތުރުވަމުންދާކަމެވެ. ހާއްސަކޮށް ޒުވާން ޖީލުތަކުގެ ތެރޭގައެވެ. އަދި މީގެއިތުރުން، ކަނޑައެޅިފައިވާ ވަސީލަތަކަށް ބޭނުންކުރުން ދުރަށް ގޮސް، އިތުރަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތަކަށް އަދި ނުރުކެ ހުރިހާ ގޮތަކަށް ބޭނުންކުރުމަށް ބަދަލުވެފައިވާކަމެވެ.

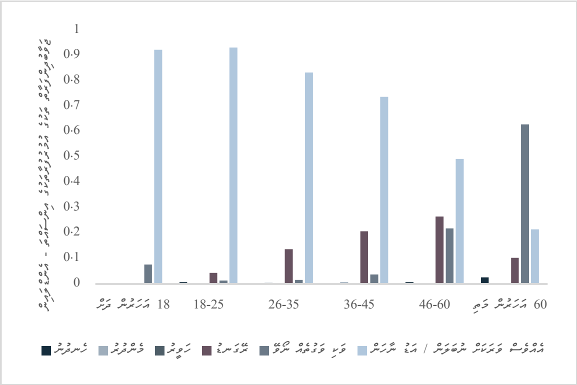

ފިގަރ 32: ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމަށް ހިޔާރުކުރާ ވަސީލަތައް - އޮންލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކާއި ގުޅިގެން

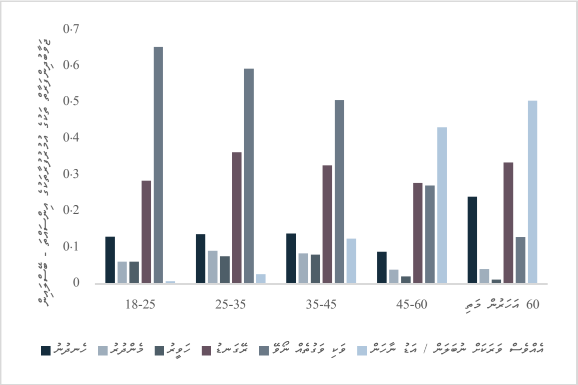

ފިގަރ 33: ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުންކުރުމަށް ހިޔާރުކުރާ ވަސީލަތައް - ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކާއި ގުޅިގެން

3.3.6 ޖިމާޢުންނާ ބެހޭ މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 34 އިން ދައްކުވައިދޭފަދައިން ފިރިހެނުން އަންހެނުން ސަރވޭގައި ބައިވެރިންނާ އަހާބެލިއިރު ޖިމާޢުންނާ ބެހޭ މައުލޫމާތާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް ކޮންކޮންފަދަ މިންވަރަކަށް ބަލަހައްޓައިފާކަން ފެންނަނެވެ. "މަދު" ނުވަތަ "ވަރަށް މަދު" މިންވަރަކަށް ޖިމާޢުންނާ ބެހޭ މައުލޫމާތު ހޯދާ ކަމަށް ބުނެފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ފިރިހެނުންގެ 18.7 އިންސައްތައިން އަންހެނުންގެ 6.4 އިންސައްތައަށް ވުރެ ގިނަވެގެންވެ. އަދި ހަމައެއާއެކު، "ކޮޅަކަށް މިންވަރަކަށް" (22.8 އިންސައްތައިން 28.9 އިންސައްތައަށް) އަދި "ފުރިހަމަ މިންވަރަކަށް" (17.7 އިންސައްތައިން 23.5 އިންސައްތައަށް) މައުލޫމާތު ހޯދާ ކަމަށް ބުނެފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް އިތުރުވެފައިވެ. އެހެންކަމުން، މަދުމަދުން ނުވަތަ ވަކި މަސައްކަތެއްނެތި ނުލައި އާންމު ދިރިއުޅުމުގެ ތެރެއިން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަ ބޮޑުން ފެނިގެންދެއެވެ. "އެއްގޮތަކަށްވެސް" މައުލޫމާތު ނުހޯދާ ކަމަށް ބުނި ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ގޮތުގަނޑެއް 40 އިންސައްތައިގައި ހުރިއިރު، މިއަދު ބޭސްފަރުން ސަރވޭއިން މިވާ ހިސާބަށް މާބޮޑު ބަދަލެއް އައިސްފައެއް ނުވެއެވެ. މިއިން ދޭހަވަނީ ޒުވާނުންގެ ތެރޭގައި އަމިއްލައަށް އިސްނެގުމަށް މައުލޫމާތު ހޯދުން މަދުކަމެވެ.

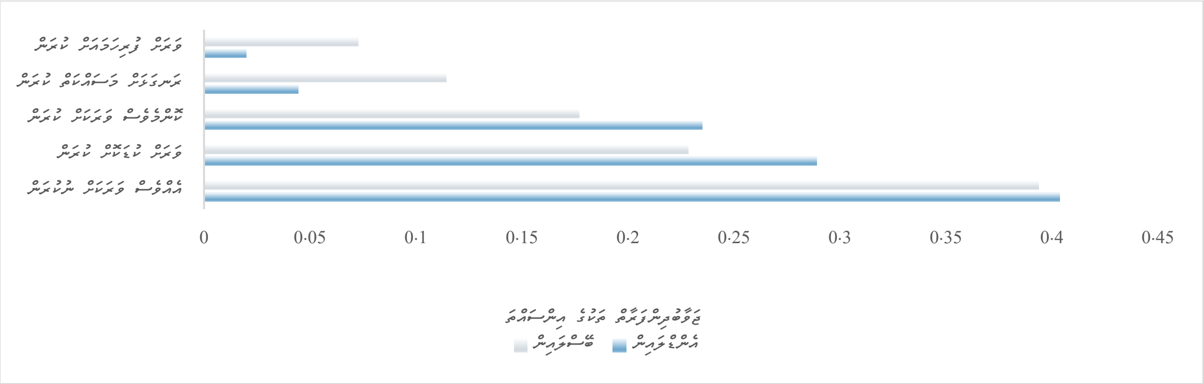

ފިގަރ 34: ޖިމާޢުންގެ މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް

ބޭސްފަރުން (ފިގަރ 36) އާ އަހާބެލުމުން، އަންހެނުން ސަރވޭ (ފިގަރ 35) އިން ފެނިގެން ދިޔަ ޓީޗަރުންގެ ޙާލަތާ ޖުމްލަ ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް ނުވެއެވެ. "މަދު" ނުވަތަ "ވަރަށް މަދު" މިންވަރަކަށް މައުލޫމާތު ހޯދާ ކަމަށް ބުނި ބައިވެރިން މަދުވެ، އާންމުކޮށް މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް ވަކި ތަފާތެއް ނެތެވެ. ޒުވާނުންގެ ތެރޭގައި އަމިއްލަ ގޮތުން ހަމަ މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް ކުރާ މަސައްކަތް ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި ދަށް (35-18) ބޭފުޅުންނަށް. ނަމަވެސް އެ ފަރާތްތަކުގެ މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ މިންވަރު ވަކި "ކޮޅަކަށް މިންވަރަކަށް" ނުވަތަ "ފުރިހަމަ މިންވަރަކަށް" ބަދަލުވެފައިވެ. އެއާ ހިލާފަށް، ދުރު ޖުމްލަގޮތެއްގައި 60 އަހަރުން މަތީގެ - ޔާއިބުކުރި - ޖިމާޢުން ބެހޭ މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަ އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނުކުރާ ބުނި ބައިވެރިން ވަކި މަދުވެފައެވެ.

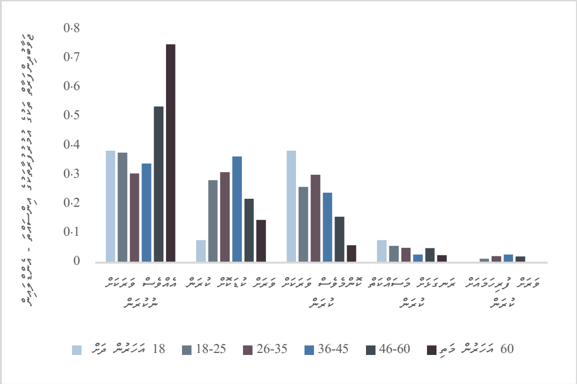

ފިގަރ 35: ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާއި ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް – އިނގިރޭސިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ތެރޭގައި

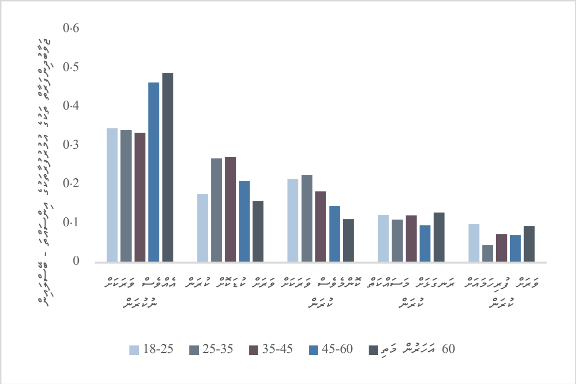

ފިގަރ 36: ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާއި ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް – ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ތެރޭގައި

އިނގިރޭސި ސާރވޭގައި 47.0 އިންސައްތަ އަންހެނުން ބައިވެރިން ބުނެފައިވަނީ ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ އެއްވެސް މައުލޫމާތެއް ނުލިބޭ ކަމަށެވެ. މިއީ 34.8 އިންސައްތަ ފިރިހެން ބައިވެރިންނާ އަޅާބަލާއިރު މަތީ އަދަދެކެވެ. ތިރީގައިވާ ފިގަރ 37 އިން ދައްކުވައިދެނީ ފަރަގެއް މިއީ ބޭސްލައިންއާ އަޅާބަލާއިރު އިނދިކޮޅު ނަތީޖާއެކެވެ. ބޭސްލައިންގައި މައުލޫމާތު ނުލިބޭ މިންވަރު ފިރިހެނުންގެ ތެރޭގައި (43.5 އިންސައްތަ) އަންހެނުންނަށްވުރެ (34.7 އިންސައްތަ) މަތިވެއެވެ. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި "މަތި" ނުވަތަ "ވަރަށް މަތި" މިންވަރަކަށް މައުލޫމާތު ލިބޭ ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ދެ ޖިންސުގެ ތެރޭގައި ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ފިރިހެނުންގެ ތެރެއިންގެ މިންވަރަކަށް މައުލޫމާތު ލިބޭ މިންވަރު އިތުރުވެފައިވާއިރު (16.7 އިންސައްތައިން 27.9 އިންސައްތައަށް)، އަންހެނުންގެ ތެރޭގައި މި ނިސްބަތް ވަނީ ގޮތްގަނޑެއްކަން މިންވަރެއްގައި ހިފެހެއްޓިފައެވެ. މި ޓްރެންޑްތަކުން ދޭހަވަނީ މަޢުލޫމާތުގެ ފުރުޞަތުގެ ތަފާތުގައި ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މައުލޫމާތު އަހުލުވެރިކަން ހޯދުން ޖިންސީގޮތުން ތަފާތުވެފައިވާކަމެވެ. އަދި މި ތަފާތުން އަންހެނުންގެ ތެރޭގައި ބޮޑަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ވަކި ޖިންސަކަށް އަމާޒުކޮށްފައިވާ އައުޓްރީޗް އަދި ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ބޭނުންވާކަން މި ގޮތުން ފާހަގަކުރެވިގެންދެއެވެ.

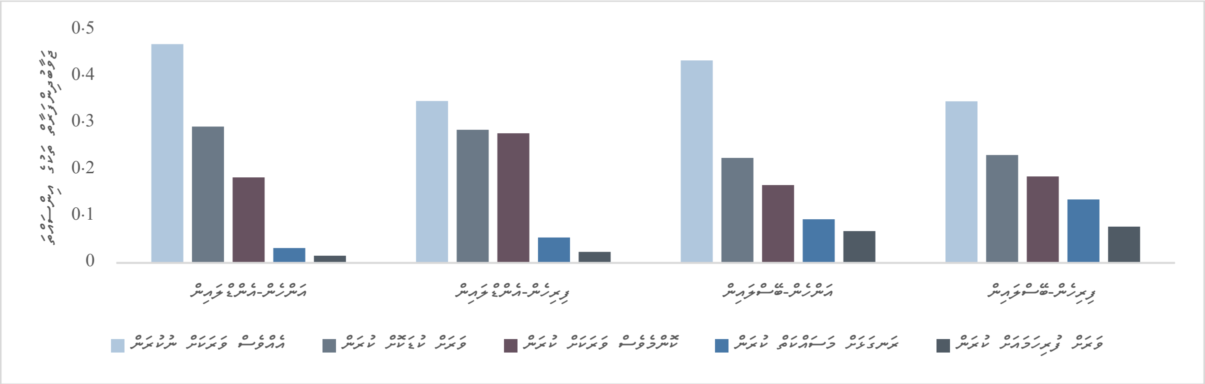

ފިގަރ 37: ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާއި ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަތައް – ޖިންސުގެ ތެރޭގައި

3.3.7 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ހުށަހެޅުންތަކާ ހުރި ކަމަށް ދެކޭ މިންވަރު

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 38 އިން ދައްކުވައިދޭފަދައިން މައުލޫމާތުން ފާހަގަކުރެވިގެންދަނީ މަސްތުވާތަކުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ހުށަހެޅުންތަކަށް ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށް ބަދަލުވެފައިވާކަމެވެ. އެއްވެސް މައްސަލައެއް ނެތް ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް އެއްވަރެއްގައި ހިފެހެއްޓިފައިވާއިރު (އެންޑްލައިންގައި 24.4 އިންސައްތަ އަދި ބޭސްލައިންގައި 24.1 އިންސައްތަ)، ކުޑަ މިންވަރެއްގެ މައްސަލަތައް ހުރި ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް 37.4 އިންސައްތައިން 52.3 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. އަދި ހަމައެއާއެކު، ބޮޑުމިނުން ފުރިގެން ވަރަށް ބޮޑު މިންވަރަކަށް ހުށަހެޅުންތަކާ ހުރި ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަނީ ދަށްވެފައެވެ. މީގެ ވަކިވަކި ފަރުދުން އަމިއްލައަށް ދެކެވޭގޮތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކުރެވިފައިވާ އެސެސްމަންޓެއް ކަމުން، މި ޓްރެންޑްގެ ވަކިން ފާހަގަކުރެވޭ އާބާދީގެ ބޭރު ބައެއް ކުރިމަތިލާ ގޮތުގައި ހުރި ތަފާތުތަކާއި ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ހުށަހެޅުންތަކަށް އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މީގެ، ކުރިމަގުގައި ހިންގޭ އަދި ތަޖުރިބާ މަސައްކަތްތަކުން އިތުރަށް ހަމަހަމަކުރަންޖެހޭ ދާއިރާއެކެވެ.

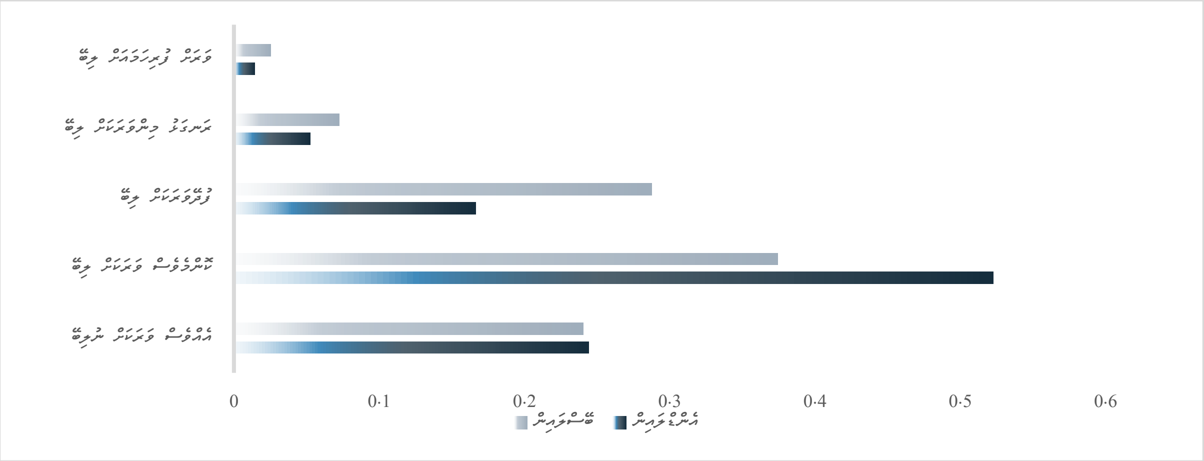

ފިގަރ 38: ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ގޮތުން ހުށަހެޅުންތަކާ ހުރި ކަމަށް ދެކޭ މިންވަރު

މި ޓްރެންޑުގެ ދުރުގައި ވާ ތަފާތު ދާއިރާތަކުން ކުރެވިފައިވާ އެނަލިސިސްއިން (ފިގަރ 39) ދައްކުވައިދޭފަދައިން ފާހަގަކުރެވޭ މަސްތުވާތަކުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ ދެމެދުގައި ވެސް ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ހުށަހެޅުންތަކާ ވަނީ ތަފާތުވެފައެވެ. އެންޑްލައިން ސަރވޭގައި ފިރިހެނުންނަށްވުރެ ބައިވެރިން ބޮޑުވަރަކަށް ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މައްސަލަތައް ކުޑަ މިންވަރަކަށް ހުރި ކަމަށް ބުނެއެވެ. އެގޮތުން ނިސްބަތުން ބޭސްލައިންގެ ޖަވާބުދާރީން، އެންޑްލައިންގައި އަންހެނުންގެ ތެރޭގައި (49.4 އިންސައްތަ) އަދި ފިރިހެނުންގެ ތެރޭގައި (54.2 އިންސައްތަ) ވެސް ކުޑަ މިންވަރަކަށް ހުރި ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް އިތުރުވެފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ދެޖިންސުގެ ތެރެއިން ވެސް ވަރަށް ބޮޑު މިންވަރަކަށް ހުރި ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަނީ ދަށްވެފައެވެ. ހާއްސަކޮށް އަންހެނުންގެ ތެރޭގައި 30.5 އިންސައްތައިން 15.1 އިންސައްތައަށް މި ނިސްބަތް ދަށްވެފައެވެ. މީގެ އިތުރުން ވަރަށް ބޮޑު މިންވަރަކަށް ހުރި ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވެސް ކުޑަ ދަށްވެފައެވެ. ހާއްސަކޮށް ފިރިހެނުންގެ ތެރޭގައި 12.8 އިންސައްތައިން 7.5 އިންސައްތައަށް މި ނިސްބަތް ދަށްވެފައެވެ.

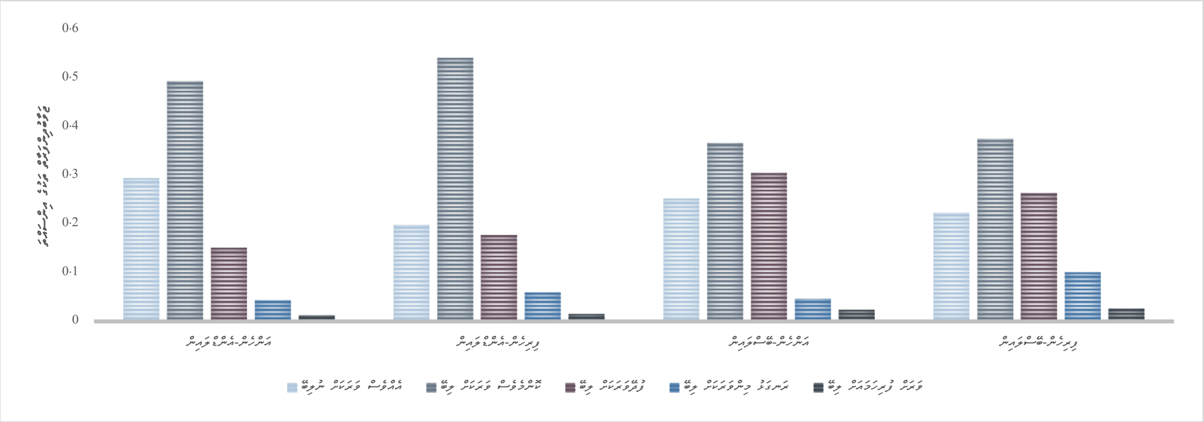

ފިގަރ 38: ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާއި ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަކަށް - ޖިންސުގެ ގޮތުގައި

ހަމައެހެންމެ، އެންޓްރެޕްރެނަރ ސަރވޭ (ފިގަރ 40) އާއި ބޭސްލައިން (ފިގަރ 41) އަށްބަލާއިރު، މައުލޫމާތުން ދައްކުވައިދެނީ އުމުރުފުރާތަކުގެ ތެރޭގައި ވެސް މަތީ މިންވަރަކަށް ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ކޮންސަރވޭޝަން ހުރި ބައިވެރިންގެ ޢަދަދު ދަށްވެފައިވާކަމެވެ. ޒުވާން އުމުރުފުރާތަކުގައި (18-25 އަދި 26-35) "ކުޑަ މިންވަރެއްގެ" މައުލޫމާތު ހުރި ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް މަތިވެފައިވާއިރު، ދޮށިމީހުން ފުރިގެން މަތީ މިންވަރެއްގެ ކޮންސަރވޭޝަން ހުރި ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ގިނަ އުމުރުފުރާތަކުގައި ދަށްވެފައިވެއެވެ. ފާހަގަކޮށްލެވޭ ކަމަކީ 46-60 އުމުރުފުރާގައި އެއްވެސް ކޮންސަރވޭޝަނެއް ނެތް ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ބޭސްލައިންގެ 30·4 އިންސައްތައިން އެންޓްރެޕްރެނަރުންގައި 36·7 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ. ހަމައެހެންމެ، 36-45 އަދި 46-60 އުމުރުފުރާތަކުގައި ދޮށިމީހުންގެ ކޮންސަރވޭޝަން ހުރި ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ. މިއީން ދައްކުވައިދެނީ އުމުރުފުރާތަކުގެ ތެރޭގައި ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މައުލޫމާތު ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ތަފާތުވެފައިވާކަމެވެ. ޚާއްސަކޮށް ދޮށީ އުމުރުފުރާތަކުގެ ބައިވެރިންގެ ތެރޭގައެވެ.

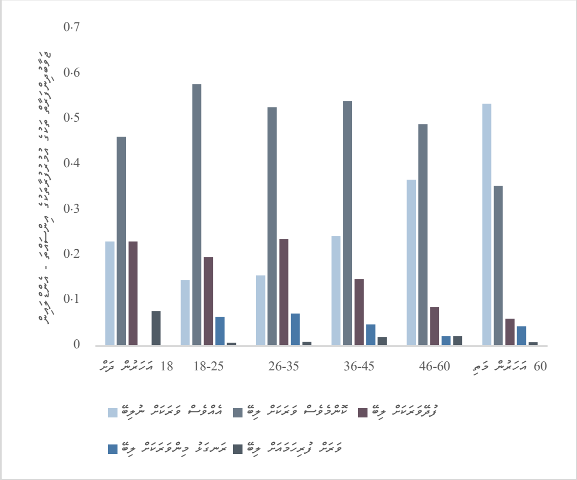

ފިގަރ 39: ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާއި ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަކަށް - އެންޓްރެޕްރެނަރުންގައި ޖިންސުގެ ގޮތުގައި

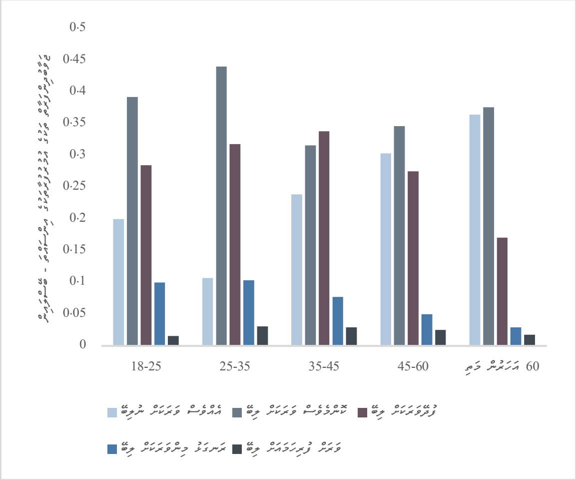

ފިގަރ 40: ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާއި ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ އާދަކަށް - ބޭސްލައިންގައި ޖިންސުގެ ގޮތުގައި

3·4 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މައުލޫމާތު

މި ބައިގައި ބަލާލައިފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މައްސަލަތަކާއި، މަޝްރޫއުތަކާއި، އެ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ޖަމްޢިއްޔާތަކާ ބެހޭގޮތުން އާންމުންގެ ހޭލުންތެރިކަމަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލުތަކެވެ. ޖުމްލަގޮތެއްގައި، މަޝްރޫއުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ހޭލުންތެރިކަން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ރަނގަޅުވެފައިވެއެވެ. ހާއްސަކޮށް މޫސުމަށް އަންނަ ބަދަލުތަކާއި އިއާދަކުރަނިވި ހަކަތައާ ބެހޭގޮތުން ބައިވެރިންނަށް ލިބިފައިވާ މައުލޫމާތު ވަނީ އިތުރުވެފައެވެ. ނަމަވެސް އިތުރަށް އުނދަގޫ މަފްހޫމުތަކާ ބެހޭ މައުލޫމާތު އަދިވެސް ދަށެވެ. އަންހެނުންގެ މެދުގައި މައުލޫމާތު ހުރި މިންވަރު ފިރިހެނުންނާ ހަމަޔަށް އިތުރުވެފައިވާއިރު، ޒުވާން އުމުރުފުރާތަކުގައި އާންމުގޮތެއްގައި ހޭލުންތެރިކަން ހުރި މިންވަރު މަތިވެފައިވެއެވެ. ޖުމްލަގޮތެއްގައި، ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަޝްރޫއުތަކާއި އެކަމާ ގުޅުންހުރި ޖަމްޢިއްޔާތަކާ ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަން ފާހަގަކުރެވޭ މިންވަރަކަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް ދެބައިކުޅަ އެއްބަޔަށްވުރެ ގިނަ ބައިވެރިންނަކީ އަދިވެސް އެކަށީގެން ބެހޭގޮތުން އެނގިފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި މަޝްރޫއުތަކުގެ ނަތީޖާއާމެދު ރައްޔިތުންގެ އިތުބާރު ކުޑަކަން ފާހަގަކުރެވިގެން ދިޔައެވެ. މި މައްސަލަތަކަށް ހައްލު ހޯދައި އާންމުންގެ އިތުބާރު އިތުރުކުރުމަށްޓަކައި ރަށު ފެންވަރުގައި ރައްޔިތުންގެ ބައިވެރިކަން އިތުރުކުރުމާއި މައުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ބާރުލުމުގެ އިތުރުކުރުން މުހިންމެވެ.

3.4.1 ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މައުލޫމާތާ ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަން

ބޭސްލައިން (ފިގަރ 43) އާއި އެންޑްލައިން (ފިގަރ 42) އަށްބަލާއިރު، މަޝްރޫޢުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މައިގަނޑު މަޢުލޫމާތަކާ ބެހޭގޮތުން އާންމުންގެ ހޭލުންތެރިކަން ވަނީ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ތަރައްޤީވެފައެވެ. ބޭސްލައިންގެ މިންވަރުތަކާ (29.0 އިންސައްތަ އަދި 37.9 އިންސައްތަ) އަށްބަލާއިރު، މޫސުމަށް އަންނަ ބަދަލުތައް (11.1 އިންސައްތަ) އަދި އިއާދަކުރަނިވި ހަކަތަ (27.6 އިންސައްތަ) ފަދަ މަޢުޟޫޢުތަކާ ބެހޭގޮތުން "ނޭނގޭ" ކަމަށް ޖަވާބުދީފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް އެންޑްލައިން ސަރވޭގައި ދަށްވެފައިވެއެވެ. މިފަދަ މަޢުޟޫޢުތަކާއި ބެހޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު އިތުރުވެފައިވާކަން މިކަމުން އެނގިގެންދެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، މޫސުމަށް އަންނަ ބަދަލުތަކާއި، ފަރުތައް ހުދުވުމާއި، އިއާދަކުރަނިވި ހަކަތައާ ބެހޭ ފަދަ މަޢުޟޫޢުތަކާއި ބެހޭގޮތުން "މެދުމިނުގެ މިންވަރަކަށް"، "ރަނގަޅަށް" ނުވަތަ "ވަރަށް ރަނގަޅަށް" މަޢުލޫމާތު އޮތް ކަމަށް ބުނި ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. މިސާލަކަށް، މޫސުމަށް އަންނަ ބަދަލުތަކާ ބެހޭގޮތުން "ރަނގަޅަށް" ނުވަތަ "ވަރަށް ރަނގަޅަށް" މަޢުލޫމާތު އޮތް ކަމަށް ބުނެފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތު ބޭސްލައިންގެ 20.6 އިންސައްތައިން އެންޑްލައިންގައި 32.8 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، އިކޮސިސްޓަމް ފަންކްޝަންސް އަދި ސަރކިއުލަރ އިކޮނޮމީ ފަދަ އުނދަގޫ މަފްހޫމުތަކާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު އަދިވެސް ނިސްބަތުން ދަށެވެ. 50 އިންސައްތައަށްވުރެ ގިނަ ބައިވެރިން އަދިވެސް ބުނެފައިވަނީ މި ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން ކުޑަ މިންވަރެއްގެ މަޢުލޫމާތު ނުވަތަ އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް ނެތް ކަމަށެވެ. މި ނަތީޖާތަކުން ދައްކަނީ ތަދުރީޖުން އާންމުންގެ މަޢުލޫމާތު އިތުރުވަމުންދާ ކަމުގައިވިޔަސް ބައެއް ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަފްހޫމުތަކާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތުގެ މިންވަރު ރަނގަޅުކުރުމަށްޓަކައި އިތުރު އަދި ވަކިން އަމާޒުކުރެވިފައިވާ ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކެއް ބޭނުންވާކަމެވެ.

ފިގަރ 41: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާބެހޭ މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - އެންޑްލައިން

ފިގަރ 42: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައްސަލަތައް ފިޔަވައިލާ މިންވަރު - ބޭސްލައިން

ޖިންސުގެ ގޮތުގައިވާ ތަފާތުތަކަށް ބަލާއިރު އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ ގޮތުގައި ވެސް ތިމާވެށީ ބޭނުން ހާލަތުތަކުން ފާހަގަކުރެވޭ މިންވަރުތަކުން ވަރަށް ތަފާތުވެފައެވެ. މި ސާރވޭގައިވެސް ދިނަ މައުލޫމާތާ ބައްޓަމުން ފިރިހެނުންގެ ގޮތުގައި ހާލަތުތަކުން މަތީކަމުން ބަލައިލެވިފައިވޭ، މަސްދަރުގެ ގުޅުންތަކުގެ ބެލުމުގައި މި ޖިންސުގެ ގޮތުގައިވާ މައްސަލަ ހުރި މިންވަރުގެ ތަފާތު ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރެވިފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، މޫސުމަށް އަންނަ ބަދަލުތައް (ފިގަރ 44)، ވިއުމަށް ހުރުމުން (ފިގަރ 48) އަދި އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު (ފިގަރ 50) ފަދަ ދާއިރާތަކުގައި އަންހެނުންގެ ގޮތުގައި ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުންތަކެއް ފެނިފައިވެއެވެ. މިސާލަކަށް، މޫސުމަށް އަންނަ ބަދަލުތަކާ ބެހޭގޮތުން ދަނަގަތް ނުވަތަ ވަރަށް ދަނަގަތް މައްސަލައެއް އެހެރަ ކަމަށް ބުނެފައިވާ އަންހެނުންގެ އަދަދު އަދި ބޭސްލައިން އާއި އަޅާބަލާއިރު ދުވަސް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. މި ކުރިއެރުންތަކާއެކުވެސް، މި ޖިންސުގެ ގޮތުގައި އިޤްތިޞާދީ ފުރުޞަތު (ފިގަރ 45)، ދުވަހެއްޖެހުނީ ތަހައްޒީބު (ފިގަރ 46)، ސަރުކާރުގެ އިދާރާތައް (ފިގަރ 47) އަދި ނަސްލުތަކާ ނިޒާމުތަކުން (ފިގަރ 49) ފަދަ މައްސަލަތައް ބޮޑު ގޮތުން މައްސަލަތައް އެހެނިހެން މިންވަރު އަދިވެސް ތަފާތު ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަމެވެ.

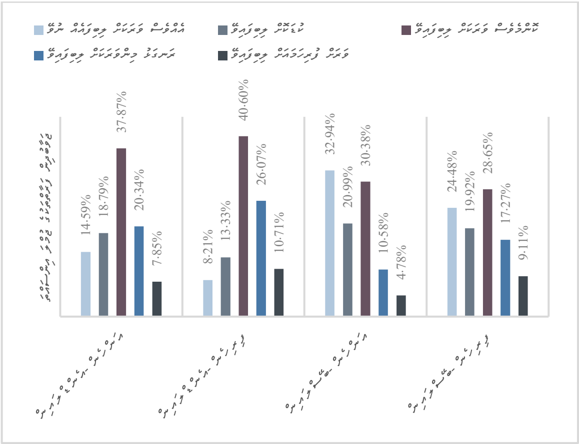

ފިގަރ 43: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައްސަލަތައް ފިޔަވައިލާ މިންވަރު - މޫސުމަށް އަންނަ ބަދަލުތައް – ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި

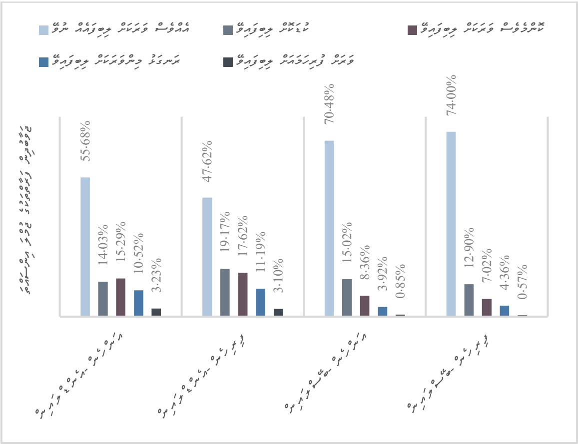

ފިގަރ 44: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައްސަލަތައް ފިޔަވައިލާ މިންވަރު - އިޤްތިޞާދީ ފުރުޞަތު – ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި

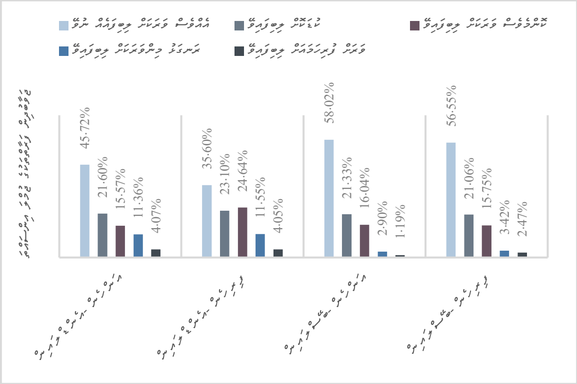

ފިގަރ 45: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - ކްލައިމެޓް ޗޭންޖް - ޖިންސުތަކުގެ ތެރޭގައި

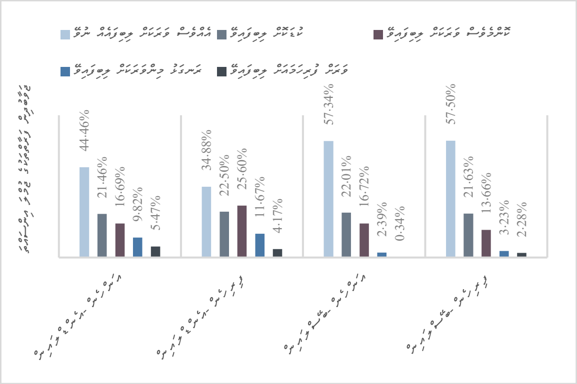

ފިގަރ 46: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - ވޭސްޓް ރިސައިކްލިންގ - ޖިންސުތަކުގެ ތެރޭގައި

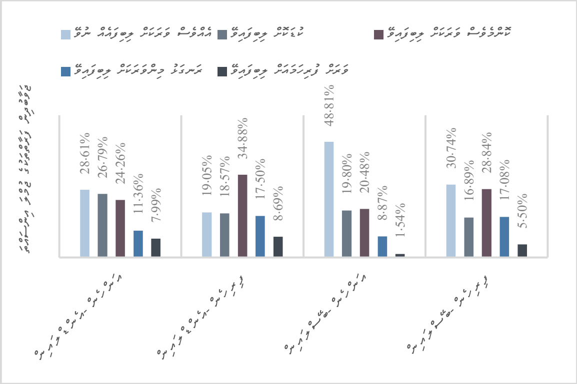

ފިގަރ 47: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - ކޯރަލް ހުދުވުން– ޖިންސުތަކުގެ ތެރޭގައި

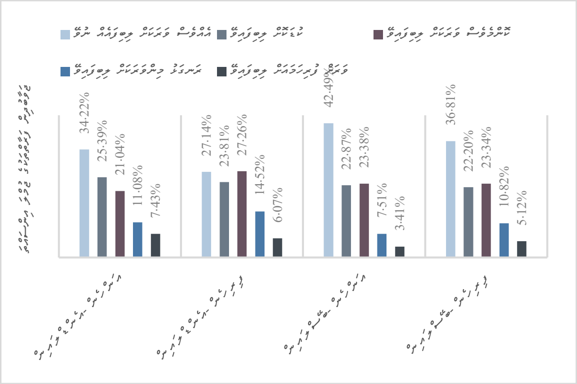

ފިގަރ 48: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - ދިރޭތަކެތީގެ ނަސްލު ނެތިގެން ދިއުން - ޖިންސުތަކުގެ ތެރޭގައި

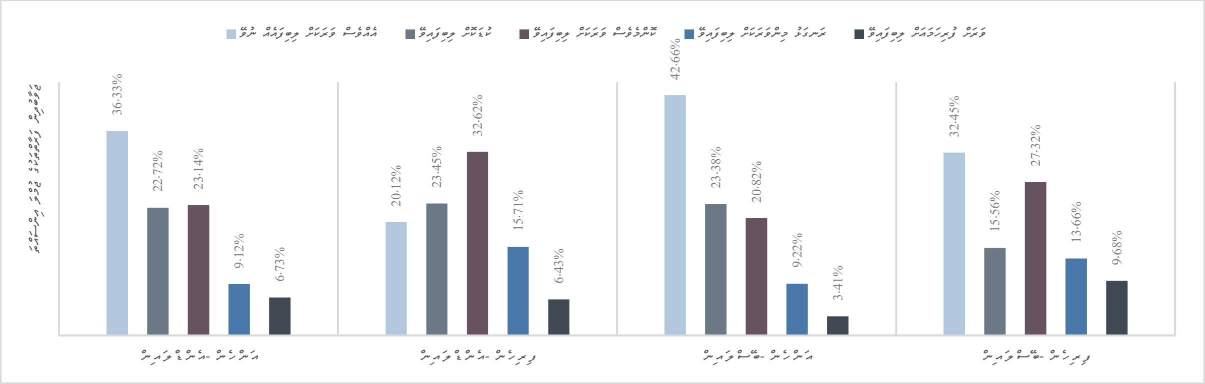

ފިގަރ 49: ތިމާވެށީގެ ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު - އިޢާދަ ކުރަނިވި ހަކަތަ - ޖިންސުތަކުގެ ތެރޭގައި

އުމުރުފުރާތަކުގެ ތެރޭގައި މަޢުލޫމާތުގެ [illegible] ތަފާތު ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ [illegible] ބަލައިލުމަށް [illegible] ފަސޭހަކުރުމަށްޓަކައި، ލިކަރޓް އިންޑެކްސް ސްކޭލްއެއް (1 = "ނޭނގޭ" އިން 5 = "ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގޭ" އަށް) ހިސާބުކުރެވުނެވެ. [illegible] މި ގޮތުން [illegible]، [illegible]

އިންޓަނެޓް (ފިގަރ 51) އަދި ބޭސްލައިން (ފިގަރ 52) ސާރވޭގައި ވެސް، ޖުވާން އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި ޑިމާވެލްޖާ ބޭނޭ މަސްތޫލިއްޔަތާ ބެހޭގޮތުން ކޮންޓެންޓްތަކަން ހުރި މިންވަރު މަދުއެވެ. ބޭސްލައިންއާ އަޅާބަލާއިރު އިންޓަނެޓްސަރވޭގައި ހުރިހާ ކެޓަގަރީއެއްގައި އަދި އުމުރުފުރާއެއްގެ ސްކޯތައް ވަނީ މަދުވެފައެވެ. އެހެންކަމުން، ފަހުން ހިންގާފައިވާ އައުޓްރީޗް ނުވަތަ ކޮންޓެންޓްތަކުގެ މަސައްކަތްތަކުން ރަނގަޅު ނަތީޖާއެއް ލިބިފައިވާކަން އެނގެއެވެ. ފާހަގަކޮށްލެވޭ ކަމަކީ އިންޓަނެޓްސަރވޭގައި ޒުވާނުން ބޮޑަށްވާގޮތުން ބަދަލުވެފައިވާއިރު، ހުރުވުމާއި، އިޢާދަކުރަނިވި ހަކަތައާއި ބެހޭ ކޮންޓެންޓްތަކަން 26-45 އަހަރުގެ އުމުރުފުރާގައި އެންމެ މަތިވެފައިވާއިރު، އިސްކޯރުތަކަށް ފޮޓޯގްރާފް އަދި ސަރުކާރުތަކުގެ އިސްކޯރާ ފަދަ މައުލޫމާތުގައި ޝައުގުވެރިކަން، އެންމެ ދަށް މިންވަރަކަށް ހުރީ ހުރިހާ އުމުރުފުރާގައި (60 އަހަރުން މަތި) ބައިވެރިންގެ ގޮތުގައެވެ.

ބޭސްލައިނުން އިންޓަނެޓްސަރވޭއަށް އެންމެ ބޮޑު ކުރިއެރުންތަކެއް ފެނިފައިވަނީ ފޮޓޯގްރާފް ބަލައިލުމާއި އިޢާދަކުރަނިވި ހަކަތައިގެ ދާއިރާއިންނެވެ. މިއިން ދައްކާވަރުދީ މި މައުލޫމާތަށް ބޭނޭ ގެއްލުން މައުތަބަރު ޕިކް މިންވަރު ނުވަތަ އާންމު ދުރުއާލުމުގައި ވާހަކަދެކޭ މިންވަރު އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ. ހަމަވެސް، އިސްކޯރާ ފޮޓޯގްރާފް އަދި ސަރުކާރުތަކުގެ އިސްކޯރާ މަސްތޫލިއްޔަތުގެ ބާރު ސްކޯއިން އެނގެން ބެހޭ މި މަސްތޫލިއްޔަތާ ބައިވެރިން ބަލައިގަތުން މަސްތޫލިއްޔަތާ ދިނުމުގެ ހަރަކާތްތަކަށް މުޖުތަމަޢުން ބޭނުންވެއެވެ.

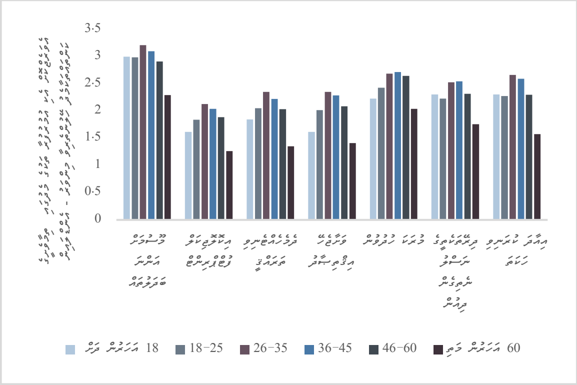

ފިގަރ 50: ޑިމާވެލްގެ މަސްތޫލިއްޔަތާ ބެހޭ ކޮންޓެންޓްތަކަށް ފާހަގަވާ މިންވަރު - އިންޓަނެޓްސަރވޭގައި އުމުރުފުރާގެ ގޮތުގައި

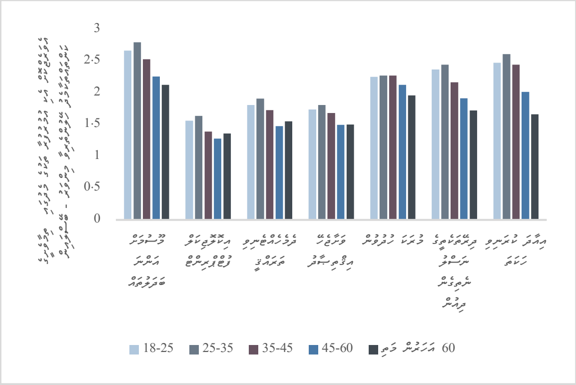

ފިގަރ 51: ޑިމާވެލްގެ މަސްތޫލިއްޔަތާ ބެހޭ ކޮންޓެންޓްތަކަށް ފާހަގަވާ މިންވަރު - ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާގެ ގޮތުގައި

3.4.2 ޑިމާވެލްޖާ ބޭނޭ މަސްތޫލިއްޔަތާ ބެހޭ ކޮންޓެންޓްތަކަން

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 53 އިން ދައްކާވައިދޭފަދައިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިނގާ ޑިމާވެލްޖާ ބޭނޭ މަސްތޫލިއްޔަތާ ބެހޭ ބައިވެރިންގެ ކޮންޓެންޓްތަކަން ބޭސްލައިނުން އިންޓަނެޓަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ. ބޭސްލައިންގައި 87.4 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ބުނެފައިވީ އެއްވެސް މަސްތޫލިއްޔަތާ ބައިވެރިންނާ އަސްލުކުރުން ކަމަށެވެ. އިންޓަނެޓްގައި މި އަދަދު ވަރަށް ދަށްވެ ދަނީ (57.6 އިންސައްތަ) ވެފައެވެ. އެހެންކަމުން، މަސްތޫލިއްޔަތުގެ މުޢާމަލާތުގެ ތެރޭގައި ޑިމާވެލްޖާ ބޭނޭ ހަރަކާތްތަކަށް މީހުންނަށް ފާހަގަ މިންވަރު ނުވަތަ ގެއްލިފައިވާ މިންވަރު ވަރަށް އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ.

އެގޮތުން، ބޭސްލައިން ސަރވޭގައި އޮތް 5.8 އިންސައްތަ އިން އެންޑްލައިން ސަރވޭގައި 31.7 އިންސައްތައަށް، މަތިވެގެން އެއް މަޝްވަރާއަކާ ބައްދަލުވުން އަނގަފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަރަށް ބޮޑަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ދެ ނުވަތަ ތިން މަޝްވަރާއަކާ ބައްދަލުވުން އަނގަފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް 4.8 އިންސައްތައިން 9.2 އިންސައްތައަށް އިތުރުވި، އާންމުކޮށް އެއް މަޝްވަރާއަށް ވުރެ ގިނަ މަޝްވަރާތަކާ ބައި ގޮތުން ހާޒިރުވެވިފައިވާ ފަހަރުތަކުގެ ނިސްބަތް ވެސް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. އަދި ތިނެއްވުރެ ގިނަ މަޝްވަރާތަކާ ބައި ގޮތުން ހާޒިރުވެވިފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ދަށް ނަމަވެސް، ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށް ވެސް އިތުރުވެފައެވެ.

މި ނަތީޖާތަކުން ދައްކުވައިދެނީ ޕްރޮގްރާމް ބައްދަލުކުރުންތަކުގައި ބައިވެރިވާ ނިސްބަތް އާންމުކޮށް މިންވަރު އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ. އެއާއެކު ފާހަގަކުރެވިފައިވާ އާބާދީގެ ދެބައިގެ އެއްބަޔަކުން ގިނަ މީހުންނަށް އެދިފައި އެއްވެސް މަޝްވަރާއާ ބައްދަލުނުވެ އަނިޔާވެރިވާކަމެވެ. އެހެންކަމުން، ޕްރޮގްރާމްގައި ހިމެނޭ މަޝްވަރާތަކާ އާންމުންގެ ފޯރާ ބައިވެރިވުމާއި ކަނޑައެޅިފައިވާ ތަކެތި، އިތުރަށް މީހުންނަށް އެނގޭގޮތަށް ވަރަށް އެއްކޮށް، އަދި ގުޅުވާލާ ސަރަހައްދު ބަދަލުވެއެވެ.

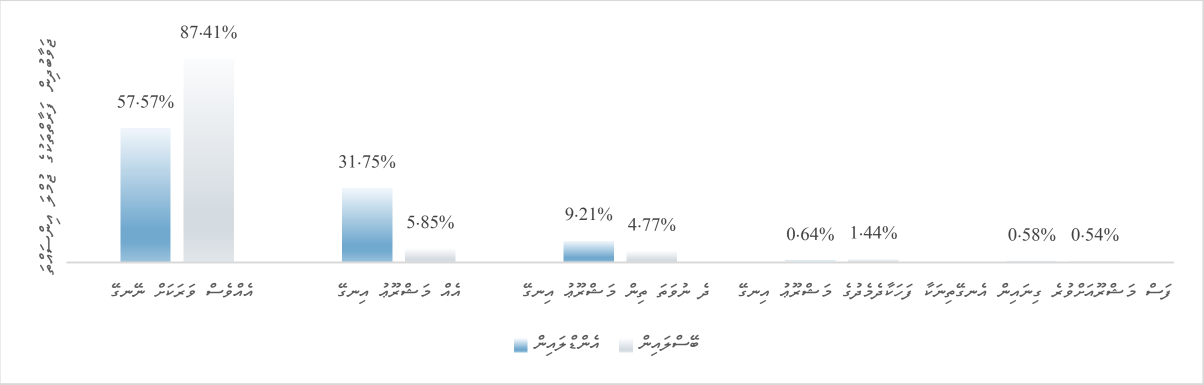

ފިގަރ 52: ބޭސްލައިން އާއި އެންޑްލައިން ގިނަފަހަރު މަޝްވަރާތަކާ ބައްދަލުވުން ހާޒިރުވެފައިވާ މިންވަރު

ދިރާސާގައިވާ ފިގަރ 54 އިން ދައްކުވައިދޭގޮތުގައި، މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ބައިވެރިވާ ކަމަށް ބުނެފައިވާ ބައިވެރިންގެ ތެރޭގައި، ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުގެ ނިސްބަތް ބޮޑުވެއެވެ. އެގޮތުން، އެންމެ ފައިދާހުރި މަޝްވަރާތަކުގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވަނީ ދަރިން ބެލުމާ ބެހޭ މަޝްވަރާތައް (19.3 އިންސައްތަ)، ކާވެނި ގުޅުންތަކާ ބެހޭ މަޝްވަރާތައް (18.5 އިންސައްތަ) އަދި މަސްތުވާތަކެތީގެ ބޭނުމާ ބެހޭ މަޝްވަރާ (17.5 އިންސައްތަ) ތަކެވެ. އެހެންކަމުން، ރައްކާތެރިކަމާއި ގުޅުންތަކާ ބެހޭ ރަހަތުތަކާއި އިސްކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ސިފަ އަސަރުކޮށް އިޖުތިމާއީ ޚިދުމަތްތަކަށް ބޭނުންވާ ތަފާސްހިސާބު ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

މީގެ އިތުރު، ފެންވަރު ރަނގަޅު (8.1 އިންސައްތަ)، ސިއްޙަތު ހިމާޔަތް ކުރުމުގެ (6.3 އިންސައްތަ) އަދި ފިނޭންސް (4.7 އިންސައްތަ) އާއި އިންޓަރނެޓް (3.4 އިންސައްތަ) ފަދަ ކަންކަމުގައި ހިންގާފައިވާ މަޝްވަރާތަކަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. "އެހެނިހެން" (13.8

އިންސައްތަ) ހިޔާރުކޮށްފައިވާ ފަރާތަށް ނިސްބަތުން ގިނަވުމުން އެނގެންދަނީ މައިގަނޑު ކޮމިއުނިޓީލެވަލްގައި ނުހިމެނުން، ބަދަލު ގެނައުމުގައި މުހިންމު އެކި ބާވަތްތަކުގެ ހަރަކާތްތަކެއް ކުރިއަށް ގެންދެވިފައިވާ ކަމެވެ.

"އެހެނިހެން" ކެޓަގަރީގައި، ބައިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ކުދި ނުވަތަ އެކި ކަންކަމަށް އަމާޒުކުރެވިފައިވާ އިސްލާހުތަކެކެވެ. މީގެ ތެރޭގައި ޓްރޭނިންގ ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ކެމްޕެއިންތަކާއި، ސާފުކުރުން ހަހަރުފަހުގެ މަސައްކަތްތަކާއި، ގަސް އިންދުމާއި، ރަށްތަކު ސާފުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކާއި، ދަނޑުވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަމާއި ގޮނޑުދޮށް ހިފާޒަތްކުރުން އެކުލެވޭ ހަރަކާތްތަކެއް ހިމެނެއެވެ. ބައެއް ފަރާތްތަކުން 500 މިލިއަން ގަސް ޕްރޮގްރާމް ފަދަ ދާއިމީ ފެންވަރުގައި ހިންގިފައިވާ ޕްރޮގްރާމްތައް ފާހަގަކޮށްފައިވާއިރު، މަދު ފަރާތްތަކެއް (އަދަދު=22) ގުޅުމެއް ނެތް ނުވަތަ ސާފުނޫން ޖަވާބުތަކެއް ދީފައިވެއެވެ.

މި ނަތީޖާތަކުން ފާހަގަކޮށްދެނީ ދާއިމީ ފެންވަރުގައި ހިންގާ މުހިންމު މަޝްރޫއުތަކާއި ބޭރު މަސްދަރުތަކުގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކާ މިންވަރު ހަރުދަނާކުރުން ބޭނުންކަމެވެ. އަދި ހަމައެއާއެކު، ފެންވަރުގައި ފެންނާން ނަތީޖާ ނުކުންނަ ފަދަ ނުވަތަ ސީދާ ފައިދާ ކުރަނިވި ދާއިރާތަކަށް އިންވެސްޓްކުރުން ގެންދިއުން މުހިންމެވެ.

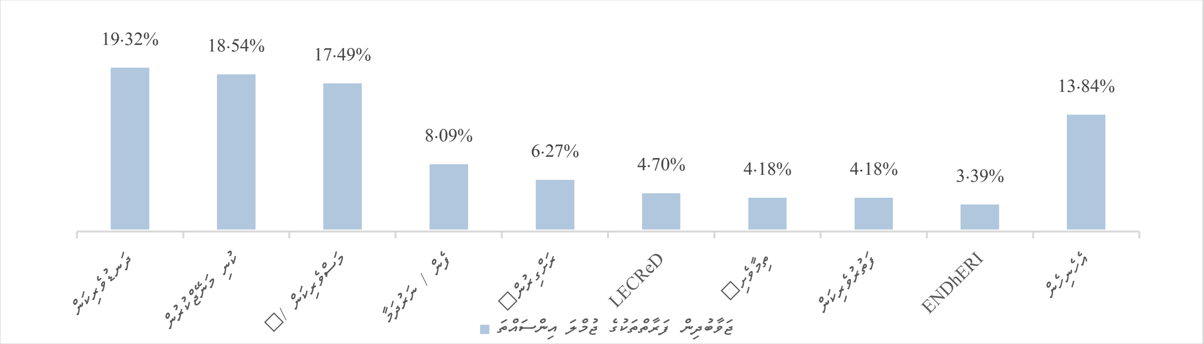

ފިގަރ 53: އެންމެ ފައިދާހުރި ތިމާވެށީގެ މަޝްރޫއުތައް

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 55 އިން ދައްކުވައިދީފައިވާ ފަދައިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަޝްރޫއުތަކުގެ ނަތީޖާއާމެދު އާންމުން ދެކޭގޮތް ތަފާތެވެ. 34.0 އިންސައްތަ ބައިވެރިން މަޝްރޫއުތަކުގެ އަސަރު "ރަނގަޅު" ނުވަތަ "ފުރިހަމަ" ކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، ގިނަ ބައިވެރިން ނަތީޖާއާމެދު އިތުބާރު ކުޑަކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. 42.4 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ބުނެފައިވަނީ މަޝްރޫއުތަކުން ލިބުނީ "ކުޑަ" ކުރިއެރުމެކެވެ. އަދި ކޮންމެ ފަސް ބައިވެރިންގެ ތެރެއިން އެއް ބައިވެރިން (19.7 އިންސައްތަ) ބުނެފައިވަނީ އެއްވެސް އަސަރެއް ނުކުރާ ކަމަށެވެ. އެންމެ މަދު އިންސައްތައަކުން (3.5 އިންސައްތަ) ބުނެފައިވަނީ އަސަރު "ވަރަށް ރަނގަޅު" ކަމަށެވެ. މި ހޯދުންތަކުން ދައްކުވައިދެނީ ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ އިސްނެގުންތަކުގެ އަސަރުފޯރުވުމަށް، އާބާދީގެ ބޭނުން ބަލަކަން އާދޭ ނަތީޖާ ފެންނަން ހުރުން ނުވަތަ ނަތީޖާއެއް ލިބުން ކަމަން ދެމެހެއްޓެނިވި މިންވަރު ދަށްކަމެވެ. އެހެންކަމުން، މަޝްރޫއުތަކުގެ ނަތީޖާތަކާއި ބޭނުން މައުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުން ހަރުދަނާކޮށް، މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުން އިތުރުކުރަން ޖެހެއެވެ.

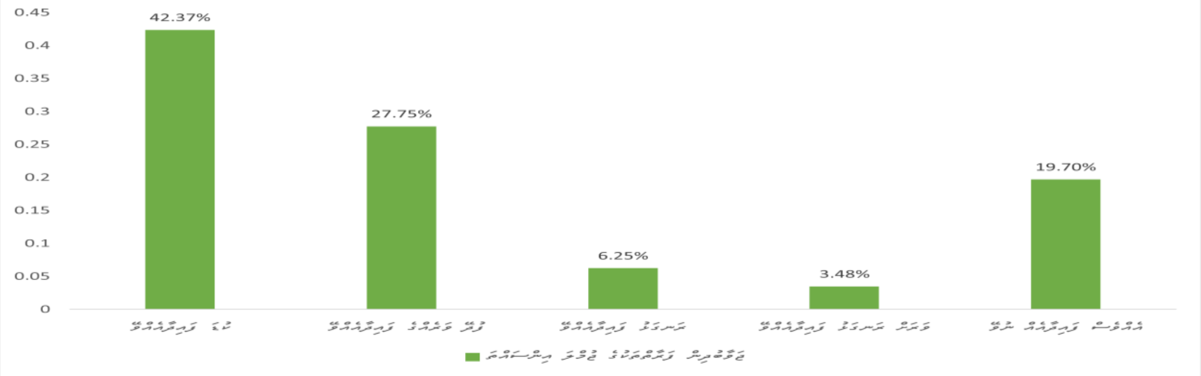

ޗާޓު 54: ތިމާވެށީގެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ނަތީޖާއިން ލިބުނު ފައިދާތައް

ޗާޓު 56 އިން ދައްކުވައިދޭފަދައިން ވ. އަތޮޅުގައި ހިންގާ ތިމާވެށީގެ މަޝްރޫޢުތަކާ ބެހޭ ކޮންސަލްޓޭޝަނުން ފިރިހެނުންނާ އަޅާކިޔާއިރު ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތެއް ފެނިގެންދެއެވެ. އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއްގައި ބައިވެރިވެފައިނުވާ ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ފިރިހެނުންގެ 86.4 އިންސައްތައިން އަންހެނުންގެ 58.7 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ. މިއިން ދައްކުވައިދެނީ އަޙުލާޤީ މަސައްކަތްތަކާއި މަޝްރޫޢުތަކަށް މުނާސަބު ހުނަރު އެނގޭ މިންވަރު އިތުރުކުރުމަށް ފޯރުކޮށްދީފައިވާކަމެވެ. ފުރުޞަތުތަކަށް ބަލާއިރު ފިރިހެނުންގެ 10.2 އިންސައްތަ ބައިވެރިން މަދުވެގެން އެއް މަޝްރޫޢަކާ ބެހޭގޮތުން ބައިވެރިވެފައިވާ ކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، އަންހެނުންގައި މި އަދަދު ވަނީ ތިންބައިކުޅަ އެއްބައި (33.3 އިންސައްތަ) އިތުރުވެފައެވެ. ދެ ޖިންސުގެ އެއްވަރެއް ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކާ ބެހޭ ކޮންސަލްޓޭޝަން ފަސް ކޮންމެފަސް ވަރަކަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ.

މަޝްވަރާތަކުން ދައްކުވައިދޭ އެއްޗަކީ ކުރިއެރުންތަކާއި ބެހިފައިވާކަމެވެ. ނަމަވެސް އާބާދީގެ ދަބައިކުޅަ އެއްބައިއަށްވުރެ ގިނަ މުޅިންހެން އަދިވެސް މަޝްރޫޢުތަކާ ބެހޭގޮތުން އެނގިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ތަރު ފުރިހަމަކުރުމުގައި މަޝްވަރާތަކުގައި ހަރަކާތްތަކުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ މުއްދަތުގެ ދިރުން އިތުރަށް ކުރަން ޖާގަދޭކަމާއި، ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ އިސްނެގުންތައް ތަރު ފުރިހަމަކުރުމުގައި އިތުރަށް ފުންކޮށް ހުންނަނީ ޖާގައަކަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

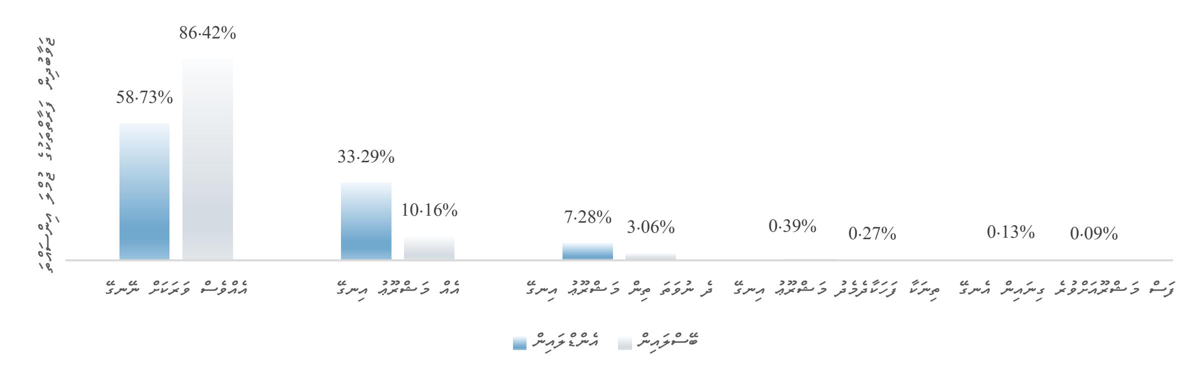

ޗާޓު 55: ވ. އަތޮޅުގައި ހިންގާފައިވާ ތިމާވެށީގެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ކޮންސަލްޓޭޝަން

ދެ ޖިންސުގެ ތަފާތަށް ބަލާއިރު، އެންޑްލައިން ސަރވޭގެ މައުލޫމާތުން ފާހަގަކުރެވިފައިވަނީ ލ. އަތޮޅުގައި ހިންގާ ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަޝްރޫއުތަކާއި ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަން ދެ ޖިންސުގެ ދެމެދުގައި ވަކި ފެންނަ މިންވަރަކަށް ތަފާތުވެފައިވާކަމެވެ. ނަމަވެސް ތަފާތުތަކެއް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އެބަހުރިއެވެ. އެގޮތުން، ބޭސްލައިން ސަރވޭގައި 89.6 އިންސައްތަ އަންހެން ބައިވެރިންނާއި 82.5 އިންސައްތަ ފިރިހެން ބައިވެރިން ބުނެފައިވަނީ އެއްވެސް މަޝްރޫއަކާ ބެހޭގޮތުން އަޑުއިވިފައިނުވާކަމަށެވެ. އެންޑްލައިން ސަރވޭގައި މި އަދަދުތައް އަންހެނުންގެ ތެރޭގައި 64.2 އިންސައްތައަށް އަދި ފިރިހެނުންގެ ތެރޭގައި 54.0 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، މަދުވެގެން އެއް މަޝްރޫއަކާ ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަން ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް އިތުރުވެފައެވެ. އެންޑްލައިންގައި 29.9 އިންސައްތަ އަންހެނުންނާއި 36.2 އިންސައްތަ ފިރިހެނުން އެއް މަޝްރޫއަކާ ބެހޭގޮތުން އަޑުއިވިފައިވާ ކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. ބޭސްލައިން ސަރވޭގައި މި އަދަދުތަކަކީ އަންހެނުންގެ 8.4 އިންސައްތަ އަދި ފިރިހެނުންގެ 12.1 އިންސައްތައެވެ. ދިހަ މަޝްރޫއުތަކާއި ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަން އަދިވެސް ނިސްބަތުން ދަށް ނަމަވެސް، އޭގައިވެސް، ޚާއްޞަކޮށް ފިރިހެން ބައިވެރިންގެ ތެރޭގައި، ވަކި ކުޑަ އިތުރުވުމެއް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އެހެންކަމުން، ރަށު ފެންވަރުގައި ހިންގާ ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ އިސްތިހާރުތަކާއި ހަރަކާތްތަކުގައި ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންނަށް އިތުރަށް އަމާޒުކޮށްގެން ސޯޝަލްމީޑިއާގެ އުކުޅުތަކުން ބޭނުންތެރިވެދާނެއެވެ.

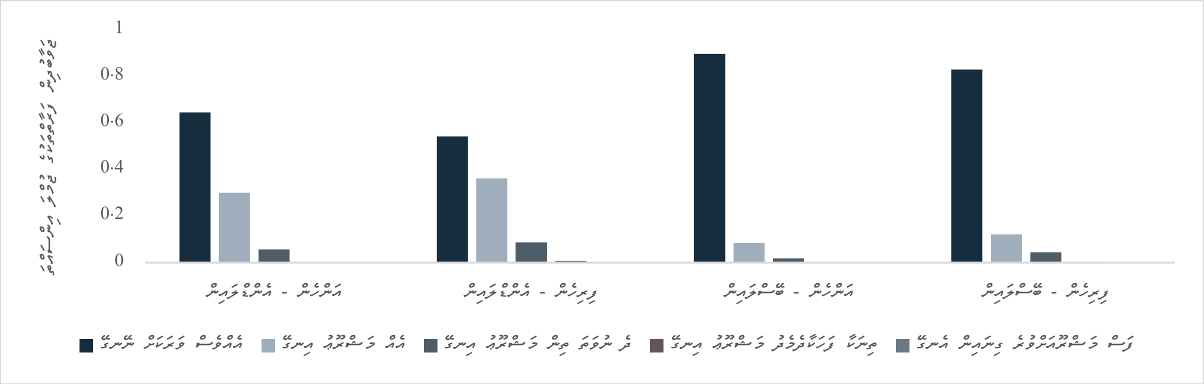

ފިގަރ 56: ލ. އަތޮޅުގައި ހިންގާފައިވާ ތިމާވެށީގެ މަޝްރޫއުތަކުގެ ހޭލުންތެރިކަން - ޖިންސުތަކުގެ ދެމެދުގައި

ހަމައެހެންމެ، ލ. އަތޮޅުގައި ހިންގާ ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މަޝްރޫއުތަކާއި ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަން ބޭސްލައިންއާ އަޅާބަލާއިރު ހުރިހާ އުމުރުފުރާއެއްގައި ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. އެންމެ ފާހަގަކުރެވޭ ކުރިއެރުމެއް ފެނިފައިވަނީ 45-26 އަހަރުގެ އުމުރުފުރާގައެވެ. އެގޮތުން، އެއްވެސް މަޝްރޫއަކާ ބެހޭގޮތުން އަޑުއިވިފައިނުވާ ކަމަށް ބުނި ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ. އަދި މަދުވެގެން އެއް މަޝްރޫއަކާ ބެހޭގޮތުން އަޑުއިވިފައިވާ ކަމަށް ބުނި ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަރަށް ބޮޑަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ޒުވާން އުމުރުފުރާތަކުގައި (35-18) ދިހަ މަޝްރޫއުތަކާއި ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް، ދޮށި އުމުރުފުރާތަކުގައި، ޚާއްޞަކޮށް 60 އަހަރުން މަތީގެ މީހުންގެ ތެރޭގައި، ދިހަ ބަޔަކަށް އަދިވެސް މަޝްރޫއުތަކާ ބެހޭގޮތުން

އެނގިފައިންވެއެވެ. މިއިން ދޭހަވަނީ އަޅުތިރީގެ މަސައްކަތްތަކަށް ޖާގަ އަދި ދުވު އުޅުންތަކަށް ޝައުގުވެރިކަމުގައި އިތުރަށް ނަތީޖާ ހާސިލްވެފައިވާކަމެވެ. މިއީ ފަރާތްތަކުގައި އެ ފަރާތްތަކަށް ޗެލެންޖް ޕްރޮޖެކްޓްތަކާއި މުޤާބަލާކުރުމުގެ ބައިވެރިވުމަށް އިތުރަށް ފުރުޞަތުތައް ހުޅުވިފައިވާ ކަމަށް ފާހަގަކުރެއެވެ.

3.4.3 މިޑްލްސްކޫލް ބައި ޓާމްތަކާ ހާޒިރުވާނެކަން

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 58 އިން ދައްކުވައިދޭ ގޮތުގައި މިޑްލްސްކޫލް ބައި ގޭއިރުތައް ބައި ހާޒިރުވުންތަކަށް ވަގުތު ވުޒާގައި އިތުރަށް ހަމަހަމަކަން ބޮޑުވެފައެވެ. ނަމަވެސް އެއްވެސް ގޭއިރަކާ ބައިހަމަޔަށް އެނގިފައިނުވާ ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ޓޫރިޒަމްގެ މިންވަރަކަށް އިތުރުވެފައެވެ. ބޭސްލައިންގައި އެންމެ 3.6 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ބުނެފައިވަނީ އެއްވެސް ގޭއިރަކާ ބައިހަމަޔަކުން އެނގިފައިނުވާ ކަމަށެވެ. އިންގްލިޝްގައި މި އަދަދު 28.8 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައެވެ. މިއިން ދޭހަވަނީ މަޑުމަޑުން ލިބޭ ގޮތަށް ނުވަތަ ދޭހަވާ ގޮތަށް ބަދަލު އައިސްފައިވާ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވެ. ނުވަތަ އާންމުން 'ގޭއިރުތައް' މާނަކުރާ ގޮތަށް ބަދަލު އައިސްފައިވާ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވެ. އެގޮތުން މިޑްލްސްކޫލްގެ ކަނޑައެޅޭ ދިރުންތަކާ ގުޅޭ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ހަރުކަށިކަންތަކާ ޓެކްނިކަލް ފުރަޞަތުތަކާއި ގޮތުގައި ނުރުހޭ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވެ.

ހަމައެކަނި ހޯދުން، އެންމެ އާއި ގޭއިރުތަކާ ބައިހަމަޔަށް އެނގިފައިވާ ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ބޭސްލައިންގެ 72.7 އިންސައްތައިން އިންގްލިޝްގައި 27.0 އިންސައްތައަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައެވެ. އަދި ދެ ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނަ ގޭއިރުތަކާ ބައި ހާޒިރުވުންކަން ވަރަށް ބޮޑަށް އިތުރުވެފައެވެ. ވަކިން ހާއްސަކޮށް، ދެ ނުވަތަ ތިން ގޭއިރަކާ ބައިހަމަޔަށް އެނގިފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް 6.1 އިންސައްތައިން އިތުރުވެފައެވެ. އަދި ތިނަށްވުރެ ގިނަ ގޭއިރުތަކާ ބައިހަމަޔަށް އެނގިފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް 23.9 އިންސައްތައިން ކުރިއަށްވުރެ ވަރަކަށް އިތުރުވެފައެވެ.

މި ނަތީޖާތަކުން ދައްކުވައިދެނީ ގޭއިރުތަކާ ބައި މައުލޫމާތު އިތުރަށް ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް ބެހިފައިވާކަމެވެ. ނަމަވެސް އެއްވެސް މައުލޫމާތެއް ނުލިބޭ ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް އިތުރުވެފައިވުމުން ދޭހަވަނީ މިޑްލްސްކޫލް ބައި ޓާމްތަކާ އާންމުކޮށް މުޢާޝަރާތްތަކުގެ ތަޖުރިބާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ނުލިބޭކަމެވެ.

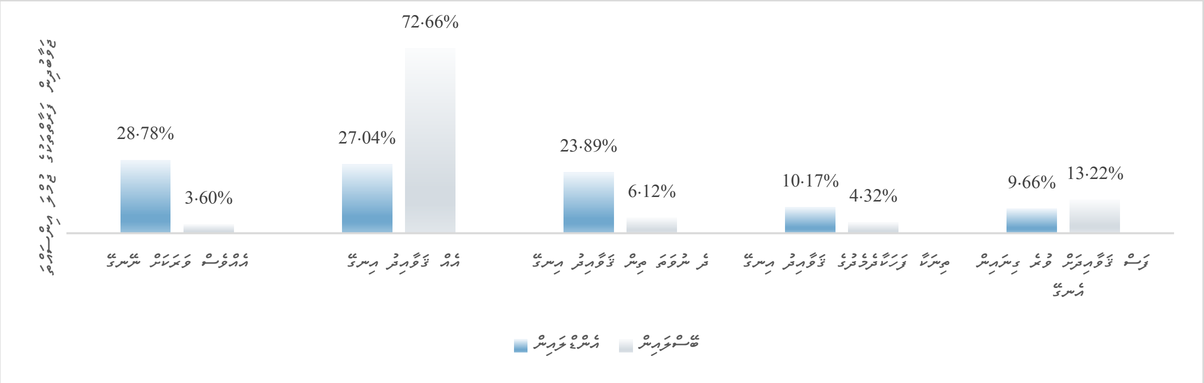

ފިގަރ 57: ގޭއިރުތަކާއި ހުރިހާއިރު މިޑްލްސްކޫލް ގޭއިރުތަކާއި ބައިހަމަޔަށް ހާޒިރުވާނެކަން

ބޭސްލައިން އަދި އޮންލައިން (ފިގަރ 59) ސަރވޭގެ ޖަވާބުތައް އަޑާބަލާއިރު، އުމުރުފުރާތަކުގެ ފުރުގައި ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ގަވާއިދުތަކާ ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަމަށް ބަދަލު އައިސްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ބޭސްލައިން ސަރވޭގައި ދިނަ ބައިވެރިން (ހުރިހާ އުމުރުފުރާއެއްގައި ވެސް 69.0 އިންސައްތައަށްވުރެ ދިނަ) ބުނެފައިވަނީ އެއްވެސް ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ގަވާއިދަކާ ބެހޭގޮތުން އެނގިފައިނުވާ ކަމަށެވެ. އެއާ ހިލާފަށް، އޮންލައިން ސަރވޭގައި 18-45 އަހަރުގެ 60.0 އިންސައްތައަށްވުރެ ދިނަ ބައިވެރިން ބުނެފައިވަނީ އެއް ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ދިނަ ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ގަވާއިދުތަކާ ބެހޭގޮތުން އެނގިފައިވާ ކަމަށެވެ. ބޭސްލައިން ސަރވޭއާ އަޑާބަލާއިރު ފެންނަ މި ބަދަލުތަކުން ދޭހަވަނީ ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަން ފުޅާކުރުމުގައި ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ލިބިފައިވާކަމެވެ. ހާއްސަކޮށް ޒުވާން އަދި މެދު އުމުރުފުރާގެ ބައިވެރިންގެ ތެރޭގައެވެ. މިއީ ފަހަރުއެއްގައި އެ ފަރާތްތަކުން ސޯޝަލް މީޑިއާ ފަދަ މައުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދޭ ވަސީލަތްތަކާއި އިތުރަށް ބޭނުންކުރުމާއި މުޖުތަމައުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި އިތުރަށް ހަރަކާތްތެރިވުމުގެ ސަބަބުން ކަމަށް ފެނިއެވެ.

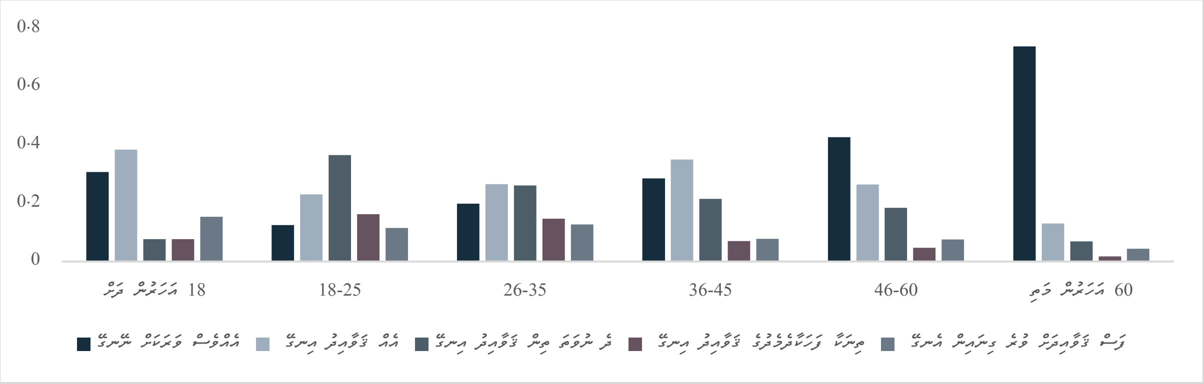

ފިގަރ 58 : ރާއްޖޭގައި ހުރިފައިވާ ތިމާވެށްޓާ ގަވާއިދުތަކާއި ބެހޭގޮތުން ހޭލުންތެރިކަން – އޮންލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ފުރުގައި

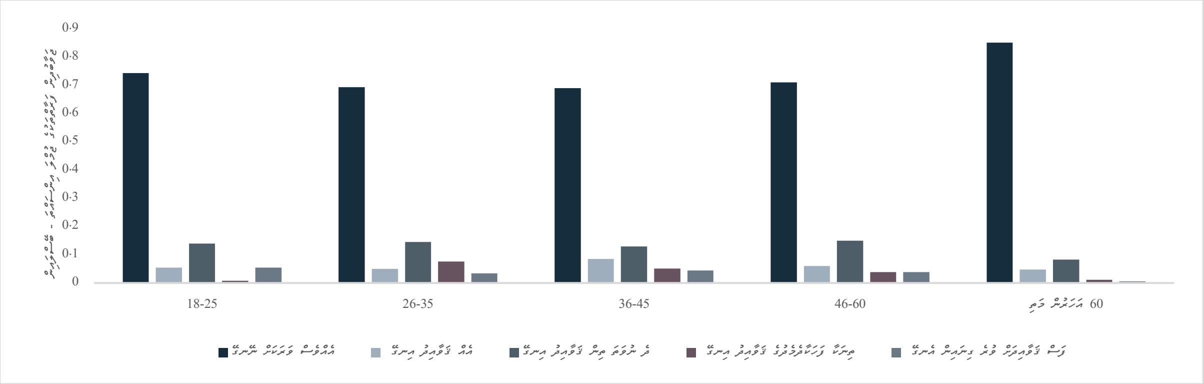

ފިގަރ 59 : ރާއްޖޭގައި ހުރިފައިވާ ތިމާވެށްޓާ ގަވާއިދުތަކާއި ބެހޭގޮތުން ހޭލުންތެރިކަން - ބޭސްލައިންގެ އުމުރުފުރާތަކުގެ ފުރުގައި

ޖިންސުގެ ފުރުގައި ވާ ތަފާތުތައް ބަލާއިރު ދައްކުވައިދެނީ ބޭސްލައިން ސަރވޭގެ ހޯދުންތަކާ އެއްގޮތަށް، އަންހެން ބައިވެރިންގެ ފުރުގައި ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ގަވާއިދުތަކާއި ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަން އަދިވެސް ދަށްކަމެވެ. އެހެންކަމުން، އަންހެނުންނަށް ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މައުލޫމާތު ލިބުމުގައި ހުރަސްތަކެއް ހުރިކަމަށް ދެނެގަނެވެ. މިއީ މުވާސަލާތީ ޕްރޮގްރާމްތަކަށް ބޭނުންކުރުމުގެ ތަފާތުތަކާއި، މުޖުތަމައުގެ ބައިވެރިވުމުގެ މިންވަރުގެ ތަފާތުތަކާއި، ނުވަތަ އަމާޒުކުރެވިފައިވާ އައުޓްރީޗް މަސައްކަތްތަކުގެ ތަފާތުތަކުގެ ސަބަބުން ކަމަށް ވެދާނެއެވެ.

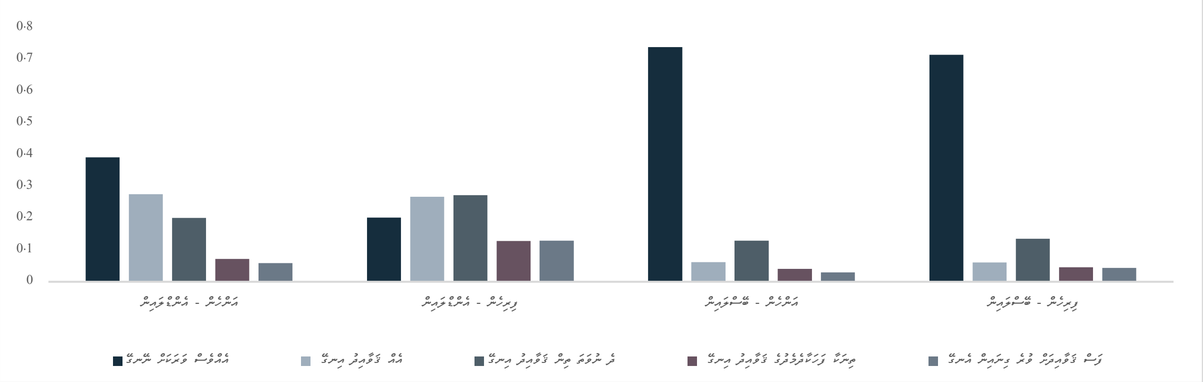

ފިގަރ 60: ޖެންޑަރާއި ޝިފާރިޝް ޕްރޮފެޝަނަލް ރެގިއުލޭޓަރީ ބޮޑީތަކާ ކޮމްޕްލަޔަންސް - ބޭސްލައިންއާ އަޅާބަލައި

3.4.4 ޕްރޮފެޝަނަލް ބޮޑީ ރަޖިސްޓްރޭޝަނާ ބެހޭ ކޮމްޕްލަޔަންސް

ތިރީގައިވާ ފިގަރ 62 އިން ދައްކުވައިދޭފަދައިން ހަރަކާތްތެރިވާ ފަރާތްތަކުގައި ޕްރޮފެޝަނަލް ބޮޑީ ރަޖިސްޓްރޭޝަނާ ބެހޭ ކޮމްޕްލަޔަންސް ބޭސްލައިން ސަރވޭއާއި އަޅާބަލާއިރު ވަރަށް ބޮޑަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ބޭސްލައިންގައި ޖުމްލަ ބައިވެރިން (86.7 އިންސައްތަ) ބުނެފައިވަނީ އެއްވެސް ޕްރޮފެޝަނަލް ބޮޑީ ރަޖިސްޓްރޭޝަނާ ބެހޭ ކޮމްޕްލަޔަންސް އެނގިފައިނުވާ ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް އިންޖިނިއަރިންގައި މި އަދަދު ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށް (52.4 އިންސައްތަ) ވެފައިވެއެވެ. ހަމައެއާއެކު، މަދުވެގެން އެއް ރަޖިސްޓްރޭޝަނާ ބެހޭ ކޮމްޕްލަޔަންސް އެނގިފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް 7.0 އިންސައްތައިން 34.4 އިންސައްތައަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. އަދި ދެ ނުވަތަ ގިނަ ރަޖިސްޓްރޭޝަނާ ބެހޭ ކޮމްޕްލަޔަންސް އެނގިފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވެސް ދެގުނައަށްވުރެ އިތުރުވެ 4.9 އިންސައްތައިން 11.5 އިންސައްތައަށް އަރާފައިވެއެވެ. މި ކުރިއެރުންތައް ހުރިނަމަވެސް، ދެބައިކުޅަ އެއްބައިހާވުރެ ގިނަ ބައިވެރިންނަށް އަދިވެސް އެއްވެސް ޕްރޮފެޝަނަލް ބޮޑީ ރަޖިސްޓްރޭޝަނާ ބެހޭ ކޮމްޕްލަޔަންސް އެނގިފައެއް ނުވެއެވެ. މިއިން ފާހަގަކޮށްދެނީ ޕްރޮފެޝަނަލް ރެގިއުލޭޓަރީ ފްރޭމްވޯކްތަކާ ބެހޭ ހޭލުންތެރިކަމާއި ޢަމަލުކުރުމުގައި މައިގަނޑު ދަށްކަމެއް ހުރިކަމާއި ކޮމްޕްލަޔަންސް ކުރިއަރުވުމަށް ބޭނުންވާ ބައިވެރިންގެ ބާރުއަޅާ ސިފަތަކުގެ ސަމާލުކަން އިތުރަށް ހަމަޖެހުމަށް ބޭނުންވާކަމެވެ.

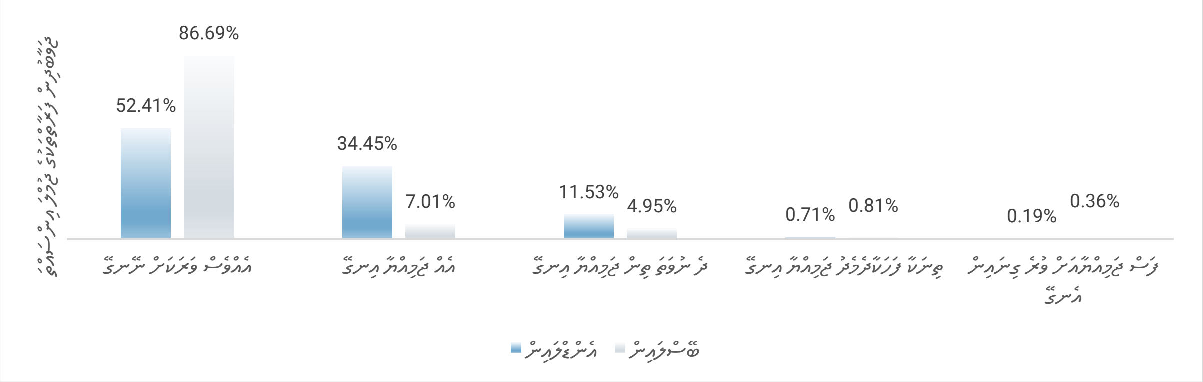

ފިގަރ 61: ޕްރޮފެޝަނަލް ރަޖިސްޓްރޭޝަނުގެ ކޮމްޕްލަޔަންސް

ބޭސްލައިން (ފިގަރ 64) އަދި އެންޑްލައިން (ފިގަރ 63) ސަރވޭގެ މައުލޫމާތު ގެ ތަފާތުތައް ބަލާލުމުން އެނިމަލްތަކާއި ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ޚިޔާލުއްލާތަކާއި ބޭނުންކުރުން އާންމުންގެ ހޯދުންތަކުން ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލުތަކެއް ގެނެވިފައިވާކަމެވެ. މި ތަފާތު ހާއްސަކޮށް ފާހަގަކުރެވެނީ އަދި ދުރު އުމުރުފުރާގެ އާބާދީގެ ދެމެދުގައި ފެންނަން އެބަހުރިއެވެ.

ބޭސްލައިން ސަރވޭގައި ހުރިހާ އުމުރުފުރާއެއްގައި ވެސް ގިނަ ބައިވެރިން ޓެލެވިޝަނާ ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ އެއްވެސް ޚިޔާލުއްލާއާ ބޭރުންދުން އެނގިފައިވާކަމެވެ. މި ހޯދުމަށް 81.2 އިންސައްތަ (35-25 އަހަރު) އަށް އަދި 95.3 އިންސައްތަ (60 އަހަރުން މަތި) އަށް އެންޑްލައިންގައި އަރާފައިވެއެވެ. އެންޑްލައިން ސަރވޭގެ މައުލޫމާތުން ދައްކުވައިދިނީ އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި ދެމި ކުރަން ބޮޑު ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަރަށް ދަށް ދަށްވެފައިވާކަމެވެ. ހުރިހާ އުމުރު ފުރާއެއްގައި ވެސް ގޮތަކީ ގިނަ ބަޔަކު ޓީވީ ވަނީ ދެކެވިފައިވާކަމެވެ. ޒުވާނުންނާއި ދަރިވަރުން ނަގާފައިވާކަމެވެ. ޚާއްސަކޮށް، ދެ ޢުމުރުފުރާގެ ބައިވެރިން އެކުރަނީ އެވެ. 60-46 އަދި 60 އަހަރުން މަތީގެ އުމުރުފުރާގެ އަދަދު އިތުރުވެ 70.5 އިންސައްތަ އަދި 87.9 އިންސައްތަ ބަޔަކު ޓެލެވިޝަނާ ބެހޭ ކަމުގައި މިވަނީ ތިމާވެށްގެ ޚިޔާލުތަކާއި ގުޅުން ދެނެގަތުމަށް ހިތްވަރުދިނީއެވެ. މި ހޯދުމަށް ބޭސްލައިންގާ އަޅާކިޔާއިރު ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އިތުރުވެފައިވާ ނަމަވެސް، ދިއުން ފެހިކަމެއްހެދުމަށް ދެ އުމުރުފުރާގައި މައުލޫމާތު ލިބުމުގެ ހަރަކާތް ހުރިކަމެވެ. އަދި ދެ އުމުރުފުރާގެ އަހަރުތަކުގެ މަސައްކަތްކުރުމަށް ބޭނުންކުރުމުގެ ސްޓެންޑަރޑްތައް ބޮޑުވެފައިވެއެވެ.

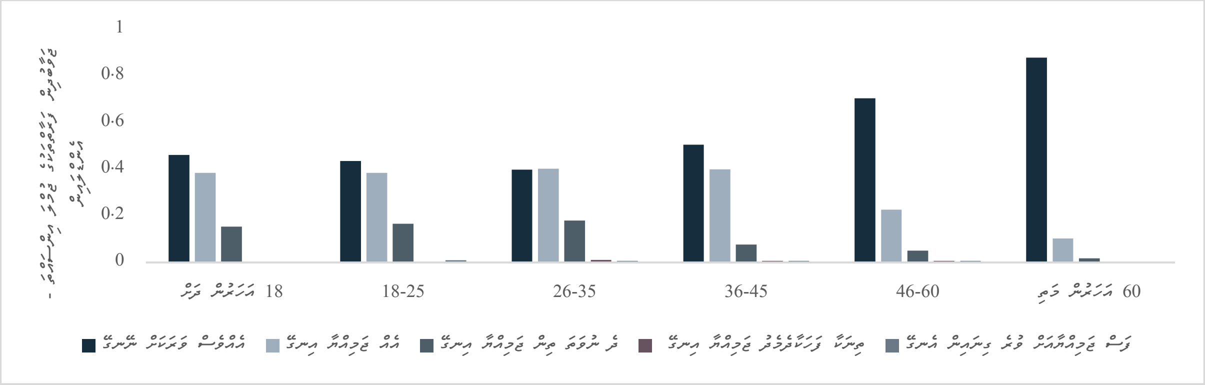

ފިގަރ 62: ތިމާވެށްގެ ޚިޔާލުތަކުގެ ހޯދުން - އެންޑްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި

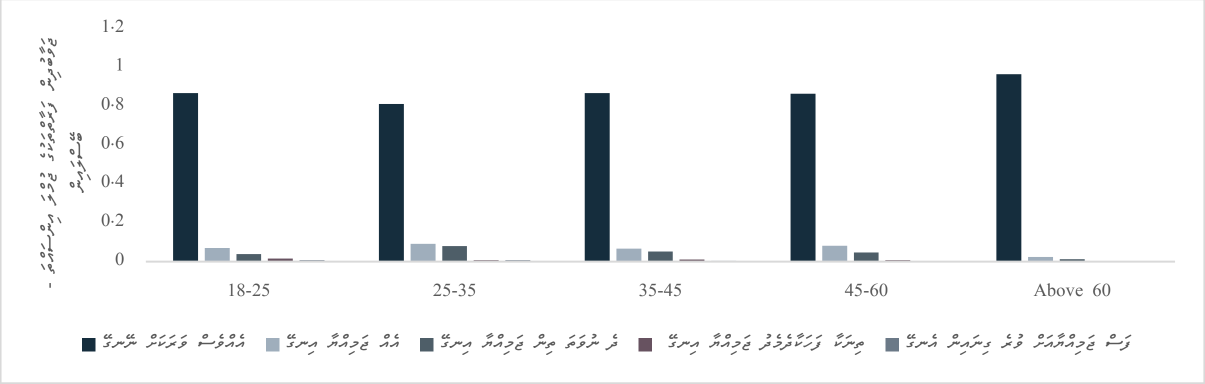

ފިގަރ 63: ތިމާވެށްގެ ޚިޔާލުތަކުގެ ހޯދުން - ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި

ތިރީގައިވާ ޗާޓް 65 އިން ދައްކުވައިދޭފަދައިން ޖިންސުގެ މެދުގައި ވާ ތަފާތުތަކުން ފާހަގަކޮށްދެނީ ވިޔަފާރިއާ ބެހޭ ޢަމަލުތަކާއި ބެހޭ ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގައި ދެމެހެއްޓެނިވި ތަފާތުތަކެއް ހުރިކަމެވެ. ނަމަވެސް ބޭސްލައިން ސަރވޭގައި އަމާޒުވީ އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ މެދުގައި ވެސް ކުރިއެރުންތަކެއް ފެނުނު އެވެ. ބޭސްލައިންގައި ދެ ޖިންސުގެ މެދުގައި ވެސް ރަޖިސްޓްރީކުރުން ވަރަށް ދަށެވެ. އާދައިގައި 88.9 އިންސައްތަ އަންހެނުންނާއި 83.9 އިންސައްތަ ފިރިހެނުން ބޮޑުވެފައިވާ އެއްވެސް ވިޔަފާރިއާ ބެހޭ ޢަމަލުތަކާ ބެހޭގޮތުން އޮނިގަނޑާ ގުޅިފައެވެ. ނަމަވެސް އެންޑްލައިންގެ ހާލަތުން ދައްކުވައިދޭ ކަމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުންތަކެއް ލިބިފައިވާކަމެވެ. ހާއްސަކޮށް ފިރިހެނުން ބައިވެރިންގެ މެދުގައެވެ. އެއްވެސް ރަޖިސްޓްރީކުރުން ނެތް ކަމަށް ބުނި ފިރިހެނުންގެ ނިސްބަތް 44.0 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައިވާއިރު، އަންހެނުންގެ މެދުގައި މި ނިސްބަތް ހުރީ 62.3 އިންސައްތައިގައެވެ.

މީގެ އިތުރުން، އެންޑްލައިން ސަރވޭގައި 38.2 އިންސައްތަ ފިރިހެނުން ބައިވެރިން ބޮޑުވެފައިވާ އެއް ޢަމަލުއާއި ބެހޭގޮތުން އޮނިގަނޑާ ގުޅިފައެވެ. މިއީ ބޭސްލައިންގެ 7.4 އިންސައްތައިން އިތުރުވެފައެވެ. އަންހެނުންގެ މެދުގައި މި އަދަދު 6.7 އިންސައްތައިން 30.0 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައެވެ. މީގެ އިތުރުން، "ތިންވަނަ ފަރާތެއް" އަދި "ފަރާތްތަކުގެ ދިނަ" ޢަމަލުތަކާއި ބެހޭ ރަޖިސްޓްރީކުރުން މަދުން ނަމަވެސް، އެންޑްލައިންގައި ފިރިހެނުން ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް މަތިވެފައެވެ. އެހެންކަމުން، އަންހެނުންނާއި އަޅާބަލާއިރު ފިރިހެނުން ބޭރުން ވިޔަފާރިޖާ ބެހޭ ފަރާތްތަކާއި ވާދަ ދެއިރާހުއްގައި މަސައްކަތް ކުރާކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

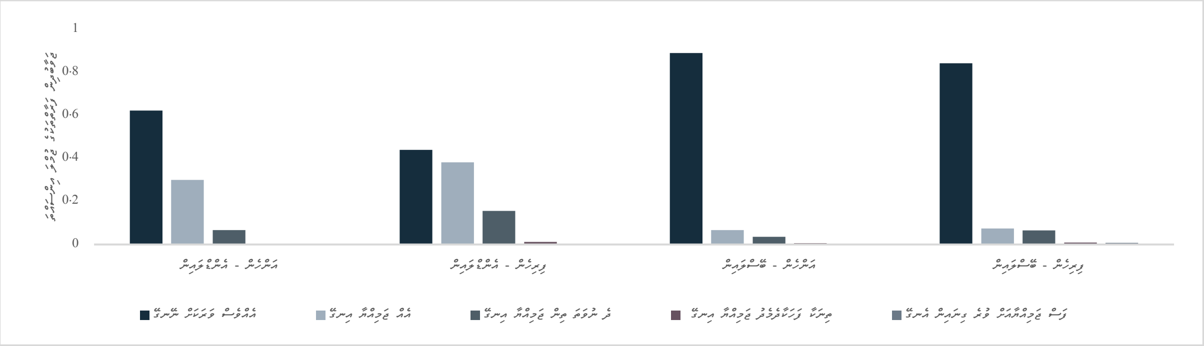

ޗާޓް 65 : ވިޔަފާރީގެ ޢަމަލީ ރަޖިސްޓްރޭޝަން – ޖިންސުގެ މެދުގައި

3.4.5 ވިޔަފާރިއާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތުގެ މުހިންމުކަން

ބައިވެރިންގެ އަމިއްލަ ނުވަތަ ރަށުގެ ވިޔަފާރިއާ ބެހޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި ހުރުމުގެ މުހިންމުކަން ވަޒަންކުރެވިފައެވެ. ތިރީގައިވާ ޗާޓް 66 އިން ދައްކުވައިދޭފަދައިން ބޭސްލައިން އަދި އެންޑްލައިން ސަރވޭގެ ހޯދުންތަކުގެ ދެމެދުގައި ދާއިމީ ޖިންސުގެ ތަފާތުތަކެއް ހުރިހެން، ކޮންމެވެސް ވަރަކުގެ ބަދަލުތަކެއް ފެނިފައެވެ. އެގޮތުން، "ކޮޅު މިންވަރަކަށް މުހިންމު" ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިން ވަނީ އިތުރުވެފައެވެ.

އެންޑްލައިން ސަރވޭގައި އަމިއްލަ ނުވަތަ ރަށުގެ ވިޔަފާރިއާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި ހުރުން "ކޮޅު މިންވަރަކަށް މުހިންމު" ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ބޭސްލައިން ސަރވޭގެ 37.2 އިންސައްތައިން އެންޑްލައިން ގައި 52.0 އިންސައްތައަށް ވަނީ އިތުރުވެފައެވެ.

މިއާއިއެކު، މުހިންމުކަމުން "ގޯތިތެރިން"، "ދަތި" ނުވަތަ "ވަރަށް ދަތި" ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ބޭސްލައިންއާއި އަޅާބަލާއިރު ދަށްވެފައިވެއެވެ. "މުހިންމު ނޫން" ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވެސް 23.9 އިންސައްތައިން 24.3 އިންސައްތައަށް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ އިތުރުވުމެއް ފެނިފައިވެއެވެ. މި ބަދަލުތަކުން އަންގައިދޭ ނަތީޖާއަކީ، ޚާއްޞަކޮށް މި ސަރވޭގައި ވެސް ޖާގަދެވިފައިވާ ކަމެވެ. މި ސަރވޭގައި ވެސް 80 އިންސައްތައަށްވުރެ ގިނަ ބައިވެރިން ބޭނުންވަނީ ކަމުގެ މިފަދަ ބާރު ދެއްކުމުގެ "ގަތީ" ނުވަތަ "ވަރަށް ގަތީ" މިންވަރަކަށް ދިރިއުޅުމުގެ މުހިންމު ކަމަކަށްވެ.

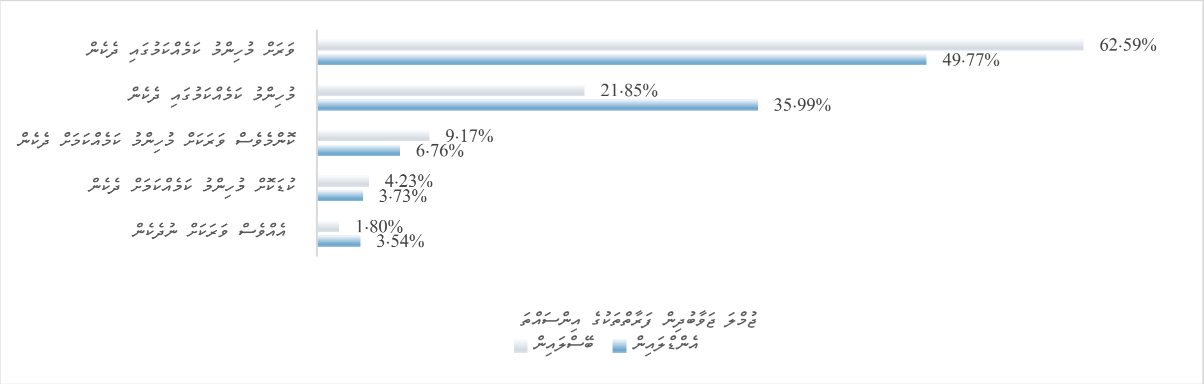

ފިގަރ 64: އަމިއްލަ ނުވަތަ ރަށުގެ ތިމާވެއްޓަށް ބަދަލުގެނައުމަށް ހުށަހެޅުމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ މުހިންމުކަން

އުމުރުފުރާތަކުގެ ތަފާތުތަކަށް ބަލާއިރު އެއްގޮތް ޖަވާބެއް ލިބިފައިވާ ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. ތިރީގައިވާ ފިގަރ 67 އިން ދައްކާފައިވާ ގޮތަށް، ބޭސްލައިން (ފިގަރ 68) އާ އަޅާބަލާއިރު، އޮންލައިން ސަރވޭގައި ބޭއްވި މީހުންގެ ހުރިހާ އުމުރުފުރާތަކެއްގައި ވެސް ތިމާވެއްޓަށް ބަދަލު ގެނައުމުގެ މުހިންމުކަން "ވަރަށް ގަތީ" ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ވަކި ދަށްވެފައެވެ. ނަމަވެސް "ގަތީ" ނުވަތަ "ވަރަށް ގަތީ" ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ޖުމްލަ ނިސްބަތް 80 އިންސައްތައަށްވުރެ މަތީގައި ދެމެހެއްޓިފައިވެއެވެ. އަދި އޮންލައިންގައި ގޯތިތެރިން ދަށް މިންވަރަކަށް މުހިންމު ކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ކުޑަކޮށް ވަރަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ.

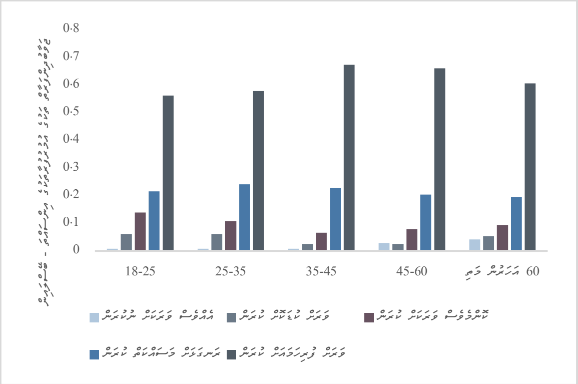

ފިގަރ 66: ތިމާވެއްޓަށް ބަދަލުގެނައުމަށް ހުށަހެޅުމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ މުހިންމުކަން- ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ މެދުގައި

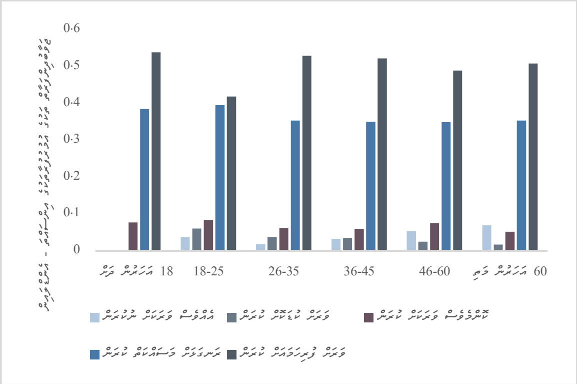

ފިގަރ 65: ތިމާވެއްޓަށް ބަދަލުގެނައުމަށް ހުށަހެޅުމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ މުހިންމުކަން- އޮންލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ މެދުގައި

3.5 ތިމާވެއްޓާބެދު ހުރި ވިސްނުން

މި ބައިގައި ބަލާލަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިމާވެއްޓާބެދު އާންމުންގެ ވިސްނުމާއި އަމަލަށް ހުރިގޮތަކަށެވެ. މިގޮތުން އެންމެ ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށްފައިވާ ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތަކުގެ ބޭނުގައި ގޯސްކޮށްތަކާއި، ކަސްދެވިލާއި އަދި ފަރުތަކަށް ހިފުމެވެ. އަދި ހަނި ދެރަޖެހުމާއި، ގަސްގަހާގެއްސާއި، ވައި ތަޣައްޔަރުވުން ފަދަ ކަންކަމާ ގުޅުވައި ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުވަމުންދާކަން ފާހަގަކުރެވޭތީއެވެ. ކަނޑުތަކަށް ތަޣައްޔަރުވުމާއި، ފަރުތައް ހަލާކުވުމާއި، މޫސުމަށް އަންނަ ބަދަލުތަކާއި އަދި ގޯސްކޮށް ގުނުން ފަދަ ތިމާވެށްޓަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ މައިގަނޑު ނުރައްކާތަކާމެދު އާންމުންގެ ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުވެފައިވާކަން ދައްކުވައިދެއެވެ. އަދި ގޯސްކޮށް ގުނުމަކީ އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އިންސާނުންގެ އަމަލުތަކުގެ ސަބަބުން ތިމާވެއްޓަށް ކުރާ އަސަރާއި، ދިރިއުޅުމުގެ ވެއްޓެފައިވާ ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭކަން ގަބޫލުކުރާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި ސަރުކާރުގެ ޖިންސާއާމެދު އާންމުންގެ އުންމީދުތައް އިތުރުވެފައިވާކަންވެސް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ދުވަހުން ދުވަހަށް ކުރާ އަމަލުތަކާއި ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރާ ގޮތަށް އަންނަބަދަލުން ބަދަލުތަކަށް ދައްކަވައިދިނީ ކުރިއުދުންތަކާއި އަދި ދިމާވެފައިވާ ގޮންޖެހުންތަކެވެ. މިކަމުން އަލިއަޅުވާލަނީ ތިމާވެށި ދެމެހެއްޓުމުގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވެން ތަޢުލީމާއި، ގަވައިދުތައް ތަންފީޒުކުރުމާއި އަދި އާމްދަނީ ކުރުވުމަށް ގަސްއަށްތަކަށް މުހިންމުކަމެވެ.

3.5.1 އަނގަ އަޑުގުޅި ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތަކާމެދު ދެކޭގޮތް

ފިގަރ 69 ގައި ދައްކުވައިދޭފަދައިން ފަރުދުން، އަނގަ ބިނާ ފަރާތްތަކަށް، ޒަރޫރީތަކާއި، ކަރުގެތާއި އަދި ފަރުތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަނގަ ގުޅުން ތިމާވެއްޓާއި ވަސީލަތްތަކަށް. ޒަރޫރީތަކަށް އަނގަ ގިނައިން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ވަސީލަތް ކަރުގައި ވީނަމަވެސް، އެ ހާލަތްތަކުގައިވާ ބޭސްފަރުން ބައިވެރިން 72.3 އިންސައްތައިން އަންހެނުންގައި 62.7 އިންސައްތަ ދަށްވެފައިވެއެވެ. މިއާއިއެކު، ކަރު ހާލަތްތަކުގައިވާ ބައިވެރިން 51.3 އިންސައްތައިން 57.3 އިންސައްތަ އިތުރުވެފައިވެއެވެ. އަދި ފަރުތަކުގެ ނިޒާމުތައްވެސް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ މިންވަރު ބޭސްފަރުން އަމާޒާއިރު ކުޑަކަން ދަށްވެފައިވީނަމަވެސް، އާންމުކޮށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ބައިވެރިންގެ ނިސްބަތް ހުރި ގަތީ މިންވަރުގައި ހިފެހެއްޓިފައެވެ.

އެހެނިހެން ވަސީލަތްތަކާމެދު ހޯދުންތެރިކަން ވަނީ ކުޑަކޮށް އިތުރުވެފައެވެ. ކަރުގެ ދިރުންތަކާ ފާހަގަކުރެވިފައިވާ މިންވަރު 24.4 އިންސައްތައިން 30.5 އިންސައްތަ އިތުރުވެފައިވާއިރު، ގަސްގަހާގެހި ދިރުން 33.8 އިންސައްތައިން 38.1 އިންސައްތަ އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ގުދުރަތީ ރީތިކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ މިންވަރު ދެ ސަރުކާރުގައިވެސް ގާތްގަނޑަކަށް އެއްވަރެއްގައި ހުރިއިރު، މީރުވެރިކަމާބެހޭ ފަރުވާދޭނުމުގެ ހޯދުންތެރިކަން ދެ ސަރުކާރުގައިވެސް ދަނޑި ކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

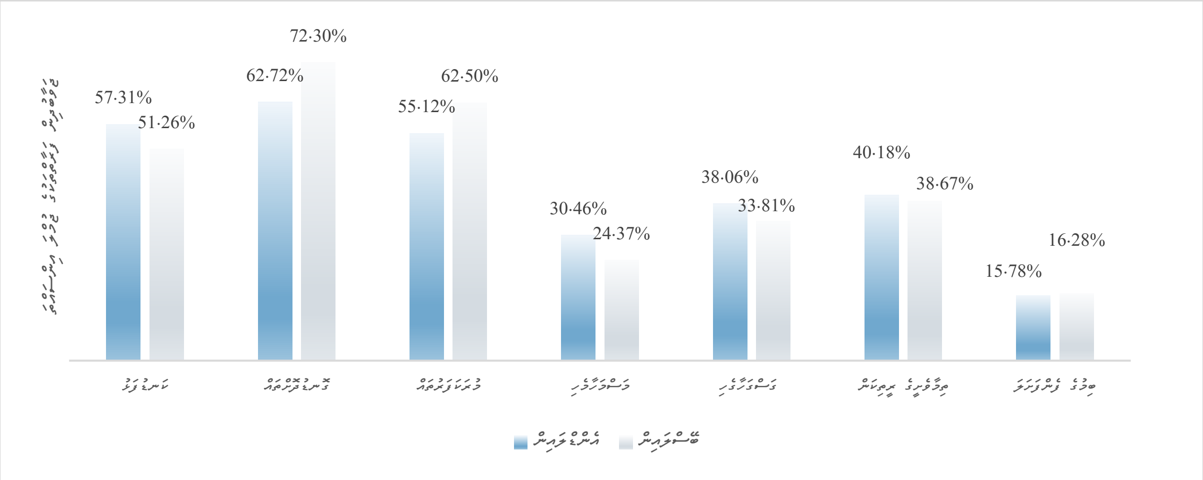

ފިގަރ 67: އަނގަ އަޑުގުޅި ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތައް

3.5.2 ތިމާވެށީގެ ގޮތުން އިސްކަންދޭންޖެހޭ ކަންކަމާމެދު ދެކޭގޮތް

އަންހެނުން ސަރުވޭގެ ނަތީޖާތަކުން ދައްކުވައިދޭފަދައިން ތިމާވެށީގެ ގޮތުން އިސްކަންދޭންޖެހޭ ކަންކަމާމެދު އާންމުން ދެކޭގޮތަށް ބޭނުމީތަކުގެ ވަނީ އަހުސަންވެއެވެ. ޒަރޫރީތަކާއި ފަރުތަކަށް އަދިވެސް ކަންބޮޑުވުންތަކުގެ ތިސްބާގައި މަތީގައި ހުރި ކަންކަން ކުރުގައިވިސްނަމަވެސް، ކުނި ނައްތާލުމާއި، ގަސްގަހާގެހިސާއި، ސާފު ވައި ފަދަ ދާއިރާތަކަކީ އަވަސް ސަމާލުކަމެއް ދޭންޖެހޭ ކަންކަން ކުރުގައި ފާހަގަކޮށް ފަރާތްތަކެއް އިތުރުވެފައިވާކަން ފިގަރ 70 އިން ދައްކުވައިދެއެވެ. ވަކިން ހާއްސަކޮށް، ކުނި ނައްތާލުމާދޭ ކަންބޮޑުވުން ބޭސްފަރުންގައި 37.5 އިންސައްތައިން އަންހެނުންގައި 45.3 އިންސައްތަ އިތުރުވެފައިވެއެވެ. މިއީ އެއްގަމުގެ ތިމާވެށި

ހަވާލުވުމުންތަކާމެދު ކޮންޑޯމްބޭނުކަން އިޢުތިރާފުވެފައިވާކަން ދައްކުވައިދޭ ކަމެކެވެ. ހަމައެއާއެކު، ކަސްޓަމަރުންނާއެކުގައި ސަލާމަތުކަން 22.0 އިންސައްތައިން 26.5 އިންސައްތައަކަށް އިޢުތިރާފުވެފައެވެ. އަދި ސާފު ވައި، އަދިވެސް ކުޑަ އަދަދެއްގެ ފެނުމެކަކީކަން ފާހަގަކޮށްލެވިދާނެތަކެއް، 3.8 އިންސައްތައިން 8.4 އިންސައްތައަކަށް އިތުރުވެ، ދެގުނަ ބައްޔެއްވެ ޝިފާއިން އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ދެންނެވިފަދަ، އެންމެގަނޑު އިސްކޮންޓްރޯލް ދާއިރާތަކެއް ކަމުގައިވާ ގެސްޓްހައުސްތަކާއި، ފެތުރުމާއި އަދި ޖުމުލަގޮތެއްގައި ޕްރިވެންޝަނުގެ ދާއިރާތަކުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަންތައްތަކެވެ. މި ބަދަލުތަކަކީ ދަތުރުވެރިންނާއި ކަސްޓަމަރުންނާ ގުޅިގެން އުފެދޭ ރިސްކުތަކާ ބެހޭ ކަންތައްތަކެކެވެ. މިކަމުން އަލިއަޅުވާލެވެނީ ހުރިހާ އަންހެނުންނާ ގުޅިގެން ވަނީ ސަލާމަތްވުމުގެ ވަޞީލަތްތަކާ ބެހޭ ކަންތައްތަކަށް ބޭނުންވާ ހިތްވަރާއި ކުރިއެރުމުގެ ފުރުޞަތުތަކުގެ ބޭނުން ހިފުމަށް މުހިންމުކަމެވެ.

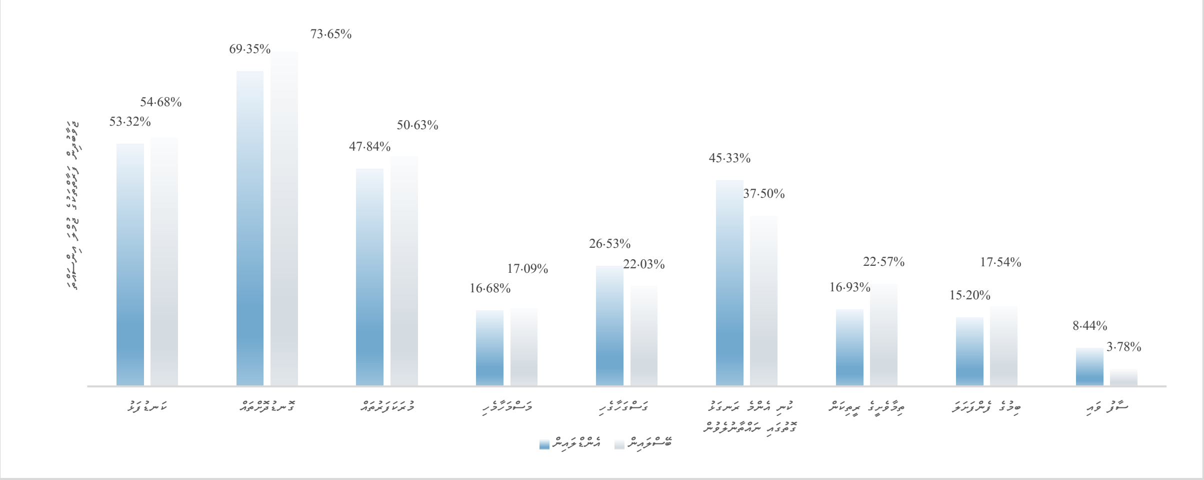

ފިގަރ 68: ޖިންސީ ގުޅުން އިސްކަންދޭ ކަންތައްތަށް

ޒިންސީގެ ގުޅުން ބަޔާންކުރާ ބައެއް، އަންހެނުން ޖަވާބު ދީފައިވާ ޖިންސީ އިސްކަންދޭ ކަންތައްތަކާ ހުރި ބަދަލުތަކާ އިސްޓެޓިސްޓިކަލް. ފިގަރ 71 ގައި ދައްކާފައިވާ ގޮތުން، އަންހެނުން ފިރިހެނުންނާ ތަފާތު ހޯދުމުގައި ގެސްޓްހައުސްތަކާއި ފިހާރަތަކުގެ ދުރުގައި ގައިގެ އެއްބަސްވުމަކީ ކޮންޑޯމް ބޭނުން ނުކުރުމަށް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. މިސާލަކަށް، 33.5 އިންސައްތަ އަންހެނުން ޖިންސީ އިސްކަންދޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާއިރު، މީގެ 20.6 އިންސައްތަ ފިރިހެނުން އަދާކޮށްފައިވެ ވަނީ އަދަދުކަމެވެ. އަދި މީގެ ބޭސްލައިން އަދާކޮށްފައިވާ ގޮތުން، ކޮމާރާރިއަލް އަންހެނުންގެ ގޮތުގައި އިތުރުވެފައިވާ މިންވަރެވެ. ދެއްކުމަށްފަހު، ފިރިހެނުން ކަސްޓަމަރުންގެ ތެރެއިން ގަސްޓަމަރުން މަތިން ކޮންޑޯމު ބޭނުން ކުރަމުން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. 57.0 އިންސައްތަ ފިރިހެނުން ކަސްޓަ ފާހަގަކޮށްފައިވާއިރު، މީގެ 48.9 އިންސައްތަ އަންހެނުން އަދާކޮށްފައި ވަނީ އަދަދުކަމެވެ. ފާހަގަކޮށްލާ ގޮތުގައި، ސާފު ވައިއާއި ކޮންޓްރޯލް ދެ ޒިންސީގެ ގުޅުމެއްގައި އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ގޮތުގައި އަންހެނުންގެ ގުޅުމުގައި މިގޮތަށް 4.4 އިންސައްތައިން 9.3 އިންސައްތައަކަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. މީގެ ވަގުތު ފެންވަރަށް ފުރިހަމަ ގޮތުގައި އެއްބަސްވުމުގެ ގުޅުމުގައި ދަށް މިންވަރު

އިތުރުވެފައިވާކަން ދަށްކުރައިދޭ ކަމެކެވެ. ކުރި ނަތީޖާތަކާ ދި ގެޒްހުގެ ލުދިގައިވެސް އޮތީ ކަންބޮޑުވުމެއް ކަމުގައިވީނަމަވެސް،
އިންގްލިޝްގައި ފިރިހެނުންގެ ލުދިގައި މިކަމާމެދު ހޭލުންތެރިކަން ކުޑަކަން މަތިކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

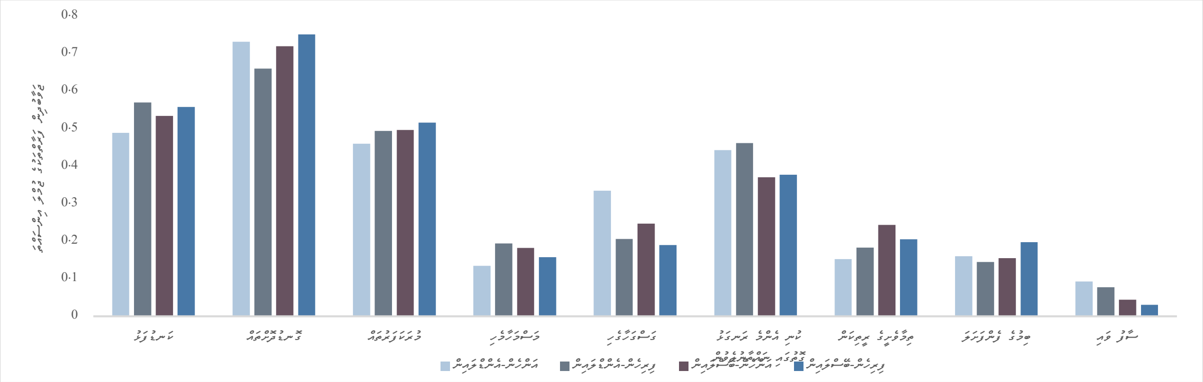

ޗާޓު 69: ތިމާވެށީގެ ގޮތުން އިސްކަންދޭންޖެހޭ ކަންކަން – ޖިންސުގެ ލެވެލުގައި

3.5.3 ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިމާވެށީގެ ނުރައްކާތަކާއި ކަންބޮޑުވުންތަކާމެދު ދެކޭގޮތް

ބޭސްލައިން (ޗާޓު 73) އާއި އިންގްލިޝް (ޗާޓު 74) އާ ދެމެދު، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރި މައިގަނޑު ތިމާވެށީގެ ގޮންޖެހުންތަކާމެދު އާންމުންގެ ހޭލުންތެރިކަން ފާހަގަކުރެވޭ މިންވަރަކަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. އިންގްލިޝްގެ ނަތީޖާތަކުން ދައްކާގޮތުގައި، ގޯތިގެދޮރުގެ ކުނި މެނޭޖްކުރުމުގެ ގޮތުން "މައިކްރޯޕްލާސްޓިކް ނުބައި" ކަމަށް ޖަވާބުދީފައިވާ ފިރިހެނުން މަދުވެފައިވެއެވެ. އެންމެ ފާހަގަކުރެވޭ ބަދަލު އައީ ބަޔަކަށް ދީފައިވާ ޖަވާބުތަކުގައެވެ (38.9 އިންސައްތައިން 3.9 އިންސައްތައަށް ދަށަށް)، ކަނޑުގެ ބަޔޮޑައިވަރސިޓީ ގެއްލުމުގެ ޖަވާބުތަކުގައެވެ (15.5 އިންސައްތައިން 2.3 އިންސައްތައަށް ދަށަށް)، އަދި ފެންބޮޑުވުމުގެ ޖަވާބުތަކުގައެވެ (13.0 އިންސައްތައިން 0.7 އިންސައްތައަށް ދަށަށް) މިކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. މީގެ އިތުރުން، ގިނަ ބައިވެރިންގެ ކަމަށްވާ "ވަރަށް ބޮޑު ނުރައްކާތެރި" ކަމަށް ދެކޭ މީހުންގެ ނިސްބަތް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ގާތްގަނޑަކަށް ކަނޑުގެ ބަޔޮޑައިވަރސިޓީ (36.2 އިންސައްތައިން 44.0 އިންސައްތައަށް)، ފެންބޮޑުވުމުގެ ޖަވާބުތަކުން (36.9 އިންސައްތައިން 54.6 އިންސައްތައަށް)، ކުނި ނަގާބެލުން (45.6 އިންސައްތައިން 51.8 އިންސައްތައަށް)، އަދި ވިޔަފާރި އަދަދު ބޮޑުވުމުގެ (21.1 އިންސައްތައިން 39.0 އިންސައްތައަށް) މިކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

ބިމުގެ އަޑީގެ ފެން ބަޔޮޑައިވަރސިޓީ، ދިރުންތަކީގެ ނަސްލު ހުސްވުމާއި، އަދި ވިދި ގެއްލުން ފަދަ އެހެނިހެން މައްސަލަތަކުގެ ނުރައްކާތެރިކަމާމެދު ދެކޭގޮތްވެސް ފާހަގަކުރެވޭ މިންވަރަކަށް ބަދަލުވެފައިވެއެވެ. މި ބަދަލުތަކުން ދައްކައިދެނީ ދުނިޔޭގެ ފެންވަރުގައިއާއި ދަށު ފެންވަރުގައި ކުރި ތިމާވެށީގެ ނުރައްކާތަކާމެދު ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ. ނަމަވެސް، އަދިވެސް ބަޔޮޑައިވަރސިޓީއާ ފަދަ މައްސަލަތަކާއި އަދިވެސް ނިސްބަތުން ކުޑަކަން ނުރައްކާތެރިކަމަށް ދެކޭ މައްސަލަތަކެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މި މައްސަލަތަކާ ގުޅޭގޮތުން ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ޖުމުލަގޮތެއްގައި، މި މައުލޫމާތުން ދައްކައިދޭ ތިމާވެށީގެ ހޭލުންތެރިކަމާއި ކަންބޮޑުވުން އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ. މިއީ ފަރަކަތްތައްގެ ކުރިއަށް ގެންދާ ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކާއި ބައްލަވާ ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ސަބަބުން ކަމަށް ބެލެވެއެވެ.

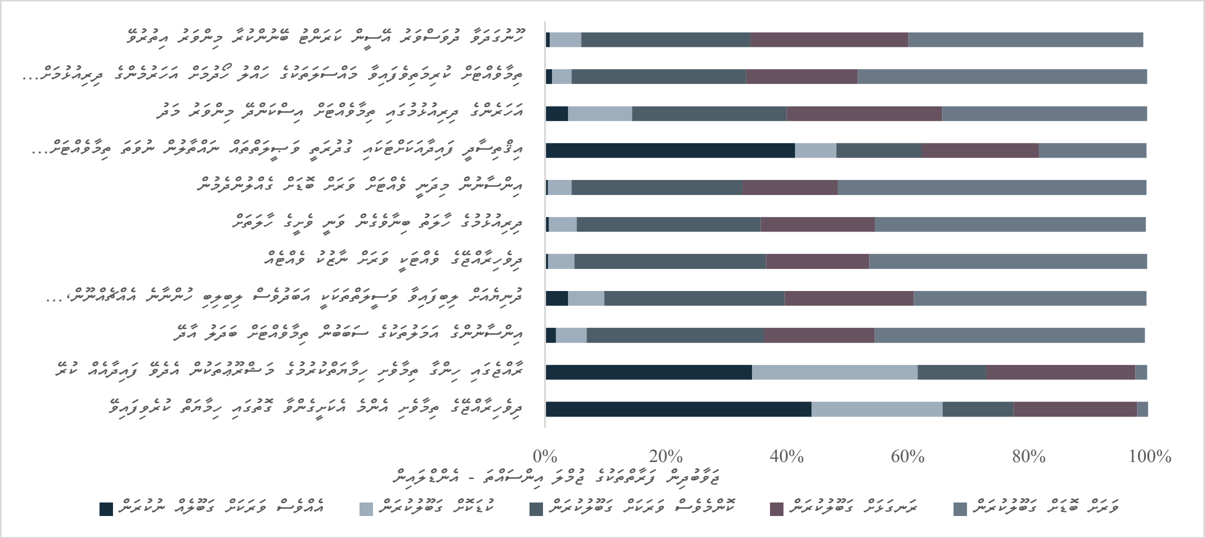

ފިގަރ 70: ރާއްޖޭގެ ތިމާވެއްޓަށް ހުރި ނުރައްކާތަށް - އެންވަޔަރަންގައި

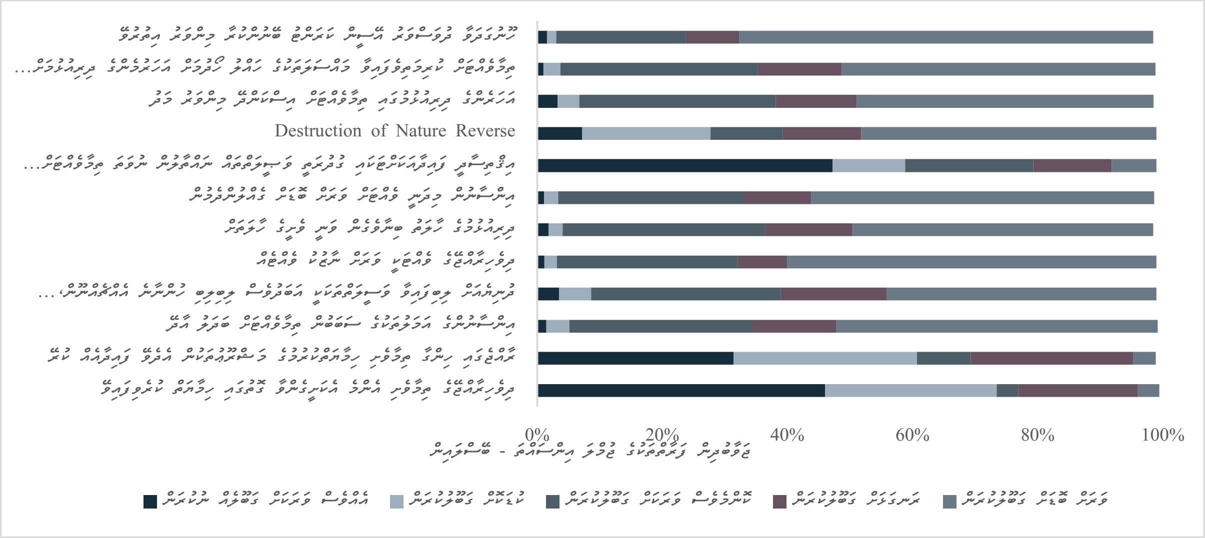

ފިގަރ 71: ރާއްޖޭގެ ތިމާވެއްޓަށް ހުރި ނުރައްކާތަށް - ބޭސްލައިންގައި

އުމުރުފުރާތަކާއި ޖިންސުގެ ގޮތުގައި ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާމެދު ދެކޭގޮތުގެ އެވްރެޖް ސްކޯ ހިސާބުކޮށްފައިވަނީ ވެއިޓެޑް މީން އެޕްރޯޗް ބޭނުންކޮށްގެންނެވެ. މިގޮތުން، ކޮންމެ ކެޓަގަރީއެއްގެ ޖަވާބުތަކުގެ އަދަދު އެ ކެޓަގަރީއަކަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ނިއުމެރިކަލް ސްކޯއާ ގުޅުވާ (0 އިން 6 އަށް، "މައްސަލައެއް ނޫން" އިން ފެށިގެން "ވަރަށް ބޮޑު ނުރައްކާތެރި" އަށް) ގުނަކޮށްފައިވާނެއެވެ. މި ގޮތަށް ހިސާބުކުރުމުން، ކޮންމެ ސަބްގްރޫޕެއްގެ ތެރޭގައި ހުރި ތަފާތު ވިސްނުންތަކާއި އާދޭ ހަރުކަށިކަން އެވްރެޖްގައި ހިފެހެއްޓިގެންވެއެވެ.

މި ތަޖުރިބާން ދައްކާދޭގޮތުގައި ބޭސްލައިން (ފިގަރ 75) އާއި އެންޑްލައިން (ފިގަރ 74) އާ ދެމެދު އުމުރުފުރާތަކުގެ ގޮތުގައި ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާމެދު ދެކޭގޮތުގައި ސާފު ތަފާތުތަކެއް ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ޒުވާން އުމުރުފުރާތަކުގެ (18 އަހަރުން ދަރުން 46-60 އަހަރާ ހަމައަށް) މީހުން އެއްގޮތަކަށް ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކުރާ މިންވަރު މަތިވެފައިވެއެވެ. ހާއްސަކޮށް ކަނޑުގެ ތަރައްގީކުރުމާއި، ގިރުމާއި،

އަދި ފަރުދަކަށް ހަރާސްކުރުން ފަދަ މުހިންމު މައްސަލަތަކާ ގުޅޭގޮތުން އެވްރެޖް ސްކޯ 6-0 ސްކޭލްގައި 4·5 އަށްވުރެވެސް މަތިވެފައިވެއެވެ. އެއާއި ހިލާފަށް، ފޭސްބުކުގައި ބޭނުން ޒުވާނުންގެ ގްރޫޕުތަކުގެ (25-18 އިން 60 އަހަރުން މަތި) އެވްރެޖް ސްކޯ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ. އާންމުގޮތެއްގައި 1·1 އާއި 2·9 އާ ދެމެދުގައި ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިއިން ދުރަވަސް ފޭސްބުކުގައި މި މައްސަލަތަކާމެދު ކޮމެންޓްކުރާކަން ނުވަތަ ޝެއަރކުރާކަމާމެދު ދެކޭގޮތް މެދުކަމެވެ.

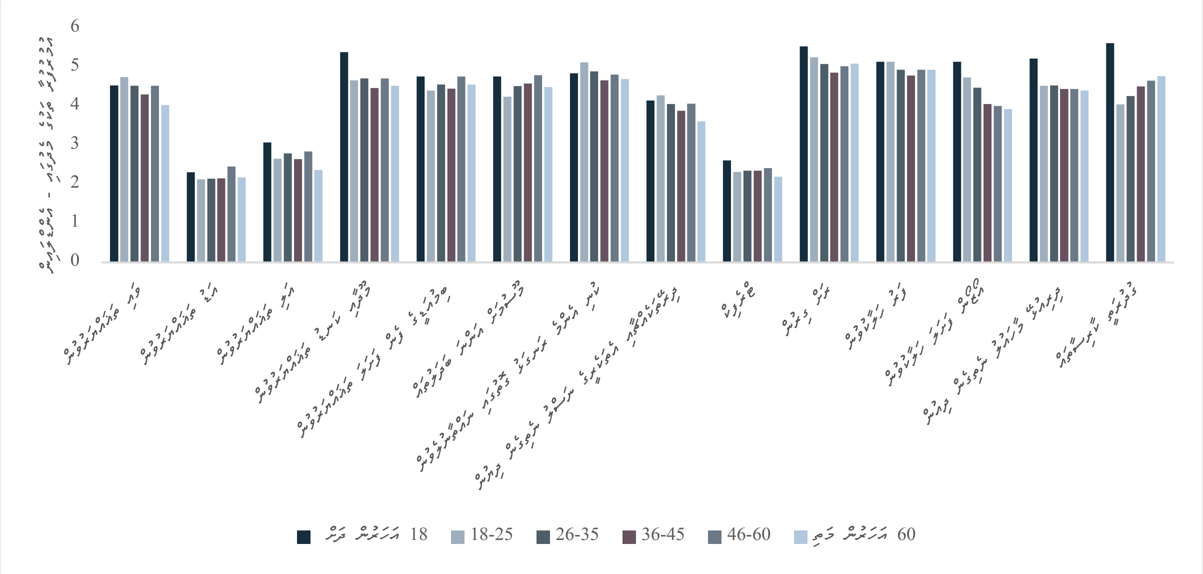

ފިގަރ 72: ރާއްޖޭގެ ތިމާވެށްޓަށް ހުރި ނުރައްކާތަކާ – އިންސްޓަގްރާމުގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ތެރޭގައި

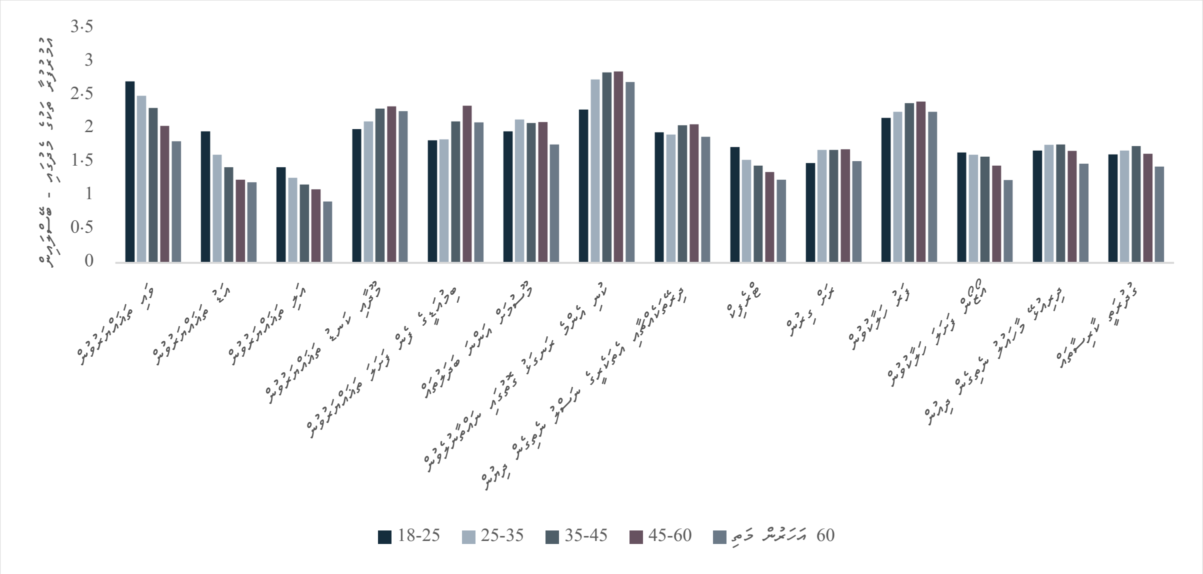

ފިގަރ 73: ރާއްޖޭގެ ތިމާވެށްޓަށް ހުރި ނުރައްކާތަކާ – ފޭސްބުކުގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ތެރޭގައި

ފިގަރ 76 ގައި ދައްކާފައިވާ ފަދައިން، ފޭސްބުކާއި އިންސްޓަގްރާމާއި ޓިކްޓޮކްގެ ދެމެދުގައިވެސް ހުރިހާ ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާއިގެ ނުރައްކާތެރިކަމާމެދު ދެކޭގޮތް ބޮޑުތަން އިތުރުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އިންސްޓަގްރާމުގައި ފަރުދަކަށް ހަރާސްކުރުމާއި، ޖިނާއި، ހުސްވަކަން އަންނަ ބަދުބަހާއި، ކާނޭގެ ނަފްރަތުފަތުރުމާއި، އަދި ބިރުދޭ އަޑުގެ ގޮތުން ތަޢައްޞުބުވުން ފަދަ މައްސަލަތަކުގެ އެވްރެޖް

ސްކޯއަކީ 3.5 އަށްވުރެ މަތިވެފައިވެއެވެ. މީހުން ދޫކޮށްލި މި މައުސޫލުތަކާއި އެންމެންގެ ކަންބޮޑުވުން މަތިވެފައިވާކަމެވެ. އެއާ ހިލާފަށް، އަޅުގަނޑުމެން، ޖެންޑަރާއި، އަދި އަހަރުގެ ތަފާތުކުރުވުމެއް އިންގްލިޝްގައިވެސް ދި ޖިންސުގެ ގުޅުމުގައި ގުޅުންހުރި ނަ ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ދަށް ސްކޯއެއް ލިބިފައިވާ މައުސޫލުތަކެވެ. މީހުން ދޫކޮށްލި އެހެން ލިމާފޮށީގެ މައުސޫލުތަކަކީ އަނބަފާއިރު މި މައުސޫލުތަކީ ނިސްބަތުން ނުރައްކާތެރިކަން ކުޑަ ނުވަތަ ހޮދުންތެރިކަން ދަށް މައުސޫލުތައް ކަމަށްދެވެ.

ބޭސްލައިނާ އަޅާބަލާއިރު އެންމެ ބޮޑު ބަދަލެއް އައިސްފައިވަނީ ވައިގެ ތަފާތުކުރުވުމާއި، އަލީގެ ތަފާތުކުރުވުމާއި، އަދި އޮޓޯން ފަރަތަ ނުކުރިއުމާ ގުޅޭގޮތުންނެވެ. އެންޑްލައިންގައި މި މައުސޫލުތަކުގެ ސްކޯ އެވްރެޖްކުރުވުމަކީ ދަށް މިންވަރުން ގުޅުންހުރުމަކީ މަތީ މިންވަރަކަށް އަރާފައިވެއެވެ. މީހުން ދޫކޮށްލި ވަގުތު ފާއިތުވެފައިވާ މި މައުސޫލުތަކާގުޅޭ އެންމެން ދެކޭގޮތުގައި ބޮޑު ބަދަލެއް އައިސްފައިވާކަމެވެ.

ޖިންސުގެ ގޮތުގައި ހުރި ތަފާތުތައް ވަރަށް ބައިވެރިކަމުގައި ހުރެއެވެ. ނަމަވެސް، އެންޑްލައިންގައި ފިރިހެނުން އާންމުގޮތެއްގައި ވައިގެ ތަފާތުކުރުވުމާއި، ކަރުގެ ތަފާތުކުރުވުމާއި، އަދި އޮޓޯން ފަރަތަ ނުކުރިއުމާ ގުޅޭގޮތުން ހުރިހާ ނަތީޖާ ސްކޯއެއް ދިނުމާއި ފިރިހެނުން ވެސް، އަންހެނުން އަޅުގަނޑުމެން ޖެންޑަރުގެ ތަފާތުކުރުވުމާ ގުޅޭގޮތުން އެއްގޮތަކަށް ހުރިހާ ނަތީޖާ ސްކޯއެއް ދިނެވެ.

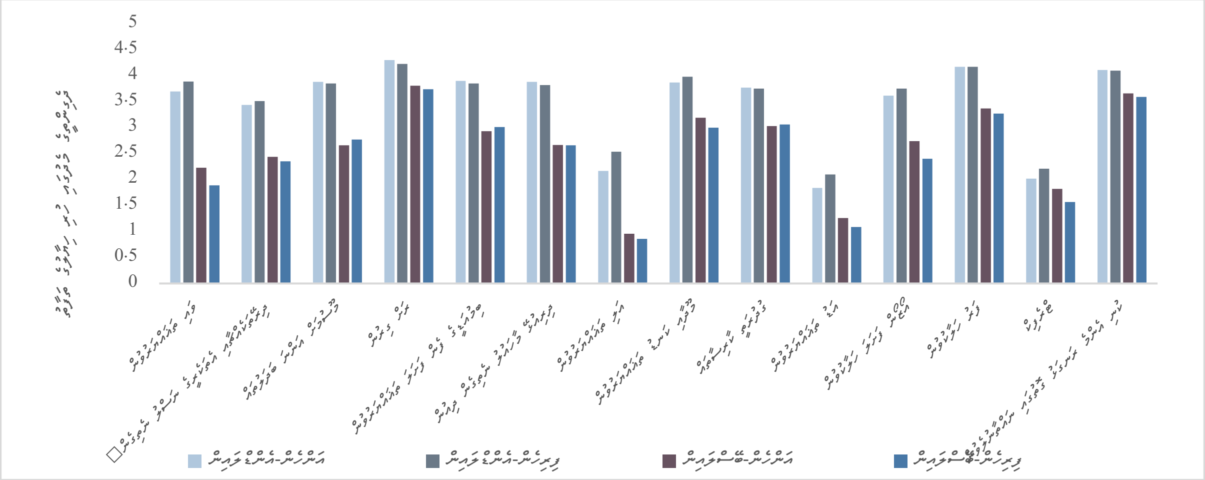

ފިގަރ 74: ރިސްކުގެ މިންގަނޑު ހުރި ނުރައްކާތަކެއް - ޖިންސުތަކުގެ ގޮތުގައި

"ތިޔަގެ އެންމެ ބޮޑު ތިމާވެށީގެ ކަންބޮޑުވުމަކީ ކޮބާ؟" މި ސުވާލު އެހުމުން ގިނަ ބައިވެރިން ބޭނުފުޅާ ކަންބޮޑުވުމަކީ ރަށް ގިރުމުގެ މައްސަލައެވެ. ފިގަރ 77 ގައި ދައްކާފައިވާ ގޮތުގައިން، 44.9 އިންސައްތަ ބައިވެރިން މިއީ އެމީހުންގެ އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވުން ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ ބޭސްލައިންގައި ރިކޯޑުކުރެވުނު 18.2 އިންސައްތައާ އަޅާބަލާއިރު ދުވަސްއަށްވުރެ އިތުރު އަރަދުކެވެ. ކުނި ރަނގަޅު ގޮތުގައި ނައްތާނުލުމާ ގުޅޭގޮތުން ކަންބޮޑުވުން ހުށަހެޅި އިތުރުވެ، 19.6 އިންސައްތައިން 22.8 އިންސައްތައަށް އަރާފައިވެއެވެ. ރިހި ފެން ހަލާކުވުމާއި، ވިލި ނެގުމާއި، ގަސްގަސް ނެތިގުމާއި، އަދި ފެހިމަހަށް ހަލާކުވުން ފަދަ މައްސަލަތަކާ ގުޅޭގޮތުން ކަންބޮޑުވުން ގުޅުމުގެ މިންވަރަކަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، މި މައްސަލަތަކީ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ނިސްބަތުން މަދުން ފާހަގަކުރުވުނު މައްސަލަތަކެވެ.

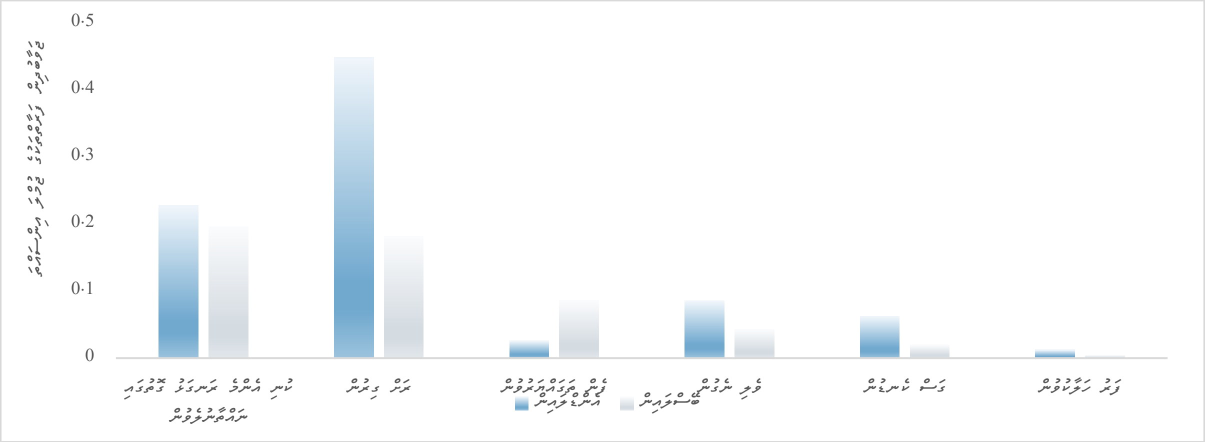

ފިގަރ 75: އެންމެ ބޮޑު ތިމާވެށީގެ ކަންބޮޑުވުން

ހުރިހާ ރަށްތަކުގެ މުޖުތަމަޢުގެ މަސްވެރިކަމުގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުން ޑްރެޖިން އެންމެ ބޮޑު ތިމާވެށީގެ ކަންބޮޑުވުން ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ޑްރެޖިންގެ ސަބަބުން ދިރޭތަކެތީގެ ނަސްލުތަކާއި އިންވެރޓެބްރޭޓްތަކަށް ގެއްލެންދާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

"ފާއިތުވި ދެ އަހަރު ތެރޭގައި ރަށުގެ ގޮނޑުދޮށް ޑްރެޖިންކުރަން ފަށާފައިވެއެވެ. އަދި މިއާއެކު ރަޅު އުދުހުމުގެ ހާދިސާތައްވެސް ހިނގާފައިވެއެވެ. މި ހާލަތު ބަދަލުވި ދިރިއުޅޭ ސަރަހައްދުތަކަށް އަސަރުކުރަމުން، މިހާރުވެސް ބައެއް ގޮތަކަށް އަސަރުކޮށްފައިވެއެވެ."

- އެފްޖީޑީ ބައިވެރިއެއް

"ރަށުގެ ވަށައިގެން ޑްރެޖިންކުރަން ފަށާފައިވެއެވެ. މީގެ ސަބަބުން ގޮނޑުދޮށް ކައިރި ސަރަހައްދުތަކުގައި ހުރި ގަސްތައް ގެއްލިފައިވެއެވެ. މުސްތަޤްބަލުގައި، ގޮނޑުދޮށް ކައިރީގައި ހުރި ކަނޑު މަސްޖެހުމާ މަރުކަޒު ފަދަ އިމާރާތްތައް ގެއްލިދާން ހިނގައިދާނެއެވެ."

- އެފްޖީޑީ ބައިވެރިއެއް

"ރަށުގައި ކަނޑު މަސްޖެހުމުން ދުރަށް ހާލަތު ގޮސްފައެވެ. އަދި ބިމުގެ އަޅާ ރީފް ޒޯން ތަޣައްޔަރުވެފައިވެއެވެ."

- އެފްޖީޑީ ބައިވެރިއެއް

"ދިރޭތަކެތީގެ ނަސްލުތައް މަދުވުމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ހާއްސަކޮށް މަސްވެރިކަމުގެ ބާވަތްތައް މަދުވެއްޖެކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ."

- ކައުންސިލް މެންބަރެއް

އިތުރު ކަންބޮޑުވުންތަކުގެ ތެރޭގައި ދޫނިތަކާއި ވަލު ބާވަތްތަކުގެ ކަނޑުގެ ދިރުންތައް މަދުވުމާއި، ބިމުގެ އަޅާ ޖެހުން ތަޣައްޔަރުވުމާއި، އަދި ކަނޑުގެ ފެން ހިމެނެއެވެ. ޤާނޫނާ ހިލާފަށް މަސްވެރިކަންކުރުމާއި، މަސްމަހާރުގެ ބާވަތްތައް ނެގުމާއި، ކަނޑު ރަނގަޅު ޖަގަހަތަކުގެ ދުރުގައި މަސްވެރިކަންކުރުމާއި، އަދި ޤާނޫނާ ހިލާފަށް ވެރިންގެ ފަރާތުން ކަންކަން ކުރުމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މިއީ ދިރާސާގައި މުޖުތަމަޢުގައި ތިމާވެށީގެ މަސްވެރިކަން މަދުވުމާ ގުޅޭގޮތުން ހުރި އަސަރުތަކާމެދު ޤާނޫނީ ކަންކަން ހުރިކަމެވެ.

3.5.4 ލ. އަތޮޅާއި އާ. އަތޮޅުގެ ރަށްތަކުގެ ތިމާވެށްޓާމެދު ދެކޭގޮތް

ލ. އަތޮޅުގެ ތިމާވެށްޓާމެދު އަމިއްލަ ގޮތުން ދެކޭގޮތާ ގުޅޭގޮތުން،

ބޭސްލައިނާއި އިންޓެގްރޭޓެޑް ސަރވޭގައި ބައިންދަސްކުރުމާއި ދިރާސާކުރުމުގެ މިންގަނޑު ބަދަލުވުމުގެ ސަބަބުން ނަތީޖާތައް އަޅާކިޔުމަށް ދަތިތައް ކުރިމަތިވެފައިވެއެވެ. ފާހަގަކޮށްލަން ޖެހޭއިރު، އިންޓެގްރޭޓެޑް ސަރވޭގައި "މަޢުލޫމާތު ނެތް" ޖަވާބު ހިމަނާފައި ނުވާއިރު،

ބޭސްލައިން ސަރވޭގައި "ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވޭ" ކެޓަގަރީއެއް ހިމަނާފައި ނުވެއެވެ. މި ދިރާސާގެ ޖަވާބު ކެޓަގަރީތައް ތަފާތުވުމުން ބައިވެރިންގެ ކަންބޮޑުވުންތައް މިންކުރުމުގައި ބަދަލުތަކެއް އައުމަކީ އެކަށީގެންވާއެވެ. މިގޮތުން ދިރާސާތަކުގެ ނަތީޖާ އަޅާކިޔުމުގެ ކުރިން ޑޭޓާސެޓް އިތުރަށް ސާފުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެއެވެ.

އެއްގޮތަކަށް އަޅާކިޔުމަށްޓަކައި، މި ބައިގައި ކުރީގެ ތަޖުރިބާގައި އޮންލައިން ސަރވޭގެ މަޢުލޫމާތުން "ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވޭ" އާއި "ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވޭ" މި ދެ ކެޓަގަރީ އެއްކޮށްލައިފައިވާނެއެވެ. އަދި މިއަށް ހަވާލާދީފައިވަނީ "ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވޭ" މިނަންނެވެ. "ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވޭ" އާއި "ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވޭ" މި ދެ ކެޓަގަރީ އެއްކޮށްލުމުން، ޗާޓު 78 ގައި ދައްކާފައިވާ ގޮތުން، ޖ. އަމި، ޖ. އަތޮޅުގެ ތިމާވެށްޗާމެދު ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާކަމަށް ބުނާ ބައިވެރިންގެ އަދަދު ބޭސްލައިންގައި 55.1 އިންސައްތައިން އޮންލައިންގައި 65.3 އިންސައްތައަށް ބޮޑުވަން އިތުރުވެފައިވެއެވެ.

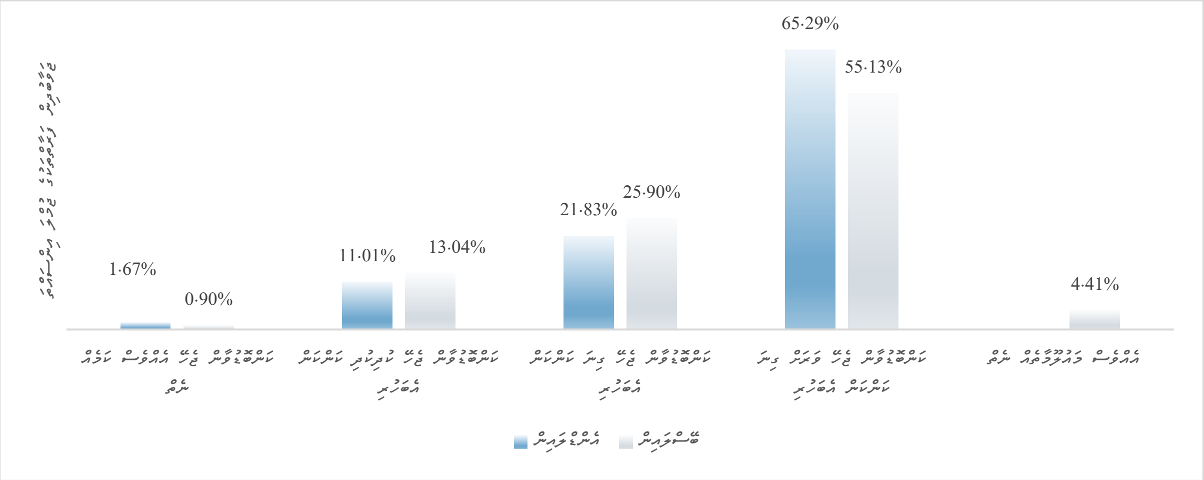

ޗާޓު 76: ޖ. އަތޮޅުގެ ތިމާވެށީގެ ހާލަތާއި ގުޅޭ ދާއިރާ ގޮތް (1)

ޗާޓު 79 ގައި ދައްކާފައިވާ ގޮތުން، އެމީހުންގެ ރަށުގެ ތިމާވެށްޗާމެދު ކަންބޮޑުވާ މިންވަރާ ގުޅޭގޮތުން ސުވާލުކުރުމުން، އޮންލައިން ސަރވޭގެ ބައިވެރިން ބޭސްލައިން ސާރވޭއާއި އެއްފަދައިން ވަނީ ކަންބޮޑުވުން ޒިޔާދަވެފައެވެ. 65.3 އިންސައްތަ މީހުން ބުނެފައިވަނީ "ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވޭ" ކަމަށެވެ. އެއާއެކު، "މެދުމިންގެ ކަންބޮޑުވުން" 25.9 އިންސައްތައިން 21.8 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައިވާއިރު، "ކުޑަކޮށް ކަންބޮޑުވުން" 13.0 އިންސައްތައިން 11.0 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ.

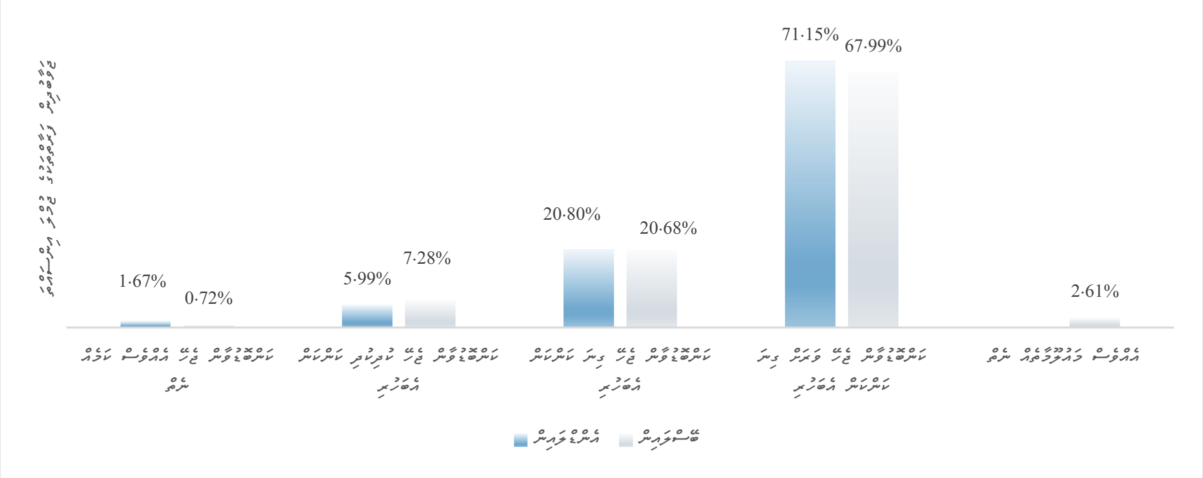

ފިގަރު 77: ވަކިވަކި ރަށުގެ ތިމާވެށީގެ ހާލަތާއި މެދު ދެކޭ ގޮތް

ވަކިވަކި ރަށްރަށަށް ބަލާއިރު، ރަށުގެ ތިމާވެށްޓާމެދު ކަންބޮޑުވާ މިންވަރު ދަށްކުރުވައިދިނީ ތަފާތު ދީ މަސްދަރުތަކެވެ. ފިގަރު 80 ގައި ދައްކާފައިވާ ގޮތުން، ދެބައިކުޅަ އެއްބަޔަށްވުރެ ގިނަ ރަށްރަށުގައި "ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާ" ކަމަށް ބުނާ މީހުންގެ އަދަދު ބޭސްލައިނުން އެންޑްލައިނަށް އިތުރުވެފައެވެ. ފާހަގަކޮށްލެވޭ އިތުރުވުމެއް ފެނިފައިވަނީ އިސްދޫ (25·9 ޕަސެންޓޭޖް ޕޮއިންޓް އިތުރުވުން)، ކުނަހަންދޫ (25·7 ޕަސެންޓޭޖް ޕޮއިންޓް އިތުރުވުން)، ހިތަދޫ (25·7 ޕަސެންޓޭޖް ޕޮއިންޓް އިތުރުވުން)، އަދި ކަލައިދޫ (21·2 ޕަސެންޓޭޖް ޕޮއިންޓް އިތުރުވުން) ގައެވެ. އޭގެ ޚިލާފަށް، ފިގަރު 81 ގައި ދައްކާފައިވާ ގޮތުން، ބޭސްލައިނާ އަޅާބަލާއިރު އެހެން ރަށްރަށުގައި "ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާ" ކަމަށް ބުނާ މީހުންގެ ނިސްބަތް ދަށްވެފައެވެ. މިގޮތުން މާބައިދޫގައި 24 އިންސައްތަ، ދަނބިދޫގައި 19·1 އިންސައްތަ، އަދި ފޮނަދޫގައި 17 އިންސައްތަ ދަށްވެފައެވެ. މީގެން ދޭހަވަނީ ކަންބޮޑުވުމުގެ މިންވަރުތަކުގައި ތަފާތު ބަދަލެއް އައިސްފައިވާކަމެވެ. އިތުރު ބައިވެރިންތަކެއް "މެދުމިނުގެ ކަންބޮޑުވުން" އަދި "ކުޑަކޮށް ކަންބޮޑުވުން" އިޚްތިޔާރުކޮށްފައިވެއެވެ.

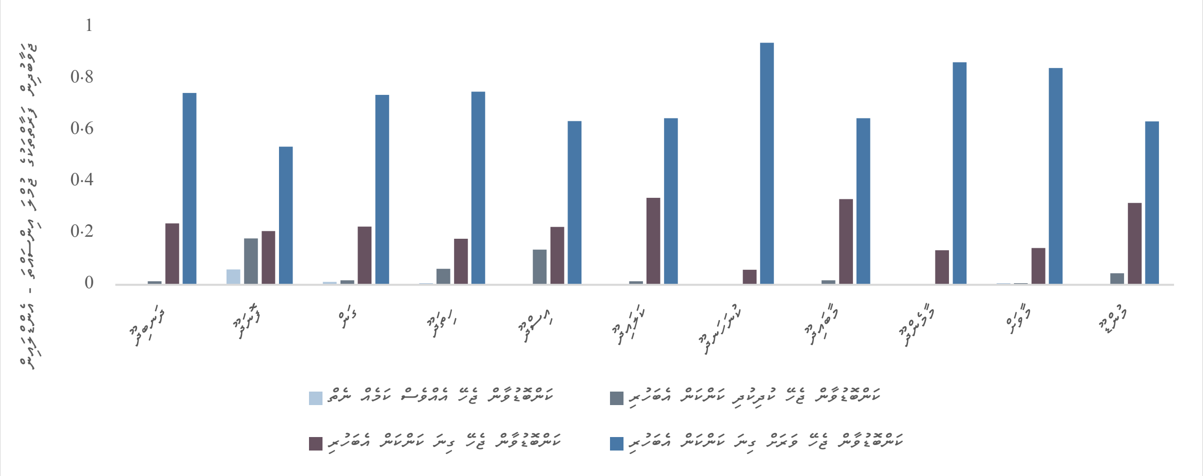

ފިގަރު 78: ވަކިވަކި ރަށުގެ ތިމާވެށީގެ ހާލަތާއި މެދު ދެކޭ ގޮތް - އެންޑްލައިންގައި ކޮންމެ ރަށެއް

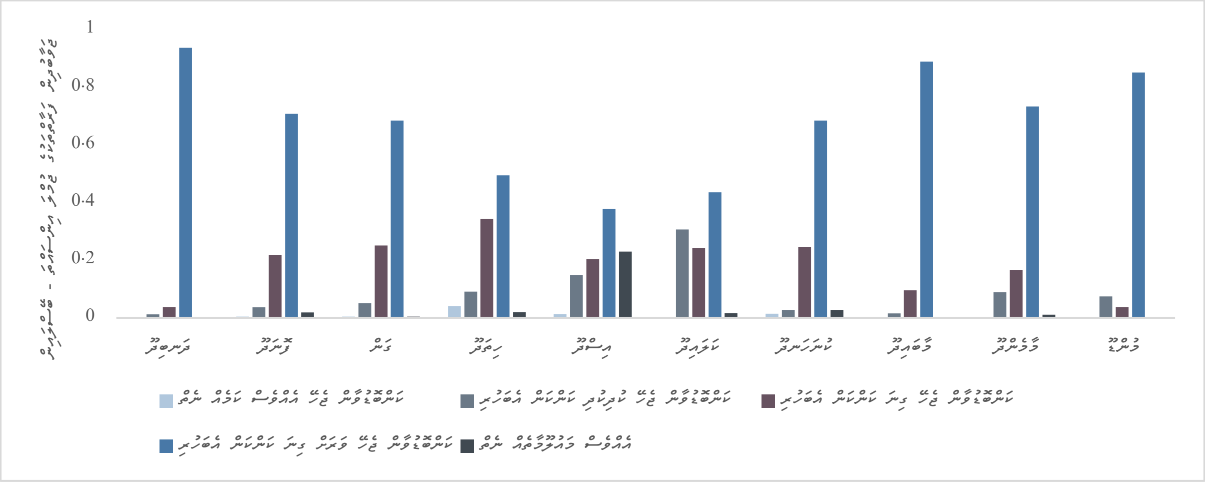

ފިގަރ 79: ވަކިވަކި ރަށްރަށުގެ ތިމާވެށީގެ ހާލަތާއި ގުޅޭ ދެކޭ ގޮތް – ބޭސްލައިންގައި ކޮންމެ ރަށެއް

އަތޮޅުތަކުން، ފިގަރ 82 ގައި ދައްކާފައިވާ ގޮތުން، އެންޑްލައިންއާއި ބޭސްލައިންގެ އަސްލު ދަރަޖަކުރުމުގެ ދ މިންގަނޑު ބޭނުންކޮށްގެން މަޢުލޫމާތު ތަރުތީބުކުރާއިރު، ފާހަގަކުރެވޭ އަދަދެއްގެ ބައިވެރިން (44.2 އިންސައްތަ) ބޮޑުވައިވަނީ އުމުރުގެ ކޮންބޭނުވެން ހުރި "ވަރަށް ބޮޑު" ކަމަށްބުނެ. އެއާއެކު، "ބޮޑު ކޮންބޭނުވެން" ކަމަށް ބުނާ މީހުންގެ ނިސްބަތް 55.1 އިންސައްތައިން 21.1 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ. މިއިން ދޭހަވަނީ ދެކޭގޮތް އިތުރަށް ސާފުކުރެވިފައިވުން، ބައިވެރިން އިތުރަށް ވަރަށް މިންވަރެއްގައި ކޮންބޭނުވެން ފާހަގަކުރާކަމެވެ. މިއިން ދައްކާއިދިނީ އަޅައިގެން އަސަރުކުރާ ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާމެދު ވަރަށް މިންވަރެއްގައި ހޭލުންތެރިވެފައިވާކަމެވެ.

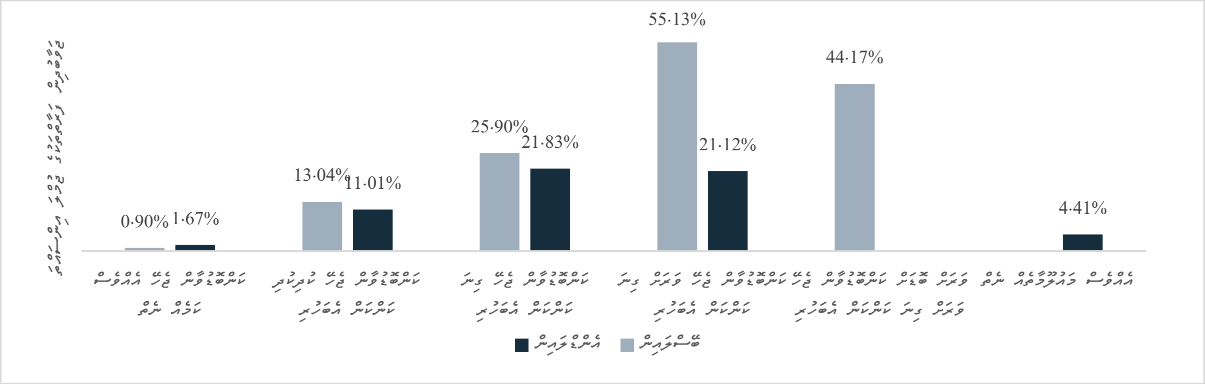

ފިގަރ 80: ތ. އަތޮޅުގެ ތިމާވެށީގެ ހާލަތާއި ދެކޭ ގޮތް (2)

3.5.5 ތިމާވެށްޓާމެދު ދެކޭގޮތް އަދި ސުލޫކީ ބަދަލު

ފިގަރ 83 ގައި ދައްކާފައިވާ ގޮތުން، 3 އަހަރު ކުރިއާ އަޅާބަލާއިރު ތިމާވެށީގެ މުހިއްމުކަމާމެދު ދެކޭގޮތް އަދި ސުލޫކީ ބަދަލު ގެނެސްދީފައިން ސާފުކުރުމުން، އުމުރުފުރާތަކުގެ ދެމެދުގައި ފާހަގަކުރެވޭ ތަފާތުތަކެއް ފެނިގެންދެއެވެ. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި، 48.6 އިންސައްތަ ބައިވެރިން ދެކޭގޮތުގައި ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުވެފައިވާއިރު، 50.6 އިންސައްތަ މީހުން ބޮޑުވައިވަނީ އިތުރުވެފައި ނޫނީ ކަމަށްބުނެ. 25-18 އަހަރު ދުވަހުގެ ޒުވާނުންގެ ދެމެދުގައި އެންމެ އުންމީދީ ނަތީޖާއެއް ފެނިގެންދެއެވެ. 62.2 އިންސައްތަ މީހުން ބޮޑުވައިވަނީ ހޭލުންތެރިކަން

އިތުރުވެފައިވާ ކަމަށެވެ. މީގެ އިތުރުން ހުރިހާ ގްރޫޕްތަކެއްގެ ތެރޭ މިންވަރުތަކެވެ. 60 އަހަރުން މަތީގެ މީހުންގެ ތެރެއިން 39.7 އިންސައްތަ އަދި 36-45 އަހަރާ ދެމެދުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން 42.3 އިންސައްތަ މީހުން އެއްބަސްވެފައިވެއެވެ. މި ހޯދުންތަކުން ދޭހަވަނީ ތިމާވެށީގެ ހާލަތުތަކަށް އަންނަ ބަދަލުތަކާއެކު ދުވާލުގެ ޖިންސުގެ ދުވަހުގައި ބަލާލާ ހިސާބުކުރެވޭ. ދިވެހިންގެ ދުވަހުގައި ތިމާވެށީގެ ބައި މައްސަލަތަކުގައި ހާލަތުތަކުން އިތުރުވެގެން އަޅާލާފައެވެ.

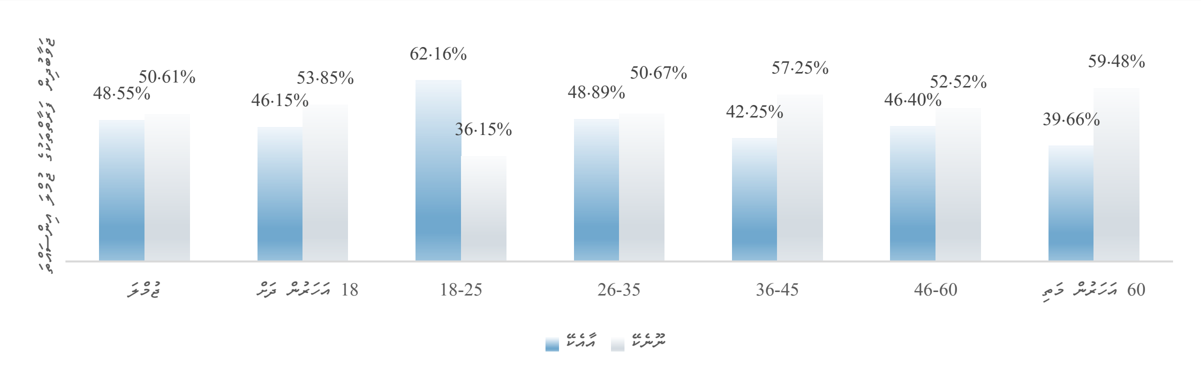

ފިގަރ 81: ތިމާވެށީގެ ހުރިހުރިކަމާއިގުޅޭ ދުޅަހެޔޮ އައިސްފައިވާ ބަދަލު

3.5.6 ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޢިނާޔަތާގުޅޭ ދުޅަހެޔޮ

ފިގަރ 91 ގައި ދައްކާފައިވާ ގޮތުން، ބޭސްފައިނާއި އަންހެނުން ސަރވޭ ދުޅަހެޔޮވެސް ބައިވެރިންގެ ބޮޑު އަޣުލަބިއްޔަތަކުން ބުނެފައިވަނީ ރައްޔިތުންނާއި ރަށު ކައުންސިލުން ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި އިސްވެ ކުރަންވާނެ ކަމަށެވެ. އަންހެނުންނަށް މި ބާވަތުގެ ކުޑަކުރުމަށް އިތުރުވެ، އެއީ 94.2 އިންސައްތަ އަދި 96.2 އިންސައްތައެވެ. މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓެކްސާއި އަންނާ އަންވައިރަންމަންޓްގެ ޢިނާޔަތާގުޅޭ ދުޅަހެޔޮކަން ފާހަގަކުރެވޭ މިންވަރަކަށް ދަށްވަރުވެފައިވެއެވެ. ބޭސްފައިނުގައި 18.9 އިންސައްތައިން އަންހެނުންގައި 45.8 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. މީގެ ދުޅަހެޔޮ ޒަމާނީ ފެންވަރުގައި ބައިވެރިވުމާގުޅޭ އާންމުންގެ އުނގެނުމަށް އިތުރުވަމުންދާކަމެވެ.

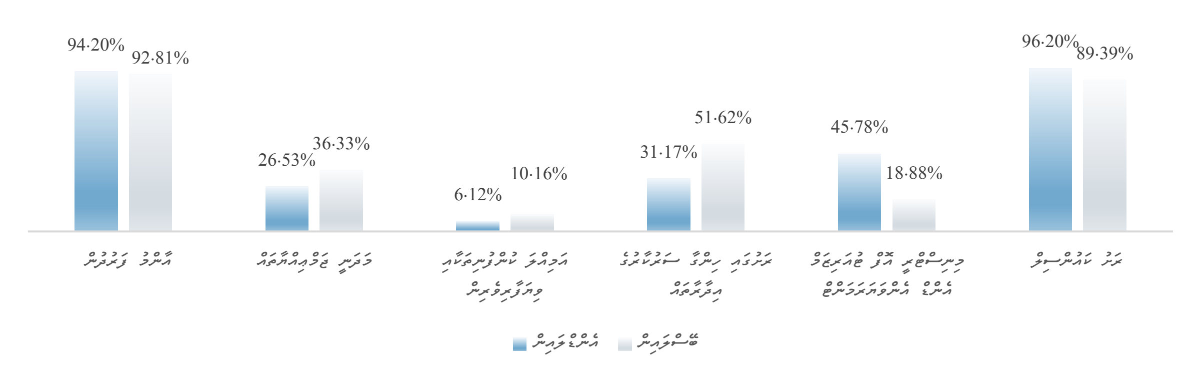

ފިގަރ 82: ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޢިނާޔަތަށްގޮސް ފުރުޞަތުގައި

ތަނު ކުއްސިލޫބުކުން ފުރަގަސްކޮށްދިނުމާ ގުޅިގެން ފަރުދުންނަށް، މަދަރުސާ ޖަމްޢިއްޔާތަކާއި، އަދި ސިވިލް ސޮސައިޓީ ތާރު ފަދަ އަމިއްލަ މުއައްސަސާތަކާ ގުޅިގެން އެކި ބާވަތްތަކުގެ ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށްގެންގޮސްފައިވެއެވެ. މީގެ ތެރޭގައި ކުނި ރީސައިކަލްކުރުމާއި، ގްރީންސްޕޭސް މަސާލްކުރުމާއި، އަލުން ބޭނުންކުރުމުގެ އާދަކާދަތައް (މިސާލަކަށް ދެފުށް ފަރަތަށް ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތް ހުންނަ ފޮތި ކޮތަޅު ފަދަ)، ގޮސްދެންނެވި ސާމާނުތަކުގައި އަދި ގެސް އިސްތިރި ހިފެހެއްޓުން. ނަމަވެސް، ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުން ކަރަފަރުކުރުމުގައި ރައްޔިތުންގެ ޖިންސާ އަދާކުރުން މުދަލަށްވުރެ ފުރަގަސްކުރުވައިފައިވެއެވެ. ބައެއް ބައިވެރިންނާއި ސްޓޭކްހޯލްޑަރުން ފުރަގަސްދިނުމާ ގުޅިގެން ދެން ރައްޔިތުންނަކީ ހުވަފެންގެ ޝައުގުވެރިވުމާއި ގުޅިގެން ދިވެހި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ ބަސް އަޑުއަހަމުން ދަނީ އަދި އެހެން ސަރުކާރު ފަދަ ފަރާތްތަކާ އެކު ޢަމަލުކުރުމަށް އެއްވެސް ހޯދުންތަކެއް ނުވާކަމަށް ބުނެއެވެ. ނަމަވެސް، ޒުވާނުންގެ ތިމާވެށި މުޖުތަމަޢުގައި ޤައުމީ ދަރަޖައިގެ ސިޔާސަތުތަކުގައި ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ސަލާމަތުގައި ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އުސޫލުތައް ގެންނަށް ބޭނުންވާކަމަށް ބުނެއެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޒުވާނުން ރާއްޖޭގެ ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގައި ފަރުދީ ގޮތުން އަދި މަދަނީ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ކުރިއެރުމުގައި ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ ބައިވެރިވުމުގެ ބައިވެރިކަމާއި ބަދަލުތަކުގައި މިފަދަ އެކި ގޮތްގޮތުން ބައިވެރިވުމުގެ އިތުރުން، އިރުޝާދުދިނުމުގެ ގޮތުން ފަރަގަތުކުރުން ބަލާލެވެއެވެ:

- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ސިޔާސަތުތަކުގައި ޒުވާނުންގެ ބައިވެރިވުން.

- ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކާ ގުޅޭ ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމަށް ދިރާސާކުރުން.

- އިންސާނުންގެ ހަރަކާތްތަކުން ތިމާވެށްޓަށް އަސަރުކުރާ ގޮތް.

- ދުނިޔޭގެ ވަސީލަތްތަކަކީ ނިމިގެންދާ އެއްޗެއް ކަމަށް ވާތީ، މިފަދަ ވަސީލަތްތަކުގެ ބޭނުން ރަނގަޅަށް ކުރުމާއި ރައްކާތެރިކުރުމަށް ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތުން.
- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތިމާ ވެށީގެ ނާޒުކު.

- ދިރިއުޅުމުގެ ވަށައިގެން ހުންނަ ތިމާވެށި ދެކެ ލޯބިވާ މީހަކަށް.

- މިހެން ތިމާވެށްޓަށް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް ދެމުންދޭ.

- އިޤްތިސާދީ ހަރަކާތްތަކާއި ގުޅިގެން ވަސީލަތްތައް ހޯދުމުގައި ތިމާވެށިއަށް ގެއްލުންތައް ކަމެއް.

- ޤައުމީ ތިމާވެށީގެ އުސޫލުތަކާއި ސަލާމަތުކަމުގެ ބައިވެރިވުން.

- ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމަށް އަޅާފައިވާ ދިރިއުޅުމުގެ ވަށައިގެން ހުރި ބަދަލުތަކުގެ މަސްލަހަތު.

- ކުނި ދުވަސްވެފައި އޮންނަ ފެނުގެ ފާހަނަ ބޭނުންކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރުން.

ސަރވޭގެ ޖަވާބުތަކުން ދެއްކި ގޮތުގައި ތިމާވެށީގެ ނަތީޖާތަކާއި އިންސާނުންގެ ހަރަކާތްތަކުގެ ނުރައްކާތަކުން ޖުމުލަ އާންމުންގެ ހޭލުންތެރިކަން މަދު އަދި އިތުރުކުރަން ޖެހެއެވެ. ބޭސްލައިން (ފިގަރ 86) އާއި އެންގެލިއަން (ފިގަރ 85) ގެ މައުލޫމާތުން ދައްކާގޮތުގައި، 90 އިންސައްތައަށްވުރެ

ގިނަ ބައިވެރިން އެއްބަސްވެފައިވަނީ ("ރަނގަޅަށް" ނުވަތަ "ވަރަށް ރަނގަޅަށް") އިންސާނުންގެ ހަރަކާތްތަކުން ތިމާވެއްޓަށް އަސަރުކުރާ ކަމަށާއި، މިއީ ނާޒުކު ކަމަކަށާއި، އަދި ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމަށް ދިރިއުޅުމުގެ ވައްޓަފާޅިއަށް ބަދަލު ގެންނަން ޖެހޭ ކަމަށެވެ. ޖަވާބުދީފައިވާ މިންވަރު، މިހެން ތިމާވެށީގެ ބޮޑެތި މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި ކަމަށް އެއްބަސްވާ މިންވަރު އިނގިރޭސި ސާރވޭގައި 3.8 އިންސައްތައިން ތަފާތުވެފައިވެއެވެ. އެއީ ދިވެހިސާރވޭގައި 54.9 އިންސައްތައިން، އިނގިރޭސިސާރވޭގައި 51.1 އިންސައްތައެވެ. ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތައް ކަމަށް އެއްބަސްވެފައިވާ މިންވަރު ކުޑަކަމަށް ތަފާތުވެއްޖެ ނަމަވެސް، އެކިވެސް ގޮތަކަށް ބޮޑު އިންސައްތައަކުންނެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތިމާވެށި "ރަނގަޅަށް ރައްކާތެރިކުރެވިފައިވާ" ކަމަށް ދެކޭ މިންވަރު ދަށްކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ (އިނގިރޭސިސާރވޭގައި 1.8 އިންސައްތައަށް މިހެން ބުނެފައިވާއިރު "ވަރަށް ރަނގަޅަށް" ކަމަށް)، ދަރަނިވެރިކަމާ ހުރިހާ ދިރިއުޅުމުގެ ވައްޓަފާޅިއާ އިޖުތިމާއީ ހަރަކާތްތަކުގެ ޒިންމާ (މިސާލަކަށް އެއަރކޮންޑިޝަން ބޭނުންކުރުން) އާދަވެސް މިންވަރުއެކުގައި ހުށަހެޅިއެވެ. ހާލަތު ދިމާވާ އިނގިރޭސިސާރވޭގައި (38.9 އިންސައްތައަށް މިހެން "ވަރަށް ރަނގަޅަށް" އިޖުތިމާއީ ޒިންމާދާރުވުމަށް ދެކޭ ބައިވެރިންގެ ކަމަށް ބޭނުންކުރާ މިންވަރު އިތުރުވާ ކަމަށްވެއެވެ). މި ހޯދުންތަކުން ދައްކުވައިދެނީ އާންމުންގެ ކަންބޮޑުވުމާއި ހޯދުންތަކުގެ އިތުރުވުމުން ތަފާތުވާކަމެވެ. މިއިން ތިމާވެށީގެ އާދަކާދަތައް ބަދަލު އުޅުއްޕެގައި ސިޔާސަތުތަކުގެ އުސޫލުތަކުގެ މުހިންމުކަން ހާމަވެއެވެ.

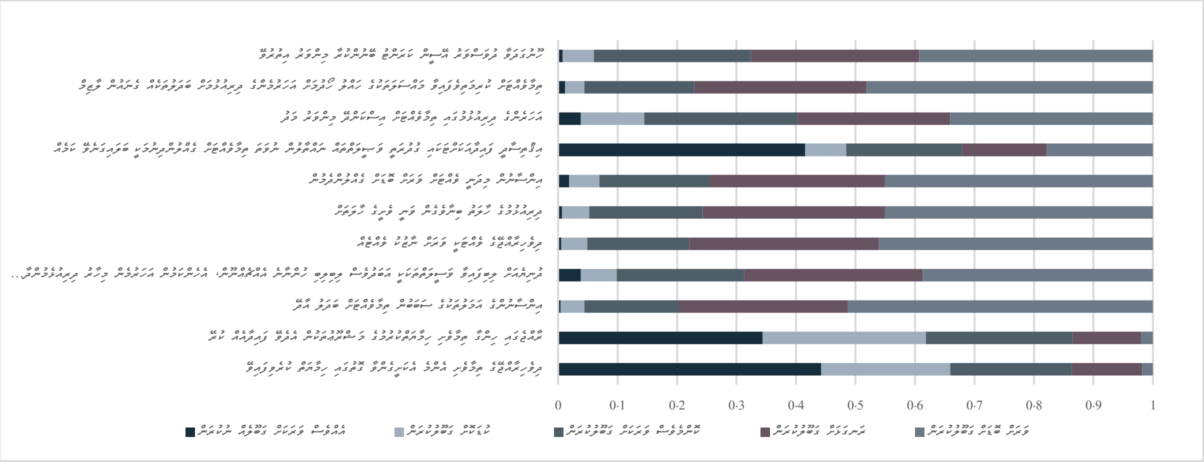

ފިގަރ 83: ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާއި ގުޅޭ ދެކެނުމް - އިނގިރޭސިންގައި

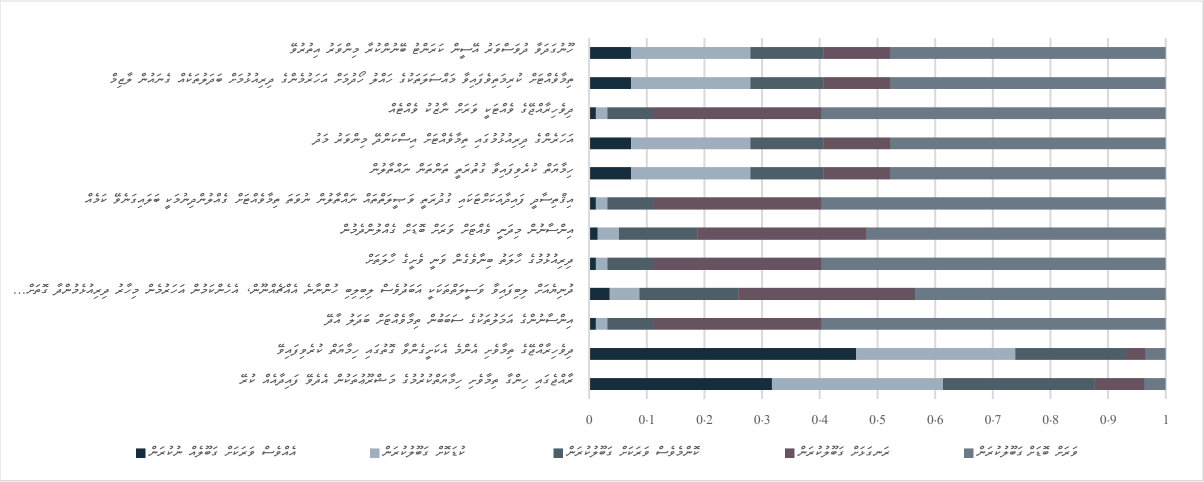

ފިގަރ 84: ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާއި ގުޅޭ ދެކެނުމް - ދިވެހިންގައި

އުމުރުފުރާތަކުގެ ވައްކަން ބިނާކޮށް އެކުލަވާލާފައިވާ ދައްކާލާފައިވާ ތަފާސްހިސާބުތަކުގައި ހުރިގޮތުން ބޭނުންކުރާ މީޑިއާތަކުގެ ތަފާތު ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ބައެއް ފަރާތްތަކުގެ ޚިޔާލުގައި އެއް ގިނަ ދިރާސާތަކުން ދައްކާދެނީ ބޭނުންކުރުމުގައި ހުރިވަރަށެވެ.

އިންޓަރނެޓް ސޯޝަލް މީޑިއާގެ ބޭނުންކުރުން (ޗާޓު 88) ދައްކާދެނީ އިންސާނުންގެ ހަރަކާތްތަކުން މީޑިއާބޭނުން ނޫހަށް އަސަރުކުރާ ކަމަށް ހުރިހާ އުމުރުފުރާތަކެއްގެ 95 އިންސައްތައަށްވުރެ ގިނަ މީހުން އެއްބަސްވެއެވެ. އަދި މީޑިއާގެ ވަރުގަދަ ހުނަރުތަކުގެ ދިރާސާތަކުން ވަރަށް ގިނަ ދެކެމުން ބެލުން ގެންދަނީ ޖެހޭ ކަމަށް 97 އިންސައްތައަށްވުރެ މީހުން އެއްބަސްވެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަށް ނާޒުކު ކަމަކާއި ހުރި ފުރުސަތުތަކުގައި އެއަރޕޯޓްސަރވިސް ބޭނުންކުރާ މިންވަރު އިތުރުވާ ކަމަށް އެއްބަސްވާ މިންވަރުވެސް ގިނަ އުމުރުފުރާތަކުގައި 95 އިންސައްތައަށްވުރެ މަތިވެއެވެ.

ބޭސްފަރުމާ (ޗާޓު 87) އަށާބަލާއިރު، ދަށްކުރެވޭ ފުރާ ދާއިރާއެއްގައި އެއްގޮތަކަށް ހުރިއިރު، ދުރު އުމުރުފުރާތަކުގެ މެދުގައި ކަނޑައެޅުން ކުޑަކަމަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުގައި، މީޑިއާގެ މަޝްވަރާތަކުން ގެބޮޑުކުރުވާ ފައިދާތަކެއް ލިބޭ ކަމަށާއި އިލްމީބާރު ހަރަކާތްތަކުގައި ފުރިހަމަ ވަސީލަތްތައް ހޯދުކުރުމަކީ ގޮބޮޑުކުރުވާ ކަމެއް ކަމަށް ދުރާ މިންވަރު އުމުރުފުރާތަކުގެ މެދުގައިވާ ސަރވޭގެ ބޮޑުތަކުގެ މެދުގައި އިތުރުކަން ގޮތްޕޮޓްވެފައިވެއެވެ. ދެ ބުރުގައިވެސް މީޑިއާގެ މަޝްވަރާތަކަށް ބޯއިދުރުކަމާ މިންވަރު އެއްގޮތް ޖަވާބުދިނުމުގެ މެދުގައި ކަމުގެއިލާ ނަތީޖާ، އެއްވެސް ފެންވަރެއްގެ މެދުގައި ދުރުމިނުގެ މިންވަރުކަން ދަންނަވާލެވެއެވެ. އެހެންކަމުން، އިލްމީބާރު ތަރައްޤީއާއި ބެހޭގޮތުން ހަރަކާތް ކުރުމަކީ ދުރާ މިންވަރު އެއްގޮތް މަޝްވަރާއެއްގެ މެދުގައި ކަމުގެއިލާ ނަތީޖާ، ކަމުގެ ގާބިލްކަމުގައިވެސް އުމުރުން ދުރަކަށްވާ މި ނިސްބަތް ކުޑަކަން ދަނެވެއެވެ.

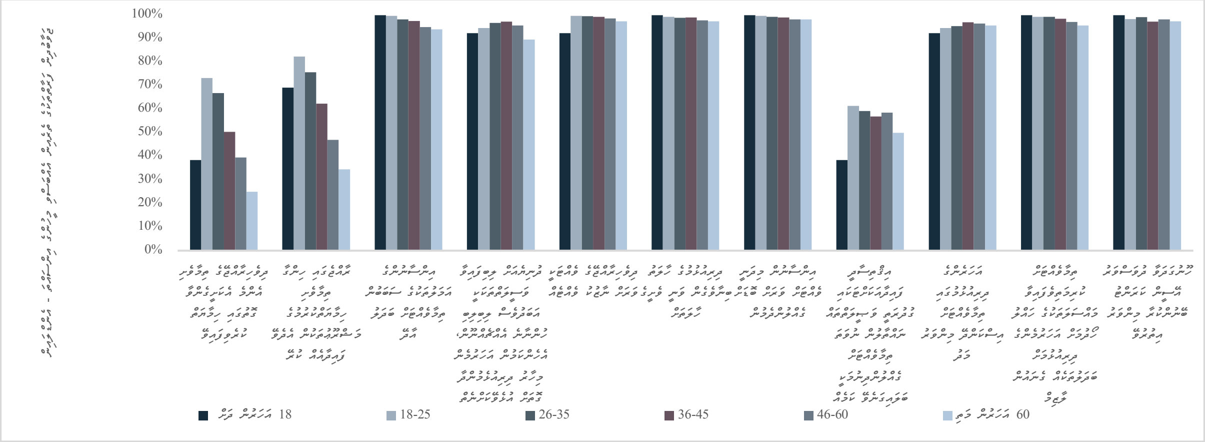

ޗާޓު 85 : މީޑިއާ ބައްލަވާ ރިޕޯޓުގައި ދެނެގަތުން – އިންޓަރނެޓުގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ މެދުގައި

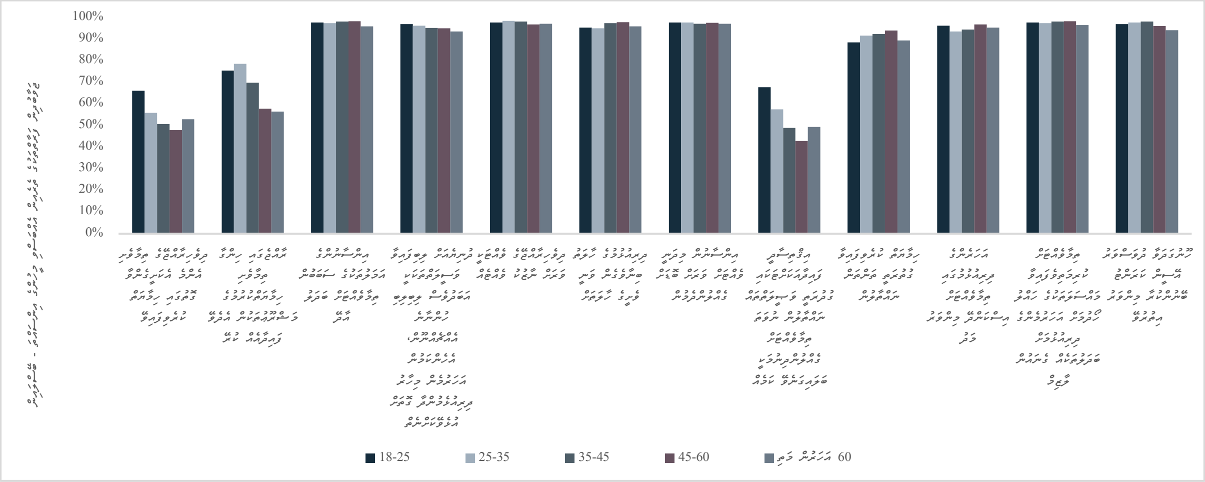

ފިގަރ 86 : ތިމާވެރި ރައްކާތެރިކުރުމާގުޅޭ ދުވަސްތަކުގެ - ބޭސްލައިންގައި އުމުރުފުރާތަކުގެ ދުރުގައި

ސަރވޭގެ މައުލޫމާތުން ދައްކާގޮތުގައި ބޭސްލައިން (ފިގަރ 90) އާއި އެންޑްލައިން (ފިގަރ 89) ދެ ބުރުގައިވެސް އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ ގުޅުމުގައި ތިމާޕާޓްނަރުގެ ކޮންޓްރޯލިންގ މަތީ މިންވަރެއްގައި ހުރެއެވެ. އެންޑްލައިންގައި ފިރިހެނުން ބައިވެރިން އަންހެނުންނަށްވުރެ ބޮޑަށް އެއްބަސްވެފައިވަނީ ތިމާވެރި ރައްކާތެރިކުރުމުގައިވާ ކަމަށްތަކުގެ (އާއި 62.7 އިންސައްތަ އަދި 47.3 އިންސައްތަ އެވެ). އަދި ތިމާވެރިގެ މަސްއޫލިއްޔަތުން ޚަރަދުކުރާ ޚިޔާރުތަކެއް ޖިސް ކަމަށްދެކޭ (އާއި 71.3 އިންސައްތަ އަދި 58.3 އިންސައްތަ އެވެ). ފިރިގެ ނަޞޭޙަތްކުރާއި، އިންސާނުންގެ ޙަޤީޤަތްތަކުގެ އަސަރާއި، އަދި ދިރިއުޅުމުގެ ފަށްޗާފިއަން ބަދަލު ގެންނަން ޖެހޭ ކަމަށް ދެކޭ މިންވަރު ފަދަ މައިގަނޑު ތިމާވެރިގެ މައްސަލަތަކާ ގުޅުންހުރި ސުވާލުތަކުން ދެ ޖިންސުގެ ދުރުގައިވެސް ދެ ބުރުގައި އެއްގޮތަކަށް ވަރުގަދައަށް އެއްބަސްވެފައިވެއެވެ (95 އިންސައްތައަށްވުރެ މަތި). ފާހަގަކޮށްލެވޭ ގޮތުގައި، އިޤްތިޞާދީ ބާރުވެރިކަމާބެހޭ ދުރުގައި ވަސީލަތްތަކަށް ހިފެހެއްޓުން ޤަބޫލުކުރާ މިންވަރު އަންހެނުންގެ ދެ ޖިންސުގެ ދުރުގައިވެސް ކުޅަދާން އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ފިރިހެނުން އަންހެނުންނަށްވުރެ ބޮޑަށް މިކަން ޤަބޫލުކުރެއެވެ. ޖުމްލަ ގޮތުގައި، މުއައްސަސާތަކުގެ މަސްއޫލިއްޔަތާގުޅޭ ދުވަސްތަކުގައި ޖިންސުގެ ދުރުގައި ހުރި ތަފާތުތައް ކުޑަކަން ފާހަގަކުރެވިފައި ނަމަވެސް، ތިމާވެރިގެ ދުށްނެގުމުގެ ކުރިއެރުމަށް ދެ ޖިންސުގެ ދުރުގައިވެސް މަތީ މިންވަރެއްގައި ހުރެއެވެ.

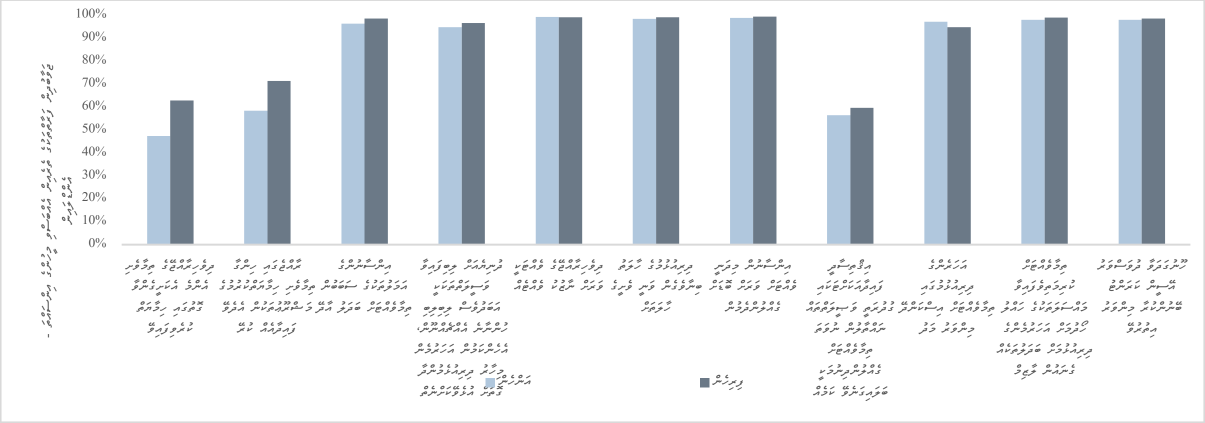

ފިގަރ 87 : ތިމާވެރި ރައްކާތެރިކުރުމާގުޅޭ ދުވަސްތަކުގެ - އެންޑްލައިންގައި ޖިންސުތަކުގެ ދުރުގައި

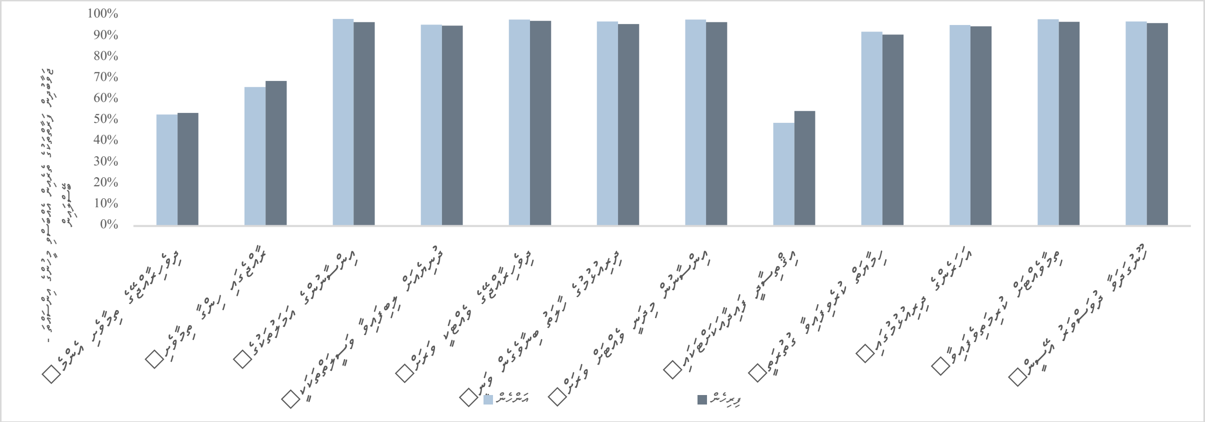

ފިގަރ 88 : ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާއިމެދު ދެކޭގޮތް - ބޭސްލައިންގައި ޖިންސުތަކުގެ މެދުގައި

ވަކިވަކި އާދަކާދަތަކުގެ އަސަރާ ގުޅޭގޮތުން ބަލާއިރު، ނަތީޖާތަކުން ދައްކާގޮތުގައި ބޭސްލައިން (ފިގަރ 92) އާއި އެންޑްލައިން (ފިގަރ 91) ސަރވޭގެ މެދުގައި ދުވަހުން ދުވަހަށް ކުރާ ކަންކަމުގެ ތިމާވެށްޓަށް ކުރާ އަސަރާމެދު އާންމުން ދެކޭގޮތަށް ބަދަލުތަކެއް އައިސްފައިވެއެވެ. ޑިސަ ބައިބަކްއެގައި، އެންޑްލައިންގެ ބައިވެރިން "ވަރަށް ރަނގަޅަށް" ނުވަތަ "ރަނގަޅަށް" އަސަރުކުރާ ކަމަށް ދެކޭ މިންވަރު އިތުރުވެފައިވެއެވެ. އިންޖީނުގެ އުޅަނދުތަކުގެ ބޭނުންކުރުމުން ކުރާ އަސަރާމެދު ދެކޭގޮތް މި ދަށްވެފައިވެއެވެ. "ވަރަށް ރަނގަޅަށް" ކަމަށް ދެކޭ މިންވަރު 48.4 އިންސައްތައިން 35.1 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ. މިއީ ފަހަރެއްގައި ދަތުރުފަތުރުގެ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުން އާންމުވެފައިވުން ނުވަތަ އޭގެ ނިސްބަތް އަސަރާމެދު ދެކޭގޮތް ބަދަލުވެފައިވުން ކަމަށް ބެލެވިދާނެއެވެ. އެހާ ހިލާފަށް، ކަރަންޓު އިސްތިޢުމާލުކުރުމާއި ކާބޯތަކެތި އިސްރާފުކުރުމުން ކުރާ އަސަރާމެދު ދެކޭގޮތް އިތުރުވެ، އެއީ 44.0 އިންސައްތަ އަދި 20.6 އިންސައްތައަށެވެ. ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި، ކުނި އުކުމާއި އެއްފަހަރު ބޭނުންކުރާ ޕްލާސްޓިކް ބޭނުންކުރުން ފަދަ އާދަކާދަތަކާމެދު އާންމުންގެ ކަންބޮޑުވުން މަދު މިންވަރެއްގައި ހުރި ނަމަވެސް، ނަތީޖާތަކުން ދައްކާގޮތުގައި އެކި މައްސަލަތަކާމެދު ހޭލުންތެރިކަން ހުރީ އެއްވަރަކަށް ނޫނެވެ. މިއިން ޤަރާރުތަކަށް އަމަލުކުރުމުގައި ހިންގާ ހޭލުންތެރިކަމުގެ ކުޑަކަމެއް ފެންނަ ކަމެއް ހުރިކަމަށް ބުނެވިދާނެއެވެ.

ފިގަރ 89: އާންމު ދިރިއުޅުމުގެ ހަރަކާތްތަކުން ތިމާވެށްޓަށް ކުރާ އަސަރާއި މެދު ދެކޭގޮތް - އެންޑްލައިން

ފިގަރ 90 : އާންމު ދިރިއުޅުމުގެ ހަރަކާތްތަކުން ތިމާވެށްޓަށް ކުރާ އަސަރާއި މެދު ދެކޭގޮތް - ބޭސްލައިން

ފިގަރ 93 ގައި ދައްކާފައިވާ ފަދައިން، ބޭސްލައިނާއި އެންޑްލައިން ސަރވޭގެ ޖިންސުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އެކުލަވާލާފައިވާ ހުނަރުތަކުން ދުވަހުން ދުވަހަށް ކުރާ ކަންކަމުގެ ތިމާވެށްޓަށް ކުރާ އަސަރާމެދު ދެކޭ ޚިޔާލުތަކުގައި ބައެއް ތަފާތު ޓްރެންޑްތަކެއް ހާމަވެއެވެ. އެންޑްލައިންގައި އަންހެނުން ބައިވެރިން ފިރިހެނުންނަށްވުރެ ބޮޑަށް ދެކެނީ ކަރަންޓް އިސްރާފުކުރުމާއި ފުރިހަމަ ބޭނުންތެރިކަމާ ގުޅޭ ބޭނުންކުރުމަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން ކުރެވެއެވެ. 47.0 އިންސައްތަ އަދި 35.3 އިންސައްތަ އަންހެނުން މި އާދަކާދަތަކާ މިންވަރަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން ކުރެވެއެވެ، ފިރިހެނުންގެ ތެރެއިން މިގޮތަށް ބުނީ 41.5 އިންސައްތަ އަދި 24.6 އިންސައްތައެވެ. ނަމަވެސް، ފިރިހެން ބައިވެރިން އެއްވަރަކަށް ބޭނުންކުރާ ޕްލާސްޓިކުގެ ނުފޫޒު އަސަރުތައް (40.7 އިންސައްތަ އާއި 38.4 އިންސައްތަ) އަދި ކުނި އުކާލުމުގެ ނުފޫޒު އަސަރުތައް (56.5 އިންސައްތަ އާއި 50.4 އިންސައްތަ) ދެނެގަނެފައިވާ މިންވަރު އިސްވެފައިވެއެވެ.

ބޭސްލައިން އެންޑްލައިނަށް، ކާބޯތަކެތި އިސްރާފުކުރުމާ ގުޅިގެން ތިމާވެށްޓަށް ލިބޭ ގެއްލުމާމެދު ދެކޭގޮތް ދެ ޖިންސުގެ މެދުގައިވެސް ބޮޑުތަން އިތުރުވެފައިވެއެވެ. އަންހެނުންގެ މެދުގައި 18.3 އިންސައްތައިން 34.8 އިންސައްތައަށް އަދި ފިރިހެނުންގެ މެދުގައި 23.1 އިންސައްތައިން 34.2 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ފޮސިލް ފިއުލް ބޭނުންކުރުމުގައި، އިންޖީނުގެ ދުވާރުތައް ބަންދުނުކުރުމުގެ ނުފޫޒު ދެނެގަތުން އަންހެނުން ފިރިހެނުންގެ މެދުގައި (54.5 އިންސައްތައިން 32.9 އިންސައްތައަށް) އަދި އަންހެނުންގެ މެދުގައި (42.8 އިންސައްތައިން 37.7 އިންސައްތައަށް) ދަށްވެފައިވެއެވެ. މިއީ ދާދަވީ އިސްކަންދީ ކަންކަމަށް ބަދަލު އައިސްފައިވުން ނުވަތަ މި އާދަކާދަ އާންމުވެފައިވުން ކަމަށް ބެލެވިދާނެއެވެ.

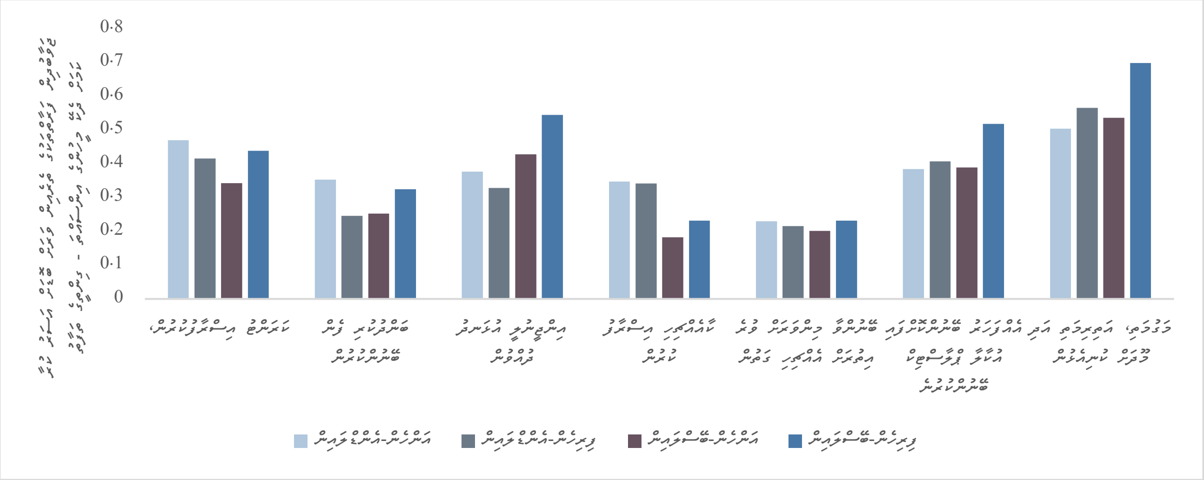

ފިގަރ 91 : އާންމު ދިރިއުޅުމުގެ ހަރަކާތްތަކުން ތިމާވެށްޓަށް ކުރާ އަސަރާމެދު ދެކޭ ގޮތް - ޖިންސުވަރުގެ ގޮތުގައި

ފިގަރ 94 ގައި ދައްކާފައިވާ ފަދައިން، އެންޑްލައިންގެ މައުލޫމާތުން ހާމަވާގޮތުގައި ތިމާވެށްޓަށް ގެއްލުންދޭ އާދަކާދަތަކުގެ ފަރާތުގައިވާ ސަބަބުތަކާމެދު އަންގައިން ދެކޭގޮތް ބަދަލު އައިސްފައިވެއެވެ. މައުލޫމާތު ދޭއިން ނުވަތަ ކުލާސްތަކުން ދުވަސް ފާއިތުވުމާ އެކު، ފިރިހެނުންގެ ތެރެއިން ގިނަބަޔަކު ނަގަށް ބޭސްލައިންގައި 66.1 އިންސައްތައިން އެންޑްލައިންގައި 43.8 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ. މިއީ ދާދަވީ އާބާދީގެ ދެމެދުގައި ތިމާވެށްޓާބެހޭ ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުވަމުންދާކަމެވެ.

އެއީ ހިލާފަށް، މާލީ ފައިދާއާއި ވަގުތީ އުޖޫރަތްތަކާއި ކަމަށް ބުނާ މީހުންގެ ނިސްބަތް ބޮޑުވަން އިތުރުވެ، އެއީ 3.9 އިންސައްތައިން 11.6 އިންސައްތައަށް އަދި 4.2 އިންސައްތައިން 17.2 އިންސައްތައަށެވެ. މީގެން ދޭހަވަނީ ގެސްޓުގައި، ފައިދާއަށްބަލައި ނުވަތަ އިޖާރާސްތަކަށް ބިނާކުރެ ކުރާ އާދަކާދައިގެ އިތުރުވަމުންދާކަން ދެއްކޭނީ މިންވަރު އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ.

އެކަށީގެންވާ ބަދަލުތަކެއް ނެތް ކަމަށް ބުނާ މީހުންގެ ނިސްބަތްވެސް އިތުރުވެފައެވެ. މީގެން ދޭހަވަނީ ތިމާވެއްޓާ ދައްކުރި ގޮތްތައް

އިޤްތިޞާދީކުރުމަށް ހުރަސްއަޅާ ޙާލަތްތަކުގެ ހުރަސްތަކާއި ހުރުން އެކަށީގެންވާކަމެވެ. އެއާއެކު، ކުރީގެ އާދަކާދަތަކާއި ހުއްޓުވުމުން ދިމާވާ

ދަތިތަކާ ގުޅޭގޮތުން ބުނާ މީހުންގެ ނިސްބަތުން އެއްވެސް ގޮތަކުން ހުރިހާ، ތަފާތުކަން ނެތް ނުވަތަ އެހެނިހެން ސަބަބުތައް ފާހަގަކުރާ

މީހުންގެ ނިސްބަތް 1.0 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައެވެ.

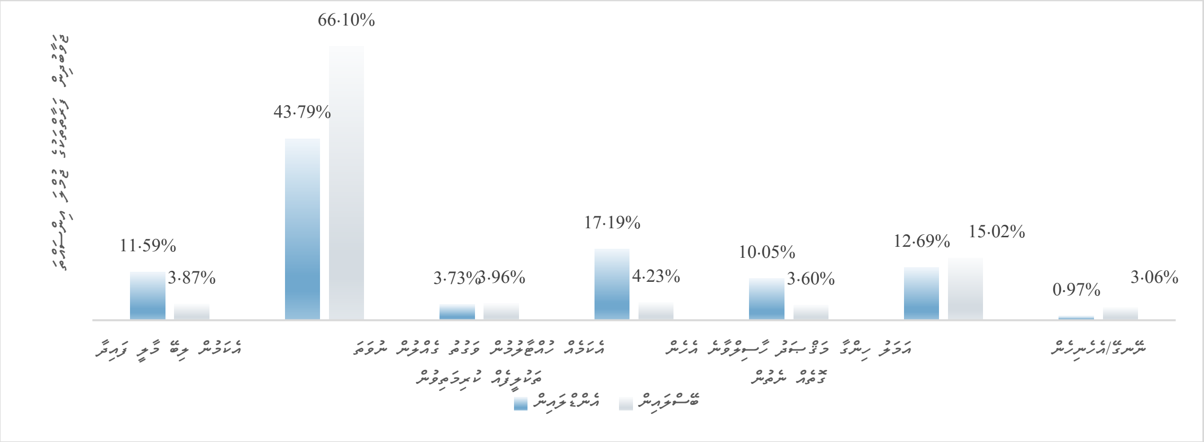

ފިގަރ 92: ތިމާވެއްޓަށް ގެއްލުންދޭ އާދަކާދަތަކުގެ ސަބަބުތައް

ފިގަރ 95 ގައި ދައްކާފައިވާގޮތުން، ތިމާވެށީގެ ޤާނޫނުތަކުގެ އަމަލީ ދިރިއުޅުމުގަ ކުރާ އަސަރާމެދު ދެކޭގޮތް ބޭސްފިރިނާއި އަންހެނުން

ސަރވޭގެ ފުރުގައި ފާހަގަކުރާ މިންވަރަކަށް ބަދަލުވެފައެވެ. ބޭސްފިރިންގައި ގިނަ މީހުން (68.1 އިންސައްތަ) ބުނެފައިވަނީ ތިމާވެށީގެ

ޤާނޫނުތަކުން އެމީހުންނަށް އެއްވެސް އަސަރެއް ނުކުރާ ކަމަށްބުނެވެ. ނަމަވެސް އަންހެނުންގައި މިކަން 46.1 އިންސައްތައަށް

ދަށްވެފައެވެ. މީގެން ދޭހަވަނީ ދެވަނަ ދެވަނަ ދިރިއުޅުމުގައި މިފަދަ ޤާނޫނުތަކުގެ މުހިންމުކަން ފާހަގަކުރާ މިންވަރު

އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ. މީގެ އިތުރުން، ތިމާވެށީގެ ޤާނޫނުތަކުން "ހަމައެކަނި ފައިދާ" ލިބޭ ކަމަށް ދެކޭ މީހުންގެ ނިސްބަތް 1.0 އިންސައްތައިން

13.413.4 އިންސައްތައަށް ބޮޑުވަން އިތުރުވެފައެވެ. މީގެން ދޭހަވަނީ ޤަވާޢިދުތަކާމެދު އިތުބާރު އެދުވާ ނަޒަރިއްޔާތު ދެކޭކަމެވެ. ޖުމުލަ

ގޮތެއްގައި، މި މައުލޫމާތުން ދައްކުވައިދެނީ ވަގުތީ ފައިދާތަކާއި ތިމާވެށީގެ ގަވާއިދުތަކުގެ މުހިންމުކަމާމެދު އާންމުންގެ ހޭލުންތެރިކަމާއި

ދެކޭގޮތް އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ.

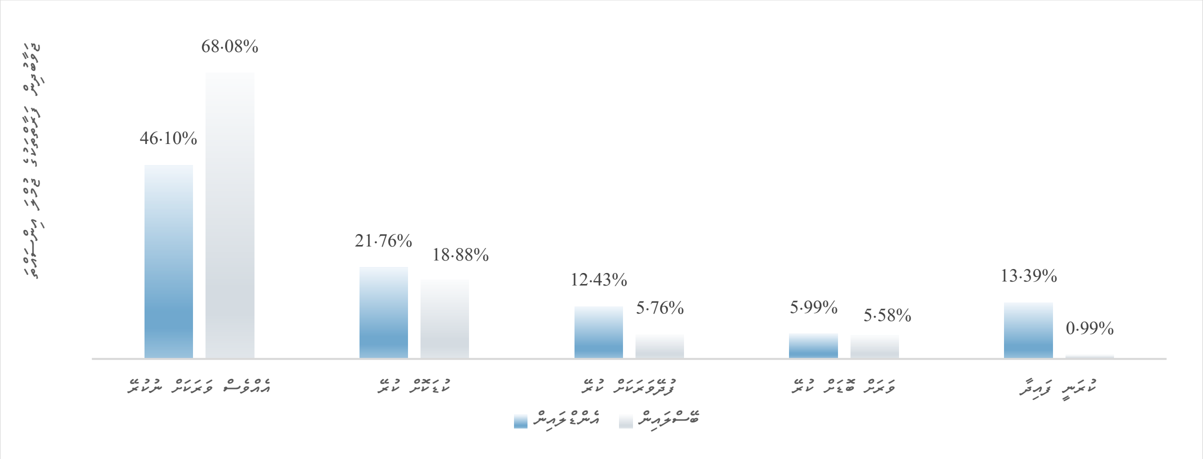

ފިގަރ 93:

3·6 ތިމާވެއްޓާ ރައްޓެހި އާދަކާދަތައް

މި ބައިގައި ބަލާލައިފައިވަނީ ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުމަށާއި އާދަކާދަތަކަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލުތަކަށެވެ. އެގޮތުން އެންދިރި މަޝްހޫރުގެ ބަރަކާތްތަކުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ރ. އަތޮޅުގެ ފަރުދުންނާއި ސޯޝަލްމީޑިއާގެ އާދަކާދަތައް ބަދަލުވެފައިވާ ގޮތް ތަފްސީލުކޮށްދީފައިވެއެވެ. މީގެ ތެރޭގައި ޒުވާނުންގެ ވަސީލަތްތަށް ބޭނުންކުރުމަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލުތަކާއި، ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުމާއި، ތިމާވެއްޓާ ރައްޓެހި އާދަތައް އަދަގެންނުވުމާއި، އަދި މަސްތޫރާގެ ސަޤާފަތުން ދިރިއުޅުމުގެ ވައްޓަފާޅިއާ ރަށު ފެންވަރުގައި ކަންކަން ހިނގުމަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލުތައް ފާހަގަކޮށްފައިވާނެއެވެ. ސާރވޭގެ ތެރެއިން ހޯދުނުނަތީޖާތަކުން އިތުރުވެ ބަލައި އާދަކާދަތަކަށް ބަދަލު އައިސްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވުނު ނަމަވެސް، މުޖުތަމަޢުގެ ދުވަހުންދުވަހަށް ބައިވެރިވުމާއި، ރަށްތަކުގެ ފުދުގައި ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި މަސްތޫރާގެ މަންޒަރު ފުރުސަތުދިނުމާއި، އަދި މަސްތޫރާގެ ނަތީޖާއަށް ދިމާ މުއްދަތުތަކުން ދުވަހުންދުވަހަށް ގަނޑުވަރުގައި ހަރަކާތް ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ.

3.6.1 ޑްރަގާއި ވަސީލަތްތަކަށް ބޭނުންކުރުން

އަންހެނުން ސާރވޭ އިން ދައްކާދޭގޮތުގައި ކަނބަލުން، ފަޅުތަކާއި، ކަނބުލޭގެ ދިރުންތަކާއި، އަދި ފުރުޞަތުތަކުގެ ފުން ފަދަ ޑްރަގާއި ވަސީލަތްތަކަށް އާންމުކޮށް ބޭނުންކުރާ މިންވަރު ވަރަށް ދަށްވެފައިވެއެވެ. އެގޮތުން މި ވަސީލަތްތަކަށް އެއްގޮތަކަށްވެސް ބޭނުން ނުކުރާކަމަށް ބުނާ މީހުންގެ އަދަދު ވަރަށް ފާހަގަކުރެވޭ މިންވަރަކަށް އިތުރުވެފައި (11.1 އިންސައްތަ އިން 28.1 އިންސައްތަ އަށް) އެވެ. އެހެންކަމުން، ޑްރަގާއި ވަސީލަތްތަކަށް ބޭނުންކުރުމުގެ އާދަކާދަތަކަށް ބަދަލު އައިސްފައިވާކަން މިގޮތުން ދަލީލުވެއެވެ. ނަމަވެސް ޑްރަގާއި ވަސީލަތްތަކަށް ގިނައިން ބޭނުންކުރުމުގެ ސަބަބުން ތިމާވެއްޓަށް ކުރާ އަސަރާއި ގުޅުންހުރިކަން އިތުރުވެފައިވެއެވެ.

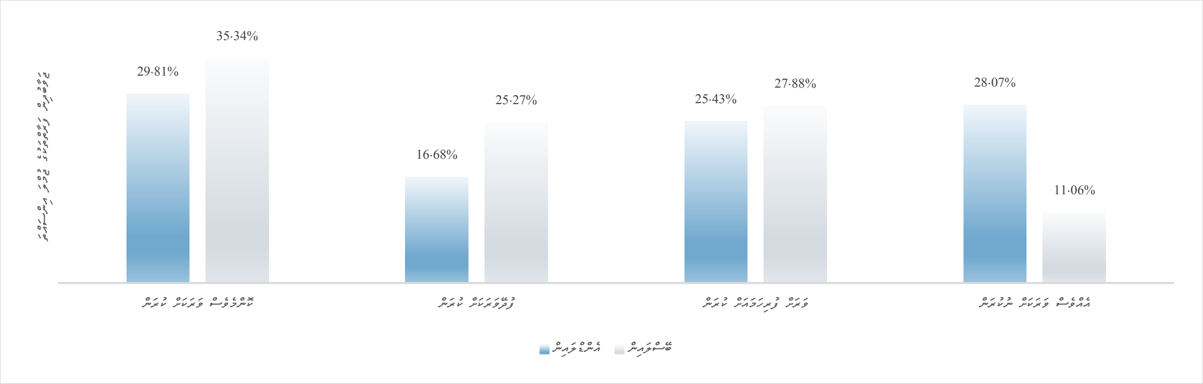

ފިގަރ 94: ޑްރަގާއި ވަސީލަތްތަކަށް ބޭނުންކުރުން

ދި ޖިންސުގެ ގޮތުގައި އަނބިދަރިއަށް، ޑްރަގާއި ވަސީލަތްތަކުގެ ބޭނުންކުރުމުގެ ވަރަށް މަދުން ކަމަށް ބުނެފައިވާ އަންހެނުން (34.8 އިންސައްތަ)، ފިރިހެނުންނަށް ވުރެ (25.6 އިންސައްތަ) ގިނައެވެ. މީގެ އިތުރުން، ޑްރަގާއި ވަސީލަތްތަކަށް އާންމުކޮށް ބޭނުންކުރާ ފިރިހެނުންގެ އަދަދު (21.2 އިންސައްތަ) ވަރަށް ގިނަވެފައެވެ. އެއާއެކު، ޑްރަގާއި ވަސީލަތްތަކަށް އެއްގޮތަކަށްވެސް ބޭނުންނުކުރާ އަންހެނުންގެ ނިސްބަތް ބޭސްލައިންގައިވާ 8.7 އިންސައްތަ އިން އަންހެނުން ގައި 27.2 އިންސައްތައަށް ވަރަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. މިއިން ދޭހަވަނީ އާދަކާދަތަކަށް ބަދަލު އައިސްފައިވާކަމެވެ.

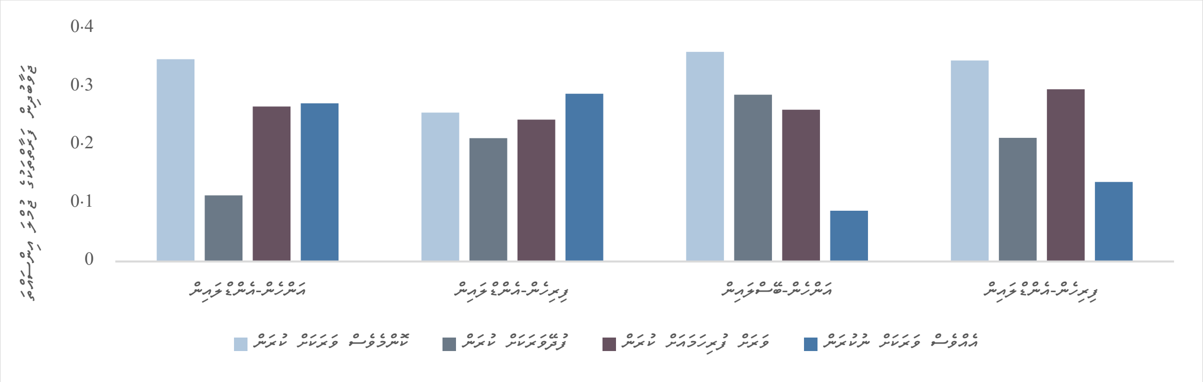

ފިގަރ 95: ޑްރަގާއި ވަސީލަތްތަކަށް ބޭނުންކުރުން – ޖިންސުގެ ގޮތުގައި

އާންމުކޮށް ފުދުނަމަ ވަސީލަތްތަކަށް ބޭނުންކުރާ މިންވަރު ދަށްވެފައިވީނަމަވެސް، ވަކިވަކި ވަސީލަތްތަކަށް ބޭނުންކުރާ މިންވަރުތަކަށް ތަފާތުވެފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، ކަނބުލޭގެ ދިރުންތަކަށް ބޭނުންކުރާ މިންވަރު 49.0 އިންސައްތައިން 60.5 އިންސައްތައަށް ވަނީ އިތުރުވެފައެވެ. ހަމައެއާއިއެކު، ފެންފަރާތުގައިން ފެން ބޭނުންކުރާ އިންސައްތަ ވަނީ 28.7 އިންސައްތައިން 44.7 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައެވެ. މިއިން ދަތިހާލަތެއްގައި މި ވަސީލަތްތަކަށް ބަރޯސާވާ މިންވަރު އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ. ފޯނަށް ބޭނުންކުރާ މިންވަރުވެސް 27.9 އިންސައްތައިން 38.4 އިންސައްތައަށް ވަނީ އިތުރުވެފައެވެ. ޖަމާޢަތްތަކުގެ ބޭނުންކުރާ މިންވަރު އެއްވަރެއްގައި ހުރި އިރު، ޓެކްސްޓާއި ފުދުނަމަ ރޭޑިއޯގެ ބަރޯސާވާ މިންވަރު ވަނީ ކުޑަކޮށް ދަށްވެފައެވެ.

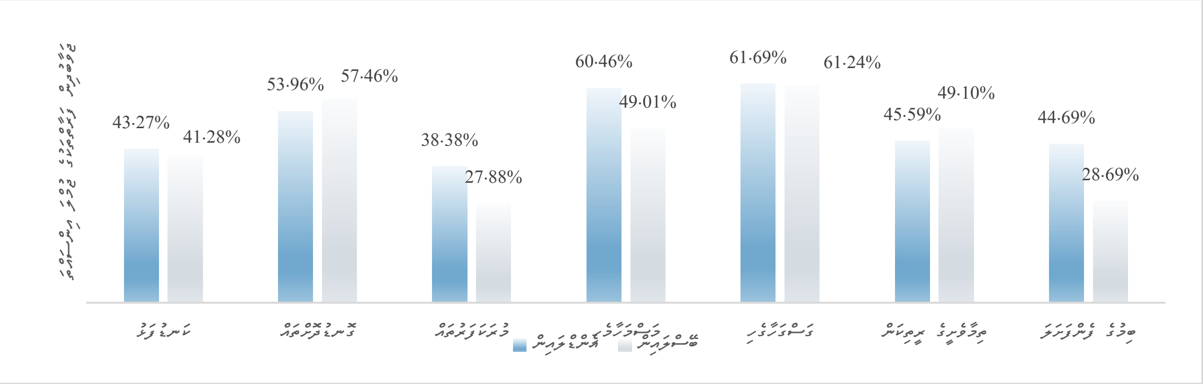

ފިގަރ 96: ވަކިވަކި ފުދުނަމަ ވަސީލަތްތަކަށް ބޭނުންކުރުން

3.6.2 ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގައި ބައިވެރިވާ މިންވަރު

ދެ ސާރވޭގެ ހޯދުންތަކަށްވުރެ ބަލާއިރު ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާއި ގުޅޭ ގޮތުން ބާއްވާ ޙަރަކާތްތަކުގައި މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުން ދަށެވެ. އެގޮތުން އެންޑްލައިން ސާރވޭގެ ބައިވެރިންގެ ތެރެއިން 51.8 އިންސައްތަ އައްވެސް އެފަދަ ޙަރަކާތެއްގައި މިދިޔަ 5 އަހަރު ބައިވެރިވެފައި ނުވާ ކަމަށް ބުނެފައިވާ އިރު، ބޭސްލައިންގައި މިފަދައިން ބުނެފައިވަނީ 49.6 އިންސައްތައެވެ. މިއާއިއެކު، މަދުމަދުން ޙަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވާ އިންސައްތަ ވަނީ މަދުންނަމަވެސް އިތުރުވެފައެވެ. އެގޮތުން އައްޔަރަށް އެފަދަ ޙަރަކާތެއްގައި ބައިވެރިވެފައިވާ ބައިވެރިންގެ އިންސައްތަ ވަނީ ބޭސްލައިން ސާރވޭގެ 10.1 އިންސައްތައިން އެންޑްލައިން ސާރވޭގައި 16.8 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައެވެ. އަދި ދެފަހަރު ބައިވެރިވެފައިވާ ކަމަށް ބުނެފައިވާ ބައިވެރިންގެ އިންސައްތަ ވަނީ 7.8 އިންސައްތައިން 14.1 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ތިން ފަހަރު ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނައިން ބައިވެރިވި ކަމަށް ބޭސްލައިންގައި ބުނެފައިވާ ބައިވެރިންގެ އިންސައްތަ 15.3 އިން އެންޑްލައިންގައި ވަނީ 6.9 އިންސައްތައަށް ދަށްވެފައިވާއެވެ. އަދި ވަގުތު ނެތުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ފުރުޞަތު ނުލިބުމުގެ ސަބަބުން ބައިވެރިނުވެވޭ ކަމަށް ބުނާ މީހުންގެ އަދަދުވެސް ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައިވާއެވެ. މިއިން ދައްކުވައިދެނީ ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތުތައް އިތުރުވެފައިވީނަމަވެސް، ދެފުށުން ބާރުވި ގޮތުގައި މިފަދަ ޙަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވާ މިންވަރު ވަނީ މަދުވެފައިވާކަމެވެ. އުމުރުފުރާތަކާ އަޅާބަލައިރު ހަމަ މިފަދަ ޓްރެންޑެއް ފެނެއެވެ.

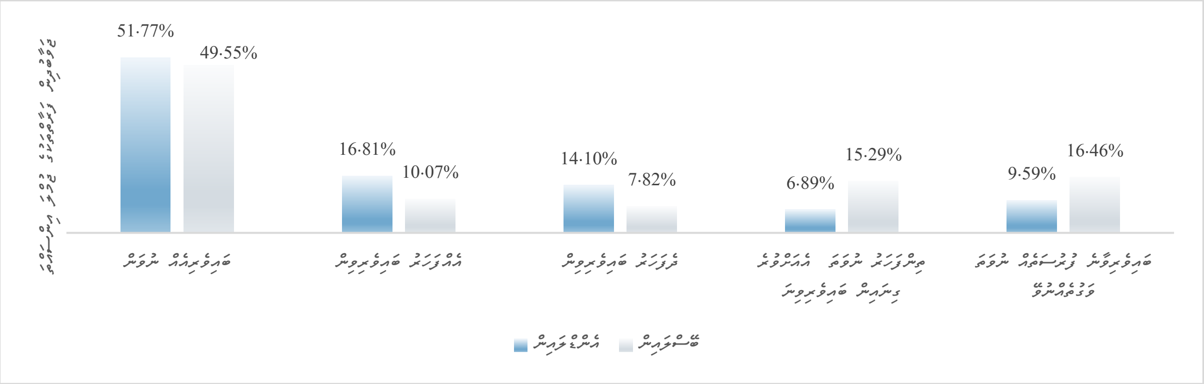

ފިގަރ 97: ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމަށް ހިންގާ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވާ މިންވަރު

ދެ ޖިންސުގެ މެދުގައިވާ ތަފާތު ބަލާލާއިރު، ޚާއްސަ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް އަރިސްކުރައިވާ މުހިންމު ބަދަލުތަކެއް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެގޮތުން ބޭސްލައިންއަށް ވުރެ އެންޑްލައިން ސާރވޭގައި އެއްވެސް ގޮތަކަށް ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުމާ ކަމަށް ބުނެފައިވާ އަންހެނުން (54.8 އިންސައްތަ) އަދި ފިރިހެނުން (49.2 އިންސައްތަ) ވެސް ވަރަށް ދަށް ވެއެވެ. ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތެއްގައި، އެއްފަހަރު ބައިވެރިވި އަންހެނުންގެ ނިސްބަތް 10.2 އިންސައްތައިން 17.8 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައިވާއިރު، ދެފަހަރު ބައިވެރިވި މީހުންގެ ނިސްބަތް ހުރި ގޮތުގަ ނޭގެކަން އެއްވަރެއްގައެވެ. ފިރިހެނުންގެ މެދުގައި ދެފަހަރު ބައިވެރިވި މީހުންގެ ނިސްބަތް 8.5 އިންސައްތައިން 17.0 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައިވާއިރު، ތިންފަހަރު ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނައިން ބައިވެރިވި މީހުންގެ ނިސްބަތް 17.1 އިންސައްތައިން 8.1 އިންސައްތައަށް ވަނީ ދަށްވެފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މިއިން ހަރަކާތްތަކުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ބަދަލުތަކުގައި މިހާރު ބައިވެރިވެސް ހަދުން މަދުން ކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ދެ ޖިންސުގެ މެދުގައިވެސް "ވަގުތު ނެތް" ނުވަތަ "ފުރުޞަތު ނުލިބޭ" ކަމަށް ވިދާޅުވާ މީހުންގެ އަދަދު ދަށްވެފައިވުމުން އުނިގަނޑަކީ ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު އިތުރުވެފައިވާކަމެވެ. ނަމަވެސް، ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި ބައިވެރިވުން ހުންނަނީ މުދުމިނެއްގައިކަން ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. ހާއްސަކޮށް އަންހެނުންގެ މެދުގައި މިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

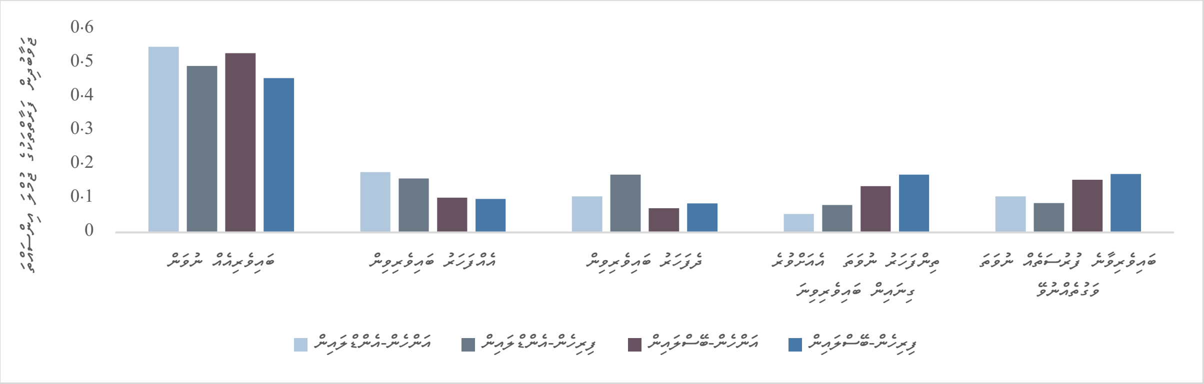

ފިގަރ 98: ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމަށް ހިންގާ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވާ މިންވަރު – ޖިންސުތަކުގެ މެދުގައި

3.6.3 ޑިޖިޓަލް ޓެކްނޮލޮޖީ އެޑޮޕްޝަން

ސަރވޭގެ ހޯދުންތަކުން، ޑިޖިޓަލް ޓެކްނޮލޮޖީ އެޑޮޕްޝަނާއި، ވެބްސައިޓްތަކުގެ ހިމާޔަތްކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ހުރި ކޮމްޕިއުޓަރާއި އަދި ޕްރޮސެސްތައް ދެނެގަނެވޭނެ ބޭނުމުގައި ފަރުމާކޮށްފައިވެއެވެ. އެންޓަރޕްރައިޒް ސަރވޭގެ ޒާތުގެ ބިޒްނަސްތަކުން ދަތުރުފަތުރުގައި ބިޒްނަސްއެއް އަޅާބެލިއިރު ޑިޖިޓަލް ޓެކްނޮލޮޖީ އެޑޮޕްޝަން ހޯދުމަށް ކަމަށް ބަލައިލާއިރު ރިޕޯޓުކުރާ ފަރާތްތަކުން ވަރަށް ގިނަ ބައެއް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އެންމެ ގިނަ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ބިޒްނަސްތަކުގެ ވެރިޔާގެ ކަރަންޓު ބޭންކުގެ ވިޔަފާރި ކުރުން (70.1 އިންސައްތައިން 94.6 އިންސައްތަ) އަދި ޖުމްލަ ބޭންކް ކާޑު ފަދަ ފައިސާގެ ބަދަލުގައި އޮންލައިން ފައިސާ ބޭންކިން ކުރުން (43.3 އިންސައްތައިން 82.0 އިންސައްތަ) ހިމެނެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ވެބްސައިޓްތައް ހިމެނޭގޮތަށް ކޮމްޕިއުޓަރު ހިންގުންތަކާއި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކެވެ. އަދި ލައިސަންސް، ކަސްޓަމަރުންނާ އިންސްޓިޓިއުޝަން ބޭނުންކުރާ ވިޔަފާރިތަކުގެ އިންސައްތައަކީ 77.9 އިން 91.1 އިންސައްތައަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާއިރު، ފޯން އިންސްޓިޓިއުޝަން ބޭނުންކުރުން 78.4 އިންސައްތައިން 89.1 އިންސައްތައަށް ރަނގަޅުވެފައިވެއެވެ. އަދި ޕްރޮސެސިންގ ބޭންކިންގ ބޭނުންކުރާ ސޮފްޓްވެއަރ 62.2 އިންސައްތައިން 77.9 އިންސައްތައަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. ހިނގާފައިވާ، ބެލެންސްޝީޓް ބޭންކިންގް، އަދި ބަޖެޓު ގެންދިއުމާއި އެންޓަރޕްރައިޒް ސޮފްޓްވެއަރ ފާހަގަކޮށްފައި (44.3 އިންސައްތައިން 54.9 އިންސައްތަ) ނަމަވެސް، މަދުން އަދި އަލިފާނުގެ ކުރި ފައިދާން ހުރިހާ ފަރާތްތަކުގެ ސިސްޓަމް (48.4 އިންސައްތައިން 47.1 އިންސައްތަ) މާ ބޮޑަކަށް ބަދަލުވެފައެއް ނުވެއެވެ. މީގެ ޑިޖިޓަލް ޓެކްނޮލޮޖީ އެޑޮޕްޝަން ދުވަހުން ދުވަހަށް އިތުރުވެފައިވާ ނަމަވެސް، ބައެއް އެޑޮޕްޝަންތަކުން ބަދަލު ކުރެވުނު އާސަންދާތަކަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މިއާއިއެކު ހުރިހާ އޮޑިޓަރުންގެ ބެލުމުގެ ގޮތުގައި ޑިޖިޓަލް ޓެކްނޮލޮޖީ އެޑޮޕްޝަން ދަތުރުފަތުރު ރިޕޯޓުކުރާ ޖުމްލަ ވަރަށް ހިމެނުމަކީ ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

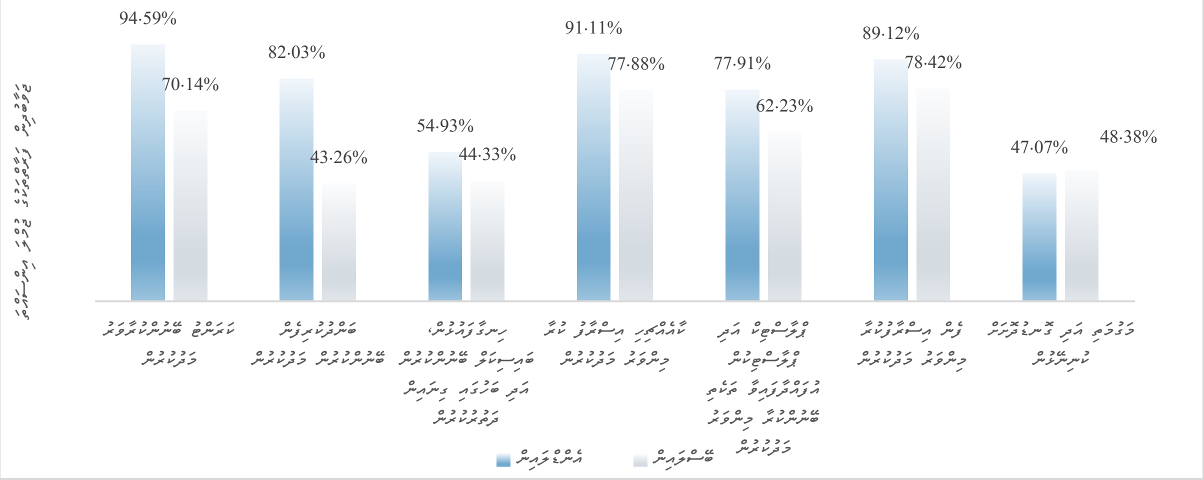

ފިގަރ 99: ޑިޖިޓަލް ޓެކްނޮލޮޖީ އެޑޮޕްޝަން ގެންގުޅުން

އެންޑްލައިންގެ ނަތީޖާއިން ދައްކާގޮތުގައި ދެ ޖިންސުގެ ފުދުގައިވެސް ތިމާވެއްޓާ ރައްޓެހި އާދަކާދަތައް އަމަލުކުރަނީ ރިޕޯޓުކުރާ މިންވަރު ދުވާ ދާއިރާއެއްގައި ރަނގަޅުވެފައިވެއެވެ. ފާހަގަކޮށްލެވޭ ގޮތެއްގައި، ދިވެހިން، އަންހެނުން (94.8 އިންސައްތަ) އާއި ފިރިހެނުން (94.4 އިންސައްތަ) ގެފުޅުގައިވެސް ކަރަންޓު ބޭނުންކުރުން މަދުކުރުން ފަދަ އިޖުރާއާތުތަކެވެ. މިއީ ބޭސްލައިންގެ މިންވަރު (އަންހެނުން 68.8 އިންސައްތަ އަދި ފިރިހެނުން 71.3 އިންސައްތަ) އާ އަޅާބަލާއިރު ބޮޑު ކުރިއެރުމެކެވެ. ހަމައެހެންމެ، ޚާރިޖީ ބަޔަކުންކޮންނަވާ ފުން ބޭނުންކުރުން މަދުކުރުމަށް ކުރާ މަސައްކަތް ދެ ޖިންސުގެ ފުދުގައިވެސް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. އަންހެނުންގެ ފުދުގައި މި ނިސްބަތް 44.4 އިންސައްތައިން 84.6 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައިވާއިރު، ފިރިހެނުންގެ ފުދުގައި 41.7 އިންސައްތައިން 79.9 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. ޗާޓު 102 ގައި ދައްކާފައިވާ ގޮތުން، ދުވަހުއްބުނިލު ދަތުރުފަތުރުގެ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމާއި ޕްލާސްޓިކް ބޭނުންކުރުން މަދުކުރުމުގައިވެސް ދެޖިންސުގެ ކުރިއެރުންތަކެއް ފެނިފައިވެއެވެ.

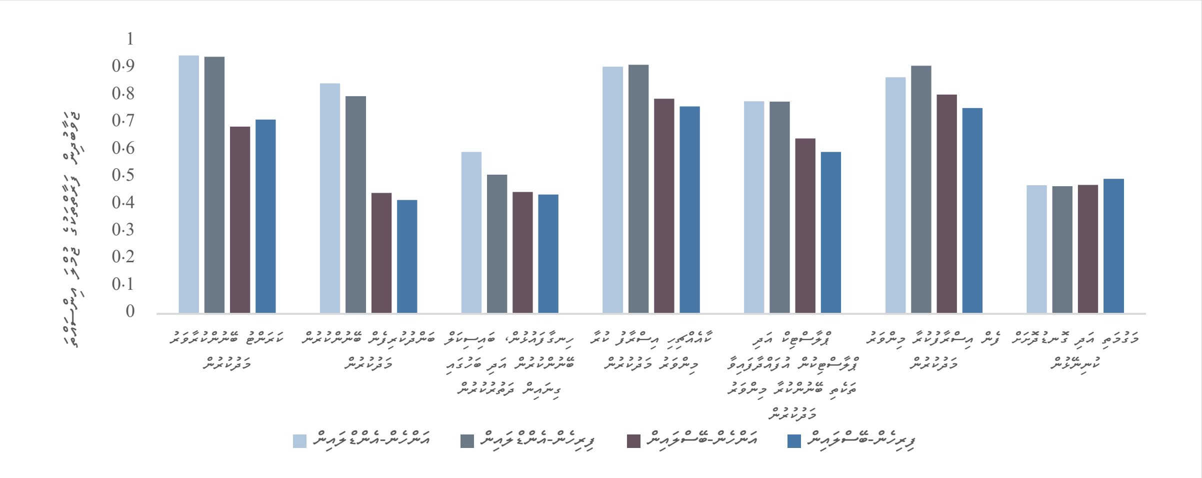

ޗާޓު 100: ތިމާވެއްޓާ ރައްޓެހި އާދަކާދަތައް ގެންގުޅުން – ޖިންސުތަކުގެ ފުދުގައި

3.6.4 މަޝްވަރާގެ އަސަރު

3.6.4.1 ފަރުދުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ވައްޓަފާޅިއާއި މުޖުތަމަޢުއަށް ކޮށްފައިވާ އަސަރު

އެންމެ މަޝްވަރާގެ ސަބަބުން ދިރިއުޅުމުގެ ވައްޓަފާޅިއަށް އަސަރުކޮށްފައިވާކަމަށް ރާވާ ބައިވެރިންގެ ތެރެއިން 4.5 އިންސައްތަ ދީފައެވެ. މަޝްވަރާގެ ސަބަބުން އާމްދަނީގެ ދިރިއުޅުމުގެ ވައްޓަފާޅިއަށް އަސަރުކޮށްފައިވާކަމަށް ބުނި މީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ގިނައީ 26-35 އަހަރާ ދެމެދުގެ މީހުން (38.6 އިންސައްތަ) އެވެ. ދެން ގިނައީ 36-45 އަހަރާ ދެމެދުގެ މީހުން (25.7 އިންސައްތަ) އަދި 46-60 އަހަރާ ދެމެދުގެ މީހުން (15.7 އިންސައްތަ) އެވެ. 18-25 އަހަރާ ދެމެދުގެ ޒުވާނުންގެ ނިސްބަތަކީ 11.4 އިންސައްތައެވެ. އަދި 18 އަހަރުން ދަށުގެ މީހުންނާއި 60 އަހަރުން މަތީގެ މީހުންގެ ނިސްބަތް ވަރަށް ކުޑަ (އާދެ 2.9 އިންސައްތަ އާއި 5.7 އިންސައްތަ) އެވެ. މިއިން އެންމެ ބޮޑު އަދި އެންމެ ކުޑަ އުމުރުފުރާތަކުގެ ދެމެދުގައި ބައިވެރިވުން ތަފާތުން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

ޓީންސްގެ މެދުގައި ބަލާއިރު، އަސަރުކުރި މީހުންގެ ތެރެއިން 62.9 އިންސައްތައަކީ ފިރިހެނުން އަދި 37.1 އިންސައްތައަކީ އަންހެނުންނެވެ. އެހެންކަމުން، މަސްތުވާތުގެ ސަބަބުން ނިސްބަތުން ބޮޑަށް އަސަރުކޮށްފައިވަނީ ފިރިހެނުންނަށް ކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި މަސްތުވާތުގެ ތެރެއިން އަހަރަގަންފައިވާ އާދަކާދައަށް މަސްތުވާ ނިމުމަށްފަހުގައިވެސް ދެމެހެއްޓިފައިވާ ކަމަށް ޒުވާނުންގެ ތަޖުރިބާ އެހުމުން، އަސަރުކުރި ކަމަށް ބުނި ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން 97.5 އިންސައްތަ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އާއިލާތަކެވެ.

> "މަސްތުވާތުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ހިމެނިފައިވަނީ ވަރަށް ޒުވާންވަރުގެ. އެއްވެސް ބަދަލެއް ނުވަތަ ކުރިއެރުމެއް ފެންނާކަށް ނެތެވެ. އެންމެ މަސްތުވާތު ފެތުރުމަށް ވަރަށް ޒުވާން ކުދިންގެ އަދަދު އިތުރުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވޭ ނަމަވެސް، އޭގެ ސަބަބުން ފެންނަން ހުރި ނަތީޖާއެއް ނުވަތަ މަސްލަޙަތު ދިމާވެއެއް ނުވެއެވެ."
>
> – ކައުންސިލް މެންބަރެއް -

> "މަސްތުވާތުގެ އެއްވެސް ފުރުޞަތެއް ދަރުމައި ހިންގާފައިނުވާތީ، މި ދަރަނި މަސްތުވާތުގެ ސަބަބުން އެއްވެސް ނުފޫޒެއް ނުވަތަ އަސަރެއް ކޮށްފައިވާ ކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ."
>
> – މަސްލަހަތު ބެހޭފަރާތްތަކުގެ ބައިވެރިއެއް -

> "ގޭގައި އަމިއްލަގައި ހުރި އާގަނޑު ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންކޮށްގެން ގަސްތަކަށް ޓީމް ބެލިތަކަށް ފަރުވާދެއްވާ ގެދޮރުތަކުން ދިނަ މައްސަލަތަކާއި ދަސްވެގެން ދިޔައެވެ. މި މައްސަލަތަކުގައި ވެސް އެކަކު މީހާ ހިއްސާކުރަމުން ގެންދެއެވެ."
>
> – ޢާއިލާއެއް ބައިވެރިއެއް -

ބެއްލި މަސްތަކާ ބެހޭގޮތުން ބައިވެރިވި ކުދިންތަކަށް ބޭނުންކޮށް ހިޔާލު ކުރިމަތިކޮށްދިއެވެ. އެހެނެއް، ބެހޭގޮތުން ފާހަގަކުރުމުގައި ގޮތުގައި އެކަށީގެންވާ ބަދަލުތަކެއް މެދު ފަރާތްތަކުގެ އިތުރު އިސްލާހީ ފިކުރެއް ދެމެހެއްޓުމުގައި ހިއްސާކުރުމުގެ ބޭނުމުން ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތުގައިވާ ކޮށްދެވޭ މުހިއްމު ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ސަބަބުން މަސްތުވާތުގެ އަސަރު ކުރެވިދާނެއެވެ.

> "އަލުގަނޑުމެންނަށް އުފެދިދާ ކުދިންގެ ސަމާޖުގެ މުހިއްމު ދަރަނިތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ކުރިއަށް ދަނީ ނުރައްކާތެރި ބަދަލުތަކެކެވެ. އަދި އަލުގަނޑުމެންގެ ގެއިން ބަދަލު ފަރާތަކަށް ފޮނުވާލައިގެން ދިރުމަށް ޙާލަތު ފަހަނައަޅައިގެން ބޮޑުވެގެން ދިޔައެވެ."
>
> – ކައުންސިލް މެންބަރެއް -

> "މަސްތުވާތުގެ ތެރެއިން މުހިއްމު ފުރުޞަތުގެ ސަސްޓައިނަބަލް މަސްތުވާތު ޙަޔާތުގައި ބަދަލުގެނުވާނެ ފުރުސަތަކީ ހިނގުމެވެ. އަލުގަނޑުމެން އެކުގެ މުހިއްމު ކަމަކީ ދަރިވަރުން މަސްތުވާތުގެ ފުރުސަތު ސަލާމަތު ކުރެވޭ ދައުރެކެވެ. މި ބަދަލުގައި މަސްތުވާތަކުގެ ސަބަބުން ދަރިންގެ ތަރައްޤީ ހުއްޓުމުގެ ކުރިމަތިލާން ނެތް ގޮތަކަށް ކަމަކަށް ކުރިމަތިވީ ކަމެއް ވާދަވެރިކޮށްދޭ ބޭނުމުގެ މަޤްޞަދުތަކެވެ."
>
> – ޢާއިލާއެއް ބައިވެރިއެއް -

މީގެ އިތުރުން، މަސްތުވާތުގެ ތަފާތު ބަދަލުތަކާ ގުޅޭގޮތުން ބައިވެރިވި ކުދިން އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން ބާރުއަޅާ ކަންކަމުގައި އެބޭފުޅުންގެ ފާހަގަކުރައްވައިފައިވާ ސަސްޓައިނަބަލްކަން އުފެއްދުމަށް ބޭރުގެ ފަރާތްތަކާއި ދިރިއުޅުމުގެ ފަސޭހަތަކާ ދުވަސް އާ މުހިއްމު ކަންތައްތަކެއް ދިމާވާނެ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މީގެ ތެރޭގައި ދުވަހުގެ ދަރިވަރުން ބަހައްޓާފައިވާ މަސްތުވާތުގެ ޕްރޮގްރާމް، އަދި ރަށުގެ ގޮތުގައި ކުރި މުސްތަޤްބަލުގެ ބޭނުންތަކަށް

ހިމެނެއެވެ. އަދި އުމުރުން ބައިވެރިވި ސެޝަންތަކުން އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ކަމަށާއި، އެ މަޢުލޫމާތު މުޖުތަމަޢަށާ ހިއްސާކުރުމުގެ ފުރުސަތު ލިބިފައިވާކަމުގެ ތަޖުރިބާތައް ހިއްސާ ކަމަށް އެބޭފުޅުން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

3.6.4.2 ސޯޝަލްމީޑިއާގެ ބޭނުންކުރުން ކޮށްފައިވާ އަސަރު

ރަށު ފެންވަރުގެ ސޯޝަލްމީޑިއާ ޕޭޖުތަކުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި އަންހެނުން މުޖުތަމަޢުގެ ތަރައްގީއަށް ލިބޭނެ ފުރުސަތު އާ މަޢުލޫމާތުގެ ތަރައްގީ ފެންނަ ގޮތް، ނަތީޖާ ކެރިޔަރގެ ފުރުސަތުކަމާއި، އަދި ހިމާޔަތްކޮށްފައިވާ ސަރަޙައްދުތަކުގެ ދެމެހެއްޓެނިވި އާމްދަނީގެ ހިންގުމެވެ. މި މަޢުލޫމާތަކީ ރަށުގެ ތަރައްޤީ ޕްރޮޖެކްޓްތަކާއި، ކަނޑު ދެމެހެއްޓެނިވި ޕްރޮޖެކްޓްތަކާއި، އަދި ރަށުގެ ތަރައްޤީ މަސައްކަތްތަކުގެ ވަރަށް ޕްރޮޖެކްޓް އެކުލަވާލުމަށް ބޭނުންތެރި މައުލޫމާތުތަކެއް ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

"ބައެއްފަހަރު ދުވަސްވަރު މަޝްވަރާ ގޮތުގައި ބޭއްވޭފައިވާ ޖަލްސާތަކަށް އަންހެނުން ގެނެސްދިނުމުގައި ދަތިތަކެއް. މިހާ ޖަލްސާގެ ބާރަހާ ބޭނުން ނުކުރެވޭ. މިއީ ގޮތުގެ ބޮޑެތި އިޖުތިމާއީ ހާލަތްތަކެއް އަދި މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރާ މަސައްކަތާ ކެރިޔަރގެ ހިތްވަރު ކަމަށް ހިތާމަ."   — ކައުންސިލް މެންބަރެއް -

"އަމާޒަށް ފޯރަކުރުމުގެ ދުވަހަކު ސޯޝަލް މީޑިއާގެ ބަހާމަތިލާ އެއް ފޮޓޯ ޕޯސްޓު ފެނިފައިވާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ސޯޝަލްމީޑިއާގައި ބަހައްޓަން ލިބޭނެ. އޭރު ޕްރޮޖެކްޓަށް ދެނަން. އަދި އެކަމުގެ ގޮތުގެ ޝައުޤުވެރިކަން މަޢުލޫމާތު ހުށަހަޅާލެވޭ އެއްބާރު ލިބުނު."   — ކައުންސިލް މެންބަރެއް -

މުޖުތަމަޢުގެ ދަރިން އެކި ތަފާތު ކޮމިއުނިޓީ ގްރޫޕްތަކުގެ އަދި ތަޖުރިބާ ސޯޝަލްމީޑިއާ ޕޭޖްތަކުގެ ސޯޝަލްމީޑިއާ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި މި ސަރަހައްދުގެ އަނެއްކާވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މުޖުތަމަޢުގެ ސޯޝަލްމީޑިއާ ޕްރޮގްރާމްތަކުން އަސާސީ ޖަލްސާ ތަކަށް ހިއްސާ ހުށަހަޅާ ރަށުގެ ތަރައްޤީގެ ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރާ ކަމަށް ބަޔާނަށް ރާވާފައިވާ ގޮތުގެ އިޖުތިމާއީ، ތަޖުރިބާ އިޖުތިމާއީ، މަޢުލޫމާތު ދަނެގަތުމަށް ރަށުގެ ތަރައްޤީގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މުޖުތަމަޢުގެ ސަރަހައްދު ދެމެހެއްޓެނިވި ތަރައްޤީގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ހިތްވަރު ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

މީގެ އިތުރުން، ރަށުތެރޭގައި މާލީ އަދި އިޖުތިމާއީ ޚިދުމަތްދޭ ފަރާތްތަކުގެ ސޯޝަލްމީޑިއާ ހަރަކާތްތަކަށް ގެނެވޭނެ ޕްރޮގްރާމް ތަކުގެ ފަރާތުން ރަށުގެ ބަދަލު ގެނައުމަށް ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ ބައިވެރިވުމުގެ މަޢުލޫމާތުގެ ދެނެގަތުމަށް އިތުރުކުރާ މަސައްކަތްތަކުގެ ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، ތަރައްޤީ ބަދަލު ގެނައުމުގެ އެކި ގޮތުގެ ހިއްސާކުރުމުގެ ފުރުސަތު ވަނީ އިޖުތިމާއީ ސަމާލުކަން ނިސްބަތްވާ ހަރަކާތްތަކާއި، އަދި ޤާނޫނީ ތަރައްޤީގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ބަދަލު ގެނައުމަށް ބޭނުންކުރާ ތަރައްޤީގެ ދެމެހެއްޓެނިވި ސަރަހައްދު، ބައެއް ރަށުގެ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ރޮނގުން މުޖުތަމަޢުގެ ދަރިން ހިމާޔަތްކުރާ ސޯޝަލްމީޑިއާ ގުޅުވައިދޭ މުޖުތަމަޢުގެ ފަރާތުން ގުޅުވައިގެން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

"ވިސްނުމަށް ދަރަނިވެރިވުމަކީ ރަށުގެ ބޭނުންތަކަށް ބިނާވެފައިވާ ބޮޑު ގޮތުން މުޖުތަމަޢުގެ ތެރޭ ރަށުގެ ސޯޝަލްމީޑިއާ އިޖުތިމާއީ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާ ކުރަނީ. އަދި މުޖުތަމަޢުގެ ލިބޭ ކުދިކުދި ސަރަހައްދުތަކުގެ ބަހާމަތިލާ ރަށުގެ ހިއްސާކުރުމަށް ދިމާވާ ކޮމިއުނިޓީ ހިއްސާ ކުރަނީ. މިކަމުގެ ސަރަހައްދު މުޖުތަމަޢުގެ ހިއްސާކުރުމަށް ކޮންޓްރޯލްކުރުން ހުއްޓުވާލަދެއެވެ."   — ކައުންސިލް މެންބަރެއް -

މަސްތޫރާގެ މަޢިޝަތު އެއް ބައެއްގެ ގޮތުގައި ވ. އަތޮޅުގެ 7 ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުން، އެ ސަރަހައްދުތަކަށް މެނޭޖްމަންޓް ޕްލޭންތައް އެކުލަވާލުން ހިމެނިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ހިމާޔަތްކުރުމަށް ސަރަހައްދުތައް ކަނޑައެޅިފައިވާ ރަށްތަކުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ އެ ރަށްތަކުގެ ހާއްސަ ބޭނުންތަކަށް އަމާޒުކޮށްފައިވާ މަސްތޫރާގެ ހަރަކާތްތައް މަދުކަމަށްނުވެ. މީގެ އިތުރުން، މަސްވެރިކަމުގެ ދަތުރުގައި މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުން މަދުވުމާއި، މުޖުތަމަޢުއާއި ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންނާ ދެމެދު ގުޅުން ބަދަހިވެފައި ނެތުމަކީވެސް މަސްތޫރާގެ ހަރަކާތްތަކަށް ދިމާވި މައްސަލަތައް އަސަރު ކަނޑައެޅުމުގައި ހުރި ގޮންޖެހުންތަކެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

"މުޖުތަމަޢުގެ ތެރޭގައި ގުޅުންތަކާއި ބަދަހިކަން ވަރަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައެވެ."

– ކައުންސިލް މެންބަރެއް -

"ބައިވެރިވުމަށް އުދަނގޫ ކަމުގައިވީ ސަބަބު، ރައްޔިތުންނާ، ސިވިލް ސޮސައިޓީ ޖަމްޢިއްޔާތަކާއި، އަދި މުއައްސަސާތަކުގެ ބައިވެރިވުން މަދުވެ."

– ކައުންސިލް މެންބަރެއް -

4 ނިންމުންތައް

އެންރިޗް މަޝްރޫއުއަކީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް އެންޑް އެންވަޔަރަންމަންޓްގެ ފަރާތުން ވ. އަތޮޅުގައި ޖުލައި 2021 އިން އޯގަސްޓު 2025 ގެ ނިޔަލަށް ބޭއްވި ތިމާވެށީގެ ބާއޮސްފިއަރ މަޝްރޫއުގެ. މި މަޝްރޫއުގައި އަމާޒުކޮށްފައިވަނީ ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ދާއިރާގައި ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމާއި، ޤާބިލުކަން އިތުރުކުރުމާއި، އަދި އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތްތަކާ އިތުރުކުރުމަށެވެ. މިކަން ޙާސިލުކުރުމަށްޓަކައި، 3 އަހަރުގެ މުއްދަތުގައި ޒަމާނީ އަދި ރަށު ފެންވަރުގެ އެކި ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންނާއި، ދިރިވެރިން ފަދަ މުޖުތަމަޢުގެ ގްރޫޕުތަކާއެކު މަސައްކަތްކުރެވިފައިވެއެވެ. ހުރިހާ ބައިވެރިން، އަތޮޅުގެ ހައްޤުވެރިންގެ ބޭނުންތަކާ ވިޔަފާރި ހިންގުމުގެ ގާބިލުކަން އިތުރުކުރުމުގެ ތަމްރީނުތަކާއި، ގަވާއިދު ރާއްޖެއާ ދިމާ އަތޮޅުތަކުގެ ބޭނުންތަކާ ކަމާއި ދިމާވާ ގިނަ ބައިވެރިންގެ ދިރާސާތަކާ ހިމެނެއެވެ. ބައިވެރިޔާ ޓްރޭނިންގ ކޮމިއުނިޓީ ޓޫރިޒަމް ގޮތުގައި އިތުރުކުރުމާއި ދަރަނިތައް ކުރިމަތިލާ ޕްރޮގްރާމްތަކާ ގުޅިގެން ބައިވެރިވެއްޖެ.

މިފަދަ މަޝްރޫއުގެ ތަމްރީނުތަކާ އެކު ހުރިހާ އެންމެ ކުރިއަށް ގެންދެވުނު އެއްޗެއް ފަދަ ފައިދާ ފިޔަވަޅުތަކަށް އެންމެ ބޭނުންތެރި ގޮތެއް ހިމެނޭ ބަޔަކަށް ގުޅުންހުރި ގޮތަކުން ބޭނުންކުރެވިފައެވެ. މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން ކޮމިއުނިޓީ ޓޫރިޒަމް މުޅި ޕްރޮގްރާމުގެ ކުރިއެރުމާއި ތަމްރީނުގެ ބޭނުން ހާސިލުކުރެވިފައިވެއެވެ.

ސަރވޭގެ ނަތީޖާތަކުން ބައިވެރިވި ފަރާތްތަކުގެ ތަޖުރިބާ މަޝްރޫއުގެ ތަމްރީނުތަކަށް ވަރަށް ފައިދާހުރި ގޮތަކަށް ބެލެވިފައެވެ. ޓްރޭނިންގ ޕްރޮގްރާމް ޖެހިގެން އައި ދަށުން ބައިވެރިވި ގޮތާއި ކޮމިއުނިޓީ ޓޫރިޒަމް ދިރާސާތަކާ އެކު ތަމްރީނު ލިބުނު ފަރާތްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދިފައެވެ.

ސަރވޭގެ ނަތީޖާތަކުން އަދި ފަރާތްތަކުން ކަމަށް ބެލެވޭ މަޝްރޫއުގެ ޖާގައާ ވަސީލަތްތަކުން ޙާޞިލުކުރެވިފައި ބޭނުން ހިފިފައެވެ. ޓީމަށް މަސްއޫލު ކަމަށް ގޮތުން ހޯދުމާއި، ކޮށް ތަމްރީނުތަކާއި، އަދި ތަމްރީނު ދިނުމުގެ އެކި ވަސީލަތްތައް ލިބިފައިވެއެވެ. އިތުރަށް ތަމްރީނުދޭ ގޮތްތަކާ މަޝްރޫއުގެ ތެރެއިން ފައިދާހުރި ބައިވެރިވުން ހާސިލުކުރުމަށް ގުޅިގެން މެނޭޖްމަންޓް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ޖުމްލަ ބައިވެރިން ސްޓޭކްހޯލްޑަރުން ބޭނުންކުރި ބައެއް ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އިތުރުން ތަމްރީނުގެ ވަސީލަތްތަކާ މަޝްރޫއުގެ ތެރެއިން ހިތްހަމަޖެހުން މަދުކަމުން ކޮމިއުނިޓީ ހޯދައިފައެވެ.

ބައިވެރިވި ގޮތް މަޝްރޫއުގެ ތެރެއިން ބަޔަކު، ސަރވޭއިން ދެއްކުނު ތަމްރީނުގެ ފައިދާތަކާ ކޮމިއުނިޓީ ޓޫރިޒަމް ދިރާސާތަކަށް މަސްއޫލު ކުރެވިފައެވެ. ޓީމް ސްޓާފުން ދިނުމާއި ތަމްރީނު ދިނުމާއި ގޮތް ބެހެއްޓުމުގެ މުހިންމު ކަމެއް ފެނިގެން ބައިވެރިން، އަދި ފަރާތްތަކުން ތަމްރީނު ދިނުމުގެ މަޝްރޫއުގެ ބަޔަކަށް ލިބުނު ގުޅުންތަކުގެ ވަސީލަތްތަކާ ދާއިރާ ބައިވެރިވެއެވެ. ޖުމްލަ ބައިވެރިވި ދަރަނި އަދި ކޮމިއުނިޓީ ޓޫރިޒަމް ގުޅިގެން ބައިވެރިޔާ ނުވަތަ ތަމްރީނު، ބައިވެރިވީ ބ ދަރަނި މަޝްރޫއުގެ ތެރެއިން ދަރަނިތަކާ ގުޅިގެން ކުރިއަށް ގެންދެވުނު ގޮތަކާ ވަސީލަތްތަކުން ހާސިލުކުރެވިފައެވެ. ނަތީޖާއަށް، އިތުރުގޮތަކަށް ޓްރޭނިންގއާ ސަރވޭއިން އިސްކޮށް

ވަރަ އިތުރު ބޮޓޭނިކަލް މައުސޫޢާ ގެއްލުމާއި އެކުލެވޭ މައުލޫމާތުގެ ބޭސް ގެޔޮ ކަރުދާސް ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. މިއީ ދަރަޖަ

އިތުރު ތަފާތު މަސައްކަތްތަށް ކުރަންޖެހޭ ދާއިރާތަކެއް ހުރިކަމެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ ތިމާވެށީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގައި ޤާނޫނުގެ ހޯދުންތަކުންފެނުނު ބަހާލެވިފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، ބައިވެރިންގެ

ދަބައިކުރު އެއްބަސްވުންތަކާ ގުޅޭ މުހިންމު މިގޮތް ހިނގަމުން މަސައްކަތްތަކާ ގުޅުވައި ހިނދު. މައުލޫމާތު އުނގޭ މުހިންގެ

ތަރައްޤީ، ކުރި މުއްސަނދިކަމާއި، ދަނޑުވެރިކަމާއި، އަދި ކަނޑުގެ ދިރުންތަކާ ގުޅޭ މުއައްސަސާތަކާއި އެކުލެ ފައިދާ ބޭނު މުއައްސަސާތަކުގެ

ގޮތުގައި ދެކެއެވެ. މި ކުރިއެރުން ލިބިފައިވާ ނަމަވެސް، އާބާދީގެ ބޮޑު ބައެއް އަދިވެސް މި މުއައްސަސާތަކުގެ ހަރަކާތްތަކުގެ އިތުބާރު ކުޑަކަން

ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. މިއިން ތަރަވަހި މުއައްސަސާތަކުގެ ފެންނަން ހުރި މިންވަރު އިތުރުވެފައިވާ ނަމަވެސް، އެގޮތް އަސަރުކުރާތީ ދެކޭގޮތް އިތުރަށް

ތަނަވަސްކުރަންޖެހޭ ކަމެވެ.

މިގެ އިތުރުން، ތިމާވެށީގެ މައިގަނޑު ނުރައްކާތަކާއި ގުޅޭ އާންމުންގެ ކަންބޮޑުވުން ފާހަގަކުރެވޭ މިންވަރަކަށް އިތުރުވެފައިވެއެވެ. މިގެ ތެރޭގައި

ކަނޑުގެ ތަޣައްޔަރުވުމާއި، ފެތުރެވި ހަލާކުވުމާއި، އަދި ކުނި ނައްތާލުން ހިމެނެއެވެ. މި މައްސަލަތަކާ މިގޮތު އިތުރަށް ނުރައްކާތެރި

މައްސަލަތަކެއްގެ ގޮތުގައި ދެކެއެވެ. އަދި ގިނަ ބައިވެރިން މިގޮތު މި މައްސަލަތަކާ ނުޖެހޭ ގޮންޖެހުންތަކެއްގެ ގޮތުގައި ދެކެއެވެ. މިގެ

އިތުރުން، ތިމާވެށީގެ އިސްކަންދޭ ކަންކަމުގެ ތެރެއަށް އެއްގަމުގެ ވަނޯޅާ ގެދޮރު ކަންބޮޑުވުންތަކެއް، ހުއްޓުވާކަން ކުރި ނައްތާލުމާއި ސާފު ވައި

ހިފެހެއްޓުމެވެ. މިއީ ދާއިރާގަ ގަސްދުވެރިކަމާއި ކަނޑުގެ ވީގެ އިތުރުން ތިމާވެށި ހަލާކުވުމާ ގުޅުވާލެވޭ ގޮތް ފާހަގަކޮށްލެވުނު

ދުއްވާލާކަމެވެ.

މަސްވެރިކަމާ ފާހަގަކޮށްލެވޭ ގޮތުގައި މުޅިއަމަލީ މުއްސަނދިކަމާ ހިއްސާކުރުމާއި ބައިވެރިކުރުމުގައި ފާހަގަކުރެވިދާ ހުރި ކަންތައްތަކާއި

ހުއްޓޭ. އިންޖީނި މަސްއޫލިއްޔަތު ދަރަނި ހިންގުން މަސައްކަތްތަކާ ގުޅިގެން އަދި މުއްސަނދި ދެވުން މަސައްކަތްތަކާއި ކަމުގައި ބަލާފައިވާ

ނަމަވެސް، މުއްސަނދި ފާހަގަވާ މިންވަރު ދަށްކަމަށް ފާހަގަކުރުމަށްވެއެވެ. މާލޭ އަދި އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ ވަސީލަތްތަކާއި މުދަލުވާލުކާ،

ބޮކިނާތް ތަޖުރިބާ ނަތީޖާގެ ސަލާމަތް މަސްއޫލިއްޔަތު މަސައްކަތްތަކާއި ތަނަވަސްކަން ތަނބަލޭ ދުވަސްވަރުގަ އިތުރު ހުރަސްތަކެއް

ކުރިމަތިވެފައިވެއެވެ.

ޚުލާޞާ ގޮތުގައި، އިންސްޓިޓިއުޝަން ސަރވޭގެ ހޯދުންތަކުން ދައުލަތުގެ އެކުލަވައިލުމާއި ދާއިރާތަކުގައި މިފަދަ ބަދަލުތަކާ ގުޅޭ އަދިވެސް ފައިދާ

ބަދަލުތަކާ ދެއްކެވެ. މިއީ ފާހަގަކުރެވުނު މުއްސަނދި ޔުނިވާސިޓީގެ ސެޗުރަލް ހަރަކާތް ގުޅޭ ބަދަލުކުރުން ގެންދިއުމާއި، ތަނު ފެންވަރުގައި

އިތުރު ބައިވެރިކުރުމުގެ މުހިންމުކަމެވެ.

5 ބަހާރަތް

އާންމުންނާއި، ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންނާއި، އަދި މުޖުތަމަޢުގެ ގްރޫޕުތަކުން ލިބުނު ކޮމެންޓުތަކާއި ހިޔާލުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ޕޮލިސީ ހެދުމަށް ބަލައިގަންނަ، މުޖުތަމަޢުގެ އާދަޔާއި ޚިލާފު ގޮތްތަކާއި ހާލަތުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ތަފާތުކުރުމަށް އެންމެ ފުރިހަމަ ހަރަކާތްތެރިވުމެވެ.

1. ޖެނެރަލް މުޢާމަލާތާއި ސްޓެޓިސްޓިކަލް ރެޖިސްޓަރީކުރުން

ބިޒްނަސްގެ މައުލޫމާތު ދެއްކުމަށް މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް ޚާއްޞަ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ކުރެވޭ ތައްޔާރީގެ ތެރޭގައި ރަސްމީ ރެކޯޑު މުހިއްމު ކަމަކަށް ހުރި ސަރވޭތަކާއި ދާއިރާތަކުން...

އޮތޯރިޓީ، ކުރިއަށް ހުއްޓުވައިގެން ހިނގާ ލަގްފަތުގެ ކާރޯބާރުތަކާއި މަސައްކަތްތަކުގައި ޖެނެރަލް ރިޕޯޓުކުރުމަށް ސިސްޓަމެއް ދެނެގަނެ...

ކުރެވުނު. މިއީ މިނޫން ކުރިމަގު ވަޒަނުގައި އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުމަށް ހުރި ކަންކަމާބެހޭ ތަރައްޤީ ފެށުނުކަމެވެ. ސަރވޭގެ މިޒާނުގައި އެކި

ފަރާތްތަކުގެ ޕްރޮސެސް (ލޯން ފީސް، ޕަރމިޓް، އިންޝުއަރެންސް ފަދަ) ބޭނުން އިރާދަ ކުރެވިފައި ވަނީ ހިންގަމުން ދާ ޕްރޮސެސްތަކުގައި

(އިންސްޕެކްޝަން، ޕޭމަންޓް، ރިޕޯޓް، އެހެން ފަދަ) ސަލާމަތުކުރުމަށް ބޭނުން ކުރެވިދާނެ ސްޓޭޓިސްޓިކަލް ގޮތެވެ.

މިގޮ އިތުރުން، މިވާ ބޭނުންކުރާ އާދަޔާއި ޚިލާފުވާ ބޮޑެތި ރިފޯމެއް ހިނގައިދާނެ، ޖެނެރަލް ސްޓެޓިސްޓިކްސްގެ އަސާސު

ދެނެގަތުމަށް ގަވާއިދުން ސަރވޭތައް ހެދުމާއި ޕީރިއޮޑިކް ކުރުމުގެ ނަތީޖާތައް ދިރާސާކޮށް ހުށަހަޅަމެވެ. މިގޮތުން ހާލަތާ މަސައްކަތްތަކާ

ވުޖޫދު ވެގެން ބަދަލުގެނައުމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި އެކި އަސާސީ ދިރާސާތަކުން ދެނެގަތުމަށް ބޭނުންވެއެވެ.

2. ރިޕޯޓިން ގެ ތަރުތީބު މުއައްސަސާތަކާ ގުޅުވައިގެން ހަމަ ގޮތުގައި ގެނައުމަށް ފޮނުވުން

ބޭސްލައިން ސަރވޭގެ ނަތީޖާތަކުގެ ތަފްސީލު އަންނަ ބަދަލާއި އޮތޯރިޓީތަކުގެ ހަރަކާތް ފަދަ މުއައްސަސާތަކާ ގުޅުވައިގެން އާންމު ޕްރޮސެސްތައް

ތަރުތީބުކުރުމަށް ނަމަވެސް، އިންޑިކޭޓަރ ފޯމެޓުތަކާއި ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުން ފަދަ ދާއިރާތަކުގައި އަދި މުޤައްރަރުގެ ބެލުން ގެނައުމަށް

ހުށަހެޅު. ދަރިއަށް ޤާނޫނުގައި ވާގޮތް ބަދަލުވާ އަދި މުޢާމަލާތު މުއައްސަސާތަކުގައި މި ތަފާސްހިސާބު މަޢުލޫމާތު އިންސާނީ ދާއިރާ

ހުށަހަޅަމެވެ. މިގޮތުން ޚާއްޞަކޮށް، ގުޅުންހުރި މެކޭނިޒަމް ތަރުތީބުކުރުމަށް ފެށުނު ސަރވޭތަކުގައި މި މުއައްސަސާ ފުރިހަމަކުރެވެއެވެ. ހެދުމަށް

ފަހު އޮތޯރިޓީތަކުގެ މަސައްކަތެވެ. މިގޮ އިތުރުން، އަހަރުގެ ތަފާސްހިސާބުތަކުގެ މުއައްސަސާތަކުގެ އިންޑިކޭޓަރުތަކުގެ، މުޤައްރަރު ފަދަ

އަދި ރިޕޯޓުގައި ގޮތްތަކުގެ ރިޕޯޓްކުރުން އެކަށީގެން ބެލެހެއްޓުމުގެ ނަތީޖާތައް ބޭނުންކުރެވިދާނެ ހުށަހަޅަމެވެ.

3. ޓެކްސްގެ އޮތޯރިޓީތަކަށް ހުރި ރިޕޯޓިން ބޭނުންކުރުން

އެކި ޓެކްސްތަކާއި އޮތޯރިޓީތަކުގެ ދާއިރާގައި ބިޒްނަސް ފަރާތްތަކުގެ ސަރވޭކުރުމަށް ބަޔާންކޮށް ބެލެހެއްޓުމަށް، މި ޓެކްސްތަކާއި ޓެކްސްތަކުގެ ދާއިރާ

ހުރި ބައެއްގެ ތަފާސްހިސާބު މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ރިޕޯޓުތަކުގެ ބާވަތަކީ ސަރވޭތަކަށް ފެށުމަށް އަދި ސަރުކާރުގެ ހުރި ރިޕޯޓުތަކުން ހުށަހަޅަމެވެ

އެކުލަވާލުމެވެ. މިސާލަކަށް، ޓެކްސްގެ ގޮތުން ހޯދުނު މައުލޫމާތު ބޭނުންކުރުމުގެ ސަރވޭ، ސަރވޭ ބަލައި، އަދި ކުރުމަށް

ސަރވޭގައި ހުރި ތަފާސް ރިޕޯޓްތަކުގެ ފަދަ ޖެނެރަލް ޑޭޓާތަކެއް ބޭނުންކުރެވިދާނެ ބަލައިގަނެ ރިޕޯޓިން ބަލަހައްޓާ

ކަމަށް ބަލައިގަނެވެ. އަދި ޓެކްސް ހިސާބު ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ޖެނެރަލް ސްޓެޓިސްޓިކްސްގެ ބޭނުން

މަޝްރޫޢުތަކުގެ އަސަރު އިތުރުކުރުވިދާނެއެވެ. މިފަދަ މަސައްކަތްތަކުން އިތުރު ބައިވެރިވުމާއި ދިގު މުއްދަތަކަށް ތިމާވެށި ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާދާރުކަން އިތުރުވާނެ ކަމަށް ބެލެވެއެވެ.

4. ތިމާވެށީގެ މަސައްކަތްތަކުގައި މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުމާއި އެންގޭޖްމަންޓް ބަރުދަނުކުރުން

މުޖުތަމަޢުގެ ފެންވަރުގައި ހޭލުންތެރިކަމުގެ ގޮތް އިތުރުކުރުމަށްދާއިރު، ރަށު ފެންވަރުގައި އެންގޭޖްމަންޓް ބޮޑުކުރުމުގެ މުހިއްމުކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އެހެންކަމުން، މުޖުތަމަޢުއަށް ބިނާކޮށްފައިވާ ތިމާވެށީގެ ޕްރޮގްރާމްތަކާއި ހަރަކާތްތަކަށް އިސްކަންދިނުން، ގާއިމުކުރުން އެއްޗެހިތަކަށް ހިންގަން ޖެހެއެވެ. މި ގޮތުން ސްކޫލް ޕްރޮގްރާމްތަކާއި ތިމާވެށީގެ ކުލަބުތަކާއި ރަށުގެ މުޖުތަމަޢުގެ މިލްކުވެރިކަން އިތުރުކުރުން، އެކުގައި ހަރަކާތްތަކަށް އެއްބާރުލުން ދެވިދާނެއެވެ.

މައުލޫމާތު ދޫކުރުމުގައި ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމުގެ ސަރަޙައްދު، ބައިވެރިންގެ ދަރަޖައިން އެއްބާރުލުމާއެކު ގިނަ މީހުންނަށް ދުވަހުން ދުވަހަށް ހިނގާ ތިމާވެށީގެ މަޝްރޫޢުތަކާއި މުއްދަތާއެއް ނެތެވެ. އެހެންކަމުން، ރަށު ފެންވަރުގައި މުއާސަލާތު މަސައްކަތްތައް އިތުރުކޮށް، މިހާރު ހިންގަމުންދާ ތިމާވެށީގެ މަސައްކަތްތަކާ ގުޅޭ މުއްދަތާއި އިތުރަށް ފެންނަން ހުންނަ އަދި ލިބެން ހުރި ހުރަސް ކަނޑުވަން ޖެހެއެވެ. މަޝްރޫޢުތަކަށް ފުރުޞަތުދީ ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ރަށު މުޖުތަމަޢު ބައިވެރިކުރުވިދާނެއެވެ. މިގޮތުން ވަކިވަކި ރަށްތަކުގެ ބޭނުންތަކާއި ގޮތުގައި ހަމަޖެހޭ ގޮތަށް މަޝްރޫޢު އެކުލަވާލެވިދާނެއެވެ. މި މަޝްރޫޢުތަކުގެ ފެންވަރު ހުރި ފައިދާތައް ފާހަގަކުރުމަށް އަޅާނުލުން، ހާއްސަކޮށް މުޖުތަމަޢުތަކަށް ސީދާ އަސަރުކުރާ ކަންކަން، އާންމުންގެ ބައިވެރިވުމާއި އެހީތެރިކަން އިތުރުކުރެވޭނެއެވެ. މިސާލަކަށް، ހޭލުންތެރިކުރުވުމާއި ތަމްރީން ސެޝަންތައް ބޭއްވުމުގެ އިތުރުން، ދަސްވި ފާހަގަކުރެވޭ ތަންފީޒުކުރުމަށް ބޭނުންވާ މާލީ ވަސީލަތްތަކާއި، ވަކި މުއްދަތަކަށް ޖޯޝާއި ތަޖުރިބާ ފޯރުކޮށްދިނުމުން މުޖުތަމަޢުން ފެންނަން ހުރި ނަތީޖާތައް ކަށަވަރުކުރެވިދާނެއެވެ.

5. މަޝްރޫޢުތަކުގެ ނަތީޖާއާމެދު އާންމުންގެ އިތުބާރު އިތުރުކުރުން

ތިމާވެށީގެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ނަތީޖާއާމެދު އާންމުން ދެކޭގޮތް އަދިވެސް ބަލާލެވުނުއިރު، ގިނަ ބައިވެރިން އޭގެ އަސަރާމެދު އިތުބާރު ކުޑަކަން ފާހަގަކޮށްފައިވާތީ، ތިމާވެށީގެ އިދާރާތަކުން މަޝްރޫޢުތަކުގެ ނަތީޖާތަކާއި ކާމިޔާބީތަކާ ގުޅޭގޮތުން އިތުރަށް ސާފުކަން، އަދި ގިނަ ފަރާތު އަޕްޑޭޓްތައް ފޯރުކޮށްދޭންޖެހެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ސޯޝަލް މީޑިއާ ޕްލެޓްފޯމްތަކާއި ރަށުގެ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ޒަރީޢާއިން މުޖުތަމަޢަށް ދުވަހުން ދުވަހަށް ބާރުލިބޭ މައުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމުގެ ނިޒާމުތައް ބަރުދަނުކުރަން ޖެހެއެވެ. މިފަދަ ގޮތަކަށް ބާރު ދޭނަމަ އަމަލުކުރުމުން އާންމުންގެ އިތުބާރާއި ބައިވެރިވުން އިތުރުވާނެއެވެ.

6. ތިމާވެށީގެ މަސައްކަތްތައް ޖިއޮގްރަފިކަލީ ފުޅާކުރުން

ސަރވޭގެ ނަތީޖާތަކުން ދައްކާގޮތުގައި ށ. އަތޮޅަށް އެންޖީއޯ ހިންގާފައިވާ ގިނަ ތިމާވެށީގެ އަދި ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ފައިދާ ލިބިފައިވެއެވެ. އަދިވެސް ކަރަދާހުގެ މުދަލުގައި ތިމާވެށީގެ ގޮތުން ހޭލުންތެރިކަމާއި ތިމާވެށްޓަށް ގެއްލުންދޭ ކަންތައްތަކާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު އިތުރުކުރުމަށް ފުރުޞަތުތައް ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

މިކަމުގައި، ބައިވެރިވުމާއި މުޖުތަމަޢުގެ އެއްބާރުލުން މަދުވުމުން ދާއިރާގެ ހޭލުންތެރިކަމުގެ ހަރަކާތްތަކަށް ފުރުޞަތުތަކެއް ހުޅުވިފައިވާކަމާއި، ސޯޝަލް ތިމާވެށީގެ މަސައްކަތްތަކުގެ އާންމުކަން ސަޕޯޓްވެރިކަން ކުރުވާފައިވާކަމެވެ. އެހެންކަމުން، ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި ހިންގާ ބޮކުރިކަތް މަސައްކަތްތަށް އަމާޒުކުރުމަށް ހުރިހާ ތިމާވެށީގެ ހޭލުންތެރިކަމާއި ޚާއްޞަކޮށް އިތުރުކުރެވޭ މަސައްކަތްތަށް އަދިވެސް މަދު އެހެން ޖިއޮގްރަފިކަލީ ސަރަޙައްދުތަކަށް ފުޅާކުރެވިދާނެއެވެ. މިގޮތުން، ށ. އަތޮޅު ފަދަ އަތޮޅުތަކުގައި މުސްތަޤްބަލުގައި ތިމާވެށީގެ މަޝްރޫޢުތަކުގައި މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުން އިތުރުކުރުމަށް އަދި އަދި ތަފާތު ގޮތްތަކުން އެންގޭޖްކުރުމުގައި މަޝްރޫއުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދަން ޖެހެއެވެ.

.

6

އެނެކްސް 1: ގްރިވެންސް މެކޭނިޒަމް

ގްރިވެންސް ލިމިޓޭޝަންތައް	ތަފްސީލު	އެޑްރެސްކުރެވުން މިނިސްޓަރ ފިޔަވަޅުތައް
އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ދި ޑިޒައިނާއި ކޮންސަލްޓޭޝަން. ކޮންމެ ޕްރޮޖެކްޓް ވެސް ޓެކްނިކަލް ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅައިގެން ސައިޓް ލެވެލް ފީޑްބެކް ހޯދުމަށް ގަވާއިދު ޖަހާ ނިންމާނީ.	މި. އަސާސީގައި މިހެން ދިރިއުޅޭ 11 ރަށް ހިމެނޭ، ޓެކްނިކަލް ޓީމުގައި ދިރާސާކުރުމަށް ޖިނަ ވަގުތު ހޯދަފައެވެ .	ޓަކައިދީ ޖެއްސުމާއި ހަވާލުކުރުން
އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ ޓެކްނިކަލް ފީޑްބެކް ޓީމާއި ޓެކްނިކަލް ދިރާސާކުރުމަށް ކޮންސަލްޓޭޝަނުގެ ރިޕޯޓު ޖެހުމާއި ދިރާސާކުރުމަށް ފަރާތްތަކާއި ކޮމިއުނިޓީ ޕާޓިސިޕޭޝަން ކުރަންވާނެ. މިގޮތުން ދިރާސާކުރުމަށް ހޯދާ ވަގުތު މުއްދަތު ނެގުމާއި ކޮންސަލްޓޭޝަނާއި ވަގުތު އިތުރުކުރެވޭނެ.	ރަށު ފުރި ލިބުން ހުރި ނަމަވެސް، ފުރިހަމަ ވަގުތާއި ޓެކްނިކަލް ފީޑްބެކް ލިބޭނެ ދިރާސާއާއި ފީޑްބެކް ނުނެވޭ.	ދިރާސާކުރުމަށް ވަގުތު ދިނުމާއި ޑިޒައިން ފައިނަލް ކުރުން.
ސަރވޭއަށް ރަށު ފުރިހަމަ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ހޯދަޔަ ބޭނުންކުރެވޭނެ. މިގޮތުން ބޭސްލައިން ހިސާބުތަކަށް ބަޔާ ސަރަހައްދު ޑިޒައިން އާއި އެޕްރޫވަލުކުރުން ހުށަހަޅައިގެން ކަނޑައެޅެނީ.	އަސާސީގައި ބޭސްލައިން ބެލުމާއި ބޭސްލައިނާއި ފަރާތްތަކުން ސަރަހައްދު، ބަޔާނު ބައިވެރިން ޓެކްނިކަލް ސަރވޭ އަދި ކޮންސަލްޓޭޝަން މަސްލަހަތު ޝޭކޮސޓަނަރުގެ ޓެކްނިކަލް ސަރވޭއާއި ދިރާސާކުރުމަށް ދަނީވެއެވެ.	ބޭސް ބޭސްލައިން ބޭސްލައިނަށް ހިސާބު ހުށަހެޅުން.
ރަށު ކައުންސިލްތަކާ މަޝްވަރާކޮށްގެން ބޭނުންވާ ފިނޭންސް ޑިޒައިނާއި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ބަޖެޓް ޓަކައި ފައިނޭންސް ހުށަހެޅުމަށް.	މަޝްވަރާކުރުމުގެ ފުރުޞަތުދިނުމަށް، ބައިވަރު ފުރުސަތު ކޮމިއުނިޓީއާއި ދިރާސާ ފަރާތްތަކުން އިތުރު ބަޔާންކުރެވޭ ސަބްސިޑީއާއި ފިނޭންސް ހިމެނޭ ބޭނުންވާ ބޭސްލައިނެއް.	ޝޭކޮސޓަނަރު މަޝްވަރާގައި ސަރވޭއާއި ބޭސްހަލު
މަޝްވަރާތައް އެއްކުރުމުގެ ކުރިން ފިނޭންސް ދިރާސާކުރަން. އަދި ހުރިހާ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ސަރވޭ ކުރިއަށް ދަނީ ރަށުގެ ފަރާތުން ކުރިއަށްގެންދާނެ ފިޔަވަޅު ޖެ ބެލެނިވެރި ހިންގުމަށް. މަޝްވަރާގެ ފޯރުކޮށް ކުރިއަށްގެންދާ ސަރވޭ ކުރިއަށްދިޔައިރު އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ އެޕްރޫވަލް ޕްރޮޓޯކޯލްތަކެވެ.	ކައުންސިލްތަކުގެ އަދި ބައިވެރިވުން މަޝްވަރާތައް އެއްކުރުމުގައި އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޖަމާކުރެވޭ ރިޕޯޓް ފޮނުވުމަށް ގޮތްތަކާއި ބައިވެރިވާ.	މަޝްވަރާތަކުގެ ފިނޭންސްގައި ހުރި ފަރާތްތައް

އެނެކްސް 2 : ކޯޑް އެންޑެވަރިން ސާރވޭ ސުވާލުކަރުދާސް

ނަންބަރު	ސުވާލު		Skip
	އިންޓަވިއުކުރާ ފަރާތުގެ ނަން		
	ދުވަސާއި ބައްދަލުވުމުގެ ވަގުތު		
1.	ރަށުގެ ނަން:	1. އިސްދޫ 2. ކަލައިދޫ 3. ދަނބިދޫ 4. މާބައިދޫ 5. ފުނަދޫ 6. ގަން 7. މާވަށް 8. ފޮނަދޫ 9. މާމެންދޫ 10. ހިތަދޫ 11. ކުނަހަންދޫ	
2.	ޖީޕީއެސް ކޯޑިނޭޓްސް:		
3.	މައުލޫމާތު ދޭ ފަރާތުގެ ނަން:		
4.	ފޯން ނަންބަރު:		
5.	އިންޓަވިއު ކުރާ ތާރީޚާއި ގަޑި:	ފުރަތަމަ ޖާގައަށް (ތަވެއް): (see table below) * ނަތީޖާ ކޯޑު 1. އިންޓަވިއު ފުރުން 2. ފަހަރު ބަދަލުކުރެވިފައި 3. ޖަވާބެއް ނުލިބި 4. އިންކާރުކޮށްފައި 5. އެހެނިހެން	

ޖާގަ ތޮ ކުރާ ފަހަރު	ތާރީޚް		ފުނަގެ		ނަތީޖާ ކޯޑު*
1					
2					
3					

	އިޝާރާތު		
	އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. އަޅުގަނޑުގެ ނަމަކީ ________. މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ އެންޑް އެންވަޔަރަމަންޓުން ހަވާލުކުރެއްވުމުން ރިޔާސް ޕްރައިމަރީ ލެވެލްގެ އިން މިދަނޑި ތާމް އަޅުގަނޑުގެ ތިމާވެއްޓާއި ގުޅޭގޮތުން މިހާރުގެ މައުލޫމާތުކުރި މިންވަރާއި، ތިމާވެއްޓާއި ގުޅުންހުރި އަމަލުތަކާއި އަދި ދެކޭގޮތް ދެނެގަތުމަށް ދިރާސާއެއް ކުރަމުން. މި ދިރާސާއަކީ އެންމެހާ ޕްރައިމަރީގެ ދަރިން ހިންގާފައިވާ ހަރަކާތްތަކުގެ ނަތީޖާ ވަޒަން ކުރުމުގައި އެހީތެރިވާނެ ދިރާސާއެއް. މި ދިރާސާގައި ބައިވެރިވުމަށް ތިޔަ ފަރާތް ހޮވިފައިވަނީ ދުރައަކުން. އަދި މި ދިރާސާއަށް އެއްކުރާ ހުރިހާ މައުލޫމާތެއްގެ ސިއްރު ހިފެހެއްޓޭނެ ކަމުގެ ޔަގީންކަން އަރުވަން. މި އިންޓަވިއުއަށް ގާތްގަނޑަކަށް 20 މިނެޓު ހޭދަވާނެ. އިންޓަވިއު ކުރަމުން ދާއިރު އެއްވެސް ސުވާލަކަށް ޖަވާބުދެއްވަން ބޭނުން ނުވާނަމަ އެސުވާލެއް ދޫކޮށްލެއްވުމުގެ އިޚްތިޔާރު ލިބިގެންވޭ. އަދި އިންޓަވިއު ނުކޮށް ދޫކޮށްލެއްވުމުގެ އިޚްތިޔާރު އޮތް ވާހަކަވެސް ދަންނަވަން. މި ސާރވޭ އާއި ގުޅޭގޮތުން އެއްވެސް އިތުރު ސުވާލެއް އެބަ އޮތްތޯ؟		
6.	މި ސާރވޭގައި ބައިވެރިވުމަށް އެއްބަސް ވަންތޯ؟	1. އާއެކޭ 2. ނޫނެކޭ	ޖަވާބަކީ ނޫނެކޭ ނަމަ، އިންޓަވިއު ނިންމާލުމަށް ފަހު އެހެން ފަރާތަކަށް ހޯދާ. ޖަވާބަކީ އާއެކޭ ނަމަ، އިންޓަވިއު ކުރިއަށް ގެންދާ
7.	ތާރީޚް:	ދދ/މމ/އއއއ	
	މައުލޫމާތު ދޭފަރާތުގެ މައުލޫމާތު		
8.	ޖިންސު:	1. ފިރިހެން 2. އަންހެން	
9.	އުމުރު		
10.	ހާސިލްކޮށްފައިވާ އެންމެމަތީ ތަޢުލީމީ ފެންވަރަކީ ކޮބައިތޯ؟	1. އަސާސީ ތަޢުލީމު 2. ޕްރައިމަރީ 3. އޯ ލެވެލް 4. އޭ ލެވެލް 5. ފައުންޑޭޝަން ސެޓްފިކެޓް 6. ފުރަތަމަ ޑިގްރީ 7. މާސްޓަރސް އަދި އޭގެ މަތި	
11.	ވަޒީފާއެއް އަދާކުރައްވަންތޯ އަދި އަދާކުރައްވާނަމަ އެއީ ކޮން ފަރާތެއްގެ ވަޒީފާއެއްތޯ؟	1. ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާ 2. އަމިއްލަ ކުންފުނި 3. އަމިއްލަ މަސައްކަތް	ޖަވާބު (4) ނަމަ ސުވާލު ނަންބަރު 14 އަށް ދާ

		4. އާމްދަނީ ހޯދުމަށް މަސައްކަތްކޮށް ނުކުރަން	
12.	މަސައްކަތްކޮށް ކުރައްވާ ދާއިރާއަކީ ކޮބައިތޯ؟	1. ތަޢުލީމީ ދާއިރާ 2. ސިއްހީ ދާއިރާ 3. ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާ 4. ދަނޑުވެރިކަމުގެ ދާއިރާ 5. މަސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާ 6. އިމާރާތްކުރުމުގެ ދާއިރާ 7. ވިޔަފާރީގެ ދާއިރާ 8. ގޯތިއާއި ބިން ކުއްޔަށް ދީގެން 9. އެހެނިހެން ދާއިރާތައް	
13.	މަހަކަށް މައްސަލަ ޖުމްލަކޮށް ލިބޭ އާމްދަނީއަކީ ކޮބައިތޯ؟	1. 5000 ރުފިޔާ އަށްވުރެ ދަށް 2. 5001 އާއި 10،000 ރުފިޔާ އާއި ދެމެދު 3. 10،001 އާއި 20،000 ރުފިޔާ އާއި ދެމެދު 4. 20،001 ރުފިޔާ އަށްވުރެ މަތި 5. ޖަވާބުދޭން ބޭނުންނުވޭ/ އެހެނިހެން	
	އޮންލައިން ޕްރޮކިއުމަންޓާއިބެހޭ މަޢުލޫމާތު އެނގިފައިވާ މިންވަ◌ަރު		
14.	އޮންލައިން ޕްރޮކިއުމަންޓާއި ބެހޭގޮތުން އަޑުއަހާފައި ވޭތޯ؟	1. އާއެކޭ 2. ނޫނެކޭ	ޖަވާބު (2) ނަމަ ސުވާލު 19 އަށް ދާ
15.	އޮންލައިން ޕްރޮކިއުމަންޓާއި ބެހޭގޮތުން އަޑުއިވިފައިވަނީ ކިހިނެއްތޯ؟	1. ޓީވީ 2. ރޭޑިއޯ 3. ސަރުކާރުގެ ވެބްސައިޓްތައް 4. ނޫސް ވެބްސައިޓްތައް 5. ރަށުގައި ހަރުކުރެވިފައިވާ ޑިސްޕްލޭ، ބިލްބޯޑް ފަދަ ތަކެތި 6. ފޭސްބުކް 7. ޓްވިޓަރ 8. އިންސްޓަގްރާމް 9. ވައިބަރ 10. މުންމުން މަތިން، އާންމުން އެއްވާ ތަންތަނުގައި ދެކެވޭ ވާހަކަ އެހެނިހެން	
16.	އޮންލައިން ޕްރޮކިއުމަންޓްގެ މަޤްސަދަކީ ކޮބައިތޯ؟		

.17	އެންޓްރީ ޕްރޮޑަކްޓްގެ އެއްވެސް ހަރަކާތެއްގައި ބައިވެރިވެފައިވާނަމަ؟	.1 އާއެކޭ .2 ނޫނެކޭ	
.18	އާންމުކޮށް، އެއީ ކޮންހަރަކާތެއްތޯ ނުވަތަ ކޮންކަމަކާއި ގުޅުންހުރި ހަރަކާތެއްތޯ؟	Specific options to be included or not	
	ހަބަރާއި މައުލޫމާތު ހޯދައި ގޮތާއި މިންވަރު		
.19	އެންމެ ގިނައިން ހަބަރާއި މައުލޫމާތު ލިބޭ ޒަރީއާއަކީ ކޮބައިތޯ؟ (ގިނަވެގެން 3 ޖަވާބެއް ހިޔާރު ކުރައްވާ)	.1 ޓީވީ .2 ރޭޑިއޯ .3 ސަރުކާރުގެ ވެބްސައިޓުތައް .4 ނޫސް ވެބްސައިޓުތައް .5 ރަށުގައި ހަރުކަށިވެފައިވާ ފޭސްބުކު، ބިލްބޯޑު ފަދަ ތަކެތި .6 ފޭސްބުކް .7 ޓްވިޓަރ .8 އިންސްޓަގްރާމް .9 ވައިބަރ .10 ފޯނުން މަތިން، އާންމުން އެއްވާ އުޅޭތަންތަނުގައި ދެކެވޭ ވާހަކަ .11 އެހެނިހެން	
.20	އެންމެ އިތުބާރު ހުރި ހަބަރާއި މައުލޫމާތުގެ ވަސީލަތަކީ ކޮބައިތޯ؟ (ގިނަވެގެން 3 ޖަވާބެއް ހިޔާރު ކުރައްވާ)	.1 ޓީވީ .2 ރޭޑިއޯ .3 ސަރުކާރުގެ ވެބްސައިޓުތައް .4 ނޫސް ވެބްސައިޓުތައް .5 ރަށުގައި ހަރުކަށިވެފައިވާ ފޭސްބުކު، ބިލްބޯޑު ފަދަ ތަކެތި .6 ފޭސްބުކް .7 ޓްވިޓަރ .8 އިންސްޓަގްރާމް .9 ވައިބަރ .10 ފޯނުން މަތިން، އާންމުން އެއްވާ އުޅޭތަންތަނުގައި ދެކެވޭ ވާހަކަ .11 އެހެނިހެން	

21.	ތިމާވެށްޓާ ގުޅުންހުރި ހަބަރާއި މައުލޫމާތު އެންމެ ގިނައިން ލިބޭނީ ކޮން ވަސީލަތަކުންތޯ؟ (ގިނަވެގެން 3 ޖަވާބު ޚިޔާރު ކުރައްވާ)	1. ޓީވީ 2. ރޭޑިއޯ 3. ސަރުކާރުގެ ވެބްސައިޓްތައް 4. ނޫސް ވެބްސައިޓްތައް 5. ރަށުގައި ހަރުކުރެވިފައިވާ ޕޯސްޓަރު، ބިލްބޯޑު ފަދަ ތަކެތި 6. ފޭސްބުކު 7. ޓްވިޓަރ 8. އިންސްޓަގްރާމް 9. ވައިބަރ 10. ދޮސްތުން، މަތިން، އާންމުން އަދި އެހެނިހެންމީހުން ދައްކާ ވާހަކަ 11. އެހެނިހެން	
22.	ތިމާވެށްޓާ ގުޅުންހުރި ވުޒާރާ އިން ހިންގާ ހަރަކާތްތަކުން ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ މައުލޫމާތު ލިބޭނީ ކިހާވަރަކަށްތޯ؟	1. އެއްވެސް ވަރަކަށް ނުލިބޭ 2. ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ލިބޭ 3. ފުދޭވަރަކަށް ލިބޭ 4. ރަނގަޅު މިންވަރަކަށް ލިބޭ 5. ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ލިބޭ	
23.	ތިމާވެށްޓާއި ގުޅުންހުރި މައުލޫމާތު ކިހާވަރަކަށް ލިބިފައިވާ ކަމަށް ފަހުމުކުރައްވަންތޯ؟	1. އެއްވެސް ވަރަކަށް ނުލިބޭ 2. ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ލިބޭ 3. ފުދޭވަރަކަށް ލިބޭ 4. ރަނގަޅު މިންވަރަކަށް ލިބޭ 5. ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ލިބޭ	
24.	އަތޮޅު ނުވަތަ ރަށުގެ ތިމާވެށްޓާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބުމަކީ ކިހާ މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކެންތޯ؟	1. އެއްވެސް ވަރަކަށް ނުދެކެން 2. ކުޑަކޮށް މުހިންމު ކަމެއްކަމަށް ދެކެން 3. ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މުހިންމު ކަމެއްކަމަށް ދެކެން 4. މުހިންމު ކަމެއްކަމުގައި ދެކެން 5. ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްކަމުގައި ދެކެން	
25.	ތިމާވެށްޓާއި ބެހޭ މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް އަމިއްލައަށް މަސައްކަތް ކުރައްވަންތޯ؟	1. އެއްވެސް ވަރަކަށް ނުކުރަން 2. ވަރަށް ކުޑަކޮށް ކުރަން 3. ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ކުރަން 4. ރަނގަޅަށް މަސައްކަތް ކުރަން 5. ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ކުރަން	

<table dir="rtl">
<tr><td>26.</td><td>ތިމާވެށީގެ މައުލޫމާތު އެންމެ ރަނގަޅަށް މީހުންނަށް އަންގައިދެވޭނީ ކިހިނެއްތޯ؟</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>27.</td><td>އާންމުކޮށް ޓީވީ ބައްލަވާ، ރޭޑިއޯ އަޑުއައްސަވާނީ ކޮން ވަގުތުތަކުގައިތޯ؟</td><td>1. ހެނދުނު
2. މެންދުރު
3. ހަވީރު
4. ރޭގަނޑު
5. ވަކި ވަގުތެއް ނެތް
6. އެއްވެސް ވަގުތަކު ނުބަލަން/ އަޑު ނާހަން</td><td></td></tr>
<tr><td>28.</td><td>އާންމުކޮށް ސޯޝަލް މީޑިއާ ބޭނުން ކުރައްވަނީ ކޮން ވަގުތުތަކުގައިތޯ؟ (ފޭސްބުކް، ޓްވިޓަރ، އިންސްޓަގްރާމް)</td><td>1. ހެނދުނު
2. މެންދުރު
3. ހަވީރު
4. ރޭގަނޑު
5. ވަކި ވަގުތެއް ނެތް
6. އެއްވެސް ވަގުތަކު ބޭނުން ނުކުރަން</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="3">ތިމާވެއްޓާ ބެހޭގޮތުން މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު</td></tr>
<tr><td>29.</td><td>ތިމާވެށީގެ މި ކަންކަމާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވަނީ ކިހާވަރަކަށްތޯ؟</td><td>
<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>މޫސުމަށް އަންނަ ބަދަލުތައް</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>އިކޯލޮޖިކަލް ފުޓް ޕްރިންޓް</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>ދެމެހެއްޓެނިވި ތަރައްޤީ</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>ވާރޭގެ އިސްތިހާރު</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>މުރަކަ ހުދުވުން</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>ދިރޭތަކެތީގެ ނަސްލު ނެތިގެން ދިއުން</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>އިއާދަ ކުރަނިވި ހަކަތަ</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
1. އެއްވެސް ވަރަކަށް ލިބިފައެއް ނުވޭ
2. ކުޑަކޮށް ލިބިފައިވޭ
3. ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ލިބިފައިވޭ
4. ރަނގަޅު މިންވަރަކަށް ލިބިފައިވޭ
5. ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ލިބިފައިވޭ</td><td></td></tr>
<tr><td>30.</td><td>ރޭޑިއޯގައި ހިންގާ ތިމާވެށި ހިމާޔަތް ކުރުމުގެ ޚިޔާލު މަޝްވަރާ އިވިލައްވާތޯ؟</td><td>1. އެއްވެސް ވަރަކަށް ނޭހޭ
2. އެއް މަޝްވަރާ އިވޭ
3. ދެ ނުވަތަ ތިން މަޝްވަރާ އިވޭ
4. ތިނަށްވުރެ ގިނަ މަޝްވަރާ އިވޭ</td><td>ޖަވާބު (1) ނަމަ ސުވާލު 32 އަށް</td></tr>
</table>

		5. ފަސް މަޝްރޫޢަށްވުރެ ގިނައިން އެނގޭ	
31.	އާންމު ދިރިއުޅުމަށް އެންމެ ބޮޑު ފައިދާއެއް ކުރީ ކޮން މަޝްރޫޢަކުން ތޯ؟		
32.	ކާފު އަތޮޅުގައި ހިނގި ނުވަތަ ހިނގަމުންދާ ތިމާވެށީގެ މަޝްރޫޢުތައް އިނގޭތޯ؟	1. އެއްވެސް ވަރަކަށް ނޭނގޭ 2. އެއް މަޝްރޫޢު އިނގޭ 3. ދެ ނުވަތަ ތިން މަޝްރޫޢު އިނގޭ 4. ތިނާ ފަހަކާދެމެދު މަޝްރޫޢު އިނގޭ 5. ފަސް މަޝްރޫޢަށްވުރެ ގިނައިން އެނގޭ	
33.	ރާއްޖޭގައި ހިނގާ ތިމާވެށީގެ ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަޝްރޫޢުތަކުން އަތޮޅަށް ފައިދާއެއްކުރާކަމަށް ދެކެވަޑައިގަންނަވަންތޯ؟	1. އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުވޭ 2. ކުޑަ ފައިދާއެއްވޭ 3. މެދު ވަރެއްގެ ފައިދާއެއްވޭ 4. ރަނގަޅު ފައިދާއެއްވޭ 5. ވަރަށް ރަނގަޅު ފައިދާއެއްވޭ	
34.	ނުވާނަމަ ސަބަބަކީ ކޮބާތޯ؟		
35.	ތިމާވެށި ހިމާޔަތް ކުރުމުގެ ގޮތުން އެކުލަވާލައިފައިވާ ކިތައް ގަވާއިދު އިނގިފައިވާތޯ؟	1. އެއްވެސް ވަރަކަށް ނޭނގޭ 2. އެއް ގަވާއިދު އިނގޭ 3. ދެ ނުވަތަ ތިން ގަވާއިދު އިނގޭ 4. ތިނާ ފަހަކާދެމެދުގެ ގަވާއިދު އިނގޭ 5. ފަސް ގަވާއިދަށް ވުރެ ގިނައިން އެނގޭ	
36.	ތިމާވެށި ހިމާޔަތް ކުރުމުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ކިތައް ޖަމްޢިއްޔާ ޖަމާޢަތް އިނގިލައްވާތޯ؟	1. އެއްވެސް ވަރަކަށް ނޭނގޭ 2. އެއް ޖަމްޢިއްޔާ އިނގޭ 3. ދެ ނުވަތަ ތިން ޖަމްޢިއްޔާ އިނގޭ 4. ތިނާ ފަހަކާދެމެދު ޖަމްޢިއްޔާ އިނގޭ 5. ފަސް މި ޖަމްޢިއްޔާއަށް ވުރެ ގިނައިން އެނގޭ	
	ތިމާވެއްޓާއި ދޭތެރޭ ދެކޭ ގޮތް		
37.	ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތިމާވެށީގެ އިޤްތިޞާދީގޮތުން އެންމެ އަގުހުރި ވަސީލަތްތަކަކީ ކޮބާ؟ (އެންމެ އަގުހުރި ތިން ވަސީލަތް ހިޔާރު ކުރައްވާ)	1. ކަނޑުފަޅު 2. ގޮނޑުދޮށްތައް 3. މުރަކަފަރުތައް 4. މަސްމަހާމެހި 5. ގަސްގަހާގެހި 6. ތިމާވެށީގެ ރީތިކަން 7. ބިމުގެ ފެންފަރަތަ	

38. ރައްޔިތުންގެ ތިމާވެށްޓަށް މި އަންނަނިވި ކަންކަމުން ކުރިމަތިވާ ނުރައްކަލުގެ މިންވަރަކީ ކޮބާތޯ؟

						ވައި ތަޣައްޔަރުވުން
						އަޑު ތަޣައްޔަރުވުން
						އަތި ތަޣައްޔަރުވުން
						މޫދާއި ކަނޑު ތަޣައްޔަރުވުން
						ބިމުއަޑީގެ ފެން ފަހަރަ ތަޣައްޔަރުވުން
						މޫސުމަށް އަންނަ ބަދަލުތައް
						ކުނި އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ނައްތާނުލެވުން
						ދިރޭތަކެއްޗާއި އެތަކެތީގެ ނަސްލު ނެތިގެން ދިޔުން
						ބްރީކް
						ރަށް ގިރުން
						ފަރު ހަލާކުވުން
						އޮޅުން ފަރަތަ ހަލާކުވުން
						ދިރިއުޅޭ މާހައުލު ނެތިގެން ދިޔުން
						ގުދުރަތީ ކާރިސާތައް

1. މަޢުލޫމާތު ލިބިފައެއް ނެތް
2. އެއްވެސް ވަރަކަށް ނެތް
3. ވަރަށް ކުޑަކޮށް އެބައޮތް
4. ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އެބައޮތް
5. ބޮޑަށް އެބައޮތް
6. ވަރަށް ބޮޑަށް އެބައޮތް

39. ރައްޔިތުންގެ ތިމާވެށި ހިމާޔަތްކުރުމުގައި އެންމެ ބޮޑު ސަމާލުކަމެއް ދޭންޖެހިފައިވާ ކަމަށް ގަބޫލުކުރައްވަނީ ކޮން ދާއިރާތަކަކަށްތޯ؟ (ތިން ޖަވާބު އިޚްތިޔާރު ކުރައްވާ)

1. ކަނޑުފަރު
2. ގޮނޑުދޮށްތައް
3. ދަތުރުފަތުރުތައް
4. މަސްމަހާމެހި
5. ގަސްގަހާގެހި
6. ހުރި ގޮތުގައި ކުނި ނައްތާލުން
7. ތިމާވެށީގެ ރިވެތިކަން
8. ބިމުގެ ފެންފަހަރަ
9. ސާފު ވައި

40. މި އަންނަނިވި ކަންކަން ގަބޫލުކުރައްވަނީ ކިހާ މިންވަރަކަށްތޯ؟

					ދިވެހިރައްޔިތުންގެ ތިމާވެށި އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ހިމާޔަތް ކުރެވިފައިވޭ

			ރާއްޖޭގައި ހިންގާ ތިމާވެށި ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަޝްރޫޢުތަކުން އެދުރާ ފައިދާއެއް ކުރޭ						
			އިންސާނުންގެ އަމަލުތަކުގެ ސަބަބުން ތިމާވެއްޓަށް ބަދަލު އާދޭ						
			ދުނިޔެއަށް ދިރިހަރިވާ ވަސީލަތްތަކަކީ އަބަދުވެސް ދިރިދިރި ހުންނާނެ އެއްޗެއްސެއް، އެހެންކަމުން އަހަރުމެން މިހާރު ދިރިއުޅުމުންދާ ގޮތަށް އުޅެވޭނެކަންކަމެ						
			ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެއްޓަކީ ވަރަށް ނާޒުކު ވެއްޓެއް						
			ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތު ބިނާވެގެން ވަނީ ވެށީގެ ހާލަތަށް						
			އިންސާނުން މިދަނީ ވެއްޓަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ގެއްލުންދެމުން						
			އިޤްތިޞާދީ ފައިދާއަކަށްޓަކައި ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތައް ނަހާމަކުރުން ނުވަތަ ތިމާވެއްޓަށް ގެއްލުންދިނުމަކީ ބަލައިގަނެވޭ ކަމެއް						
			އަހަރެންގެ ދިރިއުޅުމުގައި ތިމާވެއްޓަށް އިސްކަންދޭ މިންވަރު މަދު						
			ތިމާވެއްޓަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ ހައްލު ހޯދުމަށް އަހަރުމެންގެ ދިރިއުޅުމަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނައުން ލާޒިމު						
			ހުރިހާ ދަތުރާ ދުވަސްވަރު އޮސީން ކަރަންޓު ބޭނުންކުރާ މިންވަރު އިތުރުވާ						
			1. އެއްވެސް ވަރަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރަން 2. ކުޑަކޮށް ގަބޫލުކުރަން 3. ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ގަބޫލުކުރަން 4. ރަނގަޅަށް ގަބޫލުކުރަން 5. ވަރަށް ބޮޑަށް ގަބޫލުކުރަން						
.41	އާންމު ދިރިއުޅުމުގައި ކޮންއުޅޭ މި އަންނަނިވި ކަންކަމުން ތިމާވެއްޓަށް ކުރާ އަސަރު މިންކުރައްވާ؟								
			ކަރަންޓު އިސްތިއުމާލުކުރުން						
			ބަންދުކުރި ފެން ބޭނުންކުރުން						
			އިންޖީނު އުޅަނދު ދުއްވުން						
			ޕްލާސްޓިކް އިސްތިއުމާލު ކުރުން						
			ބޭނުމާ މިންވަރަށް ވުރެ އިތުރަށް އެއްޗިހި ގަތުން						
			އެއްފަހަރު ބޭނުންކޮށްލައި އުކާލާ ޕްލާސްޓިކް ބޭނުންކުރުން						

		މަގުމަތި، އަތިރިމަތި އަދި ކޯރަށް ކުނިއެޅުން 1. އެއްވެސް ވަރަކަށް ނުކުރޭ 2. ކުޑަކޮށް ކުރޭ 3. މެދުމިންވަރަކަށް ކުރޭ 4. ބޮޑަށް ކުރޭ 5. ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރޭ	
42.	ތިމާވެށްޓަށް ގެއްލުން ހުރި އަމަލުތަކެއް މީހުން ހިންގަނީ ކީއްވެ؟	1. އެކަމުގެ މައުލޫމާތު ނުލިބިފައިވުން / މުހިންމުކަން ވަޒަން ނުކުރެވުން 2. އަމަލު ހިންގާ މަޤްޞަދު ހާސިލްވާނެ އެހެން ގޮތެއް ނެތުން 3. އަބަދުވެސް ކަންކުރަމުންދާ ގޮތްވީމަ 4. އެކަމެއް ހުއްޓުވުމުން ވަގުތު ގެއްލުން ނުވަތަ ތަކުލީފެއް ކުރިމަތިވުން 5. އެކަމުން ލިބޭ މާލީ ފައިދާ 6. ވަގުތީ އުފަލަށް 7. ނޭނގޭ / އެހެނިހެން	
43.	ތިމާވެށި ހިމާޔަތްކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ގާނޫނުތައް ނުވަތަ ގަވާއިދުތައް ސަރުކާރުން އާންމު ދިރިއުޅުމަށް ނުވަތަ އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ކުރާ މަސައްކަތަށް އަސަރު ކުރޭތޯ؟	1. އެއްވެސް ވަރަކަށް ނުކުރޭ 2. ކުޑަކޮށް ކުރޭ 3. ފުދޭވަރަކަށް ކުރޭ 4. ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރޭ 5. ކުރަނީ ފައިދާ	
44.	ކާފު އަތޮޅުގެ ތިމާވެށީގެ ހާލަތާ ބެހޭ ގޮތުން ބުނާނީ ކީކޭ؟	1. ކަންބޮޑުވާން ޖެހޭ އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް 2. ކަންބޮޑުވާން ޖެހޭ ކުދިކުދި ކަންކަން އެބަހުރި 3. ކަންބޮޑުވާން ޖެހޭ ބައެއް ކަންކަން އެބަހުރި 4. ކަންބޮޑުވާން ޖެހޭ ގިނަ ކަންކަން އެބަހުރި 5. ކަންބޮޑުވާން ޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން އެބަހުރި	
45.	މިރަށުގެ ތިމާވެށީގެ ހާލަތާ ބެހޭ ގޮތުން ބުނާނީ ކީކޭ؟	1. ކަންބޮޑުވާން ޖެހޭ އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް 2. ކަންބޮޑުވާން ޖެހޭ ކުދިކުދި ކަންކަން އެބަހުރި 3. ކަންބޮޑުވާން ޖެހޭ ބައެއް ކަންކަން އެބަހުރި 4. ކަންބޮޑުވާން ޖެހޭ ގިނަ ކަންކަން އެބަހުރި 5. ކަންބޮޑުވާން ޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން އެބަހުރި	

46.	މިދޭ 3 އަހަރު ކުރިއާ އަޅާބަލާއިރު، މިހާރު މުޖުތަމަޢުގެ މީހުން ތިމާވެއްޓަށް އިތުރު އަހައްމިއްޔަތުކަމެއް ދޭކަމަށް ފާހަގަ ކުރައްވަންތޯ؟	1. އާއެކޭ 2. ނޫނެކޭ	
47.	ތިމާވެއްޓާބެހޭ ގުޅުންހުރި އަމިއްލަ ދިރިއުޅުމުގައި އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމަކީ ކޮބާތޯ؟		
48.	ރަށުގެ ތިމާވެށި ހިމާޔަތްކުރުމުގައި އިސްތިޢުދާދު އަދާކުރަން ތައްޔާރު ކޮންބައެއް؟ (ތިން ޖަވާބު ހިޔާރު ކުރައްވާ)	1. އާންމު ފަރުދުން 2. މަދަނީ ޖަމުޢިއްޔާތައް 3. އަމިއްލަ ކުންފުނިތަކާއި ވިޔަފާރިވެރިން 4. ރަށުގައި ހިންގާ ސަރުކާރުގެ އިދާރާތައް 5. މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަމަންޓް 6. ރަށު ކައުންސިލް	
	އަމަލުތައް ބަހައްޓާގޮތް		
49.	ފާއިތުވި ފަސް އަހަރުގެ ތެރޭގައި ތިމާވެށި ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ގޮތުން ހިންގި އިޖްތިމާޢީ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވެފައިވޭތޯ؟	1. އެއްފަހަރު ބައިވެރިވެން 2. ދެފަހަރު ބައިވެރިވެން 3. ތިންފަހަރު ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނައިން ބައިވެރިވެން 4. ބައިވެރިވާން ފުރުޞަތެއް ނުވަތަ ވަގުތެއް ނުލިބޭ 5. ބައިވެރިއެއް ނުވަން	
50.	ތިމާވެއްޓަށް ކުރާ އަސަރު ކުޑަކުރުމަށްޓަކައި ތިރީގައިވާ އެއްޗެހި ކުރައްވަންތޯ؟	ކަރަންޓު ބޭނުންކުރާގޮތު މަދުކުރުން ބަންދުކުރިފުން ބޭނުންކުރުން މަދުކުރުން ހިނގާފައިގެން، ބައިސިކަލު ބޭނުންކުރުން އަދި ބަހުގައި ދިޔައިން ދަތުރުކުރުން ޚާއްޞަކޮށް އިސްރާފު ކުރާ މިންވަރު މަދުކުރުން ޕްލާސްޓިކް އަދި ޕްލާސްޓިކުން އުފެއްދާފައިވާ ތަކެތި ބޭނުންކުރާ މިންވަރު މަދުކުރުން ފެން އިސްރާފުކުރާ މިންވަރު މަދުކުރުން މަސްމަހި އަދި ގޮސްތު ދުވަހުން ކުރިއަށް ކެއުން 1. ނުކުރުން	

		2. ކުރުން	
51.	އެންޑަރި ޕްރޮޖެކްޓުން ލިބުނު ތިމާވެށީގެ [illegible] ސަބަބުން، ތިމާވެށީގެ ދިރިއުޅުމުގެ ވައްޓަފާޅިއަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް ގެނެސްދީފައިވޭތޯ؟	1. އާއެކޭ 2. ނޫނެކޭ	ޖަވާބު (2) ނަމަ، ސުވާލު 53 އަށް ދޭ
52.	އެއީ ކޮންކަހަލަ ބަދަލުތަކެއްތޯ؟		
53.	މި މަސްއޫލު ނިމުމަށްފަހުގައިވެސް މި އާދަޔާ ދެމެހެއްޓޭނެ ކަމަށް ޤަބޫލު ކުރައްވަންތޯ؟	1. އާއެކޭ 2. ނޫނެކޭ	
54.	ޤުދުރަތީ ވަސީލަތްތަކާއި އެއްވެސް ވަރަކަށް ބޭނުން ކުރަންތޯ؟	1. އެއްވެސް ވަރަކަށް ނުކުރަން 2. ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ކުރަން 3. ފުރާވަރަށް ކުރަން 4. ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ކުރަން	ޖަވާބު (1) ނަމަ، ސުވާލު ކުރުޔާސް ނިންމާލާ
55.	ބޭނުން ކުރާ ވަސީލަތްތަކަކީ ކޮބައިތޯ؟	1. ކަނޑުފަޅު 2. ގޮނޑުދޮށްތައް 3. ދުރަކަފަރުތައް 4. މަސްމަހާމެހި 5. ގަސްގަހާގެހި 6. ތިމާވެށީގެ ރީތިކަން 7. ބިމުގެ ފެންފަރަތަ	
56.	ބޭނުން ކުރާ މައިގަނޑު ގޮތަކީ ކޮބައިތޯ؟	1. އަމިއްލަ ހިތްހަމަޖެހުމަށް 2. ކެއުން ބުއިން 3. ވިޔަފާރީގެ ބޭނުމަށް	